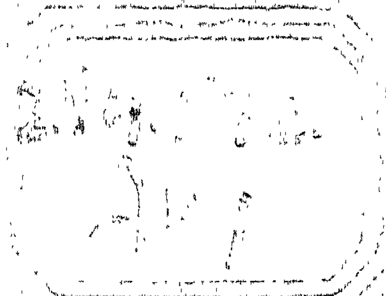
శ్రీమదాంధ్ర

తులసీరామాయణము

రచయిత:

శ్రీ స్వామి అవ్యయానంద.

సోదరా!

వెఱ్ఱివానివలె చూడకు.
వెనుకంజ వేయకు.
ఆశ్రిత కల్పవృక్ష మిది.
అప్రతిమానము.
ఆనందదాయకము.

సోదరీ!

ఇది నాకెందుకనకు,
ఇదియే నీజీవితమునకు రక్ష.
ఇదియే నీసౌభాగ్యమును
పెంపొందించును.
నమ్మినవారి కనంత ఫలదాయకము.

ఓమ్

అవ్యయానన్ద గ్రంథమాలా — పంచమ రత్నము

శ్రీమదాంధ్ర తులసీరామాయణము

ప్రథమ సోపానము

(బాలకాండము)

శ్రీ స్వామీ అవ్యయానంద

విరచితము.

వెల.
నాలుగు రూపాయలు

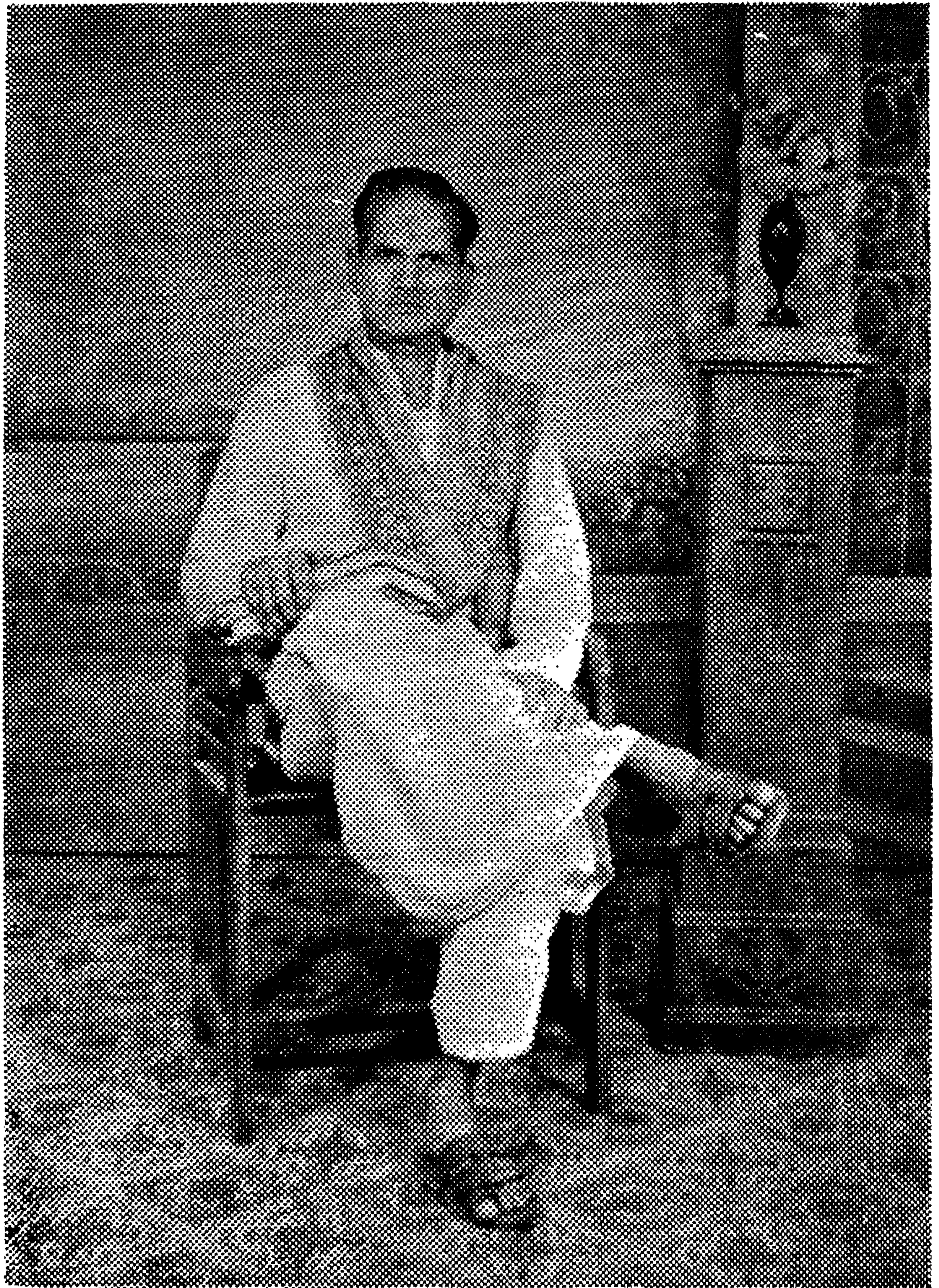
—: కృతి సమర్పణము :—

క. కృతి నొసఁగితి దీనిన్ మ
త్పతికిన్ శ్రీపతికి భక్తపాలన రతికిన్
శ్రుతి కన్యాతత మానస
హృత రమ్యాకృతికి హరి కహీనద్యుతికిన్

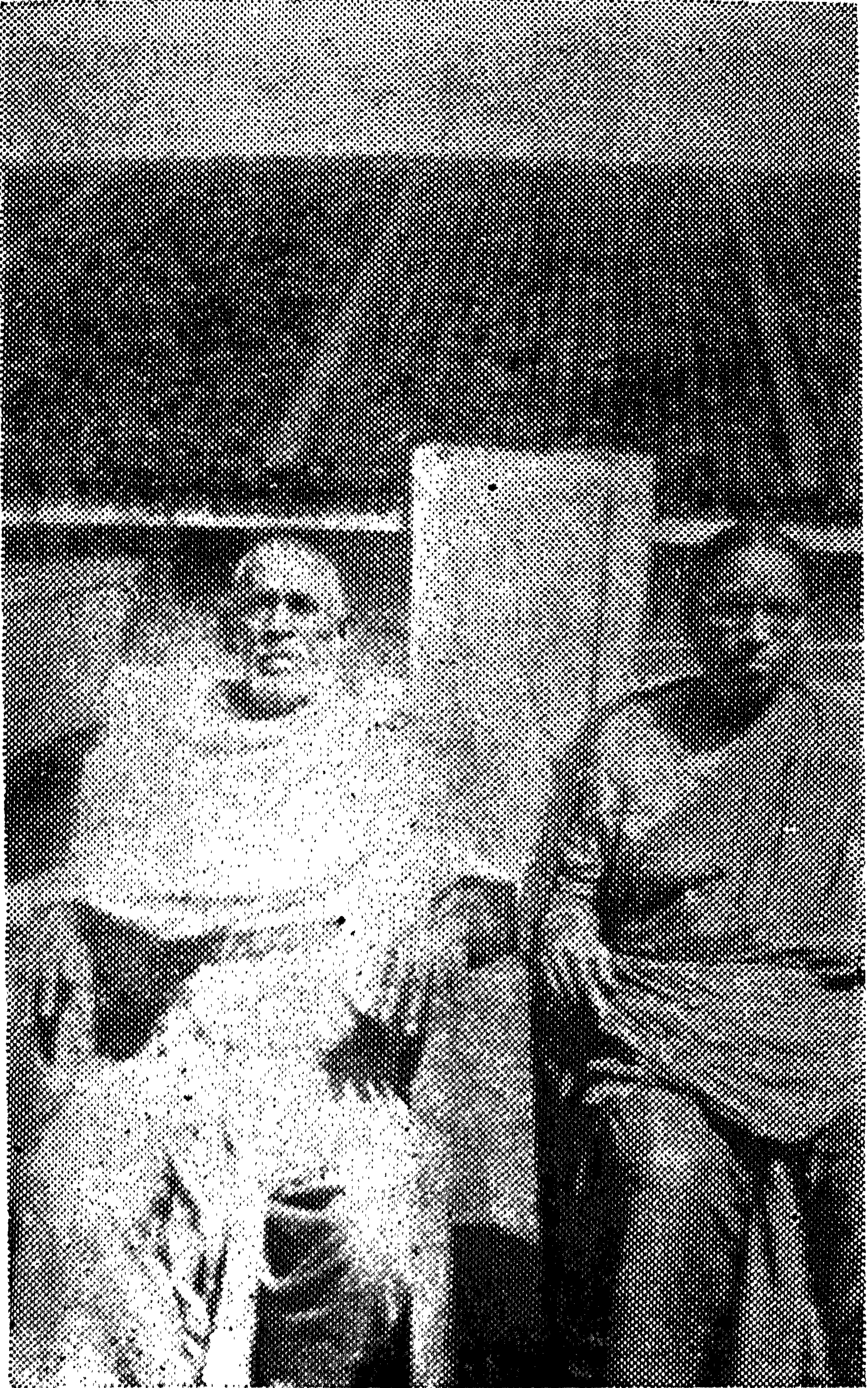
తే. ఇది సమర్పించితి మదీయహృదయమగుట
నవనిజాపతి కఖిలాంతరాత్మునకును
రామచంద్రునకున్ విశ్వరక్షకునకు
నాకు మత్పతి కవ్యయానందునకును

క. దీనిని నిత్యముఁ జదివెడి
మానినులుం బురుషు లనుపమాన సుఖములం
గానంగల రిహపరముల
శ్రీనాథునికరుణ సకలసిద్ధిద మగుటన్

అవ్యయానంద.

శ్రీ స్వామీ అవ్యయానంద.
గ్రంథకర్త.

ఈ గ్రంథముద్రణకు రూ 100 లు విరాళమిచ్చినారు.

శ్రీ ప్రయాగ సుబ్బారావుపంతులుగారు

వారి ధర్మపత్ని మహాలక్ష్మమ్మగారు

పెనుగొల్లు.

శ్రీః

తొలి పలుకు

రామాయణము హిందువులకు పూజ్యగ్రంథము. శ్రీరామ చంద్రుడు ఆదర్శపురుషుడు. సంస్కృతభాషలో వాల్మీకిరామాయణ మునకునూ, తమిళమున కంబరామాయణమునకునూ గల గౌరవప్రతిష్ఠలు హిందీభాషలో తులసీరామాయణమునకు గలవనుట నిర్వివాదాంశము. శ్రీరామప్రభువుయొక్క దివ్యదర్శనభాగ్యమునంది నిరంతర తారకమంత్రోపాసనముచేసిన భక్తిమార్గనిష్ణాతుండగు తులసీదాసు "రామచరిత్ర మానసము" నకు గ్రంథకర్తయగుట శ్లాఘనీయము. రాజహంస సరోవరమునందుండు చందంబున ఈ రామాయణము మహేశ్వరుని హృదయసరోవరమున ఉండుటచేత దీనినామము రామ చరిత మానసమునాబరంగె. శ్రీరామతత్త్వమును కూలంకషముగా నిరూపించిన తులసీదాసు ధన్యుడు.

"ఆనందకానసేభాతి - తులసీజంగమస్తరుః
కవితామంజరీయస్య - రామభ్రమరశోభితా

భక్తావతంసుండగు తులసీదాసు తనరామాయణమున కోదండ రాముని సాక్షాత్పరమాత్మస్వరూపుడుగా వర్ణించెను. శ్రోతల హృదయములలో కరుడుగట్టిన యజ్ఞానమును పారదోలునట్టి ప్రగాఢభక్తి నోతప్రోతముగానింపెను. పైగా శ్రీరామచంద్రుని సామాన్య మానవునిగా దలంచిన మహాపాతకము గల్గుననిగూడ వర్ణించెను. రామాయణమునందలి ఒక్కఅక్షరమును చదివినను, చదివించినను, వినినను, వినిపించినను మహత్తరపుణ్యము గలుగుననిగూడ తులసీదాసు భక్తులకు త్తేజమును కల్గించెను. రామచరితమానస పారాయణమాత్రమున సమస్తశుభములు చేకూరును. అశుభంబులు దరికిరావు. ఖద్యోతుని సన్నిధినున్న వారికి చీకటియుండనట్లు శ్రీరామధ్యానముచేయువారికి అజ్ఞానముగాని, దుఃఖములుగాని, వ్యధలుగాని యుండవు.

హిందీభాషలోనుండు రామాయణము నందరును పఠించలేరు. భాగవతోత్తములును, సదాచారసంపన్నులును, నిరాడంబరజీవులగు పూజ్య శ్రీఅవ్యయానంద కవీశ్వరులు ధన్యులు. శ్రీవారు పద్యరూపముగా రచించిన శ్రీమదాంధ్ర తులసీరామాయణము మూలమునకు సరియైన అనువాదమనుట యతిశయోక్తిగాదు. సుబోధకముగాను, మధుర మంజులముగాను, ఆనందోత్సాహముగాను రచింపబడిన యీ రామా యణమునుచదువు మహద్భాగ్యముకల్గి దీనికి తొలిపలుకువ్రాయుటచేత నేను ధన్యుడనైతి ననుకొనుచున్నాను. ప్రతీవారింట నుండవలసిన గ్రంథరాజమిదియని నాయభిమతము. ఆంధ్రావని కట్టిమహత్తరసేవ చేసి రామతత్త్వమును సులభశైలిలో ప్రజానీకమున కందజేసిన అను వాదకులు శ్రీరామచంద్రుని కృపాపాత్రులై తరించెదరుగాత! ఇట్టి భాషాసేనచేసిన గ్రంథానువాదకులకు నేననేక కృతజ్ఞతాపూర్వక వందనములఁ జేయుచున్నాను.

ఇట్లు,

బుధజన విధేయుడు

" అభినవ తులసీదాస "

పసుమర్తి శ్రీరామమూర్తి, బి. ఎ.

దేవాలయం వీధి,

కాకినాడ.

(తూర్పు గోదావరి)

పండితాభిప్రాయములు

ఆర్షవిద్యాభూషణ

శ్రీ జటావల్లభుల పురుషోత్తముగారు,

కాకినాడ.

శ్రీ స్వామి అవ్యయానందుల వారి తులసీరామాయణాంధ్ర పద్యానువాదమును వారు వినిపింపగ కర్ణరసాయనముగా వింటిని. ఇట్టి పవిత్రగ్రంథము ననువదించుటకు ప్రేరకముగానుండదగిన భక్తితత్త్వము గల్గినవారగుటచే వీరి రచనయందు తన్మయత్వము పారమార్థికలక్ష్యము ప్రస్ఫుటముగా గోచరించుచున్నవి. పద్యములు సరళములై ధారాశుద్ధి గలవై, మధురపదగుంఫితములై చేతము నలరించుచున్నవి, విన్నకొలది యు విననలయు నగించుచున్నవి ఒకజగత్ప్రసిద్ధగ్రంథము నీరీతిగా మనకందించుచున్న యీమహనీయులు అభినందనీయులే కాక అభివంద నీయులుకూడనని నాయభిప్రాయము.

ఆర్షవిద్యాభూషణ

జటావల్లభుల పురుషోత్తము,

కాకినాడ.

14-3-65

శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వర్లుగారు

తెలుగు జాతీయబహుమానప్రహీత,

రిటైర్డు ఏ. ఇ. యస్.

కాకినాడ

శ్రీ మద్రామాయణము భారతదేశమున కెన్నడు చెడని అమృత భాండము వాల్మీకిదీనిని మనజాతికిచ్చి నేటివఱకేయితరజాతీయుడు చేయలేని శాశ్వతమైన మహోపకారము చేసినాడు. రామాయణము

గలజాతిలోఁబుట్టుకయే ధన్యమైనది. తులసీదాసు శ్రీరామామృతమును హిందీభాషలో వియద్గంగాస్రవంతివలె దేశమంతటఁ బ్రవహింపఁజేసినాఁడు. గాంధీమహాత్ముఁడు తులసీరామాయణము తనకు రామనామము నిచ్చి రక్షించినదని ప్రశంసించెను.

సంస్కృతవాల్మీకమున కనువాదములు తెలుఁగులో ననేకములు గద్యపద్యకావ్యములుగా రచింపబడియున్నటులే తులసీరామాయణము నకునుగలవు. భగవంతునిచరిత్రమున కతివ్యాప్తిదోష మెన్నఁడునుండదు రామునిమహిమ అట్టిది. రామనామ మహిమ అమోఘము. అందుచే నెందరోరామచరితమును వ్రాసిరి. వ్రాయుచున్నారు; వ్రాయుదురు. ఇది యే దేశమును సర్వవిధక్షోభములనుండి కాపాడఁగలదివ్యశక్తి.

శ్రీపతి జగన్నాథశర్మగారు మాడుగుల వాస్తవ్యులు; కొలఁది కాలమునుండి కాకినాడలోనుండి సత్కాలక్షేపము చేయుచున్నారు. నిరాడంబరులు. ప్రతిఫలాపేక్షలేని నిష్కామభక్తులు. చిన్ననాటి నుండియుఁ దమతండ్రిగారియొద్ద విద్యాకవితాభ్యాసంగముచేసి. తులసీ రామాయణము నాంధ్రకావ్యముగారచించి ధన్యులైరి. వీరు పవిత్ర జీవనులై రామచరిత్రనురచించుటచేఁ దమలేఖినిని తమజన్మమును ధన్య మొనర్చికొనిన పూతాత్ములు.

వీరి కవిత అనన్యసారళ్యమాధుర్యములుగలిగి ప్రసన్నశైలితోఁ బూర్వాంధ్రరామాయణకవుల వాసికేమాత్రమును దీసిపోవనిదై వెల యుచున్నది. వీరీరామాయణకావ్యమురచించి ఉత్తమాంధ్రకవులసరస నొకస్థిరస్థానము నార్జించుకొనిరి. వీరికృషి సర్వజనాదరణపాత్రమైనది. వీరితోధిక సారస్వతసేవచేయుటకు దీర్ఘాయురారోగ్యభాగ్యము లిచ్చి భగవంతుఁడైన శ్రీరామచంద్రప్రభు వనుగ్రహించుగాక.

బుధ విధేయుడు,
బులుసు వేంకటేశ్వర్లు,
తెలుఁగు జాతీయబహుమానగ్రహీత,
రిటైర్డు ఏ. ఇ. యస్.
కాకినాడ, 16–౩–65.

శ్రీగాయత్రీ పీఠమ్

బ్రహ్మైవసత్యమ్

జగద్గురు శ్రీమదాదిశంకరభగవత్పూజ్యపాదప్రతిష్ఠాపిత దక్షిణామ్నాయసఞ్జ్ఞిక శ్రీశృంగగిరిపీఠాధిష్ఠిత శ్రీశ్రీశ్రీ చంద్రశేఖర భారతీ పూజ్యపాదైః తత్కరకమలసంజాత శ్రీశ్రీశ్రీ మదభినవ విద్యాతీర్థపూజ్యపాదైశ్చ సదయాభ్యనుజ్ఞాత శ్రీ గాయత్రీపీఠాధిపత్యవిరాజమానైః, తైరేవపూజ్యపాదైరనుగృహీత తురీయాశ్రమయోగిపట్టైః పరమహంసపరివ్రాజకాచార్య శ్రీశ్రీశ్రీ విద్యాశంకరభారతీస్వామిభిః.

శ్రీ 'అవ్యయానంద' పతి జగన్నాథకవి విరచిత ఆంధ్ర తులసీ రామాయణవిషయే కవీనాం శ్రేయోభివృద్ధయే నారాయణస్మరణ పూర్వకం విరచితాఽశిషః సముల్లసంతుతరామ్.

శ్రీగాయత్రీ పీఠాధిపతులగు శ్రీశ్రీశ్రీ విద్యాశంకరభారతీస్వామివారి
ఆశీ॥ పూర్వక ప్రశంస.

శ్లో॥ వేదవేద్యే పరేపుంసి జాతేదశరథాత్మజే।
వేదఃప్రాచేత సాదాసీత్ సాక్షాద్రామాయణాత్మనా॥

అనుప్రమాణమునుబట్టి వేదవేద్యుడే రామచంద్రుడుగా అవతరించగా వేదము రామాయణముగా రూపొందినదిఅని విశదమగుచున్నది. రాముడుఅనగా ధర్మమే మూర్తీభవించినవ్యక్తి, అట్టిరామచంద్రుని చరిత్రను వాల్మీకిమహర్షి రామాయణముగారచించి ధన్యుడైనాడు. తరువాత తులసీదాసు రామచరిత్రను హిందీలో అద్భుతమైనభక్తిభావములతో మృదుమధురశైలిలో రచించి అఖండమైన యశస్సునుగాంచినాడు. ఉత్తరహిందూస్థానములో తులసీరామాయణములేని ఇల్లు లేదనిన అతిశయోక్తి కానేరదు. అట్టిఅద్భుతమైన తులసీరామాయణము హిందీభాషలో నున్నందున హిందీభాష తెలియని ఆంధ్రులకు ఆరామాయణములోని విలక్షణమైన భక్తిభావములు తెలిసి ఆనందించు

టకు వీలులేకున్నది. శ్రీస్వామి అవ్యయానంద – పతి జగన్నాథకవి గారు ఆతులసీరామాయణమును ఆంధ్రభాషలో మృదుమధురశైలిలో అందరికి తెలియులాగున పద్యకావ్యముగారచించి ఆలోటును తీర్చినారు. తులసీరామాయణములోని అద్భుతమైన భక్తిభావములు చరిత్రలోని విశేషములు అన్నియు ఈగ్రంధములో చక్కగ విశదీకరింపబడినవి. ఆంధ్ర సాహిత్యప్రపంచమున ఈగ్రంథము ఉన్నతస్థానమును అలంకరించగలదని విశ్వసించుచున్నాను. ఇట్టి అమూల్యసేవను గావించిన కవిగారికి సకలశ్రేయస్సులు కలుగుగాక అని మానారాయణ స్మరణపూర్వక ఆశీస్సులు.

శ్రీ.

(శ్రీ) చేంబోలు వేంకటయోగిగారు

అ న కా ప ల్లి

హరిః ఓం

అద్వైత పరబ్రహ్మమునకు జగత్కారణ భూతత్వమేలకల్గెనను ప్రశ్న కాత్మవిదులు బహుధాసమాధానమిచ్చిరి. అయినను ఈ రహస్యము స్ఫుటబోధముగాకున్నది. ఈ సందేహమును భక్తకోటుల నుండి పైదొలగజేయుటకు మున్ను ప్రయత్నములు జరుగకపోలేదు. ఆది కవికృతి ననుసారిగా నధ్యాత్మరామాయణము వ్రాయబడియుంట యిందులకే. "రామోనగచ్ఛతి నతిష్ఠతి.........నైవకరోతి కించిత్ ......తస్యసన్నిధిమాత్రేణ సృజామీదమతంద్రితా" అను సీతాముఖ కమలోద్భూత వాగ్రసాయనమును సిద్ధాంతరూపేణ ప్రతిపాదించి మిగిలిన గ్రంథమున నద్దానిని ధ్రువీకరించె నా యధ్యాత్మరామాయణ కారుడు. ఆయుద్గ్రంథమునకు స్వేచ్ఛానువాదమోయన నలరారెడు గోస్వామి తులసీదాస్ మహాశయుని "రామచరితమానస్" హిందీభాష ప్రాచీన రూపమైన "అవధీ" భాషయందున్నది. ఈయనగూడ "ఏక

రూప అనామా అజసచ్చిదానంద పరధామా. వ్యాపక విశ్వ
గవానా. తెహిధరి దేహా చరితకృతనానా......సోకేవలభగ
వాగీ, పరమకృపాళు ప్రణతఅనురాగీ" అను సిద్ధాంతమును
దానినుపపాదించుటకు "ఏకరామ అవధేశకుమారా......
యిరామకి అపరకొావు" అను ప్రశ్నను జగజ్జనని పార్వతినోట
భవునిచేత నేతద్గ్రంథరూపకమగు సమాధానమిప్పించెను.
యీకథాకథాక్రమమున భారద్వాజ యాజ్ఞవల్క్య సంవా
ాకభుశుండీ గరుడసంవాదమునను మిమచే తిరిగితిరిగి ఈప్రశ్నయే
దానికి సమాధానము ప్రత్యక్షముగను అప్రత్యక్షముగను
నిప్పించెను. ఈశ్వరావతార హేతువులగూర్చి యీమనీషి
న్నకై హేతు అనేకా పరమవిచిత్ర ఏకతేయేకా" అని వాకొ
జయవిజయులశాపము, నారదశాపమును శతరూపాతపము
సతిశాపము మున్నగు కారణములను పేర్కొని యీకథానికల
రమ్యాతిరమ్యముగ నిర్గుణబ్రహ్మమునకు సగుణరూపము కలు
ంగల కారణములను చెప్పకచెప్పెను. ఇంకను సందేహవిమోచ
దేమోనను శంకచేబోలును "సోతెహి తాహిణోహి నహీ
....వారిబీచి ఇవగావఇవేదా" అని "జీవో బ్రహ్మైవ కేవలః"
హావాక్యమును తుదినిర్ణయముగ లోమశునిచే పలికించినాడు.

ఇట్టి యుద్గ్రంథమునకు లక్ష్యార్థ వ్యంగ్యార్థ గూఢార్థములు చెడ
ంతియొక భాషలోనికి సంతరించుట తిరిగి యపరోక్షానుభూతి
తులసీదాస్ గారికి మాత్రమే శక్యము. యేతన్మాత్రన కవ
విషయమాయిది ! ఆత్మవిశ్వాసముతో లోకసంగ్రహేచ్ఛచే
హాత్కార్యమునకు పూనుకొని విఘ్నపరంపరలచే త్రాసము
ప్రోత్సాహాభావమును సరకుగొనక రామచరితమానసమునకు
మగు నాంధ్రానువాదము నాంధ్రలోకపుకల్పతరువన వెలయిం
అన్వయానందస్వామిగారెంతయు ధన్యులు. యావదాంధ్రి
వీరికి కృతజ్ఞత తెలుపవలసియున్నది.

తెలుగుభాషయందును "అవధి" భాషయందును తుల్యాధికార
ాగు వీరుమూలగ్రంథములోని భావగరిమ చెడకుండ కొండొక

పట్టుల మూలమునకే వన్నె తెచ్చుమాదిరిగ తెనిగించిరి. నేటిసరికిఇట్టి సర్వాంగ సుందరమగు ప్రయత్న మీవిషయమునగానరాదు. వీరి శ్రీముఖతః భాషాంతరీకృత గ్రంథమును విను సౌభాగ్యము నాకబ్బినది. వీరి గ్రంథము మూలమున కనువాదమై తదంతర్గ తోపనిషదర్థములకు వ్యాఖ్యానమై గ్రంథమెల్లెడలనోతప్రోతమైయుండి ధర్మసూక్ష్మములకు భాష్యమై యొప్పుచున్నది.

దీనిని శ్రద్ధగ పఠించినవారికి తప్పక జడచేతనగ్రంథి విమోచనము గలుగును. ఆంధ్రముముక్షువులు దీనినియథార్థముగ గౌరవించి ఆత్మోపకారమును గ్రంథకర్తకు ప్రత్యుపకారమును చేయుదురుగాక!

అనకాపల్లి
20 డిశంబరు 1963

చెంబోలు వేంకటయోగి

శ్రీ మహామహోపాధ్యాయ, కళాప్రపూర్ణ, కవిరాజ, కవిసార్వభౌమ,
ఆంధ్రవ్యాస, అభినవ శ్రీనాథ, వేదవిద్యావిశారద,
శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారు
రాజమహేంద్రవరము

బ్రహ్మశ్రీ అవ్యయానంద పతిజగన్నాథకవిగారు "తులసీరామాయణము" తెనుఁగునఁ బద్యకావ్యముగా రచించియున్నారు. నాయొద్ద నాగ్రంథము చాలభాగముచదివి వినిపించినారు. పూర్వకవుల పోకడలు గలిగి కవనమమృతరసప్రవాహమువలెనున్నది.

రాజమహేంద్రవరము
26—౭—1946

శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి

శ్రీమారేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రిగారు విశాఖపట్టణము

"శ్రీమదాంధ్ర తులసీరామాయణము" ఇది శ్రీయుత అవ్యయా
దస్వామి పతి జగన్నాథకవిగారిచే రచియింపఁబడినది. యిందలి
థమసోపానమను బాలకాండము స్థాలీపులాక న్యాయముగచూచితిని.
దలి కవితాధారమంచిది. కథ లోకవిదితము. భక్తులకానందదా
కము. యిక్కాలమున నీకవి రామాయణమును కష్టపడివ్రాయుట
గులఁ బ్రశంసనీయము.

3 23-4-1946 }
శాఖపట్టణము } మారేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రి.

ఆంధ్రప్రభ

1951 నవంబరు 23 ఆదివారము

శ్రీమదాంధ్ర తులసీరామాయణము,
రచయిత:—శ్రీపతి జగన్నాథకవి. అవ్యయానంద గ్రంథమాల
మాడుగుల, విశాఖజిల్లా. వెల రూపాయి

ఇది తులసీరామాయణానికి ఆంధ్రానువాదం 1631 సంవత్సర
ప్రాంతంలో శ్రీగోస్వామి తులసీదాసు పాడుకోడానికి అనువుగా హిందీ
షలో రామాయణాన్ని రచించారు. దానిని శ్రీ జగన్నాథకవిగారు
లుగులోకి తెచ్చారు. ఇంతకుముందు స్వేచ్ఛానువాదాలు వున్నప్ప
క్రమబద్ధమై మూలాన్ని అనుసరించడమే ఈరచనలో ప్రత్యేకత.
వన వివిధవృత్తాల్లో చేయబడింది. సుందరకాండం మాత్రమే ముందుగా
ద్రించబడింది. రచన చక్కగావుంది, ముద్రణ అందంగావుంది.

భీమన్న.

ఓమ్

శ్రీరామచంద్రాయనమః

శ్రీవిఘ్నేశ్వరాయనమః　　　　శుభమస్తు　　　　శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమాన్ కవిబ్రహ్మవ్యయానంద విద్వత్కవితిలకో బ్రహ్మశ్రీపతి జగన్నాథకవిప్రణీత శ్రీమదాంధ్రతులసీరామాయణకథాకాలక్షేపసమయేనై తద్గ్రంథకర్త్రూణాం సన్మానసమయే భక్తకవి విద్వద్బృంద సమర్పిత

కృతాంజలిః

క. శ్రీసుభగ సిద్ధిదంబుగ
కౌసల్యాసుతు చరిత్ర కౌశలమెసఁగన్
వ్రాసిన ధన్య చరిత్రా
భాసురమతి మిమ్ముఁబొగడ వశమేమాకున్

గీ. తాముగా కవితావనితాదు లవియె
సరసగతినుండువచ్చిన సత్కవీంద్ర
మహిత తులసీకవీంద్రు రామాయణంబు
చెలువుగా తేటతెనుగున సృష్టిచేసి

గీ. అవ్యయానందలహరి నోలాడజేయ
నవ్యయానందునకె తగు నమలకవిత
తనివితీరంగ కని జన్మధన్యమయ్యె
భవ్యసుకవీంద్ర గుణసాంద్ర దివ్యచరిత

క. కడులచ్చి గలుగనేరమి
నుడుగరలేమాయ లేము ఉజ్జ్వలరీతిన్
విడెమొక్కటి మాభక్తికి
నిడెదము సాంకేతమపుర నీవిధిమీకున్

కవిర్బ్రహ్మ కవిర్విష్ణుః కవిర్దేవోమహేశ్వరః
కవిస్సాక్షాత్పరబ్రహ్మ తస్మైశ్రీకవయేన్నమః
రామభక్తసంఘాధ్యక్షః — పంతుల వెంకటరామారావు

పండిత పరిషదధ్యక్షః
రచయిత—శ్రీ పంతుల వెంకటరామారావు

ఓమ్

ఈ కావ్యముద్రణార్థము ధనసహాయ మొనర్చినవారు.

		రూ.
1.	శ్రీ పేరిచర్ల పెద్దిరాజుగారికుమాళ్లు లక్ష్మీనృపతి రాజుగారు, గుడివాడ	100-00
2.	,, ప్రయాగ సుబ్బారావుపంతులుగారు, పెనుగొల్లు	100-00
3.	,, నిష్ఠల రామమూర్తిపంతులుగారు, లకవరపుకోట	30-00
4.	,, వేలూరి భగవాన్లుపంతులుగారు ,,	30-00
5.	,, శారదా పిప్పలిమోడికంపెనీవారు, మాడుగుల	25-00
6.	,, గెడ్డం కన్నయ్యమ్మగారు, గుంటపల్లి	25-00
7.	,, రంగారాయపురం అగ్రహారమువారు	20-00
8.	,, తీగెల పాపారావుసన్ను, సోంపురము	20-00
9.	,, శ్రీనాధు గంగన్న శ్రేష్ఠిగారు, లకవరపుకోట	20-00
10.	,, మోటూరి నారాయణరావుగారు ,,	10-00
11.	,, చిక్కాల వీథివారు	10-00
12.	,, గౌను జోగమాంబగారు, శ్రీరాధాకృష్ణభవనము యలమంచిలి	10-00
13.	,, చింతలపాటి వెంకటసూర్యనారాయణరాజుగారు (సన్యాసిబాబుగారు) ఏటికొప్పాక	10-00
14.	,, తోట చలపతిరావుగారు, గుంటపల్లి	10-00
15.	,, తోట అచ్యుతరావుగారు ,,	10-00
16.	,, దేవవరపు బుల్లిదొరగారు, మంగవరము	10-00
17.	,, పుట్టా వెంకటరమణగారు, మాడుగుల	5-00
18.	,, నూతిగట్టు వెంకటరమణగారు ,,	5-00
19.	,, సంగం అప్పలస్వామిదొరగారు లకవరపుకోట	5-00
20.	,, కొట్టేడ అప్పలనరసయ్యగారు ,,	5-00
21.	,, పుట్టా పరదేశిగారు ,,	5-00
22.	,, కొట్టేడ వెంకట్రావుగారు ,,	5-00
23.	,, మెల్లూరి అప్పారావుగారు ,,	5-00

2	శ్రీ సంగం సంజీవరావుగారు లకవరపుకోట	5-00
2	,, ఆక్కాజోశ్యుల వెంకటేశ్వర్లుగారు, లకవరపుకోట	5-00
2	,, శేకుమళ్ళ సూర్యనారాయణమూర్తిగారు, లకవరపుకోట	5-00
2	,, పంతిన వరహానరసింహ[illegible]రు, లకవరపుకోట	5-00
2	,, మూలపీసాల జగన్నా[illegible]వుగారు, మార్లావల్లి	5-00
2	,, వై. సర్వేశ్వరరావుగ[illegible], ఏటికొప్పాక	5-00
3	,, ఆర్. పి. శర్మగారు, యలమంచిలి	5-00
3	,, రామయోగినీభక్తసమాజమువారు, నక్కపల్లి	5-00
3	,, ప్రయాగ వెంకటరావుగారు, దార్లపూడి	5-00
3	,, గొట్టుముక్కల అన్నమాచార్యులుగారు. కొరుప్రోలు	5-00
3	,, పాలపర్తి బుల్లిరాజుగారు, నామవరము	5-00
3	,, కానుకొల్లు భాస్కరరామమూర్తిగారు, నామవరము	5-00
8	,, తోట కొండలరావుగారు, గుంటపల్లి	5-00
3	,, తోట వెంకటరావుగారు ,,	5-00
3	,, తోట భాస్కరరావుగారు ,,	5-00
3	,, తోట గంగారావుగారు ,,	5-00
4	,, దేవవరపు వెంకటరావుగారు, మంగవరము	5-00
4	,, మావూరు కన్నయ్యగారు, అప్పలరాజపురము	5-00
4	,, సుతాపల్లి సత్యనారాయణమూర్తిగారు, దిబ్బిడి	5-00
4	,, గణపతిరాజు సన్యాసిరాజుగారు, బుచ్చయ్యపేట	5-00
4	,, విజ్జపు సోమేశ్వరరావుగారు, చోడవరము	5-0)

రూ 5 లోపు ఇచ్చినవారు చాలమందికలరు.

ఓమ్

విజ్ఞప్తి

సోదర సోదరీమణులారా !

శ్రీతులసీరామాయణము కలియుగప్రజలపాలిటి కల్పవృక్షము. ఈగ్రంథరత్నము పేరు విన్నంతనే యథార్థముగా మానవత్వము కల వారికి శరీరములు పులకరించును. కన్నులనుండి ఆనందాశ్రువులు వెడలును. భక్తిపరవశులై హస్తములు ముకుళించి శిరమునఁ జేర్చికొందురు.

త్రికరణశుద్ధిగ భక్తిశ్రద్ధలతో దీనిని పఠించినను, వినినను జనులకుఁ బొందనిరాలాభము లెవ్వియు లేవు. ఇయ్యది ధర్మవిరుద్ధములు గాని సమస్తకార్యములనొసంగును. విద్య, బలము, ఆయువు, ఆరోగ్యము, ధనము ధైర్యము కీర్తి, తేజము, నిత్యశుభము, జ్ఞానము, శాంతము ఆనందము, ఆర్జవము, అఖండసుఖము, శౌచము, శీలము, సౌభాగ్యము మున్నగు సమస్తకల్యాణగుణములఁగలిఁగించును. ఎంతటి మహాపాపములనైన నశింపఁజేయును. సకలవిధ మానసికరోగముల నిర్మూలించును. దీనిమహిమమింతయని వర్ణించుటకలవిగాదు.

నిత్యమును స్త్రీలు, పురుషులు, బాలురు, వృద్ధులు నిమ్మహాగ్రంథమును జపపుటగాని, వినుటగాని చేయుచు జన్మములసార్థకములుగ జేసికొనుఁడు. తులసీరామాయణమునం దాదరవిశ్వాసములు సహజముగ నెవరికిజనింపవో యట్టిజనులు దురదృష్టవంతులు.

జన్మములన్నిఁటిలో నగ్రగణ్యమగుమానవజన్మ మొందియు నిరంతర శ్రీరామకథాపఠనశ్రవణము లొనర్పనివారిజన్మములు నిరర్థకములు. కావున స్వానుభవమున నేవచించుపలుకులయందు విశ్వాసముంపుఁడు. ఈవాక్యములు ముమ్మాటికిని సత్యములు సత్యములు సత్యములని ప్రతిజ్ఞ చేసి చెప్పుచున్నాను.

నిత్యమును రామనామమును జపింపుఁడు. తులసీరామాయణ ము పఠింపుఁడు, లేక వినుఁడు. మీకు నెరవేరని యభీష్టములుండవు.

భారత దేశమునఁ బ్రతిగృహమునను శ్రీతులసీరామాయణపారా ణము జరుగుచుండుట దేశసౌభాగ్యదాయకము. ప్రతిదినము సీ రామాయణములోఁ గొంతభాగమైనను, అధమము కొన్ని పద్యములైనను వుటగాని, వినుటగాని చేయక యే భుజింపమనియు, నిద్రింపమనియు యమముచేసికొనుఁడు. నిత్యమును సంసారసాగరతరంగములనుండి ల్ప కాలమైనను బైటఁబడి యొకగడియసేపైనను శ్రీతులసీరామాయణ నశ్రవణములఁ గావించి ధన్యులుగండు. వ్యర్థముగ జనన రుజాజరా ణప్రవాహ సంసారతరంగిణింబడి మునిఁగిపోవకుఁడు. శ్రీతులసీ రామాయణము నాశ్రయించి నిత్యకల్యాణములనొందుఁడు.

హిందీ గ్రంథములలో శిరోరత్నమన వెలయు శ్రీరామచరిత నస్ అనుమహాకావ్యము పరమభక్తాగ్రగణ్యుఁడగు శ్రీతులసీదాస వరేణ్యునిచే 1631 వ సంవత్సరమున రచియింపఁబడినది.

అద్దాని నాంధ్రపద్యకావ్యముగరచించిన నాంధ్రవాఙ్మయమున కయమూల్యాభరణముగాఁగలదనియెంచి నాకుఁగల కొలఁదిశక్తినను చి రచించితిని. ఇయ్యాంధ్రీకరణము 1940 వ సంవత్సరమున నే ప్రమ చైత్రశుద్ధ శ్రీరామనవమీదినమునఁ బ్రారంభింపఁబడి 1945 వ వత్సరమునకు తారణ పౌష బహుళచతుర్థశి మకరసంక్రాంతినాటికి గింపఁబడినది.

ఇమ్మహాకావ్యముద్రణమునకుఁ దగినంత సజ్జనసహాయ మలవడ చే నిందుగల సప్తసోపానములలో ప్రథమసోపానమగు బాలకాండ నుమాత్రము ప్రస్తుతము పాఠకమహాశయుల కందఁజేయగలిగితిమి. చమసోపానమగు సుందరకాండమిదివఱకే వెలువడి పెక్కుమంది ద్వాంసులయొక్కయు, కవిశిరోరత్నములయొక్కయు, భక్తాగ్రేస యొక్కయు, యోగినీమణులయొక్కయు, యోగిశిఖామణుల ొక్కయు, బ్రహ్మవిద్వరేణ్యులయొక్కయు ప్రశంసలనొందుచు విహా

రించుచున్నది. మిగిలిన సోపానములుగూడ శ్రీరామచంద్రానుగ్రహముున త్వరలో క్రమముగ వెలువడఁగలవు.

ఇందు తొలిపలుకు మొదలు తమతమయభిప్రాయములవ్రాసిన విద్వద్వరేణ్యులందఱికిని కృతజ్ఞతాభివందనము లర్పించుచున్నాను.

ఇట్లు,
సర్వజన శ్రేయోభిలాషి,
అవ్యయానంద

విషయసూచిక

		పుట సంఖ్య
ధామమహిమాభివర్ణనము	...	35
రామాయణ కథాసంగ్రహవర్ణనము	...	43
భరద్వాజ యాజ్ఞవల్క్యసంవాదము	...	51
సతీచరిత్రము	...	55
సతీదేవి హిమవంతునికిఁ బుత్రికయై జన్మించుట	...	71
నారదుఁడు హిమవంతునింటికి వచ్చుట	...	72
మేనక పార్వతి వివాహముంగూర్చి హిమవంతునితో నాలోచించుట	...	76
పార్వతీదేవి శివుని భర్తగాఁగోరి తపంబొనరింప నేగుట		77
శివునకు శ్రీరామచంద్రుఁడు ప్రత్యక్షమై సంభాషించుట		80
సప్తమహర్షులు పార్వతిం బరీక్షింపనేగుట	...	82
దేవతలు శివునికడకు మన్మథునిఁబంపుట	...	85
బ్రహ్మ విష్ణుసమేతులై దేవతలు శంకరుని దర్శింపనేగుట		92
పార్వతీకల్యాణము	...	95
హిమవంతుఁడు పరివారసమేతముగ పెండ్లివారి నెదుర్కొనుట		99
మేనక తనసుతకుఁ దగినవరుఁడు లభింపలేదని దుఃఖించుట		100
పార్వతీ పరమేశ్వరుల పాణిగ్రహణ మహోత్సవము		104
శివుఁడు పార్వతీసమేతుఁడై కైలాసమున కేగుట	...	103
ఉమాశంభు సంవాదము	...	111
శంకరుని భూమిక	...	116
శ్రీరామావతార కారణము	...	124
నారదుని మోహము	...	128
నారదుఁడు విష్ణుదర్శనమున కేగుట	...	131
హరిమాయచే నారదునకు శీలనిధియనురాజుపట్టణము గానవచ్చుట	...	132
రాజకన్య నారదునిమాని శ్రీహరిని వరించుట	...	136

25 నారదుఁడు రుద్రగణముల శపించుట ... 137

26 నారదుఁడు విష్ణుదేవుని శపించుట ... 139

27 మనూపాఖ్యానము ... 143

28 ప్రతాపభానుని చరిత్రము ... 153

29 ప్రతాపభానుఁడు వేటకేగుట ... 156

30 ప్రతాపభానుఁ డరణ్యమున మాయామున్యాశ్రమముం జేరుట 157

31 కాలకేతుఁ డను రాక్షసుఁడు మాయామునియొద్దకు వచ్చుట 167

32 బ్రాహ్మణులు ప్రతాపభానుని శపించుట ... 169

33 రావణాదుల జననము ... 172

34 రావణ కుంభకర్ణ విభీషణులు బ్రహ్మచే వరములొందుట 173

35 రావణుఁడు సపరివారుఁడై లంకాపట్టణమున నివసించుట 175

36 రావణుఁడు దిగ్విజయార్థ మేగుట ... 178

37 గోరూపధారిణియగు భూమియు, సురలును, బ్రహ్మయు విష్ణుని శరణు వేఁడుట ... 181

38 దేవతలు వానరులై జనియించుట ... 185

39 శ్రీరామావతార చరిత్రము ... 186

40 దశరథుని పుత్రకామేష్టి ... 187

41 కౌసల్యకు శ్రీరామచంద్రుఁ డుదయించుట ... 189

42 కౌసల్య శ్రీరామచంద్రుని స్తుతించుట ... 191

43 దశరథుఁడు పుత్రజనన వార్త నాలించి యంతిపురమున కేగుట 193

44 కైకేయీ సుమిత్రలకు భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్ను లుదయించుట ... 194

45 బాలచరిత్రము ... 196

46 కౌసల్య శ్రీరామచంద్రునిమహిమంగని యాశ్చర్యమొందుట 201

47 విశ్వామిత్రాగమనము ... 206

48 దశరథుఁడు రామలక్ష్మణుల విశ్వామిత్రుని వెంటఁ బంపుట 209

49 శ్రీరాముఁడు తాటకను వధించుట ... 210

50 విశ్వామిత్రుఁడు రామలక్ష్మణులకు విద్యలనొసంగుట 210

51 విశ్వామిత్ర యాగరక్షణము ... 211

52 అహల్యా శాపవిమోచనము ... 212

3 విశ్వామిత్రుఁడు రామలక్ష్మణ సమేతుఁడై మిథిలా నగరమున కేగుట ... 214

4 జనకుఁడు రామలక్ష్మణసమేతుఁడగు విశ్వామిత్రుని నగరమునకుఁ గొనియేగుట ... 217

5 రామలక్ష్మణులు జనకునిపురముం జూడనేగుట ... 220

6 జనకు నుద్యానవనమున సీతారాము లన్యోన్య సందర్శనము సేయుట ... 228

7 విశ్వామిత్రుఁడును మునిబృందమును రామలక్ష్మణులును స్వయంవరరంగమున కేగుట ... 240

జానకీస్వయంవరమహోత్సవము ... 247

పరశురాముఁడు సీతాస్వయంవర రంగమునకువచ్చుట 268

పరశురామ లక్ష్మణుల సంవాదము ... 272

శ్రీరఘురామ భృగురామసంవాదము ... 277

పరశురాముఁడు శ్రీరాముని జగన్నాథునిగ నెఱింగి స్తుతించుట ... 285

జనకుఁడు శ్రీజానకీకల్యాణసన్నాహ మాచరించుట 287

జనకుఁ డయోధ్యకు దూతం బంపుట 288

జనకునిదూత యయోధ్యకేగి దశరథుని సందర్శించుట 292

దశరథుఁడు సపరివారముగ మిథిలానగరమున కేగుట 301

జనకుని పరివారజనులు పెండ్లివారి నెదుర్కొనుట 309

రామలక్ష్మణులు దశరథ వసిష్ఠాదుల సందర్శించుట 312

సీతా కల్యాణ మహోత్సవము 318

జనకుం డూర్మిళా మాండవీశ్రుతకీర్తులఁ లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్నులకిచ్చి వివాహములు సేయుట ... 340

రామ లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్ను లత్తలసెలవొంది జనకు నంతఃపురమున కేగుట ... 354

దశరథుఁడు స్నుషాతనూజసహితముగ సపరివారుండై యయోధ్య కేగుట ... 361

దశరథుఁడు స్నుషాతనూజ పరివారయుతముగఁ బుర ప్రవేశమగుట ... 367

ఓమ్

శ్రీమదాంధ్ర తులసీరామాయణము

ప్రథమసోపానము

(బాలకాండము)

సీతాప్రియునార్తరక్షణుని రాజీవాక్షునాద్యున్ మహో
ల్లాసున్ భాసురవేషునీశునజు లీలామాత్రసృష్టిస్థితి
వ్యాసంగుం బరునప్రమేయుఁ గరుణావాసున్ మహామాని, హృ
ద్వాసున్ మద్ధృదయాధినాథు నమలుం భావింతు నశ్రాంతమున్.

గణనాథుండయి వాణియై నలువయై కాత్యాయనీశర్వులై
ఫణిరాట్స్వాయియు లక్ష్మియై శచియునై పాకారియై విశ్వర
క్షణ లీలాపరతంత్రతన్ మెలఁగుచున్ సన్మౌనిబృందంబుచేఁ
బ్రణుతింపంబడు నిర్వికారుఁ బ్రభు శ్రీరామున్ సదా గొల్చెదన్.

సగుణుఁడయి జగము లేలుచు
నగుణుండయి సాక్షియగుచు నఖిలముఁ దానై
నిగమాంతవేద్యుఁడగు ప
న్నగశాయిన్ రామచంద్రనాథు భజింతున్ 3

తులసీదాసకృతంబగు
నలఘుతరంబైన కావ్య మాంధ్రంబున నే
నెలమి రచింపఁదలంచితిఁ
గలిదోషాపహము రామగాథామృతమున్ 4

కవితాచాతురిగర్వియున్ మనము దుర్గాధాప్రపంచంబునం
దవులం గ్రంథములన్ రచింపనగునే దానన్ శుభం బంబికా
ధవసంస్తుత్యము మంగళాకరము సీతారామచారిత్రముం
భవదుఃఖార్ణవతారణప్లవము నే భాషింతుఁ గావ్యంబుగన్ 5

ఆ. రామచంద్రచరిత రచియింపఁగల్గె నా
పూర్వభవసమగ్ర పుణ్యవశతఁ
గాన దాని వ్రాసి కైవల్యసామ్రాజ్య
పదవిఁ గాంతు రామభద్రు కరుణ 6

ఆ. పారరహిత రామభద్రకథం బల్క
నల్పమతిని నాకు వలవి యగునె
యని తలంక నేల హరి విశ్వమయుఁడు మ
న్ముఖతఁ బల్కఁగా నమోఘముగను 7

చ. అవికృతనిశ్చయుండనయి యద్రిసుతాపరికీర్తనీయముం
ఘనతరపాపసంహరణ కారణ పావన రామనామమున్
మననము సేయుచున్ విమల మానసపద్ముఁడనై మదీయమా
జననము ధన్యమయ్యెనని సంతసమంది నిరస్తతంద్రతన్ 8

శా. ప్రారంభింతు సమస్తకిల్బిషచయ ప్రాలేయమార్తాండముం
గౌరీశంకర నిత్యసంస్మరితముం గైవల్యసంధానముం
దూరీభూతమనోవిషాదమును సాధువ్రాతసంస్తుత్యమున్
సారంబౌ తులసీసుధీకృత మహాగ్రంథ మాంధ్రంబునన్ 9

శా. శ్రీవాణీ గణనాథులం గొలుతు సంప్రీతైకచిత్తంబునం
ధీవర్ణార్థసమూహ సద్రసలసద్విద్యాగణచ్ఛందస
ప్రావీణ్యంబు నొసంగు దైవముల శుంభన్మంగళాకారులం
భావాతీతచరిత్రులన్ సకలసౌభాగ్య ప్రదోత్తేజులన్ 10

క. సిద్ధజను లంతరాత్మఁ బ్ర
బుద్ధత నవి లేక కాంచి పొందఁగ లేరో
బద్ధాంజలిఁ గొలిచెద నా
శ్రద్ధావిశ్వాసరూప చండీశ్వరులన్ 11

క జ్ఞానమయున్ శంకరగురు
నే నారాధింతు భక్తి నిత్యముఁ గుటిలుం
డైన విధుండే విభుని య
నూనాశ్రియ గరిమచేఁ గనున్ వందనముల్ 12

మ నివిజస్తోత్రపవిత్రరమ్యగుణ వైదేహీరఘూత్తంసకీ
ర్తివితానామరపాదపోల్లసిత విస్తీర్ణాటవీమధ్య ని
త్యవిహారానుపమాన మానితవిశుద్ధజ్ఞానభవ్యాత్మ్యలం
ఘవినాథుం గపినాథుఁ గొల్చెద మహాకౌతూహలస్వాంతతన్ 13

క జననస్థితి లయకారిణిఁ
జనుతాపక్లేశచయ విదారిణిఁ ద్రిజగ
జ్జననిన్ శ్రేయోదాయిని
జనకులపతి రాణి సీతనే భజియింతున్ 14

ఉ ఎవ్వని మాయకున్ వశత నెల్ల జగంబులజాది నిర్జరుల్
నెవ్వన దుష్టమా నసురకోటియునుండు నొరజ్జుసర్పమున్
ఎవ్వెఱఁగొల్పు భ్రాంతిక్రియ నిక్కముగా భువనంబుదోఁచునో
యవ్విభురాము నచ్యుతు భవార్ణవతారణ పాదుఁగొల్చెదన్ 15

క నిగమాగమ సమ్మతమై
తగురామాయణగదిత కథం జేకొని యిం
పగుభాష రచించెను సొం
పుగఁ దులసీదాస సుకవిపుంగవుఁ డెలమిన్ 16

క ఎవ్వని స్మరియించినచో
దవ్వగు విఘ్నములు గామ్యతతి సిద్ధించున్
మవ్వపు ధీనిధి గణపతి
నవ్వారణముఖుని శుభఁ గుణాకరుఁ దలఁతున్ 17

తే. ఏ దయాళుని కరుణచే నెట్టిమూగ
యైన వాచాలుఁ డగునో మహాద్రిలెక్కఁ
గుంటివానికి వశమౌనో ఘోరకలియు
గాఘ దహనుఁడతఁడు కృపసరయుఁగాత

క. కోమల నీల సరోజ
శ్యాముఁడు వికచారుణాబ్జ చక్షుర్యుగళో
ద్దాముఁడు మద్హృదయాంబుజ
ధాముఁడగుత క్షీరవార్ధి తల్పుఁడు సతమున్

క. కుందేందు సదృశ దేహుఁడు
సుందరగిరిజా హృదబ్జసూర్యుఁడు కరుణా
మందిరుఁడు దీనవత్సలుఁ
డిందుధరుఁడు మదనదమనుఁ డిచ్చుతశుభముల్

క. నరరూప హరిని మామక
గురుని మహామోహతిమిరకులరవికిరణో
త్కరవచనుం గరుణానిధిఁ
జరణాంబుజయుగళమంటిసంభావింతున్

క. సరస సుగంధిత గురుపద
సరసిజరజ మమృతరుచిరసారోపేతం
బురుసంసార రుజాపరి
హారణము ననురాగజనక మాదలఁదాల్తున్

క. గురుపాదపరాగము శం
కరదేహ విలిప్త భస్మకల్ప పవిత్రం
బురుశుభదము భక్తాత్మము
కుర మలినహారమును వశ్యగుణతిలకమగున్

. గురుపద నఖమణిదీపిక
స్మరియించినమాత్ర దివ్యచక్షుఃప్రదమహాఁ
గరమ జ్ఞానధ్వాంతో
త్కరహారణ మహాప్రకాశకరమగు మఱియుఁ 24

జ్ఞాననేత్ర వికాసంబు సలుపఁగలదు
ఘోర సంసార దుఃఖ నివారకంబు
రామగాథా రుచిర రత్నరాశి వెలయు
ఖనిని బ్రత్యక్షముగఁ జూపఁగలుఁగు వెలుఁగు. 25

౨. సిద్ధుఁ డంజనంబుచే నిధానముఁ గాంచు
కరణి రామచరితఁ గని రచింతు
గురుపదాబ్జ రేణు కోమలాంజనముచే
జ్ఞాననేత్ర మలినచయ మడంచి 26

'. జ్ఞాన విహీనతఁ దోఁచెడు
నానా సందేహసమితి నాశముసేయం
గా నిపుణుల బ్రాహ్మణుల న
నూన గుణాకరుల సజ్జనుల సేవింతున్. 27

). తనకష్టంబు సహించియైన నితరత్రాణైకదీక్షం జగ
జ్జనసేవ్యంబగు ప్రత్తికైవడిని నిస్సారంబునై యుజ్జ్వల
ద్ఘనతన్ మించెడి తత్ఫలంబుక్రియ విస్తారంపుసత్కీర్తి సా
ధనమై సాధుచరిత్ర మొప్పును జగత్కల్యాణసంధానమై. 28

తే. హర్షశుభకర సాధుచయంబు పుడమి
జంగమంబగు తీర్థరాజము ప్రయాగ
రామభక్తియె గంగా ఝురంబగు సర
స్వతియె బ్రహ్మవిచార ప్రచార మవని 29

ఆ. విధినిషేధకర్మ విపుల కథామయ
కలి కలుష నివారకంబు యమున
హర్ష మంగళ ప్రదామల కేశవ
హరకథా వితానమా త్రివేణి

ఆ. ఆత్మధర్మమందె యచల విశ్వాసమ
క్షయవటము సుకర్మజాల మెల్లఁ
దీర్థరాజి సతము దివ్యంబు సులభంబు
సేవకులకు మిగుల శ్రేయ మొసఁగు

తే. దోషనాశకమైన సాధుప్రయాగ
తీర్థ మహిమోపదేశంబుఁ దృప్తి నెవ్వఁ
డాదరంబున వినునో వాఁడందఁగలఁడు
నాల్గుపురుషార్థముల నీజననము నందె

తే. అమల సత్సంగమను తీర్థమందుస్నాన
మాచరించినఁగాక మేయగుఁ బికంబు
బకము హంసంబుగా మారు భవ్యమహిమ
నబ్బురముఁ జెందనేల యథార్థమిదియ

తే. నారదాగస్త్య వాల్మీకి నైజ జన్మ
కథలఁ బలుకరె యాత్మముఖముల వారె
గగన భూజల చర భూతగణము కీర్తి
ముఖఫలములొందు సత్సంగమున నె కాదె

క. తొలిచదువుల లోకంబునఁ
గలదె యుపాయాంతరంబు గతియున్ మతియున్
విలసిత కీర్త్యైశ్వర్యా
దులు సత్సంగమునఁగాదె దొరకు జనులకున్

కోకిల:- సాధుసంగము లేక జ్ఞానము సంభవింపదు జానకీ
నాథు సత్కృప లేక రాదభినంద్య సజ్జన సంగమున్
వ్యాధిహీన సుఖప్రశోభన పాదపంపు సుమంబనన్
సాధనంబగు సిద్ధినొందుట సత్ఫలంబనఁగాఁ దగున్. 36

పరుసవేది సోక బంగారమగు నినుము
మావిధమున శుద్ధులగుదు రెట్టి
కుత్సితాత్ములైన సత్సంగ మొనరించి
నందువలన మిగుల నద్భుతముగ 37

సుజనుఁడు దైవవశంబున
కుజనుల సాంగత్యపరతఁ గ్రుమ్మరెనేనిఁ
నిజగుణముల విడనాడఁడు
భుజగశిరః కలితమణినిబోలి పరిదీప్తిఁ 38

శాకములమ్మువాడు మణిసంచయమూల్య మెఱింగి యెంతయో
వాకొనలేనిమాడ్కి శుభవర్ధన సజ్జనసంగలాభమున్
నాకువశంబె వర్ణనమొనర్పఁగ భారతియున్ విధాతయున్
సోకులమూక గొంగయును శూలియుఁ జాలరు పండితుల్ కవుల్ 39

అంజలినున్న పుష్పతతి హస్తయుగంబునకుఁ సమంబుగా
మంజులగంధమిచ్చుగతి మానసమందరి మిత్రభేదముల్
సంజనియింపనీక ప్రజసర్వసమానముగాఁగఁజూచు నా
రంజితచిత్తులఁ సుజనరాజులనేఁ జెయిమోడ్చి మ్రొక్కెదఁ 40

లోకహితకర సజ్జనలోక మస్మ
దీయ బాలక సమనతుల్ దృప్తిఁగొనుచు
జానకీనాథ పాదాంబుజ ద్వయమున
దృఢతరప్రీతి నొసఁగ సర్మిలిభజింతు 41

తే. కారణము లేకయే పరకార్యములకు
హాని మేలును సమకూర్చు వానియందు
హానికిన్ సంతసించి మేలంద వగచు
దుష్టమండలికే మ్రొక్కుదును సతంబు

సీ. విష్ణుశంకరకథా విధుమండలమునకు
రాహు స్వరూపులౌ రౌద్రముఖులు
పరకార్య విధ్వంస పరత సహస్రబా
హు సమానయోధులై యొప్పువారు
ఇతరుల దోషంబులెంచి కాంచెదుచో స
హస్రాక్షులై తిరుగాడువారు
పరహితరూప శుంభద్ఘృతంబునకీగ
వంటి మానసమున వఱలువారు

తే. తేజమున నగ్నికల్పులై తీవ్రమైన
రోషమున మహిషాసుర రూపులగుటఁ
గుంభకర్ణువిధంబునఁ గూర్కు మేలు
లోకనమునకా ఖలులకుఁ గేల్మోడ్చువాఁడ

సీ. పాపావగుణ మహైశ్వర్యధుర్యతఁగుబే
రోపముల్ వీరన నొప్పువారు
లోకంబునకుఁ జాల శోకంబు నొనగూర్పఁ
గేతూదయంబను రీతివారు
వడగండ్లు సస్యంబుఁ జెడఁగొట్టి చెడురీతిఁ
జావైనఁ బరహాని సలుపువారు
శేషాహిగతిఁ గ్రోధచిత్తత వేనోళ్లఁ
బరదోష వర్ణనం బరఁగువారు

పృథున్నృపాలునిగతిఁ బదివేల చెవులఁ
బరులపాపంబు లాలించువారు వేయి
కనులఁ బరదోషములఁజూచు ఖలులునైన
దుష్టజనులకు నే మ్రొక్కుదును సతంబు 44

సర్వకాల సురానీక సక్తులనుచు
నెవరు చరియించు చుండుదు రింద్రుమాడ్కి
వజ్రసమకర్కశోద్ధుర వచనరక్త
దుష్టజనులకు నే మ్రొక్కుదును సతంబు 45

మిత్రులు దాసీనమతుల్
శత్రులనక సకలజనులసౌఖ్యముఁగనుచో
నాత్రమున నుడుకు నిందా
పాత్ర దురాత్ముల కొనర్తు బద్ధాంజలులన్ 46

చేకొని పెంచిన నైనం
గాకము తినకున్నె మాంసఖండంబులనే
నేకరణి మ్రొక్కు లిడినన్
లోకంబున దౌష్ట్యముడిగి లొంగరుదుష్టుల్ 47

దుఃఖ మొసగూర్తు రుత్తముల్ దుష్టమతులు
నిరు తెగలయందు భేద మొక్కింత కలదు
సజ్జన వియోగమున దుష్టసంగమునను
వనటగలఁగు నుభయులకు వందనములు 48

జలజ జలూకముల్ సలిలజాతములైన గుణంబు వేఱగుం
జలధి సుధాసురాయుగము జన్మమునొందదె యావిధంబుగా
ఖలులును సజ్జనుల్ జగదగాధ సముద్రమునందుఁ బుట్టినం
గలదు విభేద మియ్యుభయ కక్షలకుం బరికించి చూడఁగన్ 49

తే. ఉత్తములు దుష్టజనులు యథోచితంపు
ఫలములం గాంతు రాత్మీయవర్తనములఁ
జంద్రగంగామృతోపముల్ సాధుజనులు
దుష్టు లగ్ని విషకలుషధుని సదృశులు 50

తే. సజ్జనులు సుజనతనే ప్రశస్తిఁగందురి
ఖలులు దుష్కార్యముల నీచకతనుగాంతు
రమృత మమరత్వమును మెచ్చు ననవరతము
విషము పంచతనే తృప్తి వెలయ మెచ్చు 51

క. సుజనులు గుణముగ్రహింతురు
కుజనులు దోషంబునేరికొనియెదరుభయం
బుజలధిరీతినపారము
త్యజియింప గ్రహింపవశమె దానినెఱుఁగమిన్ 52

ఉ. కాన నొకింత యిందుఁ బలుకంబడె సద్గుణ దుర్గుణాళివా
గ్జాని సృజించె లోకమును సద్గుణదుర్గుణ రూపరాశిగా
నానిగమాగమంబుల వినంబడు వేదము తద్గుణద్వయిం
బూని గణించెఁ బెక్కులగు పోకల జోకల వేలువేలుగన్ 53

మ. దినరాత్రంబులుఁ బాపపుణ్యగతులుం దేవాసురుల్ సాధు దు
ర్జనులున్ సౌఖ్యము దుఃఖ మున్నతము నీచంబున్ సుదుర్జాతుల
త్యనురాగంబు విరాగమున్ విపులమాయాబ్రహ్మజీవేశ్వరుల్
ధనదారిద్యములున్ సుధావిషములుం ధాత్రీధవుల్ పేదలున్ 54

క. మొదలగు ద్వంద్వంబులు ప్రా
జదువుల విభజింపఁబడియె సజ్జనహంసల్
వదలుదురవగుణజలముల
ముదమున గ్రహియింతురి పాలపోల్కి గుణములన్ 55

చ. మలజుఁ డట్టిజ్ఞానమిడఁగానగు దుర్గుణముల్ త్యజింపఁగా
మలగుణాళిఁ గైకొనఁగ విశ్వమునందు స్వభావకర్మ పా
శముల నవిద్యఁ జిక్కువడి సజ్జనుడున్ మఱిపొందు నుత్తమో
త్తమమగు మార్గముం బ్రబలదర్పితమోహపరీత చిత్తుఁడై 56

ఆ. అట్టి మఱపుదీఱి హరిభక్తులైన వా
రెట్లు దోషనివహమెల్ల విడిచి
యశమునొందఁగలరొ యారీతి దుష్టులు
సుజనసంగమొనరుచుటను జేసి 57

కం. మేలగు పనులొనరింపం
జాలిన మలినస్వభావ చర్యలనెల్లం
దోలంగఁ జాల రెన్నఁడు
బాలసునకు సహజగుణము వాయునెతలపన్ 58

తే. సజ్జనులరీతి లోకవంచకులు వేష
ధారణంబునఁ గాంతురు గౌరవంబు
వేషమునఁ బూజితులుగారె దోషులైన
రాహువుం గాలనేమియు రావణుఁడును 59

వేషంబునఁ గొఱవడినం
భూషితులగుచుందురి సాధుపురుషులు ధిషణా
భూషణుఁడు జాంబవంతుఁడు
దోషాచరవైరి హనుమస్తుతిఁగనరె భువిన్ 60

ఆ. వేషధారి దుష్టవితతి కపటమెల్ల
బయలుపడును గౌరవంబు సెడును
దుష్టసాధుసంగతులఁ గీడు మేలులు
సంభవించుననుట జగమెఱుఁగదె 61

తే. భూరజము వాయుసంగతిఁబోవు దివికి
నంబుసంగతి బురదయై యడుగుఁబట్టు
శారికాకీరములు రామచంద్రుఁబలుకు
సజ్జనునియింట ఖలునింట జగడమాడు 62

క. పొగవ్యర్థపు మషియగు నది
నిగమంబులు వ్రాయ మృదుల నీలపదార్థం
బగునని లానలసంగతి
జగదాధారమగు జలము జలదముగా దే 63

తే. ఓషధీ జల వస్త్ర వాయుగ్రహములు
దుష్ట సత్సంగ వశతఁజెందును జగమున
హీనతయు నుత్తమత దీనిమానసములఁ
జతురమతు లూహఁజేసి కాంచంగఁగలరు 64

ఉ. మాసమునం గణింపఁగ సమాన సితాసితపక్షయుగ్మముం
జేసె విధాత యఁదొకటఁజెందు సుధాంశుఁడు వృద్ధిక్షీణతన్
వాసిచెడున్ మఱొంట జనవారము తోరముగుల్కు శుద్ధముల్
మాసిన కృష్ణపక్షమును మంచిది చెడ్డది యందు రెండునన్ 65

క. సుర గరుడ యక్ష రాక్షస
నరచారణ సిద్ధ భూత నాగ విహగ కి
న్నర గంధర్వ ఖచర వా
నరులం బరమాత్మఁగాఁగ నమ్మి భజింతుర్ 66

చ. సకల చరాచరోద్భవనజాలము రామమయంబుగాన నే
ముకుళిత హస్తతన్ సలిలభూచర ఖేచరవాయుసంచర
త్ప్రకరముఁ భక్తిమీఱ సతతంబుస్మరించి నమస్కరింతు మ
త్సుకృతవశంబునం గరుణతో హరి నాకుఁబ్రసన్నుఁడయ్యెడుర్ 67

వాతాంబు క్షితిసంచర త్సకలజీవ శ్రేణిలో మర్త్యులన్
నాతుల్ క్లీబులుఁ బూరుషుల్ క్రిములు నానారూప సంకీర్ణమౌ
భూతవ్రాతసమేత విశ్వమును సంపూర్ణానురాగంబునన్
సీతారామమయంబుగాఁ దలఁచి నేఁ జేమోడ్చి ధ్యానించెదన్ 68

అస్మదీయబుద్ధి యననెంత బ్రహ్మాండ
మయుని రామవిభుని మహితకరుణ
నొంది సంతతంబు నుత్సాహ చిత్తుండ
నై చరింతు నతని యంద తవిలి 69

కించిజ్జ్ఞుఁడ నేనైనఁ ద
లంచితి శ్రీరామలీలలన్ వ్రాయఁగఁ జే
యించెడు హరి యేకలఁ డిలఁ
గొంచెపు జీవుల పనులనుగొను మనుజక్రియన్ 70

మతియల్పంబు ప్రయత్నమా ఘనము శ్రీమద్రామచారిత్రకా
మృతపానం బొనరించి భక్తజనతాబృందంబుఁ ద్రావింపఁగో
రితి నాసాహసమున్ సహించి ననుసంప్రీతిం గటాక్షింప వేఁ
డితి హస్తద్వయి మోడ్చి సజ్జనులఁ దండ్రిన్ వేఁడుచందంబునన్ 71

పరదూషకులుం గుటిలులుఁ
బరిహాసము సేయ సత్స్వభావులు శిశుభా
సుర శుక మద్వచనములకుఁ
బరితోషించెదరు మాతభంగిఁ బితగతిన్ 72

ఇతరుల కృతులంగని స
న్మతి సంతోషంబునొందు మాన్యులరుదు మ
త్కృతి రసవంతమయినఁ ద
ద్వ్యతిరేకం బైన మెచ్చువారుండరొకో 73

ఆ. నదిని సరసిఁబోలు నరులు పెక్కురుగల
రాత్మలాభవృద్ధిఁ నలరువారు
పూర్ణచంద్రుఁగాంచి పొంగు వనధిరీతి
నొరులవృద్ధి సుజను లుబ్బుచుందు

ఆ. గుణములేకయున్నఁ గోవిదుల్ మెచ్చరు
గుణముగలిగియున్నఁ గుటిలమతులు
సూచిసైపలేరు సుందరహంస స్వ
నంబుఁగాంచి కొంగ నవ్వినట్లు

క. కవితాప్రియులుగ సీతా
ధవభక్తులుఁ గానివారు దర్పోద్ధతులై
నవుదురవుఁగాక నాదగు
కవనమున కమాయికంపు కల్పనములకున్

తే. ఎవరు శ్రీరామపద భక్తిహీనమతులొ
యెవరుగ్రహియింప నసమర్థహృదయులొ రఘు
రామచరితంబు వారికి రసవిహీన
మగుచుఁ దోఁచును భక్తుల కమృతసమము

తే. సరసకవిఁగాను చతురభాషణుఁడఁగాను
పండితుఁడఁగాను మత్కృతభవ్యచరిత
పుడమి కొమరిత పతిభక్తి పూర్ణమనుచు
సజ్జనులు గాంచి హర్షించి సన్నుతింతు

శా. ఛందోలంకరణార్థభావరచనా చాతుర్య మాధుర్య వా
క్సందర్భంబులు భాషకుందొడవులౌ సత్కావ్య నిర్మాణపుం
చందంబుం గుణదోషభేదతతి విస్తారం బపారంబు నా
కెందుఁ జేసుపులేదు లేదనుచు భాషింతున్ యథార్థంబుగన్

మ. గుణహీనంబు మదీయమౌరచన లోకుల్ దీనిఁగాంక్షింపఁగా
గణియింపందగు హేతు వొండు గలదా కాత్యాయనీ శంకరుల్
ప్రణవార్థంబని ప్రీతి నిత్యము జపింపన్ వేదశాస్త్రంబులుం
ప్రణుతింపందగు రామనామ మొకటిం బల్కంబడెం దీనిలోన్ 80

క. నానాభూషాలంకృత
యైనను బరిధానహీనయగు సతిపగిదిన్
శ్రీనాథనామవిరహిత
మౌనిరుపమ సుకవికృతియు నందముగనునే 81

ఆ. గుణవిహీనమైన కుకవికావ్యంబైన
రామనామకీర్తిధామమైనఁ
బండితులును దానిఁ బఠియింతురు వినియెద
రళులగతి గ్రహింతు రమలరసము 82

తే. అగరుసంగతి ధూమంబు నాత్మకటువు
గంధమున్ వీడురీతి మద్గ్రంథరచన
సకలకలికలుషాపహ జానకీమ
నోహరకథాభివర్ణనా నూనతఁగను 83

మ. తులసీరామకథారసంబు దివిషచ్ఛ్రోతస్వినీరమ్య ని
ర్మలవాఃపూర సమానపావనమగున్ రామప్రభావాది గా
థలచే భస్మము చంద్రశేఖరుఁడు మైదాల్పంబవిత్రంబు ని
స్తుల పుణ్యప్రదమైన చందమున సాధువ్రాతమోహాయనన్ 84

తే. మలయగిరి సంగమున నెట్టిమ్రానుగాని
చందనావనిజంబుతో సవతు వచ్చు
నతుల రామయశోదీప్తి నస్మదీయ
కృతియు నుతిఁగాంచి జనులకుఁ బ్రీతిసేయు 85

తే. అసిత గోక్షీర మెల్లరు నాదరమునఁ
దాఁగుభంగిని మత్కృతగ్రంథ మమల
జానకీరామ సత్కీర్తి సాంద్రమగుట
గాన యోగ్యముగాదె సకలజనులకు 86

మ. మణియున్ రత్నము మౌక్తికంబు నతిరమ్యంబై ప్రకాశించునే
ఫణిశీర్షంబున నద్రికూటముపయిం భద్రేభమస్తంబులో
ఘృణితో రాజకిరీటదేశమునఁ బంకేజాక్షిమై దీవపై
గణనాతీత విభాసురంబగుచు సింగారించు చందంబునన్ 87

ఆ. పుట్టుచోట నెల్ల పట్టుల శోభించు
చుండునండ్రు బుధులు సుకవి కవిత
భక్తికారణమున భారతీదేవియు
విధిగృహంబు వడిగ వెడలివచ్చు 88

ఉ. జానగు జానకీరమణ సచ్చరితామృత పూరవాహినిన్
స్నానమొనర్పకున్నయెడ శ్రాంతియడంగునె కోటిభంగులన్
దీని నెఱింగియే కవిసుధీమణు లుల్లము పల్లవింపఁగా
గానముసేయుచుంద్రు కలికల్మషహారి హరిప్రభావమున్ 89

సీ. సాధారణుల గుణజాలంబుఁ బాడుచో
శారదకుందు శీర్షంబుమోది
కవిజనహృదయంబు కంథియంచును బుద్ధి
శుక్తియు స్వాతియజుని సతియని
చతురులై వెలయు ప్రజ్ఞావంతు లాడుదు
రమలమౌ సద్విచారాంబు వృష్టి
వలన నత్యంత పావనకవిత్వంబను
మౌక్తికకోటి సంభవమునొందు

సజ్జనులు డాని శ్రీరామచరిత మనెడు
తంతువునఁగూర్చి శుద్ధమౌ తమయురములఁ
దాల్తు రత్యంతముదమున ధాళధళ్య
రోచు లొలయంగ సౌందర్యరాశి మెఱయ 90

. హంసవేషంబు ధరియించి యాచరణము
నందుఁ గాకముఁబోలు శ్రుత్యర్థ బాహ్య
దోష నిలయులుగాఁగ నుందురు విశేష
ఘోర కలియుగ జాతులౌ కుటిలమతులు 91

. కపటరామభక్త గణమగు కాంచన
క్రోధ కామదాస కోటియందుఁ
బ్రథమగణ్యుఁడను బ్రపంచంబునందు నే
నపరిమితము లస్మదవగుణములు 92

3. అందుఁగొన్నిమాత్రమిందుఁ జేర్కొంటిని
గ్రంథవిస్తరమగు కారణమునఁ
జతురమతులు దెలియఁజాలక పోవరే
కొలఁదిమాత్రముననె కలవిధంబు 93

4. పలుభంగుల ననుఁదూఱిచి
తెలుపుటవిని నతులఁగొనుచుఁ దెంపునదోషం
బుల నెంతురె యెవరును నటు
సలిపిన నాకంటె వారు జాల్ములుగారే 94

5. కవితాచాతురి లేదు నాయెడల సంకల్పానుసారంబుగా
నవనీజాపతి సచ్చరిత్రమును వ్రాయంబూనితిన్ సంస్కృతిం
దవులంబారిన నాదుబుద్ధియెట సీతారామనిష్పార కీ
ర్తివిరాజచ్చరితం బదేడ కనుఁడా ధీరోత్తముల్ సన్మతిన్ 95

ఆ. గాలివలన మేఘ ఘనపర్వతము దూలఁ
దూలమనఁగ నెంత తోయజాక్షు
ప్రాభవంబునాత్మ భావించి కథవ్రాయఁ
జిత్త మిపుడు సంకుచించె నాకు 96

ఉ. శారదయున్ విరించియును శర్వుఁడు శేషుఁడు వేదశాస్త్రముల్
ఛానుపురాణముల్ విభుని సత్ప్రభుతన్ సతతంబు నేతి నే
త్యారవముల్ సెలంగఁ గొనియాడుచుఁ బాడుచునుండునట్టి దై
త్యారి భజింపఁ బెక్కుగతులైతగు భక్తులఁ దెల్పె వేదముల్ 97

తే. ఏకమై నామరూపవిహీనమై ని
రీహమై యజమై విశ్వదేహమగుచు
సచ్చిదానందమై సర్వసాక్షి విభుఁడు
లీలఁ గావించుఁ దనుధారిలీల జగతి 98

ఉ. కేవలభక్తకోటిఁ బరికింప శరీరములం ధరించు నా
దేవుఁడు సాధుపోషకుఁడు దీనదయాళుఁడు స్నేహభావుఁడై
సేవకజాలమున్ మనుచుఁ జిక్కసి ప్రేమరసంబుఁ జిల్కుచుం
బావనమూ కృపన్ మమతఁ బాయఁడు క్రోధము లేదొకప్పుడున్ 99

ఆ. భేదబుద్ధులకును బీదలకత్యంత
సరళచిత్తులకును సబలులకును
స్వామియనుచు రాముసత్కీర్తిఁ బాడుచు
బుధులు వాణిఫలముఁ బొందుచుంద్రు 100

తే. తద్బలంబున నేను సీతాకళత్రు
పాదయుగళంబునకు మ్రొక్కి భక్తి మీఱ
నవ్విభుకథాభివర్ణనం బాచరింపఁ
బూనితిన్ మార్గదర్శకుల్ మునులగుటను 101

సుందర విశాలనదులపై క్షోణిపతులు
సేతు నిర్మాణముం జేయఁ జీమవంటి
యల్పజీవులకును ననాయాసముగను
పారముం జేర ననుకూల పడునుగాదె 102

ఆవిధమున వ్యాసాదులు
శ్రీవిభుకీర్తి ప్రశంసచేసినతోవన్
నేవెరవున సీతాధవ
పావనచరితంబువ్రాయఁ బ్రారంభింతున్ 103

కలియుగంబున శ్రీరామకథ రచించి
వెలయు సత్కవిపుంగవ వితతికెలమి
హస్తయుగళంబు ముకుళించి యనవరతముఁ
బ్రణుతిఁగావింతు నతుల శుభంబుఁగోరి 104

ఖ్యాతిదలిర్ప శ్రీధరునిగాథల నాదరమొప్పఁగా ననం
ఖ్యాతములన్ రచించుచు జగంబు శుభంబులకిమ్ముఁజేయు నా
పూతచరిత్రులం భువనపూజ్యగుణాఢ్యుల వర్తమానపుం
భూతభవిష్య విద్ధకవిపుంగవులం బ్రణుతింతు భక్తితోన్ 105

ఈ నారచనము సజ్జన
మానితమగుఁగాక బుధసమాజాదరముం
గానని కృతిచే వ్యర్థం
బైనశ్రమం బాలకవియ యందుచునుండున్ 106

కవితయుఁ గీర్తియున్ సిరియు గంగక్రియన్ హితమాచరించు నీ
భువనమునందు నెల్లరకు భూమిసుతావిభుకీర్తి సాధుపుం
గవుల కృపావిశేషమునఁ గౌతుకమొంది రచింపనుంటి మ
త్కవనము రామచంద్రగుణగాథలచే యశమొందుఁ గావుతన్ 107

ఆ. అట్టి సరళకవిత నతినిర్మలయశంబు
నాదరింతురు విబుధులైనవారు
శత్రుజనులుఁగూడ స్వాభావిక విరోధ
భావముడిగి దానిఁ బ్రస్తుతింతురు 108

ఆ. అమలబుద్ధిలేక యట్టి కవిత్వంబు
రాదు బుద్ధిబలము లేదు నాకు
రామకీర్తిగాధ రచియించుచుంటి నన్
గరుణఁజూడ మీకుఁ గైమొగుడ్తు 109

ఆ. విమల రామచరిత విపులమానస సరో
వరమరాళ విబుధవరకవీంద్రు
లస్మదీయ వినతులాదరంబునఁ గొని
కరుణతోడ నన్నుఁ గాంతురుగాక 110

క. ఖరదూషణయుతమయ్యును
ఖరదూషణ రహితమగుచుఁ గన్పట్టఁగ భా
సుర రామచరిత్రంబును
విరచించిన పుట్టతపసి వినుతింతు మదిన్ 111

మ. కలలోనైనను భేదమించుకయు లోకశ్రేణికింజేయకా
జలజాతేక్షణు జానకీరమణు భాస్వత్కీర్తి నానావిధం
బుబఁ గీర్తించుచు ఘోరసంసృతి మహాంభోరాశికిన్ నావలౌ
నలుపాత్రుబుల్కులకే నమస్కృతుల నానందంబునం జేసెదన్ 112

చ. అమృతముఁ గామధేను జలజారులఁబోలెడు సజ్జనుల్ విషం
బు మదిరఁబోలు దుర్జనులమూకయుఁగూడిన సృష్టివారిధిం
గోమరమరన్ సృజించినపలుకుం జవరాలికి బాళిఁగూర్చు నా
కమలజు పాదపంకరుహగంధిల రేణుచయంబు మ్రొక్కెదన్ 113

. దేవ బ్రాహ్మణ గ్రహ గణ
కోవిద పాదాంబుజములకున్ మ్రొక్కెద మ
ద్భావము శుభాభిలాషా
శ్రీవిభవాస్పదముగాఁగఁ జేయుటకొఱకై 114

. పలుక విజ్ఞానదములును వారిఁదోఁగఁ
బానమొనరింపఁ బ్రతిహతపాపములగు
పావన సరస్వతీ సురాపగలకమల
భక్తినొనరింతు నేఁబునర్వందనంబు 115

. తల్లియుఁ దండ్రియుం గురుఁడు దైవమునై యెనలేనిప్రేమ సం
ధిల్లఁగ దీనులన్ మనుచు నీశ్వరునిం గిరిరాజకన్యకం
బ్రోల్లసితాత్మ హృద్వసితభూమిసుతా రఘురామమిత్రులన్
వల్లభులన్ సుసేవకుల భక్తుల మద్ధితులం భజించెదన్ 116

ఆ. లోకహితముఁగోరి శ్రీకంఠుఁ డొనరించె
నర్ధజపవిహీనమైన మంత్ర
మతి ప్రభావవంత మాత్మప్రతాపంబు
వలన నన్నియెడలఁ బ్రకటపడఁగ 117

ఆ. రామచరిత మెలమిరచియింతుఁ బార్వతీ
శంకరులస్మరించి చరితమునకు
మంగళంబు ముదమొసంగు జంపతులని
తత్ప్రసాదమొంది ధన్యమతిని 118

శా. తారావారసుధాంశు దీధితులచేతన్ రాత్రిశోభించున
ట్లారూఢిన్ శివసత్కృపాగరిమచే నస్మత్కృతంబైన యీ
శ్రీరామాయణ మందమాఁ జదివినంబ్రీతిన్ వినన్ సంతత
శ్రీరామప్రభుభక్తులై విమలులై జీవింపరే మానవుల్ 119

తే. స్వప్నమునఁగూడ నామీఁద సత్యముగను
పార్వతీశంకరులకృప పరఁగెనేని
మత్కవిత్వంబు విమలమై మాన్యమై ప్రి
భావవంతంబునై కీర్తిఁ బడయఁగలదు 120

క. కలిత పవిత్రాయోధ్యం
గలికిల్బిషహరవరాపగామణి సరయూ
జ్జ్వల పుణ్యనది నయోధ్యా
విలాసినుల మగలరామప్రియుల భజింతున్ 121

క. సీతానింద నొనర్చిన
పాతకునకుఁగూడ నొసఁగెఁ బరమపదము భూ
జాతానేత దయానిధి
యాతనికెనయైన దేవుఁ డన్యుఁడుగలఁడే 122

ఆ. ప్రాచిసుతుని లోకబాంధవుఁ గనినట్లు
లఖిలలోకనాథుఁడైన సుతునిఁ
గని ప్రశస్తిఁగనిన కౌసల్యఁ బావన
మతి సతంబు నేనమస్కరింతు 123

క. కలశాంబుధిశశివలె నే
కులమున రాముఁడు జనించెఁ గుజనసరోజం
బులకున్ హిమమన నారా
ణుల దశరథుఁ బుణ్యవర్తనుల శుభకరులన్ 124

తే. వాఙ్మనఃకాయముల సదావందనంబు
లాచరించెద నాత్మజునంఘ్రికమల
సేవకుని నన్నుఁ గృపఁగన సృష్టినెవరిఁ
జేసి యజుఁడందెఘునత నాశివునిగురుల 125

రామ వియోగంబుననే
భూమీపతి తనువుఁ దృణముపోల్కి విడిచె నా
రామపదప్రేమి దశరథు
ధీమంతు నమస్కరింతు దీనదయాళున్ 126

యోగభోగ విధులనుంచి గూఢంబుగా
రామచరణభక్తిఁ బ్రకటపఱచె
రామదర్శనమున రాజయోగీంద్రు నా
జనకు బంధుమిత్రసహితుఁ గొలుతు 127

వర్ణనాతీత నియమ సువ్రతుఁడగుచును
వనజరసలుబ్ధ బంభరంబనఁగ రామ
పాదసరసీజయుగళంబుఁ బాయలేని
మదిగలుగు భరతునకే నమస్కరింతు 128

రామకీర్తిపతాకకు రమ్యదండ
సదృశ మెవ్వనియశమయ్యె చారుశీత
మగుచు భక్తుల కఖిలసౌఖ్యంబులొసఁగు
లక్ష్మణు పదాంబురుహయుగళంబుఁ గొలుతు 129

భువనకారణుండు భోగికులేశుండు
శేషఫణి సహస్రశీర్షుఁ డవని
భరము వాపఁబుట్టె కరుణకిమ్మగు గుణ
శాలి లక్ష్మణుండు ప్రసన్నుఁడగుత 130

సమరవీరుని భరతానుచరుని రాము
పిన్నతమ్ముని శత్రుఘ్ను విమలశీలు
పాదకమలంబులకు మ్రొక్కి ప్రస్తుతింతు
సర్వదా నాకతండు ప్రసన్నుఁడగుత 131

క. పరమజ్ఞానిం బావని
దురితాటవి వీతిహోత్రు దుష్టామిత్రున్
శరచాపధారియగు రఘు
వరునకు నిరవైనహృదయ వనజాలయునిన్ 32

క. అనుపమపీరున్ హరిచే
వినుతింగనినట్టి కీర్తివిస్తారుని ధీ
ఘనిఁగడుఁ బ్రాభవవంతున్
హనుమంతు నమస్కరింతు నతిగుణవంతున్ 33

ఆ. అధమ దేహధారులయ్యును శ్రీరాముఁ
బొందినట్టి తరణిపుత్రి జాంబ
వ ద్విభీషణులకు వాలినందన ముఖ్య
వనచరులకొనర్తు వందనములు 34

క. ఖగ మృగ దేవ దనుజ నరు
లగణిత నిష్కామభావులై శ్రీరాముం
దగ నెందఱు సేవింతురొ
మిగులఁగ నందఱను నెలమిమీఱ భజింతున్ 35

క. సనక శుక నారదాదిక
ముని జనులకు శిరము పుడమిమోవఁగ నతులే
నొనరింతుఁ గరుణమీఱఁగ
నను దమభక్తునిగఁదలఁచి నడపుటకొఱకై 36

తే. జనకరాజన్యపుత్రి విశ్వజనయిత్రి
రామచంద్రమనోహరి రాజవదన
యకలుషంబగుబుద్ధి నాకమరనొసఁగి
సీత కరుణాసమేత రక్షించుఁగాత 37

క. వనజాతాక్షుని రాముని
ధనురిషుధారిని సుభక్తతాపనివారిం
ఘన సుఖదాయకుని సమ
ర్ధునిఁ ద్రికరణశుద్ధిగాఁగ మ్రొక్కెద మరలన్ 138

ఆ. అర్ధశబ్దములును నంబుతరంగము
లిరుపదములననిన నేకమైన
భంగినొప్పు దీనపాలక జానకీ
రామ పదయుగముల రహిభజింతు 139

తే. సూర్యచంద్రాగ్ని బీజమై శ్రుతులకెల్ల
బ్రాణమై మూఁడుమూర్తుల పట్టగుచును
నిరుపమాన నిర్గుణ గుణనిధిగఁ బరఁగు
రామనామంబు మ్రొక్కెద నేముదమున 140

తే. ఏమహామంత్రము జపించు నిందుమౌళి
కాశిలో దేని జనులుపదేశమొంద
ముక్తికిన్ హేతువగు నాదిపూజ్యుఁడయ్యె
నామమహిమం బెఱింగి వినాయకుండు 141

తే. రామనామంబు మున్ను విలోమముగను
జపముఁ గావించి వల్మీకజన్ముఁ డనఘుఁ
డయ్యెను సహస్రనామతుల్యమని తెల్ప
నంబిక జపించి విభుని దేహార్ధమందె 142

ఆ. దీనిఁజూచి యుమను స్త్రీజనంబులలోన
భూషణంబుగా శివుండు సేసె
నమృత సమఫలంబు నరయ విషంబిడు
నట్టి నామమహిమ నభవుఁ డెఱుఁగు 143

ఆ. వర్షఋతువు రామభక్తి ధాన్యపుఁబైరు
తులసిదాసు రాము నలఘునామ
మందు నక్షరద్వయంబు శ్రావణ భాద్ర
పదములనెడు నెలలు విదితముగను 144

ఆ. అక్షరద్వయంబు నతిమధురము మనో
హారము వర్ణజనుల కక్షియుగము
స్మరణమాత్ర నెల్లజనులకుసులభమ్ము
జయదముభయలోక సౌఖ్యకరము 145

తే. పలుక స్మరియింప నక్షరద్వయము వినఁగ
మనసుహర్షించు రామలక్ష్మణుల భాతిఁ
బ్రీతిచేకూర్చుఁ దులసీకవిప్రవరున
కంగముప్పొంగఁ బరవశంబందఁ జేయు 146

తే. వేఱువేఱుగ నక్షరద్వితయమందుఁ
బ్రీతిపుట్టను వర్ణింప విశ్వమందుఁ
గాని స్వాభావికముగ నక్షరయుగంబు
నందు జీవేశ్వరులమాడ్కిఁ నడవిడక 147

శా. ఈరెండక్షరముల్ త్రిలోకములఁ బాలింపంగ భక్తావళిం
గారుణ్యంబునఁబోవఁగా నరుఁడనన్ నారాయణుండో యనన్
సారోద్భక్తి సతీమణీశ్రవణ భూషాయుగ్మమో విశ్వసా
ఖ్యారంభం బొనరించి కావనుడురాడాదిత్యులో నాఁదగున్ 148

ఆ. ముక్తియనెడు నమృతమున స్వాదుసంతోష
యుగ్మ మవనిమోయ నురగ కచ్ఛ
పములు భక్తహృదయ పంకజ భృంగముల్
జిహ్వానంద సతికి సీగిహారియు 149

సర్వవర్ణములకు జానకీ వరనామ
వర్ణయుగళమొంపుఁబరఁగ నొకటి
ఛత్రమగుచు నొకటి సౌందర్యతరమగు
ముకుటరత్నమగుచుఁ బొలుపెసంగు 150

స్వామియు సేవకుఁడు ననన్
నామియెడఁ నామమునఁ గనంబడుఁ బ్రీతుల్
ధీమహితుల కథనీయం
బౌమాయగ నామరూప యమళమెఱుఁగరే 151

నామరూపముల ఘనంబిదియననేల
సాధుజనులు వానిసరణిఁ గందు
రరయ నామవశత నలరురూపంబు త
ద్జ్ఞానమొదవు నామసంస్మరణన. 152

కరతలగతరూపం బెఱుఁ
గరు నామముఁదెలియకున్నఁ గానని రూప
స్ఫురణంబగుఁ దన్నామ
స్మరణంబునఁబొడము స్నేహసద్భావమెదన్ 153

నామరూపగ్రహణ విధానము సుఖదము
కాని పలుకె నశక్యమహా కలితసగుణ
నిర్గుణములకు సాక్షి మానితపదద్వ
యార్థబోధకమగు నామమది ధ్రువంబు 154

బహిరంతస్తమ మడఁపఁగ
రహిఁ నిల్పుము రామనామ రమ్యజ్యోతిన్
గృహ జిహ్వాద్వారంబున
సహజ స్ఫూర్తులొలయ వెలుఁగు సంతతకాంతిన్ 155

తే. జిహ్వచే నామజప మొనర్చెడు సుయోగి
జనులు జగమందుదాసీన ఘనవిరాగ
పరత ననుపమబ్రహ్మానుభవ సుఖంబు
నామరూపరహిత నిధానంబుగందు 156

తే. ఈశ్వరుని గూఢతత్త్వంబు నెవ్వరెఱుఁగఁ
గోరుదురొ వారుజిహ్వచేఁ గూర్మి నామ
జపమొనర్చియె పరమవిజ్ఞానులగుచు
సిద్ధిగాంచెద రణిమాదిసిద్ధులంది 157

ఉ. సంతత రామనామజపసక్తుఁడు ముక్తసమస్తకష్టుఁడై
సంతస మొందు నిత్యసుఖసంతతిఁగాంచి ప్రపంచమందు ధీ
మంతులు పుణ్యవంతులు శమప్రముఖేద్ధగుణాఢ్యు లుర్విజా
కాంతుని భక్తులందురు వికారవిహీనులు నాల్గురీతులన్ 158

శా. బోధానందద రామనామము సతంబుందచ్చతుర్మార్గ భ
క్తాధారంబగుఁగాని జ్ఞానియగుభక్తశ్రేష్ఠుఁడాజానకీ
నాథాతిప్రియుఁడౌఁ జతుర్యుగశ్రుతుల్ నామప్రభావంబు స
న్మేధంబాడుగలిం దదన్యమిఁక లేనేలేదుపాయంబిలన్ 159

ఆ. రామచంద్రభక్తిరసమగ్నులా నామ
రసనుధాసరోవరమున నాత్మ
హృదయ మీనకోటిముదమున నీదంగ
ననుపమాన సౌఖ్యమందుచుంద్రు 160

తే. సగుణ నిర్గుణరూపక యుగళ మీశ్వ
రున కనాదిగవిలసిల్లు ననుపమయి
సగుణ నిర్గుణములను వశముగఁజేయు
నామమధికంబు పరికింప నామతమున 161

దారువునందు నగ్నిక్రియ దానిపయింగల వీతిహోత్రునా
కారములీల నిర్గుణముగానఁగ నా సగుణంబుఁదోఁచు నీ
తీరున సంతతంబు గడితేఱిన బ్రహ్మవిదుల్ మనోస్థితిం
గోరి తలంచుచుండుదురు కూరిమియున్ రుచినాకుదీనిపై 162

. నామంబున నీరెండును
నామిగులన్ సుగమములుగ నాహేతువుచే
రామ బ్రహ్మలకంటెన్
నామంబుం ఘనముగాఁగ నమ్మిభజింతున్ 163

, నాశరహితుం డజుఁడగు నానందరాశి
హృదయములనుండియును బాయునెపుడు దీన
దుఃఖభాజనులగుచునుందురు రమేశు
నామమునఁ గ్లేశరాశి వినాశమొందు 164

క. రతనమువలనన్ మూల్యము
మతిగోచరమగు విధమున మధురిపునామం
బతిరతి జపియించిన నా
కృతియున్ సన్నిహితమగుచుఁ గెలనందోఁచున్ 165

తే. ఈప్రకారంబునన్ నిర్గుణేశుకంటె
నామమహిమం బపారఘనంబుగాఁగ
నామనంబున భావించి రాముకంటెఁ
దన్మధురనామజప పవిత్రిత నుతింతు 166

ఉ. రాముఁడు భక్తకోటికిఁ గరంబుశుభంబొనగూర్పఁ గోమల
శ్యామశరీరధారియయి సంకటముల్ సహియించి సాధుబృం
దామిత సౌఖ్యదుండయి విహారమొనర్చెను దత్పవిత్రకృ
న్నామజపంబు భక్తులనునంద శుభాలయులం బొనర్పదే 167

క. రాముఁ డహల్యం బావన
గా మున్నొనరించె ఘోరకాననమునఁ ద
న్నామము కోటుల కొలఁదిగఁ
బామరదుష్టులకు బుద్ధిఁ బ్రవిమలఁ జేసెన్ 168

క. రాముఁడు మునిహితమతియై
కామినిని సపుత్రిఁ దాటకం దునిమెను ద
న్నామము నిశరవిగతిఁ బెను
బాముల భక్తులదురాశ భంగమొనర్చున్ 169

క. రాముఁడు శివకోదండముఁ
గోమలపాణిఁగొని విఱిచె గురుతరమగు త
న్నామము భవభయః బిసవన
సామజమై శాశ్వతంపు సౌఖ్యమునిడ దే 170

క. రాముఁడు దండకవన మ
త్యామోదకరముగఁ జేసె నతని మధురస
న్నామంబు భక్తజనహృ
త్తామసము నడంచి విమలతంగావించున్ 171

క. రాముఁడు రాక్షసతతి సం
గ్రామంబున సంహరించె ఘనతరమగు త
న్నామము కలియుగ కలుష
స్తోమంబు నశింపఁ జేసి శుభములొసంగున్ 172

క. రాముఁడు శబరి జటాయువుఁ
బామరతం బాపి మోక్షపదమునొసఁగెఁ ద
న్నామ మనేకదురాత్మల
సేమంబున నుద్ధరించె స్థిరమిది శ్రుతులన్ 173

రాముండినజ విభీషణ
కామితములొసంగి వారిఁగాచెం గృపఁ ద
న్నామం బగణిత దీనులఁ
బ్రేమమునన్ దరింపఁజేసెఁ బృథుతరకీర్తిన్ 174

రాముఁడు భల్లూకేంద్ర వ
లీముఖులం గూర్చి జలధి లీలం గట్టెన్
నామము సంసృతివనధి
స్తోమము నింకించు దీని సుజనులెఱుఁగుఁడా 175

రాముఁడు సాప్తమిత్రముగ రావణుఁబోరవధించి వేడుకం
భూమిసుతాసమేతుఁడయి పుష్పకమెక్కి యయోధ్యకేగి భ
క్తామర పాదపంబగుచు నందఱనేలె సురాదులాపరం
ధాము నపారసద్యశముఁ దన్మయులై కొనియాడి పాడఁగన్ 176

నరులు భక్తి రామనామంబు స్మరియించి
పరిబలమోహసేన వ్రాల్పఁగలరు
ప్రేమమగ్నులగుచు నామప్రభావంబు
వలన స్వప్నమునను వనటఁగనరు 177

శతకోటి చరిత్రంబుల
వెతకి మహేశుండు రామవిస్ఫుటనామం
బతిభక్తిఁ గ్రహించె సుర
ప్రతతికి నిష్టార్థ వివిధవరదంబగుటన్ 178

నామప్రభావమున ధృత
సోముండవినాశియయ్యె శుభకరుఁడయ్యెం
గామరహిత శుకసనక మ
హామునులుం గనిరి శాశ్వతానందంబున్ 179

శా. నామధ్యానపరాయణుండగుటచే నారాయణాంఘ్రిద్వయీ
టామోదంబునుబొందె నారదుఁడు పేరందెన్ శిరోరత్నమై
భూమీజావిభు భక్తబృందమున నంభోజాక్ష నామామృత
పీమా స్వాదన తత్పరుండగుచు శౌరింగాంచెఁ బ్రహ్లాదుఁడున్ 180

క. ధ్రువుఁ డనమానముపడి కే
శవనామజపంబొనర్చి శాశ్వతపదముం
దివిజస్తుతముగఁ బడసెం
బవనజుఁడుం దాన రామవశునిగఁ జేసెన్ 181

చ. కరియు నజామిళుండు గణికాముఖు లచ్యుతదివ్యనామసం
స్మరణమొనర్చి ముక్తిరమసౌధము నెక్కిరి నామమంత్రరా
ట్పరమమహాత్వమెంతయనిపల్కఁగనోపుదు రామచంద్రుఁడే
నిరుపమితాత్మనామ మహనీయగుణంబు గణింపలేఁడనన్ 182

చ. కలియుగమంగళాకరము కల్పమహీజము రామనామ మా
సలలితనామ సంస్మరణసల్పియెభంగు మహీరుహంబునాఁ
బలుకఁగ నొప్పెఁ బైమిగులఁ బామరుఁడౌ తులసీసమాఖ్యుఁడుం
దులసికుజంబునాఁ బరఁగె నూనముగాదు మదీయభాగ్యమున్ 183

చ. త్రిజగములం ద్రికాలముల ధీయుతులెల్లఁ జతుర్యుగంబులం
భజనమొనర్చి రామపదపంకజసేవ విముక్తశోకులై
వృజినములెల్లఁ బాయుదురు వేదపురాణమునీంద్ర సాధురా
డ్వ్రజము సమస్తపుణ్యఫలరాశిగ నెంతురు రామభక్తినే 184

చ. కృతయుగమందు ధ్యానమునఁ ద్రేతను యజ్ఞములాచరించుటం
దతమతిఁ బూజసేయుటను ద్వాపరమందు ననీశుఁ డిష్టుఁడౌ
నతికలుషాత్మ మీనములకంబుధియౌ కలికాలమందు శ్రీ
పతి వరనామసంస్మరణ భవ్యసుఖంబిడుఁ గల్పవృక్షమై 185

కామితదాయకంబుఁ గలికాలమునం బరసౌఖ్యదంబు శ్రీ
రామునిదివ్యనామ మతిరమ్యమిహంబునఁ దల్లిదండ్రులై
నోమును జ్ఞానకర్మములు నూనములౌ కలికాలనేమికిన్
నామజపంబు మారుతియనందగు సజ్జనకల్పభూజమై 186

కలియుగ హిరణ్యకశిపుం
బొలియించి స్మరించువాని పుత్రసముల న
ర్మిలిఁబ్రోచు రామనామము
బలయుత నరసింహమూర్తి భాతినభీతిన్ 187

అలసతనైన వైరమున నైనను మూర్ఖతనైనఁ బ్రీతిచే
విలసితభక్తినైన నరవిందదళాక్షుని సంస్మరించినం
గలితశుభంబు దిగ్దశముఖంబులఁ గల్గుఁ దదీయనామముం
దలఁచి నమస్కరించి హరితత్పరతన్ లిఖయింతుఁ గావ్యమున్ 188

రాముఁడు నాయాకృతి నభి
రామంబుగఁ జేయు నత్వరమ బహువిఘ్న
స్తోమము సెడుఁ దత్కృప నా
స్వామికి నావంటి హీనజడ సేవకుఁడే 189

కాని దయానిధి నన్ను న
నూనకృపాదృష్టిఁ గని మనోహరతరమౌ
నీనామాక్షరయుగళము
నానాలుకఁ బాయనీక నడపింపఁగదే 190

లోకములందు వేదములలో నృపురీతి ప్రసిద్ధమయ్యె నా
లోకిత సర్వమానవకులుండయి వారలనాదరించు సు
శ్లోకులుఁ బండితాతి జడశుద్ధమలీమస నిర్ధనుల్ ధనుల్
కాకవులార్యసత్కవులు గ్రామనివాసులు నాగరుల్ సతుల్ 191

ఉ. రాజుఁబ్రశంస సేయఁగడుఁ బ్రౌఢిమఁబ్రీతి నెఱింగి వారి స్వ
ర్వ్యాజమునాగఁ దన్పు నృపపుంగవుఁ డీశ్వరసత్కళాంశుఁడై
యీజగతిం జనించును బ్రశేంగితవేది సుశీలుఁ డార్యుడుం
భ్రాజితసద్దయాకరుఁడుఁ బ్రాజ్ఞుఁడునై యశమొందుఁబొందుగన్ 192

ఉ. రాజనఁ గేవలుండె రఘురాముఁడు కోసలచక్రవర్తి భూ
రాజశిరోవతంసమణి రాజితకీర్తి విశుద్ధమూర్తి ని
ర్వ్యాజకృపాకటాక్షమున నాశ్రితవర్గము నేలుప్రోడ నా
నైజగుణంబు నీచమనినన్ గరుణామతిఁ బ్రోవకుండునే 193

క. శిలలం జలమునఁ దేలిచి
వలనుగఁ గపి భల్లుకముల వరమంత్రులుగా
సలిపిన కరుణానిధి నను
మలినమతిం దుష్టభృత్యు మనుపకయున్నే 194

క. సీతాపతివంటి మహా
ఖ్యాతప్రభు సేవకుఁడనుగానున్న యప
ఖ్యాతి సహియించె రాముం
డాతనిదాసునిగ నేను నందఱుఁ బలుకన్ 195

ఆ. అస్మదీయ బహుతరాఘరాశిని విని
నరకమును బిగించు నాసికంబు
నదితలంచి నేభయంబందుదును రామ
భద్రుఁ డదితలఁపఁడు స్వప్నమునను 196

ఆ. సహజముగను రామచంద్రుండు భక్తుల
భక్తి కాత్మ మెచ్చుఁ బరమకృపను
నాదు స్వల్పభక్తి నాదేవుఁ డీక్షించు
ప్రేమభరితదృష్టి నెల్లివిరియ 197

వాలిం
ఘుఁడనఁగఁ గొట్టెను రాముం
గ్రీవుఁడు
షఁడు సుభక్తి లోఁతుగణించున్ 198

భీషణుఁ డాచరించె
నెంచెనే దాని విభుఁడు
ముపుడు సభాభవనమందుఁ
ంచి మెచ్చె రాక్షసవరేణ్యు 199

నరతతి
గ్రింద రామచంద్రుండుండెం
పమంబుగ
మునను దాశరథిసముల్ 200

చంద్రా
కలభువన నివహానందం
న కతు
ుదవు నిది యథార్థంబైనన్ 201

న వచించి మద్గుణదోష
కమను మ్రొక్కలిడుచు
కీర్తి రహింపాఅవర్ణింతుఁ
ఎటపిఁ గాల్చుశిఖిని 202

—! కథామహిమాభి వర్ణనము :—

డెలమి నందమౌళథ భర
జెప్పెఁదచ్చరిత్రి
మవిభు మ్రొక్కిచెప్పెద
ండు సంతసమున 203

ఆ. ఆది నతిపవిత్రమైన యీశ్రీరామ
సచ్చరిత్రఁ జెప్పె శంభుఁడు మఱఁ
బరమభక్తుఁడనుచుఁ బడఁపడి కాగభు
శుండికొసఁగె దాని శూలపాణి

ఆ. యాజ్ఞవల్క్యునకు దయామతినుపదేశ
మిచ్చె నాతఁడాతఁ డెలమిమీఱ
హరి రహస్యవేదియని భరద్వాజున
కానతిచ్చె నుభయులలఘుమతులె

క. జ్ఞానమునఁ ద్రికాలంబుల
నానియతులుగాంత్రి కరతలామలకముగన్
మౌను లితరు లాచరితము
నానందమునన్ వినిరి తదార్యులవలనన్

తే. సూకరక్షేత్రమున నేను శుభకరంపు
రామచరితంబు మద్గురుస్వామివలన
వింటినైనను జ్ఞానంబు నెలయకునికి
బాల్యదశయౌట దాని ప్రభావమెఱుఁగ

తే. వక్తయును శ్రోతయును జ్ఞానవసధులగుచు
నుండవలె రామకథ గూఢమూహఁ జేయఁ
గలికలుషరాశిఁజిక్కి మూర్ఖత మెలంగు
కష్టజీవిని గ్రహియింపగలనె నేను

తే. సారెసారెకు నాచార్యసత్తముండు
బోధయొనరించె మదినాటఁ బుణ్యకథను
దానిఁగవితాస్వరూపంబుగానొసర్తుఁ
బ్రీతియిగు రోత్తజ్ఞానంబు విస్తరిల్ల

నాదుబుద్ధికొలఁది నారాయణ ప్రేర
ణమునఁ జెప్పవాఁడ నాదుభ్రమను
మోహసంశయముల మొదలంటమాపు సం
సృతి సరిత్తరణిని శ్రీశుకథను 210

విబుధవరులకెల్ల విశ్రాంతిహేతువు
సకలమనుజులకుఁ బ్రసన్నకరము
కలియుగాఘసర్పగణమునకు భరణి
జ్ఞానవహ్నికరణి చక్రిచరిత 211

కలియుగమున రామకథ కామధేనువు
నవనితలమునందు నమృతతటిని
సజ్జనావళికిని సంజీవిమూలిక
భ్రాంతిభేకభుజగి భయహారంబు 212

కలితసాధువిబుధ కల్యాణకరగౌరి
నరకదైత్యసైన్య నాశకరము
సజ్జనామృతాబ్ధి సంజాతలక్ష్మి సం
సారభారభరణ శక్తిధరణి 213

కాలుదూతలకు ముఖముఁ గప్పజమున జీ
వన్ముక్తినొసఁగ వారణాశి
రామచంద్రుమనసు రంజించుతులసి శ్రీ
తులసిదాసునకును హులసి మాత 214

సకలసిద్ధి సౌఖ్య సంపత్తి ఖని యిందు
ధరుని కిష్ట నర్మదాసమంబు
నదితిసమము శుభగుణామరవరులకు
రామభక్తి ప్రేమరాశిసీమ 215

ఆ. మహిత రామచరిత మందాకినీనది
జానకీయుతముగ సంచరించె
రాముఁ డమలచిత్తరాజిత చిత్రకూ
టాద్రి స్నేహవనమునందు నెలమి 216

ఆ. రామ సుగుణరత్న రాజిజగన్మంగ
ళధన ధర్మమోక్షలాభదాయ
కంబు రామచరిత కమ్ర చింతామణి
సుజనబుద్ధి సతికి సొంపునింపు 217

తే. జ్ఞానవైరాగ్యయోగద సద్గురుండు
సంసరణ రోగదివిజ భిషగ్వరుండు
జానకీరామకృపఁగన జనని పితయు
రామకథ బీజమగు ధర్మవ్రతతతులకు 218

తే. పాపసంతాప శోకవిధ్వంసకంబు
నిహపరంబులఁ బ్రీతిఁ బాలించు తేఁడు
సద్విచారావనీవిభు సచివవరుఁడు
ఘోరలోభార్ణవమునకుఁ గుంభజుండు 219

క. కామక్రోధముఖోన్మద
సామజములు భక్తహృదయ సాంద్రాటవిను
ద్దామగతిఁ దిరుగఁగా శ్రీ
రామునికథ సింగమై త్వరం బరిమార్చున్ 220

క. శ్రీరామచరిత శివునకు
గౌరవపాత్రమగు నతిథి కడుఘోరంబౌ
దారిద్ర్యదావ వహ్నిని
వారిధరంబగుచునార్చు వాంఛాప్రదమై 221

విషయసర్పములకు విమలమంత్రము మహో
మణియు నుదిటివ్రాత మాయఁజేయు
మోహతిమిరనికరమున కర్కరుచిభక్త
శాలి సస్యమునకు జలధరంబు 222

అభిమతంబులొసఁగు నమరద్రుమములీల
సేవసేయవిష్ణు శివులకరణి
సుఖకరంబు సుకవి సుందరహృచ్ఛర
త్కాల గగన తారకాగణంబు 223

భక్తజనకోటికెల్ల జీవనధనంబు
పుణ్యఫలరూప బహువిధభోగసమితి
సకలశుభకర నిరుపాధి సాధుసమము
హరి పరాత్మమానస సరోవరమరాళి 224

పావనసురాపగాఝరీ భంగమాల
కుటిలపాషండదాంభిక కుపథతర్క
ముఖ సమితోత్కటిఁ గాల్పఁ రామునివిశుద్ధ
గుణగణంబు ప్రచండాగ్నికణసమంబు 225

రామచరితమనెడు రాకేందుకిరణాళి
సకలజనములకును సౌఖ్యకరము
కాని సుజనకుముద గణచకోరవ్రజా
త్యంతలాభసౌఖ్య హర్షదంబు 226

ఏప్రకారమున నుమేశు నుమాదేవి
ప్రశ్నచేసె దానిఁ బరమశివుఁడు
విస్తరించి చెప్పె విపులప్రబంధంబు
గానొనర్తు నట్టికథను భక్తి 227

ఆ. ఎవరువిముఖులగుదు రీకథవిన వార
లబ్బురంబుఁ జెంద రలఘుతర వి
వేకవంతులిది యలౌకికంబని విని
వెఱఁగుపడరు దీనివిధమెఱింగి 228

ఆ. జ్ఞానులకును మదిని జాలవిశ్వాసంబు
రామచరితపార రహితమనుచు
బహుప్రకార రామభద్రావతార ది
వ్యకథ నూఱుకోట్ల కపరిమితము 229

ఆ. కల్పభేదవిధిని గానంబొనర్చిరి
మునులు హరిచరిత్ర మూలమెఱిఁగి
కాన దీని మదిని గడువిచారించి ని
శ్శంకులగుచు వినఁగఁ జనును ప్రీతి 230

క. రాముఁ డనంతుఁడు సుగుణ
స్తోమంబు ననంతమతని స్తుతచరితముని
స్సీమము విమలవివేకులు
ప్రేమంబున నాలకించి వెఱఁగుపడరెదన్ 231

ఆ. ఈవిధమునఁ బొడమునెల్ల సందేహముల్
దొలఁగ గురునిపాదధూళిశిరము
నందుఁదాల్చి వినతి నందఱఁగొల్తుఁ గా
వ్యంబు దోషరహిత మగుటకొఱకు 232

ఆ. శివునిపదయుగమున శిరముంచి జానకీ
వరుని సత్కథాభివర్ణనంబు
నాచరింతుఁ బదియు నాఱువందలయేండ్ల
పైని ముప్పదొకటవదగు నేట 233

తులసీదాసుం డొనర్చె
నెలమిన్ శ్రీరామచరిత హిందీభాషన్
సలలితముగ దెలిగింపం
గలవాఁడం దానినే జగన్నాథుండన్ 234

పదితొమ్మిదివందల నలు
బదియవ హయాణాబ్దరామ పావన నవమిన్
మొదలిడి యాంధ్రంబున వ్రా
సెదఁ దులసీరామచరిత శ్రీనాథుకృపన్ 235

చైత్రశుద్ధనవమి సకలమంగళకర
రామజన్మవిమల భూమవాస
రమున మొదలువెట్టె రహిఁ దులసీదాసు
నేను నట్టిదినము నిర్ణయించి 236

వ్రాయందొడఁగితి సజ్జన
గేయంబౌ రామచరిత గేశవభక్తిం
బాయని దృఢచిత్తంబున
నాయనుపమభాగ్యమెన్న నాతరమగునే 237

చల్లనైన రామజన్మం బయోధ్యలోఁ
బ్రకటమయ్యె భువనపర్వమగుచు
సకలతీర్థములును జనుదెంచెనచటికి
నట్టిదినము నాకు ననువుపడియె 238

సుర నర రాక్షస ఫణి ఖగ
వరమునిసిద్ధులునువచ్చి వైదేహీహృ
త్సరసిజమిత్రున్ సేవిం
తురు తద్గుణగానసంస్తుతుల నొనరుచున్ 239

క. చతురమతులు జన్మోత్సవ
మతులితవైభవము మీఱ నానందం బు
ప్పతిలం జేయుదు రార్యులు
తతసరయూస్నాన దానతత్పరులగుచున్ 240

క. శ్యామల కోమల దేహున్
రాముం బరిశుద్ధహృదయ రాజీవమునన్
నేమమున నిలిపి ధ్యానము
నామజపం బతులమతి నొనర్తురు భక్తిన్ 241

తే. దర్శన స్పర్శన స్నాన తత్పవిత్ర
సలిలపానంబునను బాపచయమడంగు
ననియె వేదపురాణంబులన్న దీమ
హాత్మ్యమెన్నంగ వాణికి నలవియగునె 242

తే. రామధామ మయోధ్య శ్రీరామ కిరవు
లోకపావని విష్ణుసాలోక్య మొసఁగు
భువిఁ జతుర్విధజీవు లప్పురమునందుఁ
దనువువిడువఁ బునర్జన్మ నెనయఁబోరు 243

తే. కడుమనోహర మంగళాకర మయోధ్య
సకలసిద్ధిప్రదంబని జానకీశు
చరిత వ్రాయఁదొడంగితి శ్రవణమాత్రఁ
గామ మద దంభ ముఖ్యాళిఁ గడపుదాని 244

తే. రామచరిత మానసమను నామమునఁ బ్ర
సిద్ధమిది విన విశ్రాంతిఁ జెందుఁ జెవులు
దీన విషయానలాటవిఁ దిరుగుహృదయ
కరి సరసిఁ దేలుకరణి సుఖంబునొందు 245

సంయమి ప్రియమగు రామచరిత మాన
సంబు విమలంబు రచియించె శంకరుండు
దుఃఖ దారిద్ర్య పాపసందోహ మడఁచుఁ
గలికలుష సర్వనిర్మూలకము శుభదము 246

భవుఁడొనర్చి దీని భద్రంబుగా మాన
సముననిలిపి తగినసమయ మెఱిఁగి
యుమకుఁజెప్పె దీనికుచితనామము రామ
చరిత మానసమని శంభుఁ డిడియె 247

దానినే నేను సుందరంబౌన నంత
సుఖమొసంగెడి కథఁ దెల్పుచుంటిఁ గాన
సావధానమనస్కులై సంతసమున
నాలకింపుఁడు సజ్జనులైనవారు 248

—: రామాయణ కథా సంగ్రహ వర్ణనము :—

ఆ. రామచరిత మానసాఖ్యలయశ మేప్ర
కారమునను నెట్టి కారణమున
విస్తరించె జగతి విశదంబుగా నట్టి
కథ వచింతు శివుని గౌరిఁదలఁచి 249

ఆ. శివకటాక్షమునను జెంది నబుద్ధిచే
రామచరిత సుందరముగఁ జెప్పెఁ
దుష్టిఁ జిత్తమలరఁ దులసీమహాకవి
చిత్తగింపుఁ డెలమి శిష్టజనులు 250

తే. రామ యశమను శుభద వర్షంబుగురియు
బుద్ధియను సుందరంబగు పుడమిమీఁద
మదియుగాధంబు వేదాగమములు వనధి
సాధుగణము ప్రావృట్కాల జలదసమితి 251

తే. సగుణ లీలాభివర్ణన పదములంబు
నాచరించు జలస్వచ్ఛమనఁగఁదగును
వర్ణనాతీత ప్రేమయు భక్తియునగు
జీవనంబున మధురత శీతలతయు 252

తే. ఈజలము పుణ్యగణ సస్యహితకరంబు
జీవనము రామపదభక్త శ్రేణి కెపుడు
బుద్ధియను ధరఁబడి శ్రవస్స్ఫుటపథమున
నరిగి మానసమను ఘనసరసినింపు 253

ఆ. అచట మిగులస్వచ్ఛమై సుందరంబయి
రుచియనంగఁ గడునిరూఢి మెఱయు
రమ్యమైన వరశరత్కాలమందున
సౌఖ్యదాయియై ప్రశస్తిఁగాంచు 254

ఆ. చారుబుద్ధిఁ గడువిచారంబు గావించి
పార్వతికి శివుండు పలికినట్టి
సంయమీంద్ర చతురసంవాద మంబుజా
కరమునందు నాల్గుఘట్టములగు 255

ఆ. తత్సరోవరమున ధరణీసుతానాథు
మహిమ మతిగభీర మధురజలము
చరితమందు వెలయు సప్తకాండములు సో
పానపంక్తి తోఁచు జ్ఞానదృష్టి 256

తే. ధాత్రిజా రామకీర్తిసుధయె జలంబు
మానసోల్లాస రమ్యోపమంబు లలలు
పద్యపాదంబు లంబుజవల్లికావ
నంబు యుక్తులు శుక్తులు నాఁజెలంగు 257

ఆ. చంపకోత్పలాది సద్వృత్తజాతులు
వివిధ వర్ణకలిత బిసరుహంబు
లనుపమార్థ భావహారిభాషలు పరా
గంబు మధురసంబు గంధమగును 258

తే. పుణ్యపుంజంబు భ్రమర సమూహమగును
జ్ఞాన వైరాగ్యయోచనల్ చారుహంస
లక్రియోక్తులు ధ్వనులు నిత్యాది కవితఁ
బరఁగు గుణజాతులొప్పు నంభశ్చరములు 259

క. నిర్మల విచారమంగళ
కర్మ జప తపోసుయోగగతి నవరస స
ద్ధర్మార్థ కామమోక్షము
లూర్మలుఁగల సరసిఁదిరుగు నురుజలచరముల్ 260

ఆ. సాధు పుణ్యనామ సద్గుణగానముల్
జల విహంగతతి సుజన సభాళి
నాల్గుదెసలఁబరఁగు నవరసాలవనాళి
శ్రిద్ధయునదే వసంతఋతువు 261

తే. వివిధ భక్తినిరూపణ విధము క్షమయు
దయయు వృక్షలతాదులై తనరుచుండు
శమ నియమ యమములు పూలు జ్ఞానఫలము
రసము హరిపదప్రియమనెఁ బ్రాజదువులు 262

క. మధురకథానోన్యన్య శుభ్రిత
సుధాతులితమగు ప్రసంగ శుక పికముఖముల్
మధుమాస వాసరంబులఁ
బధికుల కానంద మొసఁగుఁ బాదపములపై 263

ఆ. కథను వినుటవలనఁ గలుగు రోమాంచము
లచటి పుష్పవాటికాంకురములు
సుఖము విహగకేళి సుందరాశ్రుజలంబు
సేచనంబు సేయుఁ జిత్తమాలి 264

తే. ఎవ్వరీకథఁ బాడుదు రింపుమీఱ
వారు రక్షకు లీసరోవరమునకును
సంతతముఁ బ్రీతివినియెడిసతులుఁ బురుషు
లర్హాసురలీ మనోవారిజాకరమున 265

తే. విషయలోలురు దుష్టులీవిమలసరసి
వలనునకుఁ బోఁదగని బకవాయసములు
నత్తలుం గప్పలును నాచు నాగఁబర్ఁగు
విషయ బహురసకథలిందు వెదుకలేవు 266

ఆ. కాన విషయలోల కాక బకోపముల్
కొలనుజేర భీతిఁగొందు రెదను
రామచంద్రు కరుణరాక కాసారంబు
దరియుటనఁగఁ గష్టతమముగాదె 267

తే. ఘోరదుస్సంగమే పెడదారియగును
వారిపలుకులు సింహదుర్వ్యాఘ్ర సర్ప
సమము లిలుదీప్పశ్రమలు దుర్గమగిరులు మ
దమును మోహంబటవికుతర్కములు నదులు 268

తే. ఎవరికడ శ్రద్ధయనెడి పాథేయముండ
దెవరు సజ్జనసంగతి నెనయఁబోన
రెవరు రామాప్రియులు వారికీసుచరిత
మానస సరోవరం బగమ్యంబుగాదె 269

ఒకవేళ నెవ్వఁడేనియు
సకలక్లేశములస్సైచి సరసి దరిసినన్
వికలత శీతజ్వరమొం
దికడుం జలిస్నానమందు దిగులునమానున్ 270

నిద్రియె శీతజ్వరమా
క్షుద్రనర్క మూర్ఖతయె మిగులఁ గఠినంబౌ
హృద్రోగతుల్యశీతము
ముద్రితనేత్రుఁడయి మునుఁగఁబోవఁడు సరసిన్ 271

స్నానముంజేయ కందలిజలముఁ గ్రోల
కరుగు బిరబిర దురభిమానాత్ముఁడగుచు
నేలమానితివని యెవ్వరేని యడుగ
నీరజాకరమును గడునిందసేయు 272

ఎవని రాముఁడుగనుఁ గటాక్షేక్షణముల
వానికేవిఘ్నములు రావు వారిఁదోఁగ
నాదరంబున స్నానంబు నాచరించి
కఠిన తాపత్రయాగ్ని చేఁ గ్రాఁగఁబోఁడు 273

ఎవఁడు శ్రీరామచరణ సేవేచ్ఛనుందు
రానరులు వాయరెపుడాజలాశయంబు
స్నానమొనరించు నాతఁడే సాధుజనుల
పొందుఁగావించు నిజమనఃపూర్వకముగ 274

తే. ఏసరసిఁ గ్రుంకఁ గవి బుద్ధియెసఁగె విమల
మగుచు నుత్సాహ మానంద మతిశయిల్లె
నమలమైన ప్రియప్రవాహంబు పొంగె
దానిఁగనుఁగొన జ్ఞాననేత్రంబువలయు 275

తే. ఉజ్జ్వలంబగు రామయశోదకమునఁ
బూర్ణమగు సరయూనామ పుణ్యతటిని
రీతిఁబ్రవహించు కవిశార్ఝురీతటములు
లోకవేదమతమ్ములై వెలుంగుచుండు 276

తే. రామచరిత మానసమను రమ్యతటిని
పావనానందదాయకంబై వెలుంగుఁ
గలియుగమహాఘరూప వృక్షములనెల్ల
వ్రేళ్లతోడనె పెకలించి వెడలనడఁచు 277

తే. త్రివిధమగుశ్రోతలా నదీతీరమందు
వెలయు పుర నగర గ్రామ వితతియనఁగ
నందు రతిసాధుసభయగునం దయోధ్య
యనుపమ శుభాలవాలమై యలరుచుండు 278

ఆ. రామభక్తియను సురస్రవంతిని లోనఁ
గీర్తి సరయు వేగి కెరలి కలిసె
ననుజసహిత రఘువరాహవ యశమను
శోణనదియుఁ గలిసె సొంపుమీఱ 279

ఆ భక్తిరూపగంగ పావనవైరాగ్య
వరవిచారసహిత భాసురమయి
త్రివిధపాపములను త్రినదీముఖంబుల
నడఁచి రాముఁడనెడి యబ్ధిఁగలియు 280

క. క్షమ సరయూమూలము శ
స్త్రము రామచరిత్ర మానసంబయ్యది పూ
తముఁజేయు శ్రోతృమనము న
దుమ చిత్రవిభాగములు తటులఁగల వనముల్ 281

౩. పార్వతీ శివుల వివాహమహోత్సవం
బగణితాంబుచర కులావళియగు
రామచంద్రు జన్మరమ్యోత్సవము బంభ
రములుఁ జారుతర తరంగములును 282

౪. బాలచరితంబు బహువర్ణపద్మరాజి
పుణ్యరాజన్య దశరథముఖ్యులును త
దీయభార్యలుఁ జక్కని తేటిగములు
నందమైరొప్ప సలిలవిహంగతతులు 283

౫. సీతా స్వయంవరంబను
ఖ్యాతంబౌ కథయెనదికి నందంబొసఁగుం
జాతుర్యప్రశ్నంబులు
నాతటి నుత్తరములోడలా నావికులా 284

౬. అలకించి పరస్పరం బాడుకొనెడు
వార్తలే యాత్రికులగుంపు పరశురాము
నాగ్రహము తీవ్రమగుప్రవాహంబు రాము
నమృతమయవాక్కులే ఘట్టమైతనర్చు 285

౭. సానుజరామ వివాహం
బానదిఁగల తరఁగలందు నవగాహనముం
బూని యొనరింతు రదివిని
మేనుల రోమాంచమెసఁగ మెచ్చెడివారల్ 286

౮. రామరాజ్యతిలక రమ్యసన్నాహోత్స
వంబు పర్వతీర్థవాస సమితి
కైకదుష్టబుద్ధి కడువిపత్తునుగూర్చు
మెట్లు జాఱొనర్చు మీఁదినాచు 287

క. సకల మహోత్పాతంబుల
వికలత నొందించు భరతవీరుని శక్తిం
బకలుష యజ్ఞ జపంబులు
ఖకశాకము లఘుము దుష్టపాపగుణములున్ 288

ఆ. ఆరుబుుతువులందు నందమై పూతమై
కీర్తినదిచెలంగు గిరిసుతా మ
హేశ పరిణయంబు హేమంతఋతువు శ్రీ
రామజన్మ భాసురము శిశిరము 289

తే. జానకీరామ కల్యాణచరిత మంగ
ళాకరంబగు ఋతురాజమౌ వసంత
మినకులోత్తంసు వనయాత్రయే మహోగ్ర
మైన గ్రీష్మంబు వడగాడ్పు లచటికథలు 290

తే. సురల నెడి సస్యములకతి సుఖదమైన
రామ రాక్షసరణమె వర్షర్తువగును
జల్లనగు రామరాజ్యమే శరదృతువగు
జానకీ సద్గుణాళియే జలవిమలత 291

తే. భరతు నమలస్వభావమే వర్ణనమున
కలవి కానట్టి సలిల శీతలతయగును
జతురసౌభ్రాత్రమౌ చతుష్టయమునందుఁ
గలదదియె జలమధురిమగంధమునగు 292

క. నానమ్రదీన వినయము
లానీరముసందు లలితమగులాఘవమౌ
దానిన్ వినిన సుఖంబగు
మానసమురామాశాపిపాస మదివిమలమగున్ 293

కలిదోషదుఃఖముల నీ
జల మడఁచున్ రామభక్తి సాంద్రమొనర్చున్
బలుసంసార క్లేశం
బుల నెడి రోగములఁ బాపు ముదముం బెంచున్ 294

కామక్రోధ మదాదుల
నామమడఁచు వరవివేక నవవైరాగ్య
శ్రీమీఱఁ జేయుఁ ద్రావిన
నేమమున మునిఁగినఁ బాపనివహముఁ బాపున్ 295

ఈజలంబున నెవ్వండు హృదయమలిన
ధావనం బొనరింపఁ డాతఁడు గలియుగ
కలుషసంతతిఁ జెడునుమృగంబు తృష్ణ
నెండమావులఁబడురీతి నెపుడుఁగుందు 296

అస్మదీయ బుద్ధిననుసరించి తదీయ
సలిలగుణ మెంచి సమ్మదమున
మనమునందు స్నానమొనరింపఁగాఁ జేసి
గౌరి శివుఁ దలంచి కథవచింతు 297

జానకీశుపాద జలజాత యుగ మాత్మఁ
జక్క నిలిపి తత్ప్రసాద మొంది
సంయమీంద్రయుగళ సంవాదరూపక
థాభి వర్ణనంబు నాచరింతు 298

—: భరద్వాజ యాజ్ఞవల్క్య సంవాదము :—

దమసౌశీల్య దయాశమాది పరమార్థ జ్ఞానియై శ్రీరఘూ
త్తమపాదాంబుజ భక్తి యుక్తుఁడు భరద్వాజుండు రాజత్తపో
విమల స్వాంతుఁడు ధీసమేతుఁడయి సంప్రీతిన్ వసించుం బ్రయా
గ మహాక్షేత్రమునన్ సతంబు వనజాక్షధ్యానచిత్తంబునన్ 299

ఆ. మకరరాశి నినసమాగమంబగు పుణ్య
వేళ దనుజ మనుజవిబుధముఖ్యు
లాదరమున స్నానమాచరింతురు త్రివే
ణిని ప్రయాగకరిగి నియతమతిని 300

క. శ్రీజలజాక్ష పదాంబుజ
పూజన మక్షయ వటంబు ముట్టుటయును వి
భ్రాజితమతిఁ జేసి భర
ద్వాజుని యాశ్రమము హర్షదాయకమనుచున్ 301

ఆ. అచటికేగి గుంపులై సభఁగావింతు
రఖిల తీర్థవాసులైన ఋషులు
నుదయముననె స్నానము త్సాహమునఁజేసి
శ్రీశుకథలగోష్ఠి నెలమిఁజేయఁ 302

తే. రూఢిమై వారు బ్రహ్మనిరూపణంబుఁ
దత్త్వపరిశీలనంబును ధర్మవిధియు
జ్ఞానవైరాగ్యసహితమా జలజనాభు
భక్తిఁగూర్చియుఁ గావింతురు భాషణములు 303

క. ప్రతిమాఘంబున ఋషులీ
గతి మకరస్నానములను గావించుచు శ్రీ
పతిఁదలఁచుచుఁ జనెదరు స
మ్మతి నాశ్రమములకు మాఘమాసాంతమునన్ 304

క. ఒకపరి స్నాన జపాదిక
సకలక్రియల్ దీర్చి ఋషులు సనుచుండఁగ ను
త్సుకత భరద్వాజుఁడు ముని
నికరమణిన్ యాజ్ఞవల్క్యు నిలిపె వినీతిన్ 305

ఆ. దరమున సతని యంఘ్రిపద్మంబులఁ
డిగి యాసనోపగతునిఁ జేసి
పూజనంబొనర్చి భూషించి తత్కీర్తి
నెంచి మధురసూక్తి నిట్లనియె 306

తే. దేవ నాయెదఁ గలదు సందేహ మొండు
వేదశాస్త్రార్థవేదివై వెలయు దీవు
రందియుముఁ దెల్ప భయము లజ్జయును బొడముఁ
గాని తెలుపక యుంట యకార్యమగును 307

తే. సాధుగణముఁ బురాణశాస్త్రములు శ్రుతులుఁ
బలుకుచుండును గురువనుపట్ల దాచ
నిర్మలజ్ఞాన మెదఁ గల్గ నేరదనుచుఁ
గాన నోనాథ విను సావధానముగను 308

క. ఓమునివర నను భక్తునిఁ
బ్రేమంబునఁ గాంచి భ్రాంతి విడఁ జేయుము శ్రీ
రాముని నామ మపారము
గా మునులుఁ బురాణశ్రుతిశిఖలుఁ గొనియాడుచున్ 309

జీవులు పావనముక్తి సిదుక్షేత్రవరంబగు కాశికేశుఁడౌ
దేవుఁడు శాశ్వతుండు నియతిన్ సతమును జపియించుచుండు నా
పావనరామనామము శుభంకరుఁడుం జగదీశుఁడయ్యు స
ద్భావము తోడ రాముని ప్రభావము బోధయొనర్చు గౌరికిన్ 310

రాముఁడనంగ నెవ్వఁడు నిరంతరమాయుడు రాజశేఖరుం
డా మహనీయునామము మహాదరమొప్పజపింపఁ గారణం
బేమి తదీయమౌ మహిమ మెట్టిదదెల్ల సవిస్తరంబుగా
నోమునిరాజశేఖర కృపోన్నతి నాకెఱుఁగంగఁ జెప్పవే 311

తే. ఒక్కరాముఁ డయోధ్యాపతిభూత్త్ముసకుఁ
బుత్రుఁడై పత్నిఁగోల్పోయి పొగిలెననుచుఁ
గ్రోధియై రావణుని ననిఁగూల్చెననుచు
విశ్వమందుఁ బ్రసిద్ధమై వెలయుచుండు 312

ఆ. సత్యమూర్తి వీవు సర్వజ్ఞుఁడవుగాన
జ్ఞానదృష్టినరసి దీని నాకు
నెఱుఁగఁ జెప్పు మభవుఁడెల్లప్డు జపియించు
నతఁడితండొ లేక యన్యుఁడొకఁడొ 313

తే. ఏవిధంబున నాభ్రమయెల్లఁదొలఁగు
నావిధంబునఁ గథను నాకానతీయ
వలయునని వేఁడు నాభరద్వాజుఁగాంచి
యాజ్ఞవల్క్యుండనియె దరహాస మెసఁగ 314

తే. చతురమతివయ్యు శ్రీరామచంద్రమహిమ
మెఱుఁగనట్టుల నన్నుఁ బ్రశ్నించుచుంటి
వనఘ త్రికరణముల రామునంఘ్రికమల
భక్తుఁడవు నీయుపాయంబు ప్రకటమయ్యె 315

ఉ. రాముని గూఢతత్త్వముఁ గరంబెఱుఁగన్ మదినూహసేసి నీ
వీమహితంపు ప్రశ్న మొనరించితి వెంతయు మేలు రామగా
థామృతమెన్న మోహమహిషాసురపాలిటికాళి దానిశ్ర
ద్ధామతి నాలకింపుము ముదంబున నేవివరించి చెప్పెదన్ 316

తే. సాధుబృంద చకోర సంచయమునకును
జంద్రకిరణాళి శ్రీరామచంద్రుగాథ
పార్వతియు మున్ను శివునిట్లు ప్రశ్న చేసె
నమ్మహాదేవుఁడును గృపనానతిచ్చె 317

ఆ. ఏకారణమున నేకాలమున నెట
బికామహేశు లాడికొనిరొ
మచంద్రుఁగూర్చి నామతిచొప్పున
ని దుఃఖహారకథను బలికెద 318

—: సతీ చరిత్రము :—

క. త్రేతాయుగమున నొకపరి
తేశుఁడు శివుఁడు సకలభువనాంబ సతీ
తంగూడి కలశసం
తుండౌ మానిఁజూడఁజనిన నతండుర్ 319

క. దీశ్వరుఁడని మనమున
ణితమగుభక్తి నభవు నంబాసహితుర్
గులం బూజించుచు శ్రీ
గవద్భక్తి విధిఁగూర్చి ప్రశ్నించుటయున్ 320

క. న నధికారిగ నాతనిఁ
ని ఫణిభూషణుఁడు దెల్పెఁ గౌసల్యానం
న ఘనతరచరితంబును
నివర్ణనసేయ శివుఁడు ముదమున వినియెర్ 321

క. నివంద రామకథలర్
ని వినిపించుచును బ్రీతివిహ్వలమతియై
నములు కొన్నిగడపి ముని
నుమతి దక్షజనుగూడి యభవుండరిగెర్ 322

ఉ. తటి భూభరంబు డుపనవ్యయుఁడౌ హరిరామచంద్రుఁడై
హాతలమందుఁబుట్టి మునిముఖ్యులఁబ్రోవఁగఁ దండ్రిమాటపై
తయు లక్ష్మణుండుఁ దనుజేరిప్రయాణమునల్ప దండకా
ణ్యాతవనంబునందిరిగె నర్హమురాజ్యవిరక్తచిత్తతర్ 323

ఆ. శంభుఁ డావిధమున జనుచాత్మగతమున
గూఢరూపమున వికుంఠనాథుఁ
డవతరించె రాముఁడై యందతెఱుఁగంగ
నతనిఁగాంచ నెట్టులగునోయనుచు 1

ఆ. అంబికాధినాథుఁ డాందోళనమునొందెఁ
గనుల రాముఁగాంచు కాంక్ష మిగుల
నాత్రిమొదవె భయము నాత్మజనించెను
దాని నెఱుఁగదాయె దక్షకన్య 3

ఆ. రావణుండు తనమరణము మానవుచేతఁ
గోరె బ్రహ్మమాట శౌరినిలుప
నెంచె జనగఁబోవు నెట్టులో తెలియదు
కొంతజరిగెఁ గొంతకోదువయుండె 32

క. అని చింతించుచు శర్వుఁడు
సనుసమయంబుననె దుష్టచర రావణుఁడుం
దనమును మారీచుఁడు నవ
కనకమృగంబగుచు నడుమఁగా వనిఁజొచ్చెన్ 21

ఆ. మూఢ రావణుండు మోసంబునన్ సీత
నపహరించెఁ దెలియకతులమైన
రామమహిమ నొకశరంబున హరిణంబుఁ
గూల్చి రాముఁ డనుజుఁగూడివచ్చి 3 3

తే. సీతఁగానక యశ్రుసమేతనయనుఁ
డగుచు మనుజునివిధమున నడలఁజొచ్చె
ననుజయుతముగ సాంద్రవనాంతరమున
దేవివెదకుచుఁ బలుచోట్లఁ దిరుగఁజొచ్చె 32

ఏవిభునకునుండ దెన్నండు యోగ వి
యోగయుగళ మా ప్రభూత్తముండు
జానకీ వియోగ సంతాపమందుట
ప్రకటమగుచుఁ గానబడియె నెపుడు 330

చిత్రమై చెలంగు శ్రీరామచరితంబుఁ
జతురమతులె తెలియఁజాలువారు
హీనమోహమతుల కెఱుఁగంగ నశమౌనె
హీనమగుచు మదికి నెపుడుఁదోఁచు 331

ఆ. ఆసమయమునందె హరుఁడు శ్రీరాముని
ననుపమాన సుందరాంగుఁ గనుల
నిండఁగాంచి హర్షనిర్భర హృదయుఁడై
యదనుగాదు కలియననుచు మానె 332

క. మంగళకర రూప జితా
నంగా జయవరద సచ్చిదానంద యటం
చంగము పులకించుచు ను
ప్పొంగ హరుండరిగె దక్షపుత్రికతోడన్ 333

మ. జగదీశుండగు శర్వునప్పటిస్థితిన్ శర్వాణివీక్షించి యా
త్మగతంబై ఘనసంశయంబువొడమన్ హానుల్ సురల్ మానవ
నిగమాంతంబులు నెల్లలోకములుఁ దన్నిత్యంబు మ్రొక్కంగ
జగతీనాధకు మానుమ్రొక్కె నితడాశ్చర్యంబు వాటిల్లగన్

తే. సచ్చిదానంద కైవల్యసౌఖ్యధామ
లోకపావనయని తనలోన నుబ్బి
మేనుపులకింప నీశుండు దానెయయ్యొ
రాకుమారునిఁగాంచి విరాళినొందె

తే. అతులసౌందర్యధుర్యుఁడౌ నతనిఁగాంచి
యాత్మ ననివార్యమగు ప్రేమ యంకురింప
ననుపమానంద సౌఖ్యంబు ననుభవించు
నిట్టిస్థితిఁజూడ నాశ్చర్య మొదవ జనించె 3

ఆ. బ్రహ్మ వ్యాపకుండ భవ్యుఁడు మాయాహీనుఁ
డకళ్ముఁడును నిరీహుఁడగుచు భేద
రహితుఁడగుచుఁ దెలియరాఁడు వేదములకు
నతఁడు దేహధారియగునె భువిని 8

తే. విబుధకల్యాణమునకునై విష్ణుదేవుఁ
డంగ ధారియయ్యెన నీహరునికరణి
నధికవిజ్ఞాని సర్వజ్ఞుఁడగునుగాని
యిందిరేశుండు సతిరోయు చేయునొక్కొ 3

తే. శంభుఁడాడినదెట్టు లసత్యమగును
శమ్ము సర్వజ్ఞునిగ నెల్ల జగము లెఱుఁగు
ననుచు బహువిధమగు సందియములు మదిని
పొంగిరేఁగె దోఁపలేకుండె జ్ఞానరశ్మి 3

క. ఉమ మనమునఁగల సందే
హముఁ బ్రకటము సేయకున్న నంతర్యామి
త్వముగల శివుఁడెఱిఁగి చెలీ
భ్రమనొందితి వబలవగుట వదలుముశంకన్ 34

ఆ. కుంభజుండె వానిగుణచరిత్రము వాడె
నవవిధ భక్తిఁగూర్చి యేనునతని
కెఱుఁగఁ జెప్పినాఁడ నిష్టదైవము నాక
తఁడు గొల్తురెపుడుఁ దపసులతని 341

సీ. ధీరులౌ మునులు సిద్ధింగన్న యోగులె
 వ్విభుని ధ్యానింతురు విమలమతుల
వేదపురాణ శాస్త్రాదులెవ్వని నేతి
 యని కీర్తిపాడుచు నభినుతించు
నట్టివ్యాపకుఁడు బ్రహ్మంబు జగన్నాథుఁ
 డలఘు మాయానేతయైనవాఁడు
తనభక్తకోటికెంతయు హితంబొనగూర్ప
 నవతారమొందె నీయవనియందు

ఆ. రామచంద్రుఁడనఁగ రఘువంశ రత్నమై
సకలభువన సుజనసౌఖ్యకరుఁడు
జలదనిభతనుండు సచ్చిదానందుండ
టంచుఁదెలిపె భర్గుఁడంబికకును 342

ఆ. ఉమకుఁ బెక్కుసారు లుపదేశ మొనరింప
జ్ఞానముదయమగుట కానఁబడమి
శివుఁడు దనమనమున శ్రీరామ మాయాబ
లముఁదలంచి నవ్విరమణి కనియె 343

క. నీమనమున సందేహం
బేమాత్రముఁ బాయకున్ననిపుడే చని యా
రాముని బరీక్ష సేయుము
నేమట్టిదరిఁ గనెంతు నీరాకకునై 344

ఆ. విపులమైన నీదువిభ్రాంతివాయ వి
వేకమైన వెరవు వెదకవలయు
ననిన శివునియాజ్ఞ నంబిక వెడలి క
ర్తవ్య మెద్దియనుచుఁ దలఁచఁ దొడఁగె 345

ఆ. అభవుఁడిచట నాత్మ ననుమానపడఁజొచ్చె
దక్షజకు శుభంబుదప్పె ననుచు
నేను దెలుపఁదొలఁగ నేరదామెను సంది
యంబు దైవమడ్డనగునె మేలు [illegible]

తే. ఎటుల రాముండు ఘటియించెనటుల జరుగుఁ
గాక తర్కింపఁగా నేమి కార్యమనుచు
జపముఁ గావింపఁగాసాగె శౌరినామ
మపుడు సతి రాము సుఖధాము నరయనేగె ౩

తే. సారెసారెకుఁ దలపోసి సతి ధరిత్రి
జాకృతిం దాల్చి శ్రీరాముఁడరుగు మార్గ
మందు ముందేగి తిరుగాడు నవసరమున
ననుజ సహితంబుగా రాముఁడటకు వచ్చె ౮

ఆ. చకితుఁడగుచు భ్రాంతి స్వాంతమందుదయింపఁ
గాంచె లక్ష్మణుండు గౌరివేష
మతిగభీరధీరుఁడగుట శ్రీరామ ప్ర
భావఁ మెఱిఁగియుంటఁ బలుకకుండె ౩

తే. స్మరణమాత్ర నజ్ఞానంబు సమయఁజేయఁ
జాలు సర్వజ్ఞ శ్రీరామచంద్రమూర్తి
సర్వదర్శిసురానీక చక్రవర్తి
యంబ కపటంబెఱింగె సర్వాత్ముఁడగుట ౩౪

తే. నాయెడన్ మర్మమిాయుమ సేయఁగోరె
స్త్రీస్వభావ ప్రభావంబు సెప్పఁదరమె
యనుచుఁ దనమాయఁగలశక్తి నరసినవ్వి
రామచంద్రుండు మధురవాగ్రచన మెఱయ ౩౫

తే. హస్తయుగళంబు ముకుళించి యంబికకుఁ బ్ర
ణామమొనరించుచుఁ దదీయనామమును స
జనకముగఁబల్కి యెచట వృషధ్వజుండ
రణ్యమున నొంటిదిరుగఁ గారణమదేమి 352

క. అని తనుబ్రశ్నించెడు రా
ముని గూఢమృదూక్తులకును భువనేశ్వరికిం
ఘనసంకోచమ్ము భయమును
జనియింపఁగ మరలె శివునిసరసకు వగతోఁ 353

ఆ. విశ్వపతి వచింప విశ్వసింపక రామ
చంద్రునకును నాదుజ్ఞానహీన
చేష్ట కానఁబడఁగఁజేసితి విభున కే
మని వచింతుననుచు నడలఁదొడఁగె 354

తే. రాజశేఖరి దుఃఖంబు రాముఁడెఱిఁగి
తన ప్రభావం బొకించుక గనఁగఁజేసె
నంబ యరుగుచు నొకకౌతుకంబుఁగాంచె
జానకీ రామలక్ష్మణుల్ చనుట నెదుట 355

ఆ. వెనుకఁదిరిగిచూడ విశ్వేశ్వరికిఁదోఁచె
ననుజ జానకీసహాయుఁడైన
రామచంద్రుఁడెచట నామహేశ్వరిచూడ
నచటఁదోఁచె మునిసురాళికొలువ 356

మ. శివకాంచెన్ శివులన్ సరోజభవులన్ శ్రీవిష్ణులన్ లోచనో
త్సవసంధాయకులౌచు నొండొరులమించంజాల్ ప్రభావాఢ్యులన్
వివిధాకారములన్ రఘుప్రవరునిన్ సేవించి కేల్మోడ్చునా
దివిజశ్రేష్ఠులఁ బారహీనుల మహోత్తేజార్కులం బల్వురన్ 357

తే. ఎందఱెందఱు బ్రహ్మభవేందిరేశ
ముఖ్యులుండిరో యందఱే ముద్దియలును
భారతులు లక్ష్ములును సతీభామలన్య
దేవతాస్త్రీలు నచ్చోటఁ దేజరిలిరి 3

ఆ. ఎల్లచోట్ల రాములెందఱు తోఁచిరో
సురలు నందఱన్నిచోట్లను నిజ
శక్తియుక్తులగుచు సతికిఁదోఁచిరి చరా
చర సమేత భువనచయముఁదోఁచె 3

ఆ. బహుళరూపములను బ్రభుసేవఁ గావించు
విబుధులందు రామవిభుఁడె తోఁచె
జానకీసమేత జలజాక్షుఁ డొక్కఁడే
బహువిధాకృతులను భ్రమయఁజేసె 36

ఉ. రాముఁడతండె సీతయదె రామునితమ్ముఁడతండె లక్ష్మణుం
డేమి మహాద్భుతంబొయని యీశ్వరరాణి భవానిభీతయై
కోమలదేహవల్లరినిగూడను విస్మృతిఁజెంది కంప మొం
తో మదినుద్భవింపఁ గనుదోయి మొగిడ్చి పథోపవిష్టయై 361

ఉ. దక్షజయక్షులందెఱచి తత్క్షణమచ్చటఁ గానకేమియుఁగా
మోక్షసుఖాలవాలమగు మూర్తినినార్తి హరున్ రఘూత్తమున్
సక్షితిజానుజున్ మనినిసన్నుతిచేసి నమస్కరించి ఫా
లాక్షుని చెంతకప్పుడు రయమ్మున నయ్యుమ చేరనేగినన్ 362

ఆ. దరికినేగుదెంచు దాక్షాయనింగాంచి
సేమమడిగి యిందుశేఖరుఁడనె
నేప్రకారమునఁ బరీక్షించితివి రాము
నిక్కమును వచింపు నీలవేణి 363

క. అనుటయు రాముప్రభావముఁ
దనమనమునఁదలఁచి భీతిఁ దడఁబడి దేవా
వినతిం జేసితి నీవతె
ననుమాత్రి పరీక్షచేయ నైతిని రామున్ 364

క. భవదీయనిగదితము నృప
యవునే నమ్మకముదోఁచె నాత్మదృఢముగా
మివులనిదియనినశివుఁడుం
భవానికృతమొల్లఁదనప్రభావమునఁ గనెన్ 365

క. కని యుమచే నృపలాడిం
చిన రాముని మాయకెఱఁగి చెల్లరె భగవం
తుని యిచ్ఛభావివిధియును
ననుసమబలయుతములనుచు నాత్మఁదలంచెన్ 366

తే. సీతరూపంబుదాల్చిన చెలువ నుమను
బ్రీతిచేసినభక్తిమార్గేశరమయి
సకలుషంబైవ యవినీతి సంభవించు
ననుచుమనమున భర్గుండు వనటనొందె 367

తే. ఆర్యపైఁగల యత్యంతమైనప్రేమ
విడువఁగారాదు విడువమి వృజినమొదవు
ననుచుఁ బ్రకటంబుగాఁజెప్ప కాత్మయందె
పొందుచుండెను బరితాప మిందుధరుఁడు 368

ఆ. రామచంద్రచరణ రాజీవములకు మ
స్తకమునంచి మ్రొక్కి సంస్మరించి
నిశ్చయంబొనర్చె నెలఁతనీతనువునఁ
గలియరాదటంచుఁ గాలగళుఁడు 369

తే. శర్వుఁ డీరీతిఁ జింతించి చనియె నిజ ని
వాసమునకును శ్రీరామభద్రు నాత్మఁ
గడు స్మరించుచునంత నాకాశవాణి
భక్తి దృఢమయ్యె జయమగు భవున కనియె 3

క. నీకన్న నన్యు లెవ్వరు
నీకరణిం బ్రతినసేయ నీశ్వరకలరే
నీకడు సామర్థ్యంబును
శ్రీకాంతుని భక్తియును బ్రసిద్ధములుగదా 3

క. అనినభ మాడినమాటల
విని దక్షజ మదిఁదలంచి వెఱఁగందుచుదా
విని తెలియక సంకోచం
బునఁ దః విభుఁగాంచి వినయమున నిట్లనియెఁ 3

తే. సత్యభామ కృపాకరచంద్రజూట
దేవ జగదీశ్వరేశ్వరదీనపాల
యీవొనర్చిన ప్రతిన యదెట్టిదగునో
తెలుపుమని యెంత వేడినఁ దెలుపకుండె 37

క. సతియనుమానించెం బశు
పతి సర్వజ్ఞుండు సర్వవర్తనమెఱిఁగెం
బతియెడఁ గపటముసలిపితి
సతులెంత జడాత్మ లెంత జ్ఞానరహితలో 37

ఆ. విమలమైనప్రేమ విధమునుగనుము తో
యంబు పాలఁగలిపి యాప్రకార
మమ్మఁబడును గపటమును నాల్గు మందులోఁ
గలియ వేఱుపడును దొలఁగురసము 37

ఆ. అంబ తన యకార్య మాత్మలో నూహించి
చెప్పదరముగాని చింతనొందె
నతిగభీరుఁడైన యభవుండు నాతప్పుఁ
బ్రకటపఱుపకుండె వరకృపాబ్ధి 376

క. అని వగచి శివుఁడుపేక్షం
గనివిడిచెను నను బ్రియుండు ఘనమగు నా త
ప్పును దలఁచి యేమిపలుకుదుఁ
దనువిటికావంబురీతిఁ దాపమునొందెన్ 377

క. సతిచింత నెఱిఁగి శివుఁ డా
వెతనుడిపి సుఖంబొసంగు వింతకథలు స
ద్ధితిహాసములు దెలుపుచు ర
జతశైలముఁ జేరియంత సదమలమతితోన్ 378

ఆ. తనదుప్రతినఁదలఁచి తరుణేందుజూటుండు
వటకుజంబుక్రింద వారిజాస
నమునఁగూరుచుండి నైజస్వరూపం బ
ఖండమహాసమాధిఁ గాంచుచుండె 379

తే. సతియు గైలాసమందు వాసంబొనర్చి
గాఢచింతాభరంబునఁ గ్రాగుచుండె
ఖేదమేమియుఁగానకా విశ్వజనని
గడపుచుండెను దినము యుగంబుగాఁగ 380

తే. ఉమకు నిత్యంబు నవచింత యురుభరంబు
గాఁగ నీదుఃఖవార్ధి నేకరణిఁగడతు
నెన్నటికి రాము నెడల నేనెగ్గుసలిపి
నమ్మనైతిని మృపయని నాథుమాట 381

తే. తగినఫలితంబొసంగెను ధాతనాకు
నుచితమెయ్యది యదిచేసె నుత్తముండు
కానియో విధినాకు శంకరవిముఖత
కలుగుజీవిత మిడుట మేల్గాదసుమ్ము

తే. శివకుఁగల హృదయగ్లాని చెప్పఁదరమె
చతురమతియాట నవుడా మె జానకీశు
నాత్మస్మరియించె దీనదయాళు వనని
దుఃఖనాశకుఁడని పాడుఁ దొలిచదువులు

తే. అట్టిపరిభుఁగొల్తు హస్తద్వయంబు మొగిచి
నాయపఘనంబుఁ ద్వరవీడఁజేయుటకును
వాఙ్మనఃకర్మముల శివపాదభక్తిఁ
దప్పనేనియు వ్రితమిది తథ్యమగుత

తే. సర్వదర్శి పరిభూత్మంన సత్వరముగ
నాకు సహజంబుగా మరణంబుగలుగ
దుస్సహవిపత్తు దూరంబు దొలఁగునటుల
దగు నుపాయంబొనర్పంగఁదగును దేవ ౨

ఆ. దక్షకన్యయిట్లు దారుణాకథనీయ
దుఃఖమొంద శాశ్వతుండు శివుఁడు
నెనుబదేడువేల యేడులుగడువస
మాధివిడిచెఁ గడుపరిబోధియగుచు ౩

ఆ. రామనామమపుడు రాజశేఖరుఁడు జ
పింపఁదొడఁగె దాననెఱిఁగి యంబ
మేలుకాంచె జగములేలు పరిభుండని
మొరిక్క నాసనంబు మోరిలనొసఁగె ౩

ఆ. సరసహరికథలఁ బ్రసంగింపవారు త
త్సమయమునను వనజసంభవుండు
దక్షునకు నొసంగెఁ దాత్పర్యమునఁ బ్రజా
పతి పతిత్వపదవిఁ బాత్రుఁడనుచు 388

తే. ఎప్పుడధికారమెక్కుడై యొసఁగెనపుడె
దక్షునకు నభిమానమదంబు మీఱెఁ
బ్రభుతఁ బొందియు గర్వంబుఁ బడయనట్టి
పురుషుఁ డీభువనంబునఁ బుట్టలేదు 389

తే. మునులనెల్లరఁ బిలిపించి భూరియజ్ఞ
మాచరింపఁదొడంగె భాగార్హులైన
సురలనాదరమొప్ప నామంత్రణంబు
చేసె దక్షుండు యాగసంసిద్ధికొఱకు 390

తే. సిద్ధ గంధర్వ కిన్నర శ్రేష్ఠ నాగ
దేవముఖులేగి రచటికి స్త్రీసమేతు
లై విమానంబులెక్కి బ్రహ్మాచ్యుతాభ
వ త్రిమూర్తులుఁ దక్క సవనమునకును 391

ఉ. వారిదవీథిఁ గాంచెను భవాని విమానములెక్కి కామినీ
వారముఁ గూడి యేగు సురవర్గముఁ దత్త్రిదశాంగనామణీ
చారుకలస్వనోద్భరిత సారసుగానము వీనులంబడం
గోరికలుప్పతిల్ల మునికోటుల ధ్యానజపంబులుం జెడన్ 392

తే. కాంచి యదియేమటంచుఁ బ్రశ్నించె నంబ
విభుఁ డెఱింగించె నెల్ల సవిస్తరముగఁ
దండ్రి మఖవార్త వినఁగ సంతసమొకించు
కనయు హరుఁ దంపనేగుదు నీమిషనని 393

క. పతి చేవిడువఁబడి వనట
మతిఁగలఁపఁగఁ దప్పుఁదలఁచి మాటాడక లో
నతిసంకోచ ప్రియ భయ
యుతరస ముట్టిపడఁబలికెనుమ మృదువాణిన్ 394

ఆ. జనకునింటజరుగు సవనోత్సవంబున
కాజ్ఞయైన నేను నరుగుదాన
నుత్సుకతయెలర్ప నోకృపాజలనిధీ
ప్రాణనాథ భక్తపాలయనుఁడు 395

ఆ. నీలకంఠుడనియె నీమాట యుచితమే
మదికివచ్చెఁగాని మఖమునకును
దక్షుఁ డెలమి నెల్ల తనయలఁబిలిచి నిన్
బిలచెనే మదీయవిముఖబుద్ధి 396

క. నినుమఱచెం బిలువక యే
చనుటుచితమె బ్రహ్మసభను జరిగినవగ నా
త్మనుదలఁచి యిప్పుడు పరిభవ
మొనరింపఁగనెంచె దక్షుఁడో శర్వాణీ 397

ఆ. పిలువకుండనేగఁ బ్రియశీల లజ్జావి
భంగమౌను మిత్రపతి పితృ గురు
గేహములకుఁ బిలువకే చనందగునన
నహితభావుఁ జేరనగునె శుభము 398

ఆ. అనుచు బహువిధముల నభవుండెఱింగింప
భావిహేతువున భవాని కపుడు
బోధకలుగకుండెఁ బురుషోత్తమునిమాయఁ
గడువవశమె యెంతఘనులకైన 399

పిలువకే యటకేగుట ప్రియముగాదు
నామనంబునకనియెఁ బినాకపాణి
యెంతబోధించి తెలిపిన నీశ్వరేచ్ఛ
నంబికకుఁజను నాకాంక్షయధికమయ్యె 400

ముఖ్యగణములఁదోడిచ్చి మూఁడుకనుల
వేల్పు దక్షజనపుడంపె వెలఁది కోఁది
సేపటికిఁ బితృగేహంబుఁ జేరనేరు
నాదరము సేయరైరి దక్షాజ్ఞ వెఱచి 401

తల్లి యెదురేగి యామె కాదరము సేసె
సోదరీమణులామెను జూడసాగి
రాననంబులఁ జిఱునగ వంకురింప
నితరులాయమతోడ భాషింపరైరి 402

తే. దక్షుఁ డామె జూచిఁ దల్లి సేమ మెయన
కుండె మఱియు నతనికోడలుమండె
నుమయు శర్వభాగయుక్తంబుగాని యా
యాగమరసి విరసమాత్మఁగదుర 403

తే. పతివచించినదంతయు మతిఁదలంచి
భర్తృపరిభవమోర్వక వ్యధను జెందె
నట్టిదుఃఖంబు మున్నెన్నఁడుండ లేదు
సాధ్విపతి కవమానంబు సైపఁగలదె 404

తే. కలవు పెక్కువిధముల దుఃఖములు జగతిఁ
గాని జాత్యవమాన దుఃఖంబుఁబోలు
కఠినతమమైనదుండదు కాన నుమకుఁ
దల్లి బోధించెనైనఁ గ్రోధంబు ప్రబలె 405

తే. శంకరపరాభవము సైపఁజాలమినుమ
హృదయమున సంతసము జనియింపకుండె
నపుడు సభ్యులువినఁగ నయ్యుమ వచించెఁ
గ్రోధ దోధూయమానవాక్యాలు సెలంగ 406

తే. ఈసభాసదులెల్ల మునీంద్రులెల్ల
నాలకింపుఁడు శివనింద నాచరించు
వాఁడు నదివినువాఁడు దత్ఫలమునొందు
నచిరముగ దక్షుఁడిది మదినరయుఁగాక 407

తే. విష్ణు శివసాధునిందలు వినెడునెడల
నట్లొనర్చినవారి జిహ్వాలు కఠోర
ఖడ్గమునఁగోయఁదగుఁ జేతఁగానియెడల
శ్రవణములమూసి యటనుండి చనఁగవలయు 408

క. పురవైరి మహేశు జగ
ద్గురునిం జగదాత్ము సర్వదున్ హితకారిం
బరు నిందించెను దక్షుం
డరయక తద్వీర్యజనితమగు నిత్తనువున్ 409

మ. త్యజియింతున్ మదిఁజంద్రమౌళిని జగద్వ్యాసున్ వృషాంకున్ మహా
వృజినోన్మూలిని శూలినిల్పి యనుచున్ వేగంబ యయ్యంబ యో
గజతీవ్రానల దగ్ధఁగానొనరిఁచెం గాయంబు పాయంబుగా
యజనోర్వీస్థలి నెల్లెడంబొడమె హాహాకార నిస్వానముల్ 410

క. సతిమరణముఁ విని శివగణ
మతిరోషంబునను యజ్ఞమంతయు నానా
గతులం ధ్వంసముసేయఁగఁ
జతురత రక్షించెభృగుఁడు సరభసముదరన్ 411

క. సకల సమాచారంబున
లికలోచనుఁ డెఱిఁగి కడునలిగిపంపెఁ గుమా
రకు వీరభద్రు నాతఁడు
వికలతనొందించె యజ్ఞవిధ్వంసకుఁడై 412

ఆ. అఖిలదేవతలకు నర్వాఫలంబు లో
సంగె శివ విరోధజనితఫలము
దక్షుఁడందె నిక్కథన్ లోకమెఱుఁగుటఁ
దెలుప విస్తరించి దీనినేను 413

—: సతీదేవి హిమవంతునికిఁ బుత్రికయై జన్మించుట :—

క. ప్రతిజన్మంబున శివునిం
బతిఁగా వరియించికొల్చు భాగ్యముఁ గోరెన్
సతిమనమున దేవుని న
కృతమున హిమభూధరేంద్రు కన్యకయయ్యెన్ 414

ఆ. ఎపుడు జన్మమొందె నిందుశేఖరి హిమ
భూధరేంద్రునింటఁ బుత్రియగుచు
నపుడు సకలసిద్ధు లైశ్వర్యములునిండె
నచట మునులకొదవె నాశ్రమములు 415

ఆ. పర్వతమున సకలఫలపుష్పభరితమై
యెల్లవృక్షచయము నెసఁగుచుండె
బహువిధాతి రమ్యభాసుర రత్నసం
భరితఖనులు నచటఁ బ్రకటమయ్యె 416

క. పావన జలభరితములై
వావిరిఁ బ్రవహించె నెల్లవాహినులును ద
ద్గ్రావముపై రాగంబున
జీవులు వైరంబుమాని చెందెసుఖంబున్ 417

ఆ. రామభక్తిఁబడసి రహియించు జనురీతి
మనుజనింప శైలమొందెశోభ
నిత్యనవశుభములు నెగడె నద్రిపునింట
బ్రహ్మముఖులు యశముఁ బ్రస్తుతింప 418

—: నారదుడు హిమవంతు నింటికి వచ్చుట :—

తే. ఈ సమాచారమంతయు నెఱిఁగి నార
దుం డనుగుదేర భూధరేంద్రుం డతనికి
నర్ఘ్యపాద్యాదివిధుల నత్యాదరించి
యుత్తమాసనమొసఁగి కూర్చుండఁజేసి 419

మ. మునిపాదంబులకున్ సతీయుతముగా మూర్ధంబుసోకంగ మ్రొ
క్కిన గాధీశుఁడు తత్పదోదకముచే గేహంబుఁ బూతంబుగా
నొనరంజేయుచు భాగ్యమెన్నుచును భక్త్యాదిక్తచిత్తంబునం
దనకన్యామణిఁదెచ్చి పాదములమీఁదంబెట్టి యమ్మౌనితోన్ 420

క. మునివర త్రికాలవేదివి
చననిస్థలం బెచట లేదు సర్వజ్ఞుఁడవౌ
టను వేఁడెద మత్కన్యం
గని గుణదోషములఁ దెలుపఁగావలె ననుడున్ 421

క. ముని గూఢ మధురవాక్కుల
ననెఁ జిఱునగవంకురింప నంబిక యుమ నీ
తనయ భవాని యనంగం
జనుగుణఖని సహజచతుర సౌశీల్యమునన్ 422

తే. సర్వలక్షణ సంపన్న చారుశీల
ప్రియునకు సతంబు నత్యంతప్రియగ నెసఁగు
నచల సౌభాగ్యగరిమచే యశముఁగూర్చుఁ
దనదుజననీ జనకులకు దగ్రముగను 423

మ. అసమానద్యుతియుక్తమై భువనపూజ్యత్వ ప్రభావంబుతో
లసదుద్భక్తి భజించువారలకు దౌర్లభ్యంబులం బాపుచున్
రసనం దద్ఘన నామమంత్రమును జేర్పంగా సుసాధ్వీవ్రతం
బసిధారానియతిన్ లతాంగులకు నీయుం జాలు భూభృద్వరా 424

తే. సకలశుభలక్షణములు యుష్మత్తనూజ
యందుఁగలవైన నొక్కొన్ని యవగుణములుఁ
గానుపించుచునుండె నీకన్యహస్త
రేఖలం బట్టిచూడ నద్రివర వినుము 425

మ. గుణహీనుండును మానహీనుఁడు నసంకోచాత్ముఁడున్ హేయభూ
షణవేషుండును నగ్నుఁడుం జటిలశీర్షభ్రాజితుండుం బుధా
గ్రణి మాతాపితృహీనుఁడున్ మునియు నిష్కాముండు నీకన్యకా
మణికిన్ నాథుఁడు గాఁగలండనిన నమ్మౌనీంద్రు వాక్యంబులన్ 426

మ. విని సత్యంబని కామినీసహితుఁడై పృథ్వీధరేంద్రుండు నె
మ్మనమందున్ వగఁజెంద నంబికయు నాత్మన్ హర్షముం బొందె న
మ్మని యాభేదమెఱుంగకుండె నదియేమో యొక్కఁడైనట్టి యా
తని వాక్యార్థములం గ్రహించి రతిభేదంబైన భావంబులన్ 427

ఆ. సఖులుఁ బార్వతియును శైలేంద్రుఁడును మేన
కయును బులకలంగకములఁ బొడమ
బాష్పజలము నేత్రపద్మంబులం గ్రమ్మ
హానిమాట కల్లగానిదనుచు 428

క. తలఁచిరి మునివాక్యంబుల
నిలిపెనుమ మనంబునందు నిశ్చలముగ న
న్నెలదారి పదాంభోజం
బులపై స్నేహంబగజకఁ బొడమందొడఁగెన్ 429

ఆ. కష్టసాధ్యమగును గరళకంఠునిఁ జెందు
టనుచు సంశయించె నగజమదిని
వధనుగాదటంచు నాత్మఁగల్గినప్రేమ
వదఁచి చేరెఁ జేటికాంకమందు 430

ఆ. దేవమునినుడులు గావసత్యములని
మేనకాద్రివరులు మిగులనేర్పు
గలుగు సఖులుఁ జింతఁగావించి రాత్మధై
ర్యమువహించి పలికె నగవిభుండు 431

క. మునినాథ యేయుపాయం
బొనరింపఁగవలయు ననుఁడు సురగామరస
న్మౌని మనుజదనుజులకు గడు
వనుశక్యమె బ్రహ్మ నుదుటవ్రాసిన వ్రాలున్ 432

తే. అయినఁదెల్పెద దైవసహాయమున్న
నగు నుమకు నేను వర్ణించినట్టివరుఁడు
దొరకు సందేహముండ దింతకు గిరీంద్ర
యట్టిదోషంబు లాశివునందుఁగలవు 433

క. నాయనుమానముచొప్పున
నీ యుమకాచంద్రమౌళియే వరుఁడైనన్
హేయగుణంబులు సుగుణము
లై యెన్నంబడుఁ ద్రిజగములం దెల్లరిచేన్ 434

ఆ. సర్పశాయియైన శౌరిదోషంబుల
నెన్నరేబుధేంద్రులినుఁడునగ్ని
సర్వవిధములగు రసంబులభక్షింప
హేయగుణములుగాఁగ నెన్నఁబడిరె 435

ఆ. అమల మలినజలస మంచితగంగాస్ర
వంతినిని బవిత్రవంతమనరె
జ్వలనరవిసురాపగలఁబోలె సామర్థ్య
యుతులు దోషచయరహితులుగారె 436

తే. జ్ఞానహీనులు నభిమానులైనజనులు
శంకరసమానులనుటకు సాహసింపఁ
గల్పపర్యంతమును నరకమునఁ బడరె
హీనజీవుండు నీశసమానుఁడగునె 437

క. గంగాజల కృతమగుమది
రంగొందురె సుజనులెందుఁ దాఁబవిత్రం
బుంగనునె గంగఁగలియఁబ
రంగును జీవేశ్వరాంతరంబాభంగిన్ 438

తే. సహజసామర్థ్యయుక్తుండు శంభుఁడతని
పరిణయము సర్వకల్యాణనంతమయ్యె
దోషునారాధనము కడుదుర్లభంబు
తపమునఁ బ్రసన్నుఁడగు సతిత్వరితముగను 439

తే. కాన భవదీయకన్య శంకరునిఁగూర్చి
తపమొనర్చిన భావిసాధనముదొరకు
నెందఱెందఱో నరులుందురెందు నందు
నిందుమౌళియె నీసుత కీశుఁడగును 440

తే. వరదుఁడు కృపాపయోధి సేవకసుహృదయ
రంజనుండును బ్రణతార్తిభంజనుఁడగు
శివుని యారాధనంబు వాంఛితము లొసఁగుఁ
గోటిజపయోగముల వానిఁగొనఁగవశమె 441

తే. అనిపలికి నారదుఁడు మదిహరిస్మరించి
చెందుశుభమని గిరిజ నాశీర్వదించి
సందియము మానుమని హిమశైల నాథుఁ
గాంచి వచియించి బ్రహ్మలోకమున కేగె 41

మేనక పార్వతి వివాహముంగూర్చి హిమవంతునితో నాలోచించ

తే. వినుము తదనంతరచరిత్ర విభుఁడుఁ దాను
నేకతమయున్నతఱి మేన యిట్టులనియె
నాథ సురమౌనివాక్యముల్ నామనమున
కవగతముగావు వినుము నాయభిమతంబు 43

తే. నిలయ కులరూపశీలము లలరువరుని
నరసి సుతకు వివాహంబు నాచరింపు
మట్లుకాదేని కన్యయే యైవసించు
నంబ మత్ప్రాణకల్ప ప్రియైకపుత్రి 44

ఆ. యోగ్యవరుఁడుగాక యుమకు వేఱొకఁడైన
నచలవిభుఁడు మూర్ఖుఁడండ్రు జనులు
గాన దీనినరసి కావింపఁదగుఁ బెండ్లి
యవల మనకికఁ గ్లేశమంటకుండ 4

ఆ. అని భవానిమాత యంఘ్రిద్వయంబున
శిరము మోవమ్రొక్క శిఖరివిభుఁడు
ప్రియమునూఱఁబలికె విధుఁడగ్నియైన న
మౌనినుడులు మిథ్యలౌనె తన్వి 4

తే. ప్రేయసీ చింతవిడువుము విశ్వనాథు
స్మరణసేయుము పార్వతిఁ మనకు సుతగ
సృష్టియొనరించె నెవ్వఁడా సృష్టికర్త
వరముఁ డాతఁడె కల్యాణకరుఁడు నగును 44

ఆ. అంత ప్రేమనీకు నాత్మజపైనున్న
విశ్వనాథుఁడామె విభుఁడగుటకుఁ
దపముసేయుమనుచు దదితరోపాయంబు
వలనఁ గ్లేశమిపుడు దొలఁగఁబోదు 448

ఆ. సారయుక్తములను గారణసహితముల్
నారదోక్తులా పినాకపాణి
సకలసుగుణనిధియు సౌందర్యధుర్యుండు
శంకవలదు నిష్కళంకుఁడతఁడు 449

తే. అధిపువచనంబులన్ విని హర్షమొంది
తత్క్షణమె మేనక భవానిదరికినేగి
కాంచి వారికణంబులు గనులనించి
ప్రేమ సంకంబునం జేర్చెఁ బ్రియతనూజ 450

తే. సారెసారెకు సుతను వక్షమున నదిమి
కంఠగాద్గదికమునఁ బల్కంగలేని
జనని గనుఁగొని యావిశ్వజనని సుఖద
మృదులవాక్కుల సుధలొల్క నిట్టులనియె 451

—। పార్వతీదేవి శివుని భర్తగాఁగోరి తపంబొనరింప నేగుట :—

తే. అమ్మ కలఁగంటి వినుము బ్రాహ్మణవరుండు
గౌరవర్ణుండు సుందరకాయుఁ డొకఁడు
నాకు నుపదేశమొసరించె నారదోక్తు
లాత్మసత్యంబులని నమ్మి యావిధమున 452

తే. తపమొనర్పుము నీవిమతంబు నీదు
తల్లిదండ్రులకును సమ్మతంబుగానఁ
దపము సుఖమిచ్చు దుఃఖముల్ దలఁగఁజేయు
దోషము లడంచు నోగిరీంద్రుని కుమారి 45

తే. తపము బలమున సృష్టించుధాత జగముఁ
దపము బలమున విష్ణుండు దానిఁగాచుఁ
దపముబలమున రుద్రుండు దానినడఁచుఁ
దపముబలమున శేషుండు ధరణిమోయు 45

తే. తపమె సృష్టికి నెల్ల నాధారమగును
దపమొనర్పుము దీనిఁడెందమున నెఱిఁగి
యనెననిన విని యాశ్చర్యమంది మేన
పతిని బిలిపించి వినిపించె స్వప్నకథను 45

తే. తల్లికిం దండ్రికి బహువిధములఁ దెలిపి
హర్షచిత్తంబునం దపమాచరింప
నుమ వెడల మాటవెడలకయుండి రంతఁ
తల్లిదండ్రులుఁ బరివారమెల్లఁజింత 45

తే. వేదశిరుఁడను మునివచ్చి విశ్వజనని
మహిమ వివరించిబోధింప మానిరెల్ల
చింతలను ధైర్యమొందిరి చిత్తములను
బర్వతేంద్రుండు మేనయుఁ బరిజనులును 457

ఆ. ప్రాణనాథుచరణ పంకేజయుగళంబు
నాత్మనిలిపి సకలమైన భోగ
ములఁద్యజించి యంబ నెలదారిఁగనెంచి
తపమొనర్చెఁ గుసుమతన్వియయ్యు 458

ఆ. నిత్యనూత్నమగుచు నీలకంఠుని పాద
భక్తివృద్ధిఁజెందెఁ బార్వతికిని
తనువుమఱచిచేసెఁ దపమును ఫలమూల
భక్షణమున వేయివత్సరములు 459

తే. పత్రిభక్షణమున నూఱువత్సరములు
జలమరుద్భోజనంబునఁ గొలఁదినాళ్లు
బహుదినంబులు గఠినోపవాసములను
గడపె నుమ రాజశేఖరి ఘనతపమున 460

తే. శుష్కమై వృక్షములనుండి క్షోణిమీఁద
రాలిపడినట్టి బిల్వపత్రములఁ గొన్ని
భక్షణముసేసి త్రిసహస్రవత్సరములు
దపమ్ముఁగావించె నుమ యతిదారుణముగ 461

ఆ. పర్ణభక్షణమును బరిహరింపంగ న
పర్ణయనెడిపేరు పరఁగె నుమకు
శుష్కమయ్యె మేనుచూచి గంభీరోడు
పథవిధాతృవాణి పలికెనిట్లు 462

ఆ. శైలరాజపుత్రి సఫలమయ్యెను నీ మ
నోరథంబు బహు కఠోరమైన
క్లేశముడుగుమింక నీశుండు త్రిపురారి
భర్తగా లభించుఁ బ్రమదమొదవ 463

క. ధీరజ్ఞానమునీంద్రులు
నీరీతిం దపమొనర్పనేరరెపుడు గం
భీరమగు బ్రహ్మవాణిం
ధారణసేయుము పవిత్ర తథ్యస్థితిగన్ 464

క. జనకుండుపిలువ నింటికిఁ
జను మడ్డముసెప్పఁబోక సప్తర్షీంద్రుల్
నినుగనవచ్చినయపుడు గ
గనవాణిప్రమాణమెన్నఁగావలెనాత్మన్ 465

ఆ. అనుచు మింటినుండి యావిర్భవించిన
బ్రహ్మవాణివినుచుఁ బరమహర్ష
మంది పులకితాంగియయ్యె నంబిక తన్మ
నోజ్ఞ చరితఁ బ్రీతినుడివినాఁడ 46

-: శివునకు శ్రీరామచంద్రుఁడు ప్రత్యక్షమై సంభాషించుట :-

ఆ. శివునిచారుచరితఁ జెప్పెదనిఁక విను
మెపుడు దక్షపుత్రివపువు దొఱఁగె
నపుడె ఘనవిరాగమంకురింపఁగ రామ
నామజపమునం బినాకపాణి 46

క. గతకామమోహమదుఁడై
మతినిడి లోకాభిరాము మాధవునిమహా
ప్రీతిమై క్షితిఁదిరిగె సుఖా
యతనుండై శుభదుఁడై చిదానందుండై 46

ఆ. కొన్నిచోట్ల రామగుణవర్ణనముసేయుఁ
గొన్నిచోట్ల మునికోటికెలమి
జ్ఞానబోధఁజేయుఁ దాను నిష్కామియై
భక్తవిరహమునకుఁ బరితపించు 46

తే. ఇట్లు బహుకాలమేగె నయ్యీశ్వరునకు
రామచంద్రుని పదభక్తి ప్రబలమయ్యె
నిత్యనూతనమగుచును నేమమునకుఁ
బ్రేమకచలంపుభక్తికిఁ బ్రీతిఁజెంది 47

తే. తనకృతజ్ఞతఁదెలుప మార్తాండకోటి
తేజమెసఁగంగ శ్రీరామదేవుఁడపుడు
లీలఁ బ్రత్యక్షమైతోఁచె శీలమునకు
సకలసౌందర్యములకును స్థానమగుచు 47

ఉ. శంకరుఁ డెక్కురీతులఁ బ్రశంసయొనర్చి వృషాంకనీవశా
కింకరుండు శక్తుఁడగునే వ్రతమీఁగతినిర్వహింప ని
శ్శంకనుబొందుమింక గిరిజాతగదక్షజ జన్మమందెన
ప్పంకజనేత్రియే భువనపావనయంచు వచించి వెండియున్ 472

ఉ. రాముఁడు వల్కె నిట్టులుడు రాజకళాధర నీకు నావయిం
బ్రేమముగల్గెనేని కృపపెంపున నామనవింగ్రహించి యా
భూమిధరేంద్రకన్యను బ్రభుత్వమెలర్పఁగఁ బెండ్లియాడి మ
త్కామితముం ఘటింపుము జగంబులకుం గడు శ్రేయమయ్యెడిన్ 473

క. అనినన్ శంకరుఁడిట్లనె
నను చిత్తమైనను త్వదీయమగు నాజ్ఞనుచే
కొని శిరమునధరియించెద
ననఘా మత్పరమధర్మమయ్యదియగుటన్ 474

ఆ. తల్లిదండ్రిగురువు దైవంబుపలికిన
వచనపద్ధతులు శుభంకరములు
గాన నెల్లగతులఁ గల్యాణకరభవ
దాజ్ఞనిడితి నుత్తమాంగమందు 475

ఆ. అనిహరుండు వలుకు నతిధర్మభక్తి సు
జ్ఞానవాక్యములకు సంతసించి
రాముఁడనియె నీకుప్రతిన చెల్లెనుగాన
నా నుడువులనిడుము ధ్యానమందు 476

శా. అంతర్ధానమునొందె రాముఁడటులుగ్రాత్ముం బ్రబోధించిలో
కాంతర్యామి శివుండు నిల్పె మదిలో నాప్రస్ఫురన్మూర్తి నా
సంతోషంబగు వేళ నట్టియెడకున్ సప్తర్షులేతేర న
త్యంతంబుం రమణీయవాక్యముల నయ్యర్ధేందుజూటుండనెన్ 477

చ. మునివరులార మీరు హిమభూధరకన్యకయొద్దకేగి నె
మ్మనమున నామెకుంగల సమంచితప్రేమఁబరీక్ష చేసి త
జ్జనకునిచేత నామెను వెసంబిలిపింపఁగఁజేయుఁడింటికా
త్మనుగల సందియంబులను దవ్వొనరింపుఁడటంచుఁబల్కెనన్ 478

—: సప్తమహర్షులు పార్వతిం బరీక్షింపనేగుట :—

చ. మునివరులేగి విస్మయముఁబొందిరుదగ్రతపంబుమూర్తి చే
కొనినటులున్న యన్నగపుకూతురినాతఱిఁగాంచి యేకతం
బున నెవనిందలంచి కడుభూరితపంబొనరించెదద్రినీ
మనమునన్నవాంఛితము మాకెఱిఁగింపుము దాపకంబికా 479

చ. అన గిరిజాతపల్కె వినయాతి మనోహరగూఢవాక్కులన్
మునివరులార సందియముపుట్టెను దెల్పఁగమజ్జడత్వమున్
వినిన భవాదృశప్రథితవిజ్ఞులకుం బరిహాసహేతువౌ
నని మది యొద్దువాతె విననౌనె సుబోధమొకించుకేనియున్ 480

తే. వారిపై గోడఁగట్టగాఁ గోరినట్లు
నారదునిమాట దృఢముగా నమ్మి నేను
పక్షహీనంబుగా దివిఁబార నెంచి
శివునిఁ బతిఁగాఁగనాత్మఁ గాంక్షించుచుంటి 481

క. అనుమాటలు వినినవ్వుచు
మునులనిరో శీతశైలపుత్రికవినుమా
మును నారదు వచనంబుల
విని యెంతఅభాజనులయి వెతలంగనిరో 482

కం. నారదు నుపదేశంబున
గోరిరె యిలునూడదక్షు కూర్మికొమరులా
తీరునను చిత్రకేతుఁడు
హైరణ్యాఖ్యాగ్రజుండునందరె వెతలన్ 483

ఉ. నారదుబోధలన్ వినిన నారులుఁబూరుషులుంగృహాది సం
సారములంద్యజించి కనఁజాలుదు రేవపు భిక్షుకాకృతుల్
తీరగు సాధు వేషమును దీపితమూక పటంబు నెమ్మదిన్
జేర్చి యాతనింబలెనె చేయఁగఁగోరును నాతఁ డెల్లరన్ 484

ఉ. ఆతనిమాటనమ్మిచు దిగంబరునింగుణహీను నిష్కళుం
భూతపరీవృతుం భుజగభూషణ భీషణ వేషు నిష్క్రియుం
జేతఁగపాలముం గొని నసింపఁగ గేహము లేకభిక్షుఁడై
కాతరుఁడై చరించు శితికంఠుని భర్తగగోరె దేమదిన్ 485

ఆ. అట్టివరునిఁబొంద నబ్బుసుఖంబేమి
బేలువుచ్చి నిన్ను వేల్పుతపసి
సభ్యవాక్యసరణి సతిని వివాహమై
విడిచి చంపఁజేసె వీతకరుణ 486

తే. ఇపుడు నిశ్చింతగాఁగ నమ్మృడుఁడు భిక్ష
మెత్తి మెసవుచు స్వేచ్ఛ నిద్రించుచుండె
సతత మొంటరి యింటవాసంబుసేయ
రమణులకు శక్యమే నగరాజతనయ 487

మ. వరునిన్ నీకొఱకొక్కనిన్ విమలుఁడౌ వానిన్ రసజ్ఞున్ మనో
హరరూపోజ్జ్వలమూర్తి నార్తిహరునత్యానందసౌఖ్యప్రదున్
గరుణాఢ్యున్ శుభ్రకీర్తనీయ సుయశః కల్యాణలీలాకరుం
దరుణాంభోరుహనేత్రు శీలగుణవిస్తారున్ సతీమన్మథున్ 488

శా. శ్రీవైకుంఠపురీనివాసు హరిలక్ష్మీనాథునిం గౌస్తుభ
శ్రీవిభ్రాజితవక్షు నక్షయు జగత్సేవ్యున్ మణీకంకణ
గ్రైవేయాంగదభూషు దోషరహితుం గౌసేయవాసుం బరుం
గోవిందుండగువాని నెన్నితిమనం గోరిన్నవ్వుతో నిట్లనెన్ 489

ఉ. శైలభవంబు మత్తనువు సత్యమువల్కితిరాఖ్యలార మీ
రేల త్యజించుమూర్ఖత నశించినమేను సహించుఁగాని పెన్
జాలు సువర్ణమైనఁ దమనైజగుణంబును మాననేర్చునే
కాలిచి చక్కఁజేసినను గాని మతేక్రియ నాచరించినన్ 49

ఉ. నారదువాక్యసంతతి మనమ్మున నమ్మితినింటనున్న నా
గారము పాడువారిననుగాని భయంబునుబొందనేను చే
కూరునె సిద్ధియున్ సుఖముఁగోవిదుఁడా గురుపల్కులందు వి
స్తారముగాఁగ నమ్మకము సమ్మతియుంగనలేని వారికిన్ 49

ఉ. ఏవజనించునేమదికి హీనగుణంబులు పెక్కులా మహా
దేవునియందు గల్గినను దీపితసద్గుణజాలమింది రా
జీవితనాథునందు విలసించిననైనను జిత్తమేవిభుం
బావనభక్తిఁ గోరికొనువాఁడె మనోహరుఁడౌ ప్రభుండగున్ 49

మ. తొలుతన్ మీయుపదేశమేవినిన సంతోషంబుతో మీనుడుల్
తలపైఁదాలిచి యుంటునిందుధరుఁ జిత్తస్ఫూర్తిగా నెంచి యి
మ్ములనర్పించితి నమ్మహాత్మునకు సమ్మోదించి మజ్జన్మమున్
గలవో లేవొ గుణంబులాతనికి లెక్కంజేయ నింకేటికిన్ 49

చ. వరులను గన్యలంగలుప వాంఛమనంబున మీకునున్న నుం
దురు జగమందుఁ బెక్కురువధూవరులయ్యెడ కేగి సత్వరన్
సరసతమీరఁబల్కి కొనసాగఁగఁగూర్చి తద్వినోదముం
బరమముదంబు నంగనుఁడు పార్వతియొల్లమికిన్ క్షమింపుడీ 49

ఉ. కోటిభవంబులైన ఫణికుండలహారునిఁ జంద్రముకళా
జూటునిఁ బెండ్లియాడెదను జొప్పడకుండిన నేనుగన్యనై
గాటపు భక్తిసల్పుదునుగాని మహేశుఁడె నూఱుమారులీ
మాటలువచ్చి చెప్పినను మానను నారదువాక్యపద్ధతిన్ 49

ఉ. పాదములంటి వేఁడెదను బ్రహ్మమునీంద్ర వరేణ్యులార నా
మీఁదఁగృపన్ వహించి యిఁక మీనిలయంబుల కేగుఁడన్న నా
మేదురమైనప్రేమ కెదమెచ్చి జగజ్జననీ భవాని జై
జైదురితార్తిహారిణి వృషధ్వజహృత్సరసీ విహారిణీ 496

మ. జనయిత్రీ జనకుల్ గదా సకలవిశ్వశ్రేణికిన్ మాయయై
వనితారూపముఁగన్న నీవును జగద్వంద్యుండు శంభుండు నం
చును బాదంబులకున్ వినమ్రశిరులై జోతల్ మునుల్ సేయుచుం
దనువ్రల్ సారెకు సారెకుం బులకలెత్తంజిత్తముల్ పొంగగన్ 497

క. చని శీతాచల విభుచే
తను నుమఁబిలువంగఁజేసి ధామంబునకున్
మును లేగి చంద్రశేఖరుఁ
గని సర్వముఁ దెలిపిరంబికా చరితంబున్ 498

తే. పార్వతీప్రేమకథవిని భవుఁడు హర్ష
మగ్నుఁడయ్యెను మోదసంభరితులగుచుఁ
దమగృహములకరిగిరి సప్తఋషులు
రాముధ్యానింపఁదొడఁగె నిర్మలతహరుఁడు 499

—: దేవతలు శివునికడకు మన్మధునిఁ బంపుట :—

ఉ. తారక దైత్యుఁడుగ్రబలదర్ప సమేతుఁడు లోకపాళికిం
ఘోరవిపత్పరంపరలఁగూర్చుచు నిర్జరులంజయించి వి
స్తారిత భోగసౌఖ్యములసంపదలన్ హరియింపదీనులై
వారువిరించి పాలికిజవంబున నేగి తదార్తిఁదెల్పినన్ 500

ఉ. ధాత నిలింపవర్యుల వ్యథాపరిపీడిత చిత్తులన్ మహా
భీతులఁగాంచిపల్కె హరవీర్యసముద్భవుఁడౌ కుమారుఁ డా
పాతకుఁడైన తారకుని భండనమందెదిరించి చంపు నా
హేతువునన్ సుఖింపఁగల వెల్ల జగంబులు నార్తిహీనతన్ 501

క. తెలిపెద నేనావిధమున
సలుపుఁ డుపాయంబు దైవసాహాయ్యమునన్
ఫలియించు దక్షమఖమునఁ
బొలిసిన సతి శీతశైలపుత్త్రికయయ్యెన్ 502

ఆ. ఆమె శివునిఁ బతిగ నభిలషించి తపంబు
సేయుచుండె హరుఁడు స్థిరసమాధి
నుండె నతివిరక్తి నుభయులఁ గలుపంగఁ
గల దుపాయ మొండు దెలుపువాఁడ 503

ఆ. వామదేవుకడకుఁ గామదేవునిఁ బంప
నాతఁడతని మనసు వ్యాకులంబు
నందఁజేయ మనమునందఱ మభవుని
పాదములకు నెఱఁగి ప్రస్తుతించి 504

ఉ. పార్వతినిన్ వివాహమగు వాంఛ మనంబున నంకురింప నా
శర్వునిఁ బ్రోత్సహింప దివిషద్గతమున్ శుభముం ఘటిల్లు నా
సర్వసురల్ స్తుతించిరిది సమ్మతమంచు ఝషాంకుఁడుమ్మొదల్
మౌర్విగలట్టివిల్లుఁగొని మారుఁడుదోఁచెఁ బ్రసన్నుఁడైయటన్ 505

క. సురలు తమసంకటస్థితి
మరున కెఱింగింప నతఁడు మదినెంచుచు సుం
దరముగ నవ్వుచు ననియెన్
హరుతో వైరంబు నాకు నకుశలమైనన్ 506

క. మీ పని యొనరించెదను ప
రోపకృతియె పరమధర్మయుతమనియె శ్రుతుల్
మే పరహితమునఁ దొఱఁగిన
నేపుగ స్తుతియింతుర్ సాధులెల్లపుడతనిన్ 507

చ. అని వచియించి యెల్లరకునౌ దలవంచి నమస్కరించి చే
తను ననవిల్లు పట్టిచనె దర్పకుఁడధ్వమునన్ మనంబులోఁ
ద్రినయనతోడి వైరమున మృత్యువుదప్పదటంచు నెంచుచుం
దనపరివారమెల్లఁ బ్రమదంబున వెంటఁ జెలంగ రంగుగన్ 508

ఆ. అపుడు కామదేవుఁ డాత్మప్రభావంబు
వ్యాప్తినందఁజేసి యఖిలజగముఁ
దనవశంబొనర్చి దర్పకుండలిగినఁ
దప్పె వేదగదిత ధర్మమెల్ల 509

మ. యమ ధర్మంబులు బ్రహ్మచర్యము జపస్వాధ్యాయ విజ్ఞాన యో
గములుం ధైర్యవివేకసువ్రత వినిష్కర్మల్ విరాగంబులున్
విమలాచార ముఖాఖిలోత్తమ చమూవిస్తారముల్ భీతిఁజెం
ది మనోవేగమునొంది పాఱెనిలువంధీరత్వముం దక్కుచున్ 510

తే. కామదేవుని సేనాని కదనభూమి
నిలిచినంతనె జ్ఞానంబు నిజచమూస
మేతముగఁ బాఱె నుత్తమంబై తనర్చు
గ్రంథములు డాగెఁ బర్వతగహ్వరముల 511

ఆ. అఖిలజగములందు నాందోళన ధ్వను
లడఁగె దైవమా యటంచు నింక
నేమి జరుగఁగలదో యెవరురక్షకులౌదు
రేల క్రోధియయ్యె నీతఁడనుచు 512

చ. భువనములం జరాచరసమూహమునన్ మగువల్ మగల్ మనో
భవవశులై సమస్తగుణ వర్జితులై మరియాదవీడి రే
బవలును లీలలందగిలి వాంఛలఁజిక్కి మెలంగుచుండి రా
పువు విలుకాని కైవసపుబొమ్మలు నాగవిచిత్రభంగులన్ 513

ఆ. ఎల్ల వనములంగ జేచ్ఛాన్వితములయ్యె
ఫలమికొనియెఁ దీవలవనిజములఁ
బాఱెఁ బొంగినదులు పాథోధిఁగలియంగ
సతులొందసాగె సంగమములు 514

క. జడజీవులస్థితిఁ దెలుపన్
నతవంగలవాని వర్ణనంబిఁక నేలా
పుడమిఁ జదల నీటం దిరి
గెడు ప్రాణులుగామవశతఁ గ్రీడించె రహిన్ 515

క. ఋతుధర్మంబుల మఱచి స
తతమున్ మన్మథవశంవదంబయి తిర్య
గ్గతతి చరియించెఁ గామాం
ధత లోకములెల్ల మిగులఁ దత్తరపడియెన్ 516

తే. జక్కవలు రేబవళ్ల విచక్షణంబు
మాని విహరించె నిర్జర మనుజ యక్ష
రాక్షస పిశాచభూతాదిప్రాణి నివహ
కామతంత్రిగ వర్ణింపగా వశంబె 517

తే. సిద్ధులును యోగివరులుఁ బ్రసిద్ధమునులుఁ
గామవశులైరి జ్ఞానయోగములు సెడియె
నట్టియెడ నీచజనుల వృత్తాంతములను
దెలుపఁబనియేమి మరుబలం బలఁతియగునె 518

చ. ఎవరు చరాచరంబులను నీశమయంబుగఁ గాంచుచుండిరో
పరివిమలచిత్తులౌ మునులు భావనచేసిరి స్త్రీమయంబుగా
భువనము లంగనామయతఁ బూరుషకోటికిఁ బుంమయంబుగా
యువతులకుం గనంబడె స్మరోత్సుకతం ఘటికాద్వయంబునన్ 519

ఆ. అంగజుఁడు హరించె నందఱిమనముల
ధైర్యమెల్ల రతియు దలఁగిపోయె
రక్షణంబుఁ గనిరి రామచంద్రకృపామృ
తాభిషేచనమున నలరువారు 520

ఆ. హరునికడకు మారుఁ డరుగుపర్యంతంబుఁ
గౌతుకంబుఁ గనె జగంబులిట్లు
శివునిఁ గాంచి మరుఁడు సెందె భయంబు లో
కములు పూర్వమున్న కరణి నొప్పె 521

ఉ. ఈగతిఁ బ్రాణులెల్లసుఖియించె మదంబుడుగన్ సుఖించు కల్
దాఁగినవారిఁ బోలె నెదదర్పకుఁ డగ్గలమౌ భయంబుతో
భోగి విభూషణుం గనియె భూతగణేశుఁడు నిర్వికారుఁడున్
రాగవిహీనుఁడు ద్ధారదురంతుఁడు దుర్గముఁడై చెలంగుటన్ 522

క. వెనుదీయఁగ లజ్జితుఁడై
ననవిల్తుఁడు మరణమైన నాకహితంబుం
బొనరింప నెంచి యామని
వనమలరులఁ దలిరులన్ విభాసిలఁ జేసెన్ 523

ఆ. వనము లుపవనములు వాపీతటాకముల్
దిక్చయంబు నధికదీప్తి నొందెఁ
జచ్చినట్టిప్రాణి సముదయాత్మలఁ గూడ
మేలుకొలిపెఁ బ్రేమ మెఱయ మరుఁడు 524

మ. వనసౌందర్యముఁ బల్కశక్యమె మరుద్వారంబు గంధాంచితం
బును మందంబుఁ గిశోరముం దనుసముద్భూతాగ్ని మిత్రంబునై
గొనసైవీచె సరోజముల్ వికచమ్మై గుంజించు భృంగాళిచే
తనుమించెన్ శుకకోకిలాది విహగధ్వానంబు మోదంబిడన్ 525

ఆ. గానపూర్వకంబుగా నప్సరోవధూ
బృందమాడెఁ గనులవిందు సేయ
బంధములకు నెల్ల నాకరంబగు మన్మో
భవచమూని సర్గభావమడరె 526

క. కోటి విధోపాయంబుల
నోటమిఁగనె సర్వకళల నురుసేనలతోఁ
జేటియగు నంగభవుఁడు ల
లాటాక్షు సమాధిదశతొలఁగమిఁ గుపితుఁడై 527

ఉ. కన్నులకింపు సేయు నొకకమ్రరసాల మహీజశాఖపైఁ
గన్నులవిల్తుఁడుండి కడకన్నులఁ దళ్కుపిసాళిచూపుతోఁ
గ్రొన్ననవిల్లు సజ్యముగఁ గూరిచి తూపులఁ బూని క్రోధమ
త్యున్నతిగాఁగఁ గర్ణమున కొయ్యన నారినిలాగి యుద్ధతిన్ 528

ఉ. పంచశిలీముఖంబులను వక్షముఁగాడఁగ శర్వుపైఁ బ్రయో
గించిన భంగమయ్యెను మహేశుసమాధి యతండు మానసో
దంచితమై జనించిన మహోపలతం గల్ఁతన్ వహించి వీ
క్షించె దిశాఖిలంబు నెవఁడింతటి సాహసుఁడంచు నెంచుచున్ 529

ఉ. చూతకుజంబుమీఁద నతిసుందరు మన్మథుఁగాంచి యుగ్రుఁడై
భూతవిభుండు శంకరుఁడు మూడవనేత్రము విచ్చిచూచినం
గాతరభావమొందెఁ ద్రిజగంబులు నంబుజబాణుఁ డంతటం
భూతిగనై ధరంబడియె భోగివిభూషణు కంటిమంటలన్ 530

సీ. అఖిలజగంబుల హాహారవంబు లు
ప్పతిల దేవతలెల్ల భయముఁ జెందఁ
బొలసుదిండులపిండు ముదమొందఁగ విలాస
లాలసుల్ సుఖమెంచి జాలిఁబొంద

సాధనాపరులగు సంయములఁ తమయోగ
దీక్ష సాగునటంచు దిగులువిడువఁ
బొలుపులకిక్క యా పుష్పసాయకుఁ డిట్లు
బూదియయ్యెనటంచు భువనమడలఁ

తే. గుపిత నిటలాక్షనయనోగ్ర ఘోరవహ్ని
కీలి కాజాల సంజ్వలత్కీలల మృదుల
కాయుఁడై దేవతాహిత కాంక్షియగుచు
నించువిల్తుండు ప్రాణమర్పించె నపుడు 531

చ. రతి తనప్రాణవల్లభు తెఱంగు నెఱింగి కరంబు మూర్ఛచే
క్షితిపయింగూలి కొంతవడి చేతనహీనతనుండి లేచుచుఁ
మతినతిదుఃఖవహ్ని యలమన్ నెలదారినిజేరి నమ్రయై
యతికరుణంబుగా వనటనందఁగ సుందరిఁగాంచి శర్వుఁడున్ 532

ఆ. అతిదయాసముద్రుఁడౌట శీఘ్రప్రస
న్నాత్ముఁడగుట నార్తిహరణుఁడగుట
నబలయాచరించు నాక్రందనము విని
పలికెనిట్లు తథ్యవాక్యములను 533

తే. ఇంతి నీప్రాణనాయకుఁ డిటుపయిని న
నంగుఁడనుపేర నెల్లెడ వ్యాప్తుఁడగుచు
నుండును శరీరహీనత నొప్పియున్న
నాతనికి నీకుఁగలయిక యగును వినుము 534

మ. అవనీభారమడంప యాదవవరుండై శ్రీమనోనాయకుం
డవతారంబునుబొందు నందనుఁడు నీయాత్మేశుఁడౌ శౌరికో
యువిదా నిక్కముగాఁదలంపుము మదీయోక్తుల్ వ్యథన్ మానుమ
న్నవృషాంకుంగని భక్తిమీఱ నతులం గావించిభావించుచున్ 535

బ్రహ్మ విష్ణు సమేతులై దేవతలు శంకరుని దర్శింపనేగుట

క. రతిచనె నామీఁద కథా
స్థితి నెఱిఁగించెదను బ్రియముఁ జెందఁగ నతివి
స్తృతముగ సురలు వనజజ స
హితులై చని రెచ్చెఁగి యిందిరేశుని కడకున్ 536

ఆ. అపుడు విష్ణుసహితులై పద్మభవముఖ
విబుధులెల్ల రరిగి విశ్వనాథు
నొక్కరొకరు భక్తి యొప్పఁ బ్రస్తుతి సేయ
శశిధరుండు గడు ప్రసన్నుఁ డగుచు 537

చ. సురవరులార మీరు ననుజూడఁగ వచ్చిన కారణంబు స
త్వర నెఱిఁగింపుఁ డన్న నెలదారిఁ గృపానిధిఁ గాంచి పల్కె నా
సరసిజసంభవుండు విను సర్వహృదంతరవర్తివైన నీ
పరమరహస్యముం దెలిసి భక్తివశంబునఁ బ్రస్తుతించెదన్ 538

మానిని- దేవ యపారకుతూహలమొప్పఁగ దేవతలుం గమలావిభుఁడుం
భావములం గల యీప్సితమీగతిఁ బల్కుచునుండిరి మన్ముఖతం
గావునఁ దెల్పెద నీదువివాహముఁ గన్నుల నెన్నఁడు గాంచి ప్రమో
దావహచిత్తులమై సుఖయించెదమంచుఁ దలంచెద రిందుధరా 539

చ. మరుని జయించినట్టి మహిమంబు నుతింపఁగ శక్యమే భవ
త్కరుణ గణింపఁగా వశమె కామినియౌ రతికిం బ్రసన్నతన్
వరము నొసంగినావు సురవాంఛితసిద్ధి నొసర్పుమయ్య భూ
ధరవర పుత్రిఁ బెండ్లియయి దారుణమౌ తపమౌ మొసల్పెడిన్ 540

ఆ. బ్రహ్మవినతి వినుచు రామచంద్రుని వాక్య
సరణి మదిస్మరించి చంద్రమౌళి
యానతిచ్చె మిగుల నానందమొనయ మీ
యభిమతప్రకార మగునటంచు 541

క. అదివిని సురలెల్ల మహో
ముదమున దుందుభులు మొరయ భూరిసుగంధా
స్పదపుష్పవృష్టిఁ గురిసిరి
మదనారికి జయము జయము మంగళమనుచున్ 542

ఆ. సమయమెఱింగి యటకు సప్తర్షివరులు రా
జలజభవ్యుఁడు శీతశైలనాథు
నింటికంప వారునేగి గిరిజఁగాంచి
ఛలయుతాతి మధురచతురఫణితి 543

క. అనిరప్పుడు మాపలుకుల
విననైతివి నారదుని వివేకంబగు బో
ధనునమ్మ నీప్రతినచెడె
ననవిల్తుఁడు భస్మమయ్యె నగవాసునిచేన్ 544

చ. అనఁ జెలునవ్వు నవ్వుచు నగాత్మజ యోమునివర్యులార మీ
రనినదిలెస్స మీతలఁపులందు మృడుండు రతీశుభస్మముం
బొనరిఁచె నిప్పుడింతకును భోగివికారయుతుండుగాఁగ మీ
రనుకొనుచుండునట్లు కననయ్యెడి మీదువచోనిరూఢిచేఁ 545

ఉ. కాని మదీయభావమునఁ గామవిహీనుఁడు నిర్వికారుఁడున్
జ్ఞానియు భోగశూన్యుఁడును జన్మయు నిందయులేనియోగిగాఁ
గానఁబడుఁ మహేశ్వరుఁడు గావున వాక్యమనఃక్రియావిధిం
బూని భజింపఁగోరెదను మోదముతో నిరతంబు నీశ్వరున్ 546

ఉ. కావున నాప్రతిజ్ఞవినఁగా నిదె మిమ్ములవేఁడుచుంటి నా
దేవుఁడు దానిఁ దథ్యమగుతీరునఁజేయునుగాక శర్వుఁ డా
పూవిలుకాని భస్మముగ బ్రింగఁగఁ జేసెనటంచుఁబల్కి నా
రావచనంబు లజ్ఞులయి యాడితిరంచన సాహసించెదఁ 745

క. ప్రాలేయ మగ్నికడకుం
బోలేదటు పోయెనేని పొలుపఱిచెడు నా
లీలం బూవిలుతుండును
గాలగళుం జేరి నష్టకాయుఁడయె నసన్ 548

క. శైలజ విశ్వాసము నా
భీల దృఢప్రీతినరసి ప్రియమంది మునుల్
చాలముదమ్మున మ్రొక్కుచుఁ
బ్రాలేయ ధరాధరేంద్రు పజ్జకరుగుచున్ 549

తే. ఎల్లవృత్తాంత మెఱిఁగింప హిమనగేంద్రుఁ
డలరువిల్తుండు భస్మమైనట్టివార్త
నాలకించుచు నధికదుఃఖార్తుఁడయ్యె
రతి వరమునొందుటనువిని ప్రమదమొందె 550

ఆ. శివుని ప్రాభవంబుఁ జింతించి శైలేంద్రుఁ
డాదరమున మునుల నటకుఁబిలువ
నంపి శుభముహూర్త మతిశీఘ్రముగ నిర్ణ
యింపఁజేసె శ్రుతివిహితముగాఁగ 551

ఆ. లగ్నపత్రికను నిలాధరవరుఁడు స
ప్తర్షులకునొసంగి పాదములకు
వందనంబొనర్చ వారజునకొసంగఁ
జదివెఁ బట్టలేని సంతసమున 552

మ. శుభలగ్నం బజుఁడెల్లవారువిన నచ్చోటంబఠింపంగ నా
ఋభువర్గంబు ముదంబునం బొదలె భేరీముఖ్యవాద్యాధికా
రభటుల్ దిక్కులఁబిక్కటిల్లె సుమనోవ్రాతంబుగా
నభమందుండి పడెం ఘటంబులెసఁగెన్ నారీకృతాలంకృతిన్ 553

—: పార్వతీ కల్యాణము :—

ధ్రువకోకిల:-సురవరుల్ నిజవాహనంబులు సొంపుగుల్కు విమానముల్
పరమప్రీతి నలంకరింప శుభప్రదంపు నిమిత్తముల్
పరఁగె నచ్చరలేమ లెల్ల విపంచికారవతుల్య భా
సురరవంబునఁ బాడి రెండిన క్షోణిజాలి తలిర్పఁగన్ 554

సీ. కోటీరముగ జడల్ గూర్చికట్టి ఫణీంద్రు
నందంబుగా దానియందుఁ జుట్టి
కుండల కంకణమండనంబులుగాఁగ
భుజగావళిం దెచ్చి పొందుపఱచి
మైనిండ భస్మంబు జానుగాఁబూసి వ్యా
ఘ్రాజినాంబరముఁ బ్రియమున నొసఁగి
జాబిల్లి మకుటంబుగాఁ బిసాళింపనో
దల సురాపగవింత చెలువునింప

తే. కంధరంబునవిషము వక్షమున నరక
పాలమాలిక పొలుపొందభవగణము ల
లంకరించిరి శంకరునశుభవేషు
నఖిలశుభధాముఁడైన దయాసముద్రు 555

తే. వాద్యముల్ మ్రోయ మదవృషభంబు నెక్కి
కేలనొక డమరుకముఁ ద్రిశూలమమర
వెడలు నుడురాజశేఖరు వేల్పు దెఱవ
లరసి చిఱునవ్వు వాతెఱలందు మెఱయ 556

క. ఈవరునకు యోగ్యంబగు
నే వెలఁదియొఁ బెండ్లికూతురీవిశ్వమునం
దోవనితా యున్నదె యని
దేవాంగన లనుకొనిరి మదిన్ వెఱఁగొదవన్ 557

మ. వినతాసూనుఁడు క్షీరనీరముల వేర్వేఱౌనటుల్ సేయుపు
ల్గును దేజీఁగ శ్రీమనోహరుఁడుఁ బల్కుం బోటి ప్రాణేశుఁడున్
ఘుముమగా దేవతలాత్మవాహనములం బొల్పొందఁగా నెక్కి శ
ర్వాని వైవాహమహోత్సవంబునకుఁ జారు స్ఫూర్తినే తేరఁగన్ 558

తే. పెంచిలికి నేగు వేలుపు పిండు కనుల
పండువుగ నిరుపమమయి యుండెఁ గాని
విశ్వపతియై చెలంగు నా పెండ్లికొడుకు
తోడ ననురూపమగుచును దోఁపకుండె 559

చ. దరహసితాననుండగుచు దానవవైరి దిశాధిరాట్సము
త్కరముల గాంచి యిట్లనెను దంబోదవం బరివారయుక్తులై
సురవరులార మీరు చనుచోఁ గనువిందుగ నుండుఁ గాన స
ట్లరుగుఁడు రాగరమ్యమతులై సనమాజత వేఱువేఱుగన్ 560

తే. చక్రి పలుకుల వించు నిర్జరవరేణ్యు
లాననంబులఁ జిఱునగవంకురింప
సరభసంబునఁ దమతమ సైన్యయుతము
గాఁగ వేర్వేఱ నిలిచిరా క్షణమునందు 561

క. పరిణయయాత్రాపరులకు
వరుఁడనురూపంబుగాక వఱలుట మీరల్
పరనగరనగుదురే యని
పురుషోత్తముఁ డెల్ల వేలుపులఁ గని పలుకన్ 562

క. లోలోన నవ్వుకొనుచున్
ఫాలాక్షుఁడు నలికె శౌరిపరిహాసవచో
లీలనని నాకుఁ బ్రియతమ
మాలాగున ననుచు భృంగినని చి గణంబున్ 563

మ. పిలువంజేయనధీశునాజ్ఞ గణముల్ వేర్వేరువేషంబులుం
బలురూపంబులఁ బెక్కువాహనములొప్పన్ వచ్చి శ్రీకంఠునం
ఘ్రులవ్రాలన్ స్వసమాజమునుంగనియె రుద్రుండెంతయుంబ్రీతిమై
నెలనవ్వానన పంకజాతరుచులన్ వృద్ధింగనంజేయగన్ 564

చ. శివగణమందు నొండొకఁడు చేతులఁ గాళ్ళులులేకయుండెఁ బా
హువులుఁ బదంబులొక్కనికినుండె ననేకముగాఁగఁ బెక్కు
చక్షువులుగలాఁడొకండొకఁడు చూడఁగఁ గన్నులులేనియాతడున్
మిపుల శిరంబులంగలిగి మించునొకండొకశీర్షహీనుడున్ 565

క. ఒకడు కృశతనుఁడు వేఱొక
వికటాకారుండు మిగుల విపులాంగుఁడు నిం
కొకఁడు పవిత్రశరీరుం
డొకరుండపవిత్రగాత్రుఁడురు నేత్రుండున్ 566

చ. కలిగిభయంకరాకృతులఁ గాయములందుఁ గరాళభూషణా
వలులును బాణులం ఘనకపాలములుందగఁ గ్రొత్తనల్ల జొ
త్తిలెడు శరీరముల్ వెలయఁదీవ్రపుగర్దభసూకరాననం
బులును శృగాలకుక్కురసముగ్రముఖంబులనొప్పువారలున్ 567

క. భూతప్రేతపిశాచము
లాతతసంఖ్యలును యోగులగువారలునా
చేతోజాతాంతకునకుఁ
బ్రీతిగనటనిలిచిరమరబృందమునడుమన్ 568

ఉ. గానముసేయుచుం బలుప్రకారములన్ నటనంబుసల్పుచున్
వానరులట్లుత్రుళ్ళుచును వార్థిమహాత్తరభంగరంగదు
ధ్వానములీల చాలనరవంబులొనర్చుచు నుగ్రవీక్షణం
బూని బహుప్రభేదములనుండెను రుద్రగణంబులయ్యెడన్ 569

తే. పెండ్లికొమరుకున కెనయగు పెండ్లివారు
ండ్లి చేయుచు విబుధులఁగూడి బహువి
…కశేగఁగఁ ముహారమేది నీ ధ
మంపము వితానమొసఁగ నిర్మింపఁజేసె 570

ఉ. లోకములోని శైలములలోఁ గడుఁజిన్నయుఁ బెద్దయన్న యా
లోకవశీకుకెల్లగిరిలోకముసింధుమహాటవీసరో
వాకరవారముంబిలువనంపె సమాదరణంబుమీఱఁగా
నాకులపర్వతాగ్రిణి సమగ్రవిభూతిసతీసమేతుఁడై 571

ఉ. అతనుమానరూపధరులై పరివారసతీసమేతులై
ఖ్యాతులమనోహరంబులగు నట్టి సుమంగళగీతగానముల్
ప్రీతినొనరించిరెల్ల రనురాగము మీఱఁగ నేగుదెంచి ప
ర్వతకులసార్వభౌముని నివాసముఁ జేరిరతండు వేడుకన్ 572

ఉ. అంతహిమున్నె పెక్కుగుగృహంబులలంకరణంబొనర్ప న
గ్రాంతసమస్థలంబనిచి యర్హవిధిన్ విడియించెవానిలో
…నాపురీవిభవవిస్తృతిఁగాంచి విరించిసృష్టియం
…మనోజ్ఞమహాపురము నెంచనుగానమటంచు వారసన్ 573

మ. …తోఁచువిధాతృచాతురిపురీలాలిత్యసౌందర్యదీ
ప్తమునారామనదీతటాకవనకూపస్తోమధామాంచితాం
తస్తృగ్రాజితతోరణధ్వజపతాకాసుందరీసుందరా
ఘముఁ క్రీచతురత్యముల్ గనమునివ్రాతంబు మోహింపదే 574

ఉ. ఏపురిలోకమాతజనియించెనో తత్పురముంగణింపఁగా
నేపురుషుండునోపునె మహీస్థలిఁ బెంపగువృద్ధిసిద్ధియుం
…సంపదల్ తనివితీఱినసౌఖ్యమునిత్యనూత్నమై
…ముండునంతునల కాపురమున్ సరిగాదు దానికిన్ 575

హిమవంతుఁడు పరివారసమేతముగ పెండ్లివారి నెదుర్కొనుట

చ. అరుసముమీఱఁ బెండిలికినై యరుదెంచుసమూహవాహనముల్
పురనికటంబునన్ వినిపరిభూతములయ్యె హళాహళుల్ మనో
హరముగనూత్నశోభఁ జెలువందఁబురేందిరసర్వవాహనో
త్కరమునలంకరించి చనికాంచిరి స్వాగతమీయఁగాజనుల్ 576

సీ. తొలుదొల్త సురబృందకలితసౌందర్యంబుఁ
బొడఁగాంచి సంతోషమునఁజెలంగి
పదపడి శ్రీవత్సుఁ బద్మాక్షువీక్షించి
పరవశత్వసుఖంబుఁ బడసిమించి
యామీఁదఁ బద్మాసనాదులఁగని మహా
మోదాబ్ధివీచుల మునిగిలేచి
యటుపైని నిటలాక్షు ననుచరవ్రాతంబుఁ
జూచి భీతాత్ములై బూచులనుచు

తే. వాహనంబులువాఱ విభ్రమమునొంది
మైచెమర్పంగఁ దమవారి మఱచి సెఱచి
పఱచి రఱచిరి యొకొక్కరురుజవమునఁ
బురముసొరనేగి యమ్మయో భూతములని
మొఱలువెట్టఁదొడంగిరి ముసుదలడల 577

తే. ధైర్యయుతులగు చతురులుదక్క నెల్ల
బాలకుల్ చేతఁ బ్రాణముల్ పట్టి పాఱఁ
దల్లిదండ్రులు ప్రశ్నింపఁ దల్లడమున
నడఁకుమేనుల నిట్లనినుడివిరపుడు 578

ఉ. ఏమినచించువార మిదియెక్కడి పెండిలివారు యీమ్యది
క్స్వామి భటాళియొక్కొకడు చక్కని పెండ్లికుమారుఁడెద్దుపైఁ
బాములుభూతియుంబునుక పంక్తులు భూషలుగాధరించి యిం
దేమనివచ్చె వెట్టియగునేమొ యనంగననయ్యె బాపురే 579

శా. భూతప్రేత పిశాచభీకరగణంబున్ యోగినీరాక్షస
వ్రాతంబుం దనవెంటరాఁగ భసితవ్యాళోత్కపాలోత్కరో
పేతాంగుండును నగ్నుఁడుం జటిలుఁడుం భీభత్సరూపుండునౌ
నీతండా వరుఁ డిట్టిపెండ్లిఁగనుచో నెవ్వాఁడు జీవించునే 580

క. జీవించె నేని యాతఁడ
పోవిస్మృతపుణ్యుఁ డద్రిపుత్రి వివాహం
బావాఁడె చూడఁగలఁడని
కావించిరి ప్రతిగృహమునఁ గలకలరవముల్ 581

ఉ. ఉవిదనెల్ల బాలకులునేగి గృహంబులఁ జెప్పఁగా మహా
దేవ్వికారంబుగా నెఱిఁగి దీనికి నింతభయంబుతో నధై
ర్యావిలభావమొందుట యనర్థమటంచు వచించి చేతన
వ్యాపిహీనంగఁ దెల్పిరి ప్రియంబునఁ దల్లులుఁ దండ్రులెల్లడన్ 582

శా. హర్యారావములొప్పఁ బెండ్లికొడుకుం దోడ్తెచ్చి తోడ్తో హిమా
ద్రోత్తంసుఁడు వారికెల్లరకు రమ్యంబౌ జనావాసముం
బర్యంకాదిక వస్తుసంతతులు దాత్పర్యంబుతో నీయ సొం
దర్యంబొప్పఁగ మేనకాదిసతులున్ గానంబుతో హారతుల్ 583

ఉ. బంగరుపళ్లెరంబులనుబట్టి నివాళులొసంగ నేగి సా
రంగధరాంకు భీషణతరంబగు వేషముఁగాంచి కొంచి య
య్యంగనలెల్లఁ బాఱిరి భయంబుననిండ్లకు మట్టెలందియల్
ఖంగున మ్రోయ మేనకకు గాటపు దుఃఖముపుట్టె నాత్మలోన్ 584

వ. మేనక తనసుతకుఁ దగినవరుఁడు లభింపలేదని దుఃఖించుట !-

తే. కొంతసేపట్లు దుఃఖించి కూర్మిసుతను
బిలిచి రప్పించి నీలాబ్జతులితనేత్రి
భరిత జలబిందువుల వ్రేలఁ బాఱమీటి
కొనుచుఁ దొడనుంచి యుమఁగాంచి యనియె నిట్లు 585

చ. సురుచిరరూప సంపదను శోభిలనీకు ఘటించి ధాత నీ
వరునతిమూర్ఖుగా వెడఁగువానిగ నేలసృజించెఁ దల్లిరో
సురతరువందుఁగూర్పగల సుందరమౌ ఫలమెందు శాల్మలీ
తరుగతమౌనటుల్ సలుపఁదార్కొనదేవగ యెట్టివారికిన్ 586

చ. నినుఁగొనిపోయి నేనువనీధర శృంగమునుండి దూకెదన్
వననిధిఁగూలెదన్ జ్వలితవహ్నిని మండెద దుర్యశంబునై
ననుభరియింతు నిల్లుచెడినన్ మదినొప్పెదఁగాని నిన్నునా
తనికిడి పెండ్లిసేయ నెదఁ దాళఁగఁజాలను ప్రాణముండఁగన్ 587

శా. పుత్రీస్నేహమునం గిరీంద్రవనితా భూరివ్యథాభారమున్
ధాత్రింబొర్లుచు లేచి పల్కుచును నేత్రద్వంద్వబాష్పాంబువుల్
గాత్రంబుందడుపంగ గాటమగు శోకంబందుటం గాంచుచుం
బాత్రంబయ్యెను వ్యాకులంబునకు సర్వస్త్రైణమయ్యింతితోన్ 588

క. నేనేమి యెగ్గొనర్చితి
నానారదమౌని కతఁడు నాయిలు సెఱచెన్
వానినుడినమ్మి నాసుత
తానీవరు నెట్టి గోరి తపమొనరించెన్ 589

ఆ. నిశ్చయముగ నతఁడు నిర్మోహి నిర్మాయి
జోగిధనము నిల్లు సుదతి లేక
సిగ్గుభయము లేక చెఱచు నన్యుల యిండ్లు
వంధ్య యెఱుఁగఁగలదె ప్రసవబాధ 590

తే. అనుచు దురపిల్లుచుండెడి జననిఁగాంచి
జ్ఞానయుత మధురోక్తుల శైలకన్య
పలికె నోయమ్మ తప్పునే బ్రహ్మవ్రాత
చింతనొందంగఁ బనిలేదొకింతయైన 591

[illegible] గలిగాఁ గర్మవశతఁ గలుగ
[illegible] నిందచేయుట యెందుకమ్మ
[illegible]ధ్రువాత్రిఁ దప్పింపఁగలవె నీవు
[illegible]ముకను కలంకంబు నందనేల 59[illegible]

[illegible]కంబని లేదు నీకు జననీ ఫాలస్థలిన్ నాకు నే
[illegible] బ్రహ్మ లిఖించె నావిధమునం బ్రాప్తించు సౌఖ్యవ్యథల్
[illegible]దెవ్వరికేనం దొలఁగ వేలావంతయున్నఁ సతుల్
[illegible] సమ్రివాక్యములనెల్లన్ వించుఁ జింతించుచున్ 593

[illegible] గోముల వికచకమల
[illegible]ములు శోక బాష్పతోయ
[illegible]ములు [illegible] వగచు సంగతి నెఱింగి
[illegible] పురికి హిమాద్రివిభుఁడు 594

[illegible] నారద హితుఁడై యేతెంచె
[illegible] దప్పుఁడు మేనకకు శోక
[illegible] గావింప సతిపూర్వచరితంబు
[illegible]లంబు వినిపించి సత్యమనుచు
[illegible] నామాట నీనందన జగదంబ
[illegible] మొందని యాదిశక్తి సుమ్ము
[illegible]ంతంబు లేదు మధ్యంబును
లేదు నాశంబును లేదు హితకు

[illegible] నాసనక్రియల నఖిల
[illegible] నిమ్మహేశ్వరియె సుమ్ము
[illegible]వాసిని లీలగాఁ బలుకు
[illegible] నాశనంబుఁ గావించుచుండు 595

క. ముందీమె దక్షునింటన్
మందర తనువమరఁబుట్టె సుతయై సతినా
నిందుధరుఁ బెండ్లియాడిన
దందఱెఱుంగుదురు జగమునందీ చరితల్ 596

చ. అభవసమేతయై కనెనొకప్పుడు శ్రీరఘురామచంద్రునిన్
విభువచనంబు నమ్మకతి విభ్రమమోహవశాత్మయై రఘు
ప్రభునిఁబరీక్ష సేయుటకు బాగుగ భూమిసుతాస్వరూప మ
య్యభసమయాన దక్షజ వహించె మహేశుఁ డనాదరింపఁగన్ 597

తే. హరవియోగంబు సైపక యధ్వరంబు
దక్షుఁ డొనరింప నరిగి చెందమునఁగన లి
యోగపావక శిఖలచేఁ గ్రాగి తనువు
దొఱఁగి యిటఁబుట్టె హిమవంతు దుహితయగుచు 598

తే. సందియంబేల యీవిశ్వజనని నీకు
పుత్రియయ్యెను శివునికళత్రమగుట
కాత్రమునఁ దపమొనరించె నధికనిష్ఠ
నెపుడు సర్వేశ్వరునిప్రియ యీమెసుమ్ము 599

మ. అనుచున్ నారదుఁడాడు వాక్యముల కయ్యంభోజపత్రాక్షియున్
వనితాజాలము వంతమూనఁగఁ బురిన్ వ్యాపించె గేహోత్కరం
బునఁ దద్వార్తక్షణంబులో సతియుఁదా భూభృద్వరుండంతమిం
చిన భక్తింబ్రణమిల్లె నాగిరిసుతా శ్రీపాదపద్మద్వయిన్ 600

క. స్త్రీపురుష బాలవృద్ధులు
నాపట్టణ వాసులెల్ల రానందరసో
ద్దీపిత చిత్తంబులతోఁ
జూపట్టిరి చెలఁగెఁ బురిని శుభగానంబుల్ 601

:: [illegible]రమేశ్వరుల పాణిగ్రహణమహోత్సవము :-

[illegible] [illegible]ంబు లెల్లెడఁ జక్క నిలిపి
[illegible]ందమొందుచు విందుమిగుల
[illegible]ంగఁ బాకశాస్త్రానుసార
[illegible]ంబులం జేసి రగణితముగ 602

[illegible] [illegible]ంబులందు జనయిత్రి భవానివసించు నచ్చటన్
[illegible]భవ మొప్పఁగా జరిగె వర్ణనసేయఁగరాని విందులా
[illegible]తుత్సుకతఁ బొంగుచుఁ బిల్వనధోక్షజుండు నం
[illegible]భవాదిక ఋభుప్రవరుల్ చనిరింపుమీఱఁగన్ 603

[illegible] [illegible]గూర్చుండ నాకులకును
[illegible] సూపకారులు షడ్రసాన్న
[illegible] వడ్డింప ముదము భూతో
[illegible] [illegible]హాసముల్ చేడెలాడ 604

[illegible] [illegible]సముల సుందరుల్ పరిహాస
[illegible]లకుఁ బాడఁబ్రమదమున ని
[illegible] మెల్ల నింపుతో భుజియించి
[illegible]ముల గడిగి యంత 605

[illegible] [illegible]ంబులు సేయుచు విందు వేళ
[illegible] మానందమొందుఁ గోటి
[illegible] వర్ణనముసేయఁ బోలదనుచు
[illegible] [illegible]మ తమ విడిదలకును 606

[illegible]లేగుదెంచి గిరిముఖ్యునితో డవివాహలగ్నమున్
[illegible]ప్రాకృతిని వేల్పులనల్లరఁ బిల్వఁబంచి కాం
[illegible]పీఠములో సంగి బహూకృతులాచరించె మిం
[illegible]బుతో దివిజశేఖరులందు పవిష్టులౌటయున్ 607

తే. వేదవిధిచొప్పునను చారువేదికయు న
లంకరింపంగఁబడెఁ బుణ్యపంకజాస్య
లెందఱుమాత్రికలు చిగురింప నింపుమీఱఁ
బ్రీతిఁ బాడిరి మంగళగీతములను 608

తే. వర్ణనాతీతవైచిత్ర్యభాసురమగు
దివ్యసింహాసనంబందుఁ దేజరిల్లె
నమ్రశిరుఁడయి విప్రగణంబునకు ని
జాధినాథుని శ్రీరాము నాత్మఁదలచి

ఉ. అందుపవిష్టుఁడయ్యె శివుఁ డంత మునుల్ గిరిజాతఁ దెండనన్
సుందరులెల్ల గౌరి కతిశోభితభూషణరాజిఁ బెట్టి మైఁ
జందనమంద మొంద నునుసంపెఁగదండలు వేణియందు నిం
పొందనలంకరించి చెలి నుత్సుకతన్ గొనివచ్చి రచ్చెలుల్ 610

చ. అనుపమమౌ భవాని చెలువద్భుతమై సురకోటి మోహవా
ర్ధిని మునుఁగంగఁ జేసెఁ గలరే భువి నా జగదంబసోయగం
బును గణుతింపఁగల్గు కవిపుంగవులంగభవారినారి పా
వన భువనైకమాతయని భక్తిని మ్రొక్కిరి నిర్జరుల్ మదిన్ 611

క. సౌందర్యసీమయగు నా
కుందరదనరూప మెన్నఁ గోటిముఖములం
బొందుపడ దిందువదనల
కుందలమానికము శివుని కొమ్మ జగములన్ 612

మ. శ్రుతులున్ వాణియు శేషుఁడా గిరిసుతాశోభాయమానోల్లస
త్తతసౌందర్యము నెన్నఁగొంకు నెడ మందప్రజ్ఞుఁడన్ నేను స
న్నుతిసేయంగల నేయ నెందులసి నే నోరెత్తఁగా నేర్తు నే
యతిచాంచల్యమనస్కతం జడతకిమ్మౌ నీ జగన్నాథుఁడన్ 613

[illegible] శశాంకభూషణుఁడు భాసిలుమంటపమధ్యభాగమం
[illegible] శాంగిచేరి విభునంఘ్రిసరోజయుగంబుఁజూడఁగాఁ
[illegible] పొంచియున్ హృదయషట్పదమందుమరందముందమిం
[illegible] వ్రాలనుండెను హరుండు వరుండయెనంచునుబ్బుచున్

[illegible] భూషణుఁడుం గిరిజా
[illegible] మునివర్యులయాజ్ఞ మహితశ్రద్ధం
[illegible] బూజించిరి సుర
[illegible] వాదిగఁ దలంచి శనరుఁడుశంకరా 61[illegible]

[illegible] వివాహవిధుల్
[illegible] మతులై సమునులు మిగులనొనర్పం
[illegible] హవన కద్రిపుఁ
[illegible] ముఁ గుశయుతముగ నర్పణచేసెన్ 616

[illegible] శేఖరుఁడు పార్వతిపాణిగ్రహించె సన్మనుల్
[illegible] వేదవాదములుసల్పఁగ వేల్పులుహర్షవారిధిం
[illegible] నెఱప దేవికి దేవరకున్ శుభంబులో
[illegible] గాంతలుగానము సేయుచుండఁగన్ 617

[illegible] రంబు మ్రోసె సుమనోవర్షంబువర్షించె న
[illegible] సుతావివాహమతులామే యోల్లసద్వైభవా
[illegible] యూహగిదిం బ్రవర్తిలెఁ బ్రభావంతంబులయ్యెందిశల్
[illegible] పూర్తినభిరామంబయ్యె ముల్లోకముల్ 618

[illegible] ధాన్య ధేనువిక[illegible]స్తంబే రమానీకముల్
[illegible] హేమరథుషకవ్రాతంబునానావిధా
[illegible] ఘుమఘుమల్ వాసించు మాల్యంబులుం
[illegible] మ్మదిచ్చె సుకరుంగ్రానప్రభుండింపుగన్ 619

చ. అగణితవస్తువాహనము లల్లునకిచ్చి కరాబ్జయుగ్మముర్
మొగిడిచిపూర్ణకామసురపూజిత పాదసరోజయేమి యి
య్యగలను నీకటంచుఁ జరణాంబుజద్వయమంటి మ్రొక్క వా
మఁగని కృపాసముద్రుఁ డభిమానమునన్ ముదమొందఁ జేయుదుర్.

ఉ. మేనకప్రేమపూర మెదమీఱఁగ మ్రొక్కి మహేశనాసుతం
దీనిమదీయప్రాణసమ దేవిగనిచ్చితి గేహదాసిగాఁ
బూనిపరిగ్రహించి పరిపూర్ణకృపందొసఁగుల్ క్షమించి యీ
మానిని నేలుమింక మను మన్ననఁగాంచి వరమ్ములిమ్మనన్ 621

ఉ. అత్తనుబెక్కుభంగుల వియత్తల కేశుఁడుగారవింపఁగా
నత్తరళాక్షి యిందుధరునంఘ్రులకుం బ్రణమిల్లి యింటికిం
దత్తరమొప్ప నేగి ప్రమదంబున నాత్మజనంకపీఠిపైఁ
బొత్తుననుంచి రమ్యమగు బుద్ధులనేర్పఁ దొడంగెఁ బ్రీతితోన్ 622

తే. అభవు బూజింపుమమ్మ నిత్యంబు భక్తి
ధవుఁడె దైవంబురతులకు ధర్మమిదియ
టంచుఁబల్కుచు నశ్రువుల్ నించి కనులఁ
జంచలాక్షిని బ్రీతి వక్షముననదిమి 623

మ. తెలియన్ స్వప్నములోనివార్తలు పరాధీనుల్ సుఖంబందుటల్
వలుమోముల్గలసామి లోకములునేలా సృష్టిఁగావించెఁ గాం
తలనంచుం గడుఁజింతనొందుచుఁ గలంతం జెందఁగా వేళయా
వలదంచుందిటవూనె మేనమదిదౌర్బల్యంబుఁ బోఁజేయుచున్ 624

ఉ. గాటపుఁబ్రేమ మాతృపదకంజయుగంబున వ్రాలి లేచుచుం
బోటులఁగూడుచున్ మరలఁబోవుచువచ్చుచుఁ దల్లిఁజేసుచుర్
మాటికి మాటికిం గిరికుమారిక మేనకఁగౌగలించు నా
సాటి యొకింతలేని సరసంబగుకూరిమి నెన్నశక్యమే 625

—: శివుఁడు పార్వతీసమేతుఁడై కైలాసమున కేగుట :—

సీ. అంత నానందంబు కందళింపంగ నా
శర్వాణి నప్పుడాశీర్వదింప
మరలి మరలి ప్రీతిమాత నీక్షించుచు
నగరాజకన్యక నడచుచుండఁ
చెలులామెఁ గొనిపోయి నెలదారికడనిల్ప
శివుఁడెల్లరం బ్రీతిఁజెందఁజేయ
సురలు సంతోషింప సుమవృష్టిగురియింప
నాకాశవీధి వాద్యములు సెలఁగ
తే. [illegible]విభుఁ డాదరంబున నల్లుఁ గూతు
[illegible]పుటకుఁ దోడసరుదేర హరుఁడు నతని
[illegible]ముచితభాషలనాడి నిలిపి
[illegible] కేగెనపు డపర్ణాయుతముగ 626
తే. అంత హిమవంతుఁ డింటికి నరుగుదెంచి
[illegible] త్సరోవరప్రతతిఁ బ్రీతి
[illegible]త్కృతుల గౌరవముసేసి సన్నుతించి
[illegible] సెలవిచ్చెఁ దమతమ సదనములకు 627
క. హరుఁడు భవానీయుతుఁడై
[illegible] గైలాసగిరికి నాతనియాజ్ఞన్
సురలెల్లను సంతోష
[illegible] జవనాగి రాత్మపురవరములకున్ 628
తే. [illegible]యుం దండ్రి లోకత్రితయమునకును
[illegible]యు శంకరుఁడు వారిసరసచేష్టి
తముల వర్ణించి తెలుపఁగాఁ దగదు నాకుఁ
[illegible] కవి యిటవివరింప మానినాఁడ 629

చ. అతుల విలాసభోగములనందుచు నిందిరఁజక్రివోలె ప
ర్వతసుతఁగూడి శైవగణవారము భక్తిభజింపనుండెనా
శితిగళుఁ డాశ్రితావనుఁడు శీతమయూఖల సల్లలాటశో
భిత కమనీయవిగ్రహుఁడు బెక్కగుకాలము నేగనీగతిన్ 630

తే. షణ్ముఖుండు కుమారుండు సంభవించెఁ
దారకాసురు నాతండె దర్పమడఁచె
వేద శాస్త్ర పురాణముల్ వినుతిసేయుఁ
గార్తికేయాభ్యుదయము జగంబెఱుంగు 631

ఉ. కావున సంగ్రహంబగు ప్రకారమునన్ వచియించినాఁడ నా
దేవుని సచ్చరిత్రము నతిప్రమదావహ పార్వతీమహా
దేవ వివాహరమ్యకథ స్త్రీపురుషుల్ పఠియింప సంతత
శ్రీవిభవాఢ్యులై సుఖముఁ జెందెద రిందుధరాప్తభక్తులై 632

క. గిరిజా రమణకథా సా
గరముం దరియింప వేదగణమునకైనం
దరమే తులసీదాసే
కరణిన్ వర్ణింపఁగలఁడు కడుజడుఁడగుటన్ 633

చ. అతిరసయుక్తసుందర వృషాంక కథాసుధఁగ్రోలి చొక్కి లో
లతఁ దదధీనమౌ శ్రవణలాలస మానసుఁడై కనుంగవన్
వితతముదాశ్రువుల్ వొడమ వింతగమై గఱుపారనుండెనా
వ్రతి ప్రతిమానహీనమగు పారవశత్వసుఖంబు నొందుచున్ 634

తే. తన్మునీశ్వరునిం భరద్వాజుఁగాంచి
ప్రాణప్రదమౌ నతని శివభక్తి మెచ్చి
వరతపోధన నీజన్మ పరమధన్య
తమమని నుతించె యాజ్ఞవల్క్యముని ప్రీతి 635

తే. పరమశివు పాదపంకజభక్తిపరులు
గానివారు స్వప్నమునను గానివారు
రామచంద్రున కవనిజారమణు భక్త
లక్షణంబిది ఛలహీన త్ర్యక్షభక్తి 636

క. సతినతి సాధ్వి విడిచియుం
బ్రితినంగాని రామభక్తిం బ్రబలించిన య
ప్రతిమానప్రియుఁడగజా
పతి యేకద పుడమి కన్యపతి కెల్లపుడున్ 637

క. శివకథ వినిపింపఁగ నా
కవగతమయ్యెన్ మునీంద్ర యవనీతనయా
ధవనిష్కళంక భక్తుఁడ
వపుమవు నీవనుచుఁ గరతలామలకముగన్ 638

క. నీగుణశీలము లెఱిగితి
బాగుగ నీస్నేహమునను బడసిన సుఖమున్
నేగణియింపఁగఁజాలను
వేగమవిను రామలీల విని చెదననఘా 639

తే. రామచరితపార రహితంబుశతకోటి
శేషులకును బలుకఁ జేతఁగాని
దైనవాగధీశుహస్త సంశోభిత
చాపుఁదలఁచి తెలుప సాహసింతు 640

ఆ. వాణి దారుపుత్రి వలనొప్ప నాడించు
నట్టిసూత్రధారి యంతరాత్మ
రాముఁడతనికృప సరస్వతి నటియించు
రహిఁ గవీంద్రహృదజిరములయందు 641

—: ఉమా-శంభూ సంవాదము :—

చ. పరివిమలభక్తితోడను గృపానిధి శ్రీరఘురామచంద్రునిం
దవిలిభజించి మ్రొక్కుచు ముదంబునఁదద్గుణగాథఁ దెల్పెదన్
శివుఁడు భవానితో సతముఁ జేరివసించెడు వెండికొండసొం
పువెలయు రాజిలున్ సకలభూధరకోటుల నగ్రగణ్యమై 642

చ. పరమసుఖాలవాలుని శుభంకరు శంకరుఁ గొల్చుచుండ్రు ని
ర్జరవరసిద్ధయోగిజనసన్ముని కిన్నరముఖ్యపుణ్యులా
హరిహరభక్తిహీనులగునట్టిజనుల్ కలనైనఁ జేరరా
పరిసరసీమఁ గిట్టదులవంబును ధర్మమటన్నవారికిన్ 643

తే. తన్నగంబుననిత్యనూతనవిలాస
భాసురవిశాల వటవిటపంబు వెలయు
మందగంధిల శీతలమారుత ప్ర
సారరమ్యంబు తత్తరుచ్ఛాయదనరు 644

ఉ. దాననగాదె వేదము సదాశివుఁ డాదరమొప్పవిశ్రమ
స్థానముగావసించు నిరతంబనివల్కుచునుండు నొక్కనా
డానెలదారివచ్చి మనమందుఁ గడుంగడు మెచ్చెఁ దత్తుజా
నూనవిశాలశాఖలమనోహరమై విలసిల్లుశోభకున్ 645

క. కుందేందుశంఖనిభదీ
ప్తిందేహ మెసంగలం బపృధులభుజాండా
నందకరకృపాసింధుం
డందుం బులితోలుపఱచి యాసీనుండై 646

మ. శరదిందుద్యుతిమించునెమ్మొగముతో సద్యోరుణాబ్జోల్ల స
చ్చరణద్వంద్వముతో సుభక్తహృద యజ్ఞానాంధకారంబు సం
హారియింపంగల పన్నఖచ్ఛవులతో నాలిప్తభస్మంబుతో
నురగాలంకృతుఁడై పురారిమునియై యొప్పారెఁ గోపీనియై 647

క. శీర్షమున జటాకిరీటము
గంగకలోలినియుఁ దరుణసోముడు నుదుటం
బొంగఁగ లావణ్యాంబుధి
వాఁడసితగ్రీవుఁడుండెనజ్ఞాత్ముండై 648

త్రిభంగివృత్తము
కామహరుండా కైవడి మేనుంగనినశమాయనఁగఁగడుఁ జెలువొప్పన్
రాముఁడు దానై రంజిలువేళన్ రమణునిఁగనుఁగొనఁ
బ్రమదము మీఱన్
కామదనన్ మదారిణిభవానీరమణిజననిహాసప్రభుఁగ నెశ్వ్యాన్
సోమకలాలున్ సుందరదేహున్ సురమునిజనగణసులభు నిరీహున్

క. అర్ధాంగికాదరమున ని
జార్ధాసనమొసఁగనందు హర్షంబున న
ద్యర్ధేందు నిటలపూర్వ భ
వార్తంబులు జ్ఞప్తి రాఁగ నాసీనయయెన్ 650

చ. పతిహృదయార్థకారణముఁ బార్వతిమిక్కిలిగాఁగ్రహించి స
స్మితవదనారవిందయయి చేసెను బ్రశ్నము లోకకోటికిన్
హితము ఘటింపఁగా గలుగు నేకథ దాని వినంగఁగోరి యు
న్నతిమతియై ప్రియంబగు వినమ్రమృదూక్తుల భక్తకామ్యనున్ 651

ఆ. విశ్వనాథత్రిపుర విధ్వంసమన్మనో
నాథ తెలిసెఁ ద్రిభువనములనీయ
పాదమహిమ దేవఫణి నరాచరచర
సకలసేవితాంఘ్రి జలజయుగళ 652

తే. సప్రభూత్తమసామర్థ్యయుతసమస్త
మంగళాకరసర్వజ్ఞ మహితగుణ క
లానిలయ యోగనువిరతి జ్ఞానరాశి
భక్తి కల్పకసమనామ పరమధామ 653

క. నాయెడఁ బ్రసన్నచిత్తుఁడ
వైయుంటివ యేని జూసినని సుఖరాశీ
నాయజ్ఞాన ముడుప రఘు
నాయకు చరితము ముదంబునం దెలుపఁగదే. 654

ఆ. కల్పతరువు క్రిందఁ గలయుంటివారికిఁ
గలుగునే దరిద్ర కష్టదశలు
కాననామనమున గాఢమౌ భ్రమఁ బాపి
కావు మిందుభూష గళితదోష 655

క. పరతత్త్వవేత్తలౌ ముని
వరులారా మునిననాది బ్రహ్మమనెదరౌ
పరుగుణ గాన మొనర్చెడి
నిరతము వాణియు ఫణీంద్ర నిగమాగమముల్ 656

క. మదనహర దినము రాత్రియు
ముదమున శ్రీరామమంత్రముం జపమొనరిం
చెదవాతఁ డయోధ్యాపతి
కుదయించిన సుతుఁడో యగుణుఁడో యజుఁడో యొకఁడో 657

ఆ. రాజతనయుఁడైన బ్రహ్మంబ దెట్లగు
వెలఁదిఁ బాసి యేల వేదురయ్యె
చర్యఁ గాంచి మహిమ నార్యు లెన్నఁగ విని
పొడమె భ్రాంతి నాదు బుద్ధి నధిప 658

చ. అతఁడు నిరీహుఁడుం బకుఁడు వ్యాపకుఁడౌ ప్రభుఁడేని లెన్న నా
మతికనువైన రీతిని క్రమంబుగ బోధయొనర్చి నాదుమూ
ఢతఁ గని కిన్కఁ జెందక వఁగల్గిన నాభ్రమ మెల్ల బాయునే
గతి నటు తెల్పవేఁడెద వికాసమతిం గృపనానతీయవే 659

మ. వనసీమం గనుఁగొంటి రాముని ప్రభావంబుం భయవ్యాకులం
బున నీవుం దెలుపంగ నైతి మలినంబుం గల్గు మత్స్వాంతమం
దున బోధంగన నైతిఁ దత్ఫలితముం దోడ్తోడనే పొందితిన్
మనమం దిప్పుడుఁ గూడ శంకకలదే మాడ్కిన్ నివారించెదో 660

ఉ. కరములు మోడ్చి మ్రొక్కెదను గాఢకృపన్ ననుఁ గాంచి నాథ యా
కరమున మున్ను పెక్కగు విధంబులఁ దెల్పితివైన నిప్పుడీ
కరణిని వేఁడుచుంటినని కాదు మదింగినియంగ మన్మనో
హా మరి తాటపీదహాన వ్యాళ విభూషణ భక్త పోషణా 661

తే. అంతయజ్ఞానమిపుడు మత్స్వాంతమందు
లేను మచిపుట్టె వినఁగ సీతాదయితు ప
విత్ర గుణ గాథ కావున విస్తరించి
తెల్పవే సందియముఁబోవ దేవదేవ 662

మ. [illegible]న్ సాగిలి మ్రొక్కెదం దవపదద్వంద్వంబు మత్పాణి పం
కరుహంబుల్ ముకుళించి చేయుదునతిం గాకుత్స్థనం శేశు సు
[illegible] వేదసారమనుచున్ సిద్ధాంతముం జేయుచుం
[illegible]మున్ వర్ణన చేసి తెల్పుము మహాకారుణ్యపాథోనిధీ 663

ఉ. అడిగిన బోధచేయుట యవర్ణ్యమయైనను వాఙ్మనః క్రియా
[illegible]యముచేఁ దమింగొలుచు దేవరదాసినిగాన నాకునా
[illegible]ఁ దెలుపందగున్ మిగుల దీనతతో ననురక్తి వేఁడు ప
[illegible]గలవారికిం దెలుపదా చదు పెద్దలు గూఢ తత్త్వమున్ 664

తే. దేవతాసార్వభౌమ యత్యంతభక్తిఁ
[illegible]గాఁ దెల్పుము శ్రీరామకథను నాకు
[illegible]ము బోధింపు నిర్గుణుం డెందువలన
[illegible] దేహంబుఁ దాల్చెనో సత్యమరసి 665

క. రామావతారకథయును
నామానిత బాలచరిత మనసీతనయా
శ్రీమంగళ కల్యాణముఁ
గామితరాజ్యంబు విడువఁగల కారణమున్ 666

చ. వనమునఁ జేసినట్టి బహువర్తనముల్ దురమందు రావణుం
దునుముప్రికారమున్ ముదముతోడుత రాజ్యము నేలు కాలమం
దొనరఁ జినట్టిలీలలును నుత్సుకతన్ వినిపింపు నాథ ని
న్ననిశముఁ గొల్చువారలకు నబ్బని దేది సుఖాకరాహరా 667

క. కరుణానిధాన మఱి య
చ్చుసవగు కార్యంబు లేమిచేసె రఘుకులా
భరణమణి యెట్లు నిజపరి
చరయుతముగఁ జేరె నాత్మసదనంబునకున్ 668

తే. ఎట్టి విజ్ఞానమగ్నులై యెల్లజ్ఞాను
లైన మునులుందురో గూఢమైనతత్త్వ
వర్ణనము జ్ఞాన వైరాగ్య భక్తియోగ
లక్షణముఁ దెల్పు కరుణాకటాక్షమెసఁగ 669

తే. మఱియు రామరహస్య నిర్మలవివేక
మార్గమును నేను బ్రశ్నింపమఱచినట్టి
యంశముల నెల్ల దాపక యానతిమ్ము
చిరకృపావాస దిగ్వాస చిద్విలాస 670

తే. నీవ త్రిభువనగురుఁడవై నెగడెదనుచు
వేదములు వర్ణనముసేయు విశ్వనాథ
యితర పామరజీవుల కేమియెఱుక
నీప్రభావంబు కల్యాణనిచయనిలయ 671

... ర్థించు నిర్వ్యాజమగా భవాని
... మెచ్చి చంద్రమౌళి
... స్మరణకురాఁగ నొడలు
... హర్షాశ్రుపుంజమురల 672
... త్సాహ్యమం
... దోఁప జగణితానందముని
... సుఖానుభవంబు
... ందె నిర్వికారుండగుచున్ 673
... ధ్యానమందుండి తెలిసి
... మ సౌఖ్యసంభరితహృదయుఁ
... మానసుతానునోహరు చరిత్రఁ
... భవానితోఁ బలికె నిట్లు 674

—: శం క ర ద ని భూ మి క :—

... ద్రిడవివేకమొనర్పమిఁ బాముగాఁ గనుం
... మగ జ్ఞానమొగానక దబ్బరసత్యమన్ భ్రమం
... సుప్రభుని తత్త్వమెఱుంగ జగంబు స్వప్నమం
... ధ్యాంతిఁ తెలినందినఁ బాసినమాడ్కిఁ బాయునో 675
... నాథురాముని బ్రమొక్కెదన్ మనం
... మెయి నెవ్వని నామముసంస్మరింపఁ జే
... ములు శుభప్రకారాలయుఁగోసలేశు తో
... హూయఁ బంక్తిరథాంగణ కేళీ లోలునిన్ 676
... మొక్కి యయ్యాభవుఁడ త్యానంద చేతస్కుఁడై
... మోక్తులంగిరిసుతాయత్యంత ధన్యాత్మవీ
... లేని నీయుపకృతిఁ యేనాక్షి నేమెచ్చితిన్
... ధన్యులెవ్వరు భవానీమన్మనోహారిణీ 677

చ. త్రిభువనముల్ పవిత్రమొనరింపఁగఁ జాలినయట్టి జానకీ
విభుచరితంబు నేఁదెలుప వీనులవిందుగ నాలకింపనీ
కభిమతమయ్యె రామచరణాంబుజభక్తి దృఢంబునీకు నీ
శుభకరమైన ప్రశ్నము వసుంధరకున్ హితమాచరింపదే 678

తే. వేఁదలంచెద స్వప్నమందేని నీకు
రామసత్కృప శోకవిభ్రమ విమోహ
సంశయములుండవనిమైన సర్వశుభద
కథవినం జెప్పమేలగుఁగాదె తన్వి 679

ఆ. ఎవరు భక్తితోడ నీశ్వరు సత్కథ
లాలకింపఁబోవ రట్టివారి
కర్ణరంధ్రయుగముఁగా కోదరంబుండు
పుట్టబిలములకును బోల్పవచ్చు 680

ఆ. ఎవరు సాధుజనుల నీశ్వరభక్తుల
దర్శనంబొనర్పఁ దలఁపరట్టి
వారినేత్రయుగము బర్హిపింఛాక్షి స
మానమనఁగనొప్పు మంజువాణి 681

క. హరిచరణ సరసిజములకు
గురుపాదంబులకు మ్రొక్కకున్న జనులవౌ
శిరములు గరముం జేదగు
సారకాయలకరణి వృథయొసుమ్ము లతాంగీ 682

క. భగవద్భక్తి విహీనులు
జగతిం జీవించియున్న శవతుల్యులు రా
మగుణ గణగాన విముఖుల
వగుజిహ్వలు భేకజిహ్వలనఁదగు నబలా 683

తే. హాస్యమున రామచరితంబు నాలకింప
పట్టివారల హృదయంబు లతికఠోర
వజ్రసమనిష్ఠురములు భవానివిను సు
రశుభకర దైత్యమోహన రామలీల 684

కం. రామకథాసేవన మభి
రామ సుఖంబొసఁగ సురసురభికల్పము స
త్ప్రేమమె స్వర్గము దాని క
నుసమిసియొనరువినరు హర్షోత్కర్షన్ 685

తే. రామకథ సంశయాండజ ప్రతతినెగురఁ
గొట్ట సుందరకరతాళ మట్టిదగును
గట్టు ఘోరపట్టి కలిమంటి పుట్టువునకు
బెట్టిదపు గొడ్డలియసుమ్ము ప్రీతివినుము 686

ఉ. వేదము దెల్పు రాముని పవిత్రచరిత్రము జన్మకర్మముల్
మేదుర నామమంత్రము నమేయగుణంబు నగణ్యమంచు సీ
తాదయితుం డనంతుఁడిఁకఁ దద్గుణకీర్తి చరిత్ర మల్పమే
నేఁ దెలుపంగలాఁడను మనీషకొలందిని విన్నరీతిగన్ 687

కం. గిరిరాజతనయ నీసుం
దరప్రశ్నము సాధుసమ్మతము నామదికిం
గరమిష్టమయ్యెఁ గావునఁ
[illegible]! వివరింతు రామ తత్త్వముఁ బ్రీతిన్ 688

మ. అయిన నవిద్యకున్ వశత నాడిన నీపలుకొక్కటే సుమీ
ప్రియ మొనరింపలేదు బహురీతుల వేదములుగ్గడింపఁ ద
త్త్వము తెమునీంద్రులెల్లపుడు మానకధ్యాన మొనర్చు నాతఁడో
యిటుగ మఱొక్కఁడో యనుచుఁ బ్రశ్న మొనర్చితి కాదె రామునిన్ 689

తే. ఎవరి మోహపిశాచంబు దవిలియుండు
నెవరు పాషండులై యుందురీశ విముఖు
లెవరొ మృషయును సత్యంబు నెఱుఁగ రెవరొ
యట్టి నీచులు పలుకుదు రావిధమున 690

క. మానసముకురంబుల న
జ్ఞానుల కోవిదుల భాగ్యజనులగు నెడలన్
మానదు విషయ కళంకము
కానరు సజ్జనుల వాడుకలలో నైనన్ 691

తే. లాభహీను లెవరు లక్షింపఁజాలరో
వారు శ్రుతివిరుద్ధ వచనములను
బలుకుచుంద్రు రాముఁ బ్రభుగందురే యంధ
మలిన హృదయముకురములుగలారు 692

సీ. సగుణ నిర్గుణరూప సందర్శన వివేక
శూన్యులఁ గల్పిత శుష్కవాక్య
జల్పన పరులను జక్రిమాయావశం
వదులై భ్రమించెడి వారిఁ జగతిఁ
జచ్చుచుఁ బుట్టుచుఁ సంసార జలరాశి
కడఁగానలేని దుష్కర్మ రతులఁ
దెలుపంగ శక్యమే తెవులున మతిసెడి
భూతంబుసోకిన బుద్ధిఁదొఱఁగి

తే. నట్టులజ్ఞాన మధుపానహత వివేకు
లరసి మాటాడనేర్తురే యట్టివారిఁ
దెలుపఁ జెవిఁ జొఱనేర్చునే దివ్యబోధ
భ్రమవిడిచి కొల్వు శ్రీరామపదయుగంబు 693

క. గిరిరాజకన్యకా ఛవి
కిరణ సమూహంబు లాలకింపుము నే నా
ఛరమున దెలిపెడు పలుకులు
శర దుద్భుతముగ భ్రమాంధకార మడంపన్ 694

చ. నిగమపురాణ పండితమునిప్రకరంబ గుణంబునందునా
సగుణమునందు నించుక నిజంబగు భేదము లేద రూపుఁడౌ
సగుణుఁ డజుండు ప్రేమవశుఁడై నిజభక్తులఁబ్రోచు వేళలన్
సగుణుఁడుగాఁగఁ దోచునని సమ్మతిగాన మొనర్చు నిచ్చలున్

చ. సలిలహిమోపలంబుల నిసర్గపు భేదము లేని కైవడిన్
వెలయుచునుండు నా సగుణ నిర్గుణముల్ హరిదశ్వకల్ప మా
యలఘుని దివ్యనామము భ్రమాంధతమిస్రమడంప మోహసం
కలితుఁ డతండటంచుఁ బలుకందగునే పరమాత్మ రామునిన్ 696

తే. సచ్చిదానందుఁడౌ రామజలజమిత్రుఁ
డమిత మోహ తమస్విని యందు లేదు
సహజ తేజస్వియౌ రామచంద్రునందు
జ్ఞానసూర్యోదయపు వేళ కానఁబడదు 697

శా. జ్ఞానాజ్ఞానవిషాదమోదములుఁ దృష్ణాతృప్త్యహంకారముల్
మానంబాశయు జీవధర్మములు రామబ్రహ్మమానంద సం
ధానుండాద్యుఁ డనంతుఁ డీశ్వరుఁడు నంతర్యామి బోధోత్తమ
స్థానుం డవ్యయమూర్తి లోకవిబుధస్తవ్యుండు రాజాననా 698

చ. ఎవఁడు సమస్తలోకముల కీశ్వరుఁడుం బరలోకభర్తయౌ
నెవఁడు ప్రధానపూరుషుఁడు నెల్లనెఱుంగుల కిక్కయైన వాఁ
డెవఁడు దినేశ వంశమణి యిష్టఫలప్రదుఁడవ్విభుండె మ
ద్ధవుఁడని మ్రొక్కె శంకరుఁడు తన్మయుఁడౌచు నతోత్తమాంగుఁడై 699

తే. తెలియక జ్ఞానులతి భ్రమం దేవునందు
మోహగుణము నాపాదింత్రు మూఢులగుచు
మొయిలు గప్పిన సూర్యుని మూర్ఖజనులు
మఱుఁగు పడెనని పలికెడి మాడ్కి నతివ 700

తే. కంటిపై నంగుళిం బెట్టి కనిన శీత
కరుఁడు రెండయి కనఁబడుకరణి మింట
ధూళిధూమాంధకారంబు దోఁచులీల
రామునకు మోహముంటయు రాజవదన 70

తే. విషయములు నింద్రియంబులు విబుధజీవు
లొండొకఁడుమీఱుఁ జైతన్యయుక్తి వలన
నన్నిఁటికిఁ జేతనంబిడు నంతరాత్మ
రామచంద్రుండు సాకేతరాజసుండు 702

చ. జడమగుమాయ యేవిభుని సత్వతమోహసహాయమొంది యే
ర్పడు ధ్రువమంచు నెల్లరును భ్రాంతిల నారఘురామచంద్రుఁడే
కడు వెలుఁగొందఁ జేయును వికాసవిహీన జడప్రపంచముం
బాధనగుమాయకుం బ్రభుఁడు బోధఘనునిక్కగుణాకరుండగున్ 703

ఆ. వెండి శుక్తియందు నెండమావులనీరుఁ
గలుగకుండు మూఁడు కాలములను
గాని భ్రాంతిదృష్టిగాఁ జేయఁగాఁబోల
దెవరికైన నిందిరేశుమాయ 704

ఆ. ఆవిధమున నీశ్వరాధీన లోకంబు
దబ్బరయ్యు దుఃఖదాయకంబు
తలపునఁబుకినట్లు కలఁగాంచి మేల్కొన్నఁ
గాని దుఃఖశాంతి గలుగనట్లు 705

గీ. ఎవని కృపచేత దూరమౌ నిట్టిభ్రాంతి
[illegible]ముండ్రుఁ డాద్యంతరహితుఁ
[illegible] శ్రీరామచంద్రుని గానమాచ
[illegible]ము వేదంబులు స్వబుద్ధిమించినంత 706

గీ. [illegible]ణములు లేక యెల్లెడసంచరించు
[illegible]వణములు లేక వినునెల్ల శబ్దములను
హ[illegible]ములు లేక కర్మంబులాచరించు
[illegible]ము లేకుండినను రసభోక్తయగును 707

గీ. వాణి లేకున్న ఘనయోగి వక్తయగును
[illegible]నువు లేకున్న స్పృశియించుఁ గనులు లేక
[illegible]ము ఘ్రాణించు నాసిక కలుగకున్న
[illegible]మహిమంబు వర్ణింపనలవియగునె 708

[illegible] [illegible]యతాకికక్రియల నంతములంచును వేదముల్ బుధుల్
[illegible]రించిపాడఁగ మునుల్ మదిధ్యానమొనర్ప భక్తసం
[illegible]ముకంప నెల్లెడహితప్రియుఁడౌ భగవంతుఁ డాజగ
[illegible]యగు కోసలప్రభుఁడు పంక్తిరథాత్మజుఁ డంగనామణీ 709

[illegible] [illegible]చ్చినప్రాణిసంతతికి నేఁ గైవల్యసౌఖ్యంబిడం
[illegible] శక్తుంగనివాఁడ నే విభుమహన్నామప్రభావంబుచేఁ
[illegible]ధ్వాంతసరోజమిత్రుఁడు మృగాక్షీ యాతఁడంతర్మ్రయుం
[illegible] డెల్లచరాచరావళికి సీతేశుండు మన్నాథుఁడున్ 710

[illegible] [illegible]ఘాతమట్లు లతిఘోరభవార్ణవ ముత్తరింపఁగా
[illegible]ండు సాదరతనూని స్మరించినమాత్రనే జగ
[illegible]ని నామ మొక్కపరియాఢిగ విస్మృతినొంది పల్కనం
[illegible] మనేకజన్మకృతపాపచితసంచితమెల్ల భస్మమౌ 711

ఉ. ఆరఘురామచంద్రుఁ బరమాత్ముని భ్రాంతిలిపల్కితీవటుల్
నేరముగాదె పూర్ణజనీకర చారుముఖీయటుల్ హృదం
భోరుహమందు సందియమువుట్టిన జ్ఞానవిరాగయోగముల్
దూరముగా వెసద్గుణతతుల్ చనమోహము గ్రమ్మదేయనన్ 712

చ. భ్రమదొలఁగంగఁజేయు శివపల్కులవించుఁ గుతర్కమెల్ల దూ
రము సనరామచంద్రపదరమ్యకుశేశయభక్తి మీఱ న
య్యుమహృదయంబునంగల మహోగ్రకఠోరతరాతి సంశయం
బుమిహిరదర్శనంబొదవఁ బోయెడిమంచుక్రియందొలంగఁగన్ 713

ఉ. ఇందుధరాంఘ్రిపద్మములకెంతయు భక్తిమెయిన్ముహుర్ముహు
ర్వందనమాచరించి చెలువంబగుపాణిసరోజయుగ్మముం
బొందుగ ఫాలభాగమున మోడ్పుఘటించి మనంబుప్రేమకున్
మందిరమైతగన్ వచనమాధురి యుట్టిపడంగనిట్లనెన్ 714

మ. శరదుగ్రాతప తుల్యమామకమహా సందేహమోహంబు నీ
కరుణాశీతల వాక్సుధాకరకళాకమ్ర ప్రసారంబుచే
హరియించెంగడుగూఢ భావమగు సత్యంబైన సీతామనో
హరు రూపంబుఁ గనుంగొనంగలిగె బ్రహ్మానందముంబొందితిన్ 715

ఉ. నీకృపచేత నాకిపుడు నెమ్మది దుఃఖవిదూరమయ్యె నీ
శ్రీకరపాదపంకరుహ సేవయొనర్చుటచే సుఖోన్నతుల్
చేకుఱె జ్ఞానహీననగు స్త్రీనయినంబడవాసి నాటనం
జేకొని యిమ్మెనేఁ దొలుత చేసిన ప్రశ్నలకుత్తరంబులన్ 716

ఉ. ఆనతియీఁగదే ప్రభుఁ డనంతుఁడు బ్రహ్మము చిన్మయుండు వి
జ్ఞాన నిధానమవ్యయుఁడు సర్వహృదాలయ వాసియుంబరుం
డైన రఘూద్వహుండు గడునద్భుతమొప్ప నరావతారముం
బూనిన కారణంబన శివుండు ప్రసన్న మనస్సరోజుఁడై 717

చ. అగసుత సమ్రివాక్యముల కంచితరామకథాసుధారతిం
గ్రోలి వినంగ నెంతయును దత్తరమొందు తదీయదీక్షకున్
మిగులఁగ నాత్మమెచ్చి యెలమింబహుభంగి ప్రశంససేయుచున్
మృగధరలాంఛనుండు పరమేశుఁడు జ్ఞాననిధానమిట్లనెన్ 718

—: శ్రీరామావతార కారణము :—

క. కాగభుశుండి ఖగేంద్రు
డా గరుడునితోడ విమలమగు రామకథన్
వాగమృత పూరమొలుకం
బాగుగవర్ణించి తెలిపెఁ బార్వతివినుమా 719

క. అది తెలుపుటకుం బూర్వము
ముదితా రామావతార పుణ్యచరిత్రన్
హృదయానందకర రసా
స్పదమగు సద్గాథఁ దెలియఁ బలికెదవినుమా 720

ఆ. అనఘ మున వినుము హరినామగుణకథ
లగణితము లపారమైనవగుట
నాకు బుద్ధిగోలఁది నలినాక్షి తెలిపెద
వేదగేయమైన విష్ణులీల 721

చ. హరి యవతారకారణమిదంచు నిరూపణచేసి పల్కనె
వ్వారికిని శక్యమే మతికి వాక్కులకందఁగరాని జానకీ
శ్వరుని శ్రుతుల్ పురాణములు సాధులునించుకమాత్ర బుద్ధిగో
చరమగురీతిఁ బల్కెదను జ్ఞానవతీవిను నామతార్థమున్ 722

తే. ధర్మహానియు నభిమాన దర్పదనుజ
ఖలజనంబులు ప్రబలిన కాలమందు
సాధుభూసుర గోహింస జరుగునప్పు
డవతరించును హరివారి యార్తిఁదీర్ప 723

తే. రాక్షసుల సంహారించి నిర్జరులనిలిపి
వేదమర్యాద రక్షించి విశ్వమందు
నుజ్జ్వలంబగు తనకీర్తి నొలయఁజేయు
రామజన్మ కారణమిది రాజవదన 724

క. ఆయశముం గీర్తించుచు
హాయిగఁ దరియింతురి భక్తులగువారుముని
ధ్యేయుఁడు వారలఁబ్రోవఁగఁ
గాయము ధరియించుఁ బెక్కుగతుల లతాంగీ 725

క. శ్రీరామ జన్మకిటువలెఁ
గారణములనేక గతులొకఁడు వేఱొకటిన్
మీఱు సతివి చిత్రంబులు
సారసదళనేత్రవినిన జన్మతరించున్ 726

క. అందొకటి రెండు దెలిపెద
నిందుముఖివినుమ యిందిరేశుని ద్వారం
బందుండుజయుని విజయుని
నందఱెఱుంగుదురుగాదె హరికతిప్రియులన్ 727

ఆ. ప్రితులశాపమున హిరణ్యకశిప హిర
ణ్యాక్షులనఁగఁ దామసాసురులయి
శక్రమదహరణ ప్రచండవిక్రములయి
జగతిఁ బేరుఁగనిరి జయవిజయులు 728

క. కదనాజేయులలో దు
ర్మదుని హిరణ్యాక్షుఁజంపె మాధవుఁడు శుభ
ప్రద దంష్ట్రిరూపమున సద
మదమార్చె హిరణ్యకశిపు మానవహరియై 729

క. నిజభక్తాగ్రేసరు నిది
తిజకంటక వనగతప్రథిత కల్పకమున్
సుజనుం బ్రహ్లాదునిఁ బ్రో
చె జగత్పతి వానికీర్తి స్థిరమై వెలయన్ 730

క. ఆవెనుక వారలిరువురు
రావణుఁడనఁ గుంభకర్ణరాక్షసుఁ డనఁగా
దేవతల కజేయులుగా
భూవిదిత బలాఢ్యులగుచుఁ బుట్టిరి తరుణీ 731

మ. హరిచేఁ జచ్చియు ముక్తినొందక భవంబందంగతంబే మనం
ధరణీ నిర్జరదత్తశాపము త్రిజన్మల్ పొందఁగా నుండుటే
పరమాత్ముం డపుడున్ నిజాశ్రితహితప్రారంభుఁడై భక్తులం
గరుణింపంగ నరావతారమును బొందంగల్గె బింబాధరీ 732

క. కౌసల్యా దశరథులై
యాసర్వేశ్వరునిఁ గనిరి యదితియును బుధా
గ్రేసరుఁడు కశ్యపుఁడు హరి
చేసెఁ బవిత్రముగ జగమశేషము రమణీ 733

మ. ఒక కల్పంబున నిర్జరప్రకరమున్ యుద్ధంబునం గెల్వ దై
త్యకులుండైన జలంధరుంగదిసి నేనాలంబుఁ గావించియుం
బ్రకటోదార సతీజనౌఘమణి దద్భార్యామహత్వంబునన్
వికలుం జేయఁగఁ జాలనైతి నపుడా విష్ణుండు మాయాకృతిన్ 734

మ. వ్రతభంగం బొనరించె నయ్యమకు దేవవ్రాతకార్యార్థియై
మతినాకైతవముం గ్రహించి సతిసామర్థ్యోద్ధతిన్ శాపము
గ్రతనీయం గుతుకాభిలాషియయి శ్రీరామావతారంబునన్
హతుఁ గావించె జలంధరుం దశముఖోగ్రాకారు నా రావణున్ 735

చ. ఇదియొక కారణంబు జలజేక్షణ శ్రీరఘురామచంద్రుఁడై
మదనగురుండు పుట్టుటకు మౌనులుదచ్చరితంబుఁ బ్రీతితో
విదితముసేయఁగా విని కవిప్రవరుల్ రమణీయ తత్కథా
పదమధురామృతంబొలుక వర్ణనచేసిరి పెక్కుభంగులన్ 736

క. నారదుఁ డొకపరి శాపము
నారాయణునకు నొసంగ నలినాక్షుండా
కారణమున రవికులమున
శ్రీరాముండగుచుఁబుట్టె శీతాంశుముఖీ 737

మ. అని శ్రీకంధరుఁ డానతీయవిని యత్యాశ్చర్య చేతస్కయై
మునిముఖ్యుండగు నారదుండు హరికిన్ మూఢుండు నాశాపమి
చ్చెనె విజ్ఞానియు సర్వకాలమును లక్ష్మీనాథభక్తుండు న
య్యును శాపంబిడఁ జక్రిదోషమదియేమో తెల్పుప్రాణేశ్వరా 738

క. మునిమనమున మోహంబుం
గనెనన నాశ్చర్యమొదవెఁ గావునఁ బురసూ
దన తెలుపుమనిన యుమఁగని
మనసిజసంహారుఁడు నగుచు మఱియిట్లనియెన్ 739

క. జ్ఞానియు నజ్ఞానియనం
గా నెవ్వఁడుఁగలఁడె ముజ్జగంబుల సీతా
జాని యెటు లెవనిఁజేసినఁ
బూనిక నతఁడట్లునడచుఁ బోలలితాంగీ 740

క. మానమదముల విడిచి శ్రీ
జాని భజింపుమనెఁ దులసి సంసృతివెతలం
బోనడఁచు రామచరితం
బూని భరద్వాజవినుము బోధింతుననెన్ 741

గీ. అని మునివాక్యముల కెంతయు
... మోదమునొంది పిదపహార్యు డయ్యుమకుఁ
వినిపించె నేప్రకారము
... యోక్తుల నానతిమ్ము సూరివరయనఁ 742

-: నారదుని మోహము :-

చ. హిమగిరిగహ్వరంబొకఁడు హీనపవిత్రముగా నెసంగు న
... మరుధునీమనోహర వరాబ్జవిహారసమీర దేశమై
... తాశ్రమంబు హృదయంగమమైకనుపట్టె దేవసం
... గణాళి నారదునకంచిత తత్త్వరహస్య వేదికై 743

క. వృక్షనదీ శైలంబుల
... రమాధినాథ విమలపదములం
దక్షీణభక్తి వొడమిన
... శాపంబువోలఁగఁదవిలె సమాధిన్ 744

ఉ. ... విధంబున సనాతనగాఢ సమాధినుండ జం
భారి భయంబునొంది కుసుమాయుధునిం బరివారయుక్తునిం
... చె నయ్యెడకుఁ జిత్తభవుండుఁ బ్రసన్నచిత్తుఁడై
... యేగెను మశకే తన మొప్పఁగ నప్పుడొప్పఁగన్ 745

తే. కామలోభాత్ములగు జనుల్ కాక మట్లు
... పడుచునుందు రెవ్వరినయినఁ జూచి
... తనరాజ్యంబుఁ గోరి తపము
... మన్నాఁడనుచు భీతిఁజెందె దేవజి 746

ఉ. ... నొందిన శ్వానము నికృష్టతమంబగు శుష్కశల్యముం
... బాజి పఱతెంచితిఁగావునఁ దక్కె నెమ్మి పే
నాసను వచ్చు సింగమునకందకయుంచుఁ దలంచురీతి నా
వాసవుఁడుందలంచు నిజవర్తనకాత్మఁ ద్రపావిహీనుఁడై 747

ఉ. అంగభవుండు నారదుని యాశ్రమభూమికి నేగి వంతనే
రంగగువల్లరీ తరువరంబులు పల్లవపుష్పరాజితో
డంగడునొప్పఁగోయిల లెడందకు నింపుగఁగూసె వింతగా
భృంగములున్ రొదల్సలిపె వీనులవిందుగఁ జైత్రరాకచేన్ 748

క. నిజమాయచే వసంతము
సృజియించెన్ మరుఁడు ప్రబలఁజేయన్ మీన
ధ్వజ వహ్నిమంద గంధ స
హజ శీతలమారుతంబులల్లన వీచెన్ 749

శా. రంభాద్యప్సరసల్ ఝషధ్వజకళా ప్రావీణ్యలత్యంత సం
రంభంబొప్పగఁ దానభేదవిధులన్ రంజిల్లఁగాఁ బాడుచుం
గుంభీంద్రప్రమదాలసాలసగతిం గ్రొంగాపులంజిమ్మి హ
స్తాంభోజంబుల నెత్తియాడిరి మనోజానందసంధానలై 750

ఉ. వారిసహాయతం గుసుమబాణుఁడు చాలఁబ్రసన్నుఁడై మహో
దార నిజప్రభావరచితంబగు నూతనమా ప్రపంచముం
బార విహీనమానటులఁ బన్నిననమ్మునిరాజుపట్ల నా
మారుని చర్యలెల్ల లవమాత్రమునుం బనిసేయకుండినన్ 751

ఉ. పాపియనంగుఁడాత్మ భయభావమునం భయమొందఁజొచ్చె నా
శ్రీపతిప్రీతి రక్షణముసేయుచునుండిన వానిగౌరవం
బే పురుషుండుఁ బాపఁగలఁడే పరివారసమేతుఁడై భయో
ద్దీపితచిత్తుఁడై మరుఁడు దివ్యమునీంద్రపదంబులంటుచున్ 752

క. నాయపరాధము సైపుమ
యాయనిదీనత మృదూక్తులాడినఁ గినుకం
జేయక నారదుఁడంపఁగఁ
గాయజుఁడరిగెన్ స్వజననికాయముతోడన్ 753

చ. మదనుఁడు వోయి యింద్రసభ మాని సుశీలము నాత్మకృత్యమున్
విదితముగాఁగ సర్వముఁ బ్రవీణత వర్ణన చేయఁగా సభా
సదులతి విస్మయంపడి ప్రశంసయొనర్చిరి నారదున్ శుభ
ప్రదుఁడగు విష్ణునెంచుచు శిరంబులువంచి నమస్కరించుచున్ 754

ఉ. కాముని గెల్చితంచు మమకారము నొందుచు నారదుండు నా
తో మదనప్రచారమును దోడనె వచ్చి యెఱుంగఁ జేయఁగా
శ్రీమదిఁ బ్రీతిఁ జెందుచు మునింగని యిట్లు హితంబుఁ దెల్పితిం
బ్రేమను నిన్ను వేఁడెదను విష్ణుని చెంత వచింపఁబోకుమా 755

క. నాకడఁ బలికినతీరున
వైకుంఠునితోఁ బ్రసంగవశమున నైనన్
నాకమునీంద్ర వచింపకు
మీకథ దాచుటయె మిగుల హితమనిపలుకన్ 756

తే. దేవమౌనికి నా యుపదేశ మెల్ల
నచ్చలేదనె నుమకుఁ బినాకపాణి
విను భరద్వాజ యటమీఁది వింతకథను
భగవదిచ్ఛ మహాబలవంత మనుచు 757

తే. యాజ్ఞవల్క్యుండు వినిపించె సవ్యలికథఁ
పార్వతికి శంభుఁ డిట్లనెఁ బరమమైన
రామ ఘటనం బెవరికి దుర్లంఘ్య మబల
యన్యథాచరియింపంగ నలవియగునె 758

తే. అటుల నేఁజేయు నుపదేశమమర మౌని
విశ్వసింపని చందంబు విశదపడఁగ
నారద సనుజ్ఞఁగొనిన యనంతరంబు
బ్రహ్మలోకంబునకు నేగెఁ బ్రమదమెసఁగ 759

—: నారదుడు విష్ణుదర్శనమున కేగుట :—

ఉ. చేత విపంచిఁబూని సరసీరుహనేత్రు గుణప్రపంచ సం
గీతముఁ బాడికొంచుఁ జనె క్షీరసముద్రముఁ జేరగాన వి
ఖ్యాతయశుండు నారదుఁడొకప్పుడు వేడుక శ్రీనివాసునిం
బీతదుకూలునిన్ నిగమవేద్యుని నాద్యు ననంతుఁ జూడఁగన్ 760

చ. ఎదురుగ నేగి శ్రీశుఁడు మునీశ్వరుఁ దోడ్కొనివచ్చి సంతసం
బొదవఁగఁ బీఠమందుఁ బురుషోత్తముఁ డుండి ఋషిప్రయుక్తుఁడై
వదనసరోరుహద్యుతికి వన్నియ హెచ్చగురీతినవ్వి నా
రద దయచేసినాఁడవు చిరంబగు కాలము నాటి కీడకున్ 76

చ. అనవుడు నారదుండు నలినాక్షునితో ననె శీతశైలభూ
మిని భవదీయభక్తి కలిమిం దృఢమైన సమాధినుండఁగా
ననవిలుతుండువచ్చి చలనంబొనరింపఁగ నెంచె నామనం
బునను వికారమేమియును బొందక యుంటిని రస్తమోహినై 762

క. కావున నీదర్శనముం
గావింపఁగఁబట్టె నింతకాలంబని యెం
భావివశుఁడగుచు ముని సీ
తావిభు బలమైనమాయ దాటఁగవశమే 763

తే. వితతబలవంతమైన శ్రీవిష్ణుమాయ
మోహితులుగానివారలు మూఁడుజగము
లందుఁగలరె నిలింప సంయమినిఁ గాంచి
మృదుమధురవాగ్విరూఢి రమేశుఁడనియె 764

క. నినుస్మరియించిన మాత్రనఁ
జనకుండునె కామమోహజాలము మదముం
ఘనమగు నభిమానంబును
మునివర నినుఁబోలు నెవఁడు ముజ్జగములలోన్ 765

తే. జ్ఞాన వైరాగ్య విరహితుండైనవాఁడు
మోహవశుఁడగు నీవతిబుద్ధిశాలి
వశితమును బ్రహ్మచర్యవ్రతావలంబి
వతులధీయుండ వోర్వవేయయ్యనంగు 766

తే. అనిన నారదుఁ డభిమానమగ్గలముగ
సర్వమును నీదుకృపనన సరసిజాక్షుఁ
డనుపమాన కృపానిధి యతనిహృదయ
మందడరె నభిమాన వృక్షాంకురమని 767

ఉ. హితము మదీయభక్తులకు నెల్లపుడుం బొనరించుచుంట మ
ద్వ్రతమనుగాన నిందులకుపాయము నెంచి మనోభిమానమున్
హతి యొనరించి సత్వరమయమ్మునికిన్ శుభముం ఘటింతు నేఁ
గుతుకముతోడ నంచును ముకుందుఁ డెడందఁ దలంచె నంతటన్ 768

క. శ్రీవరదు పదములకు నత
శిరుఁడై సురమౌనిచనియెఁ జేతోవీథిం
గరిమభిమానము వర్ధిల
హరియుం బ్రేరేచె నంత నద్భుతమాయన్ 769

హరిమాయచే నారదునకు శీలనిధియనురాజు పట్టణము గానవచ్చుట

క. శతయోజనవిస్తారం
బతి రమ్యంబైనపురము హరిపురి సౌంద
ర్యతతి మించు దానిఁ జేసెన్
వితతంబగు మాయమాని వెడలుపథమునన్ 770

ఉ. ఆ నగరంబునందు మకరాంకరతీశసమసుందరుల్ నరుల్
మానినులుండ్రు శీలనిధి మానవనాయకుఁ డేలు నప్పురిన్
వేనకువేల్ కరుల్ హయలు వీరభటుల్ రథయోధమున్ మహా
సేనయుఁ గొల్చుచుండఁగ నశేషజనప్రమదప్రదాతయై 771

చ. అతఁడు శతేంద్రవైభవసమన్వితుఁడుం బలశౌర్యరూపధీ
యుతుఁడును నీతికోవిదుఁడు నుజ్జ్వలధైర్యపరాక్రముండు త
త్సుతరమనైనమోహమునఁ జొక్కఁగఁ జేసెడిరూపవిభ్రమా
న్విత తగు విశ్వమోహిని భువిం బ్రమదాజనశీర్షరత్నమై 772

చ. సకలగుణాలవాల నవసారసలోచనమాయరాజక
న్యక రమణీయతం బొగడనౌ న మనోహరతత్స్వయంవర
ప్రకటమహోత్సవంబునకు రాజకుమారకులెల్లవచ్చి రు
త్సుకతనువాహనప్రతతితోడఁ బురీవరముం జొఱంద్వరన్ 773

క. నారదుఁడా నగరంబునఁ
బౌరులచే వార్త లెఱిఁగి ప్రభునిలు సేరం
గౌరవమునఁ బూజించెం
జారుతరాసన మొసంగి జనవిభుఁడంతన్ 774

క. తన కన్నియ మునిసముఖం
బునకుం రావించిచూపి మునివర దీనిం
గని గుణదోషంబుల నె
మ్మనమునఁగని తెలుపుమనిన మానీంద్రుండున్ 775

క. వనితంగని వైరాగ్యం
బును మఱచెందన్నుమఱచె ముదమొదఁబొడమం
గనఁబడనీయక దాచెన్
మనమున నీపగిది నారమణినవర్ణించెన్ 776

ఉ. ఈయెలనాగ నెవ్వఁడువరించునొ వాఁడమరుండు సంగరా
జేయుఁడునై చెలంగుఁదమిశీలనిధిప్రియపుత్రియెవ్వనిన్
నాయకుఁగా వరించు భువనంబున సర్వచరాచరంబులుం
జేయుచునుండునిత్యమును సేవ మహామహుఁడైనవానికిన్ 777

క. అని కన్నియలక్షణములఁ
దనమనమున నెన్నికొనుచు ధరణీశునితో
విను సర్వలక్షణంబుల
గనఁ నీసుతయని యథేచ్ఛగాఁ జనెఁ జింతన్ 778

చ. అటుల మునీంద్రుఁడేగుచుఁ బ్రియంబున నానృపకన్యకన్ వరిం
చుట కనువౌనుపాయమును శోధనచేయుచుఁ దత్ప్రయత్నముం
బటుతరదీక్షసల్పుచు జపంబుఁ దపంబునుమాని చింతసే
యుటయును హా విధీయనుట యూరటలేక పరిభ్రమించుటల్

ఉ. చేయుచు రూపసంపదఁ బ్రసిద్ధివహించి లసించువాని లే
బ్రాయము వాని రాజసుత బాళివరించి జయప్రసూనమా
లాయుతకంఠుఁ జేయఁగఁ దలంచును గాన ముకుందుఁ జేరి నా
కీయఁగ వేఁడెదన్ సతులకింపగు చక్కదనంబు నాతనిన్ 780

ఉ. కాని విలంబమా హరినిఁ గాంచి మదీప్సితముగ్గడింపఁగా
నైనఁ గలండె నాకు హరియంతటి మేల్ హితకారి యెయ్యెడన్
దానవవైరి యిట్టితఱినాకు సహాయమొనర్పకుండునే
ధ్యానమొనర్తునంచును రథాంగధరున్ స్తుతిచేయుచున్నెడన్ 781

మ. కరుణాసింధుఁడు కౌతుకప్రియుఁడు భక్తత్రాణపారీణుఁడా
హరి ప్రత్యక్షముగాఁగ లోచనయుగంబత్యంతముం జల్లనై
మునివాచంయమి సంతసించె వనజాక్షుంగంటి సిద్ధించు స
త్యాశఁ గార్యంబని తెల్పె నెల్లకథఁ బద్మాక్షు జానికిం దీనతన్ 782

చ. అటు లెఱిఁగించి నాకొకసహాయమొనర్పుము దేవదేవ నా
కెటువలెనైన సత్కరుణనిమ్ము భవత్కమనీయరూపముం
జటిసగునట్ల నృపాలసుత సమ్మతితో వరియింపఁగా మఱొ
క్కటి కలదే యుపాయము జగంబున సారసపత్రలోచనా 783

చ. హితమగునట్లు నాకటుల నేయ్యుఁ గరింపుము సత్వరంగృపా
ఖ్యతి భవదీయదాసుఁడను మాధవ యన్న స్వమాయదాబలో
క్షితిఁగని యాత్మలోఁపలనె నవ్వుచు దీనదయాళుఁ డిట్లనెన్
యతివర కల్లగాదు వినుమా భవదీయహితంబు సత్వరన్ 784

ఉ. రోగి యపథ్యమై తనకు రుచ్యపదార్థముఁ గోర వైద్యుఁడుం
బాగొనరింప వానికది ప్రాప్తిఁ జేయక కాచుకై వడిన్
యోగివరేణ్యనీకును గృహోన్నతి నే హితమాచరించెదన్
వేగమయంచు విష్ణుఁ డరవిందదళాక్షుఁ డదృశ్యుఁడై చనెన్ 785

మ. హరిమాయావశుఁడై విమూఢమతియై యాసంయమీంద్రుండు శ్రీ
ధరుగూఢోక్తి తెలుంగలేక చనె నుత్సాహంబు దీపింపఁగా
ధరణీనాథసుతాస్వయంవర సభాస్థానంబుఁ జేరం ద్వరన్
వరియించుం దను రాజకన్యయను విశ్వాసంబు రెట్టింపఁగన్ 786

క. నృపవరు లాసనములపై
నుపవిష్టులుగాఁగ మౌనియును మోదముతో
నుపలక్షించి మఱియుం
జపలాక్షి యొరున్ వరింపఁజాలదటంచున్ 787

చ. అపరిమితానురాగమున హారిమహోజ్జ్వలమూర్తినైన నన్
నృపసుత చూచుమాత్రముననే వరియింపదెయంచు నెంచుచుం
దపసి ముదంబునొందు నెడఁ దద్గతకాంక్షఁ గృపానిధానమై
విపులకురూపమిచ్చె నరవిందదళాక్షుఁడు దివ్యమానికిన్ 788

క. ఆచరితం బెవ్వరికి న
గోచరమగుటన్ మునీంద్రకుం జరుఁగనుచున్
ఖేచరముని నారదుఁడని
లేచి నతుల్ చేసిరా స్థలింగలవారల్ 789

తే. నాయక ప్రియులౌ రుద్రగణము లిరువు
[illegible] సుర వేషధారులై యచటనుండ
[illegible]యును నాత్మరూపాభిమానియగుచుఁ
[illegible] వారి సరసనాసీనుఁడయ్యె 790

ఆ. ఒరు లెఱుఁగకుండ నుర్వీసురద్వయం
బరుచుచున్న గణము లతనిఁజూచి
వ్యంగ్యవాక్యములను బలికిరా నృపకన్య
వలచు నన్నె వీనిచెలువుఁగనిన 791

క. హరియెంత జగన్మోహన
కరరూపంబొసఁగె నితనిఁగన్యక కనిసన్
[illegible]సిజలోచనఁజే యని
వరియించి [illegible]కాంతమాలవైవదెగ్రీవన్ 792

క. అని పలుకుచు లోలో మునిఁ
[illegible]నఁగాని నవ్వకొనగాని ఘనమోహవశం
బున నైమఱచిన కతమున
వినియుఁ గనఁడయ్యె వారి వికటోక్తులెదన్ 793

-: రాజకన్యక నారదునిమాని శ్రీహరుని వరించుట :-

సీ. అట్టి విచిత్రమౌ చరిత మన్యు లెఱుంగరు రాజకన్యకం
గట్టిమటుం గనంబడిరొ నారదుఁ డేవపుఁగోతిమోముతో
ఘట్టికనుంగొనం భయమునందఁగఁజేయు వెడంద మేనితో
దెట్టిదమౌ [illegible]రాకృతికి భీకమృగేక్షణ క్రోధమొందఁగన్ 794
రాజసురాళియోయనగ రాజకుమారి సఖీసమేతయై
తే. రాజకుమారులం గనుచు రాజితమౌ జయమాలపాణి పం
కేజమునం గ్రహించి పరికించి చరించుచునుండె నప్పుడా
రాజసభాంతరంబునను రాజులకుల్లము పల్లవింపఁగన్ 795

ఉ. నారదుఁడున్న దిక్కునకు నాతిపరాకుననైనఁ జూడ్కి కా
తీరున రాజపుత్త్రిలను దేఱికనుంగొనుచుం జనంజనన్
సారెసారెకు ద్భ్రమితస్వాన్తుని వ్యాకులమందసాగఁగా
మారిగణద్వయంబు దరహాసము చేయుచుఁ జూచుచుండఁగన్

మ. కరుణాళుండు సరోజలోచనుఁడు సాక్షాత్కారుఁడై తోఁచెనుం
దరభూపాల శరీరధారియయి యత్యంతప్రసన్నాత్మయై
ధరణీనాథ కుమారి వైచె దమిఁ బూదండంబయోజాక్షుకం
ధరమందల్లన నెల్ల భూమివరబృందమ్ముల్ నిరాశంగనన్ 797

క. కన్నియఁ దోడ్కొని చనియెన్
వెన్నుఁడు సురమౌనిమోహ వివశాత్ముండై
యెన్నఁగరాని వ్యథన్ముని
నున్న మణింగోలుపడి సరోజన్ వగచెన్ 798

క. దరహాసితాననన్ శశి
ధర గణయుగముం భవద్వదనము ముకురమం
దరయుమని పలుకుచున్ స
త్వరఁబఱచెం భీతినచటఁ దడవుండక యే. 799

-! నారదుఁడు రుద్రగణముల శపించుట :-

వ. జలములలోనఁ గాంచెమునిసత్తముఁడాత్మముఖంబుఁ గోతిరూ
పలవడియుంట నెంటనె మహాక్రుధతో వ్యథమీఱఁగాల య
జ్వలనునిఁబోలె మండిపడి శాపమొసంగె నిశాచరాకృతుల్
గలిగిజనింపుఁడంచుఁ బురఘస్మరకింకరులన్ మహోగ్రతన్ 800

క. ననుగని నవ్విన కతమునఁ
గనిరీ ఫలమధిక పాపకపటాత్మకులై
యనెనని మిమముని మునులం
గని నవ్వినపాప ఫలముఁగనరే యెవరున్ ౮

జాలములలో మహోక్కపరి సంయమిఁ గాంచె నిజాస్య మెప్పటి
ట్లాలసయైనన్ మనంబునఁ గడుం గ్రిధతీక్షక మోహవితోటిప్రెలం
జల నిధికన్యకా వదనసారస సారసమిత్రుఁడైన యా
జలజదళాక్షు పాలికి నెసన్ సిగవీడ నడల్ తడంబడన్ 802

చనుచు మనంబునందలఁచె శాపము సంగెదఁ జక్రి కట్టులం
బనుపడ దేని జచ్చెదను పాయము లేదిఁక నంచుఁ బోవుచోఁ
గనఁబడె మార్గమధ్యమునఁ గల్మిమిటారినిఁ గూడి సోయగం
బున మిఱుమిట్లుగొల్పు నృపపుత్రికతో నెదుటన్ ముకుందుఁడున్.

అమిషమానిఁ గాంచి వనజాక్షుఁడనెన్ మధురోక్తులన్ మహా
మునివర వ్యాకులత్వమునఁ బోయెద వెచ్చటికన్న నెమ్మనం
బునఁ గనుక్రోధము బ్యహారిమోహిత విస్మృతబోధుఁడై ముకుం
దున్ పలసంగదా జగతిఁ దోఁచితిఁ బాల్పడినవ్వులాటకున్ 804

అనుచుం దన మనమునన
ఉన్న నిమిషముని తలఁచి తలఁచి సామర్షమునం
గనలుచు సవ్వనమాలిం
గని సైపఁగలేక తీవ్రగతి నిట్లనియెన్ 805

ఇతరుల సంపదం గని సహింపఁగఁజాలనివాఁడ వీర్ష్యయున్
మఱిఁగపటంబు మెండు సురమండలిఁ బ్రేరణచేసి యయ్యుమా
పతిఁగడు కెత్తిఁజేసి విషభక్షణసల్పఁగఁ జేసినావహాం
బధి మథియించు కాలమునఁ బంకరుహాక్ష స్వలాభకాంక్షచే 806

మఱిన్ రాక్షసకోటికిచ్చితివి పద్మం గాస్తుభంబున్ మహా
మునివర్తన్యాంతుఁడవై గ్రహించితివి శంభుండుం గడుం బేలయై
మునినోనెంచక మ్రింగె నవ్విషము నీ నెంతేనియున్ స్వార్థ సం
పదఁ గాంక్షించి చరింతు నిత్యకపట వ్యాపారపారీణతన్ 807

క. పరమస్వతంత్రుఁడ వికం
బరుఁడధికుఁడు లేఁడు తలఁచు పని యేయగు నే
లురు హాని హానిమేలుఁగఁ
బరఁగించియు వెతయు ముదముఁబడయ వొకపుడున్ 808

-: నారదుఁడు విష్ణుదేవుని శపించుట :-

శా. శంకాహీనతమాయచే సకలమున్ సాధించి భేదింతు హృ
త్పంకేజంబుననిల్చియుండు సతము త్స్నేహంబు నీకున్ నిరా
తంకోల్లాసి వి లేము బాధ శుభ మొందన్ హానివాటిల్ల ని
స్శంకన్ బాగొనరింపఁడింతవఱకెందెవ్వాఁడునున్ మాధవా 809

ఉ. ఇప్పుడు తప్పిపోనఁదగ దెయ్యెడకుం భవదీయకృత్యముం
దొప్పు ఫలంబుఁగైకొనెద వ్రూరకపోవునె నన్ను మాయచేఁ
గప్పి నృపాలరూపమును గైకొని మోసము చేసినాఁడవా
చొప్పున మేనుఁగైకొని వసుంధరఁబుట్టుము మద్వచఃస్థితిన్ 810

ఉ. వానరరూపమిచ్చి ననువంచన చేసితివందుచేత నా
వానరులే సహాయులయి వర్తిల నాకపకారివొటచే
మానినిఁగోలుపోయి ధృతిమాలితపించెదుగాక యంచు న
మ్మౌని శపించెఁ దీవ్రముగ మాధవుఁ గ్రోధపరీతచిత్తుఁడై 811

క. కోపమునొందక సురముని
శాపము శిరసావహించి సలిపెన్ వినతుల్
శ్రీపతి గుణనిధి హర్షో
ద్దీపితమతి సంహరించె దిటవగుమాయన్ 812

ఆ. మాయతొలఁగినన్ రమాకాంతయును రాజ
కన్యకూడ నచటఁ గావబడక
యున్న భీతినొంది యో యార్తజనరక్ష
నన్నుఁగావుమనుచు నారదుండు 813

మ. చరణాబ్జంబులునట్టియోవరద నా శాపం బసత్యంబుగాఁ
బరఁగన్ నామది నిచ్చచేసెదను నేఁ బాపుండనై మోహినై
యరయన్ లేక దురూక్తులాడితిని యత్యంతంబు నాపాపమే
కరణింబాయును దీనవత్సల కృపాకంధీరమానాయకా 814

క. అని వేఁడిన విష్ణుండనెఁ
జని శివనామాళినిష్ఠ జపమొనరింపన్
మనమునకు శాంతికలుగును
మనసిజహరుకంటె లేరు మత్ప్రియులెవరున్ 815

శా. ఈవిశ్వాసము మానకెల్లపుడు సర్వేశుం బురారిన్ మదిం
భావింపందగు నెవ్వఁడీశ్వరకృపాపాత్రుండౌ యవ్వానికే
యావిర్భావమునొందు డెందమున సత్యంబైన మద్భక్తియున్
నీవీభావమునిల్పి ధాత్రినెటనేనిన్ సంచరింపందగున్ 816

తే. అటులఁజరియించు దేని డాయంగవెఱచు
మాయ నిన్నని పన్నగశాయిచనఁగ
నారదుఁడు రామగుణగాన నందహృదయ
కమలుఁడగుచును సత్యలోకమునకరిగె 817

క. అరుగు నెడ మార్గమున నా
హరగణములు మోహరహితులై భయభక్తి
స్ఫురణన్ సురమునిచరణాం
బురుహద్వయిఁబట్టి దీనముగ ననిరిటులన్ 818

మ. అపరాధం బొనరించినాము మునిరాయా తత్ఫలంబందినా
ము పురారాతిగణంబులో మదులమై భూమీసురాకారతన్
గృప నీశాపముఁ గ్రిమ్మరించి మమురక్షింపంగదేయంచు వి
న్నపముంజేయఁగ దీనవత్సలుఁడుగానన్ నారదుండిట్లనెన్ 819

మ. ఇలనక్తంచర జన్మమంది యెదురింకెవ్వారలున్ లేమిచే
బలతేజంబుల వైభవంబునను దుష్ప్రారంభులై లోకముల్
లలి మీరాక్రమణంబుసేయుతతి లీలామానవాకారుఁడై
కలశాంభోనిధి కన్యకాప్రియుఁడుగిన్కంగూల్చు మీమ్మాజిలోన్

తే. ముక్తినొందెదరటమీఁదఁ బుట్టువుండ
దెన్నఁటికి మీకుజగమున నన్నవారు
నమరముని చరణముల కత్యంతభక్తి
నమ్రశిరులయి చనిరి కొన్నాళ్ళుగడువ 821

క. రాక్షసులై జనియించిరి
సాక్షాద్విష్ణుండు మనుజ జన్మమునొందెం
దీక్షన్ సురసుఖదుండై
దక్షత భువిభారమడఁప దనుజాంతకుఁడై 822

ఉ. ఈవిధి వాసుదేవుని యనేకమనోహర సౌఖ్యదాయకం
బైవిలసిల్లు జన్మములు నద్భుతకర్మములుం జెలంగు నా
దేవుఁడు కల్పకల్పమున దివ్యముగా నవతారమొందుచుణ్
శ్రీవెలయన్ విలాసములఁజేయు విచిత్రమనోజ్ఞభంగులన్ 823

చ. ఎపుడెపుడట్టి సచ్చరిత మీభువనంబున నుల్లసిల్లు నో
యపుడవు డాత్మవేదులగు నార్యులు మౌనులు సంగ్రహించి త
ద్విపులపవిత్రగాథలను వెల్లడిగా రచియించి పాడఁగా
నపరిమితంపుటబ్బురమునందరె నేర్పుగలాలకించుచున్ 824

తే. హరియనంతుండఖిల శుభంకరములైన
యతనికథలు ననంతంబు లలఘుమతులు
వినఁబలుకనొప్పు శ్రీరామవిభుచరిత్ర
పాడవశమౌనె కోటికల్పములకైన 825

క. హరిమాయా మోహితులా
దురు జ్ఞానులు మునులుఁగూడఁ దుహినాచల పు
త్రి రఘుప్రవరుఁడు కౌతుక
కరుఁడు శుభంకరుఁడు భక్తగణసులభుండున్ 826

క. సురనర మునివరులందున్
హరిమాయామోహితాత్ములై యుండని వా
రరయఁగ లేరా మాయా
వరు నచ్యుతు రామభద్రు భజియింపఁదగున్ 827

ఉ. ఇంకొక కారణంబువిను మీశ్వరుఁ డవ్యయుఁ డచ్యుతుండు రూ
పాంకగుణాది శూన్యుఁడు ననంతుఁడు బ్రహ్మముకోసలేశుఁడై
పంకజమిత్రరాజకులపావనుఁడై యుదయించినందు కో
శాంకరి తద్విచిత్రకథ సర్వము నీకెఱిఁగింతుఁ బ్రీతితోన్ 828

చ. అనుజసమేతుఁడై వనమునందుఁ జరించెడి రామభద్రునిం
గనికనినట్టి వెఱ్ఱినినుఁగా జేయఁబెట్టెడి నేటిదాక నో
వనజముఖీ భ్రమామయముఁ బాఱఁగఁ దోలెడి రామలీలలన్
విని చెద నాలకింపుమిఁక వేడుకమున్నతి కందినట్లుగన్ 829

తే. యాజ్ఞవల్క్య మహాముని యనియె నిట్లు
వినుభరద్వాజ హాసునుడుల్ వినిభవాని
మనమునఁ బ్రియంబు సంకోచమును జనింప
దరహసితముఖి కాఁగ శంకరుఁడు పలికె 830

క. రామావతార హేతువు
సోమార్ధధరుండు శైలసుతకుఁ దెలిపెనే
నో మునివర యెఱిఁగించెదఁ
గామిత శుభదంబు ఘోరకలిమల హరమున్ 831

-: మనూపాఖ్యానము :-

క. స్వాయంభువ శతరూపలు
నాయుగ్మంబలను సృష్టినరచయము తదా
మేయానుభావ మాశ్రుతి
గేయంబై వెలయునిపుడు క్షితితలమందున్ 832

క. ఉత్తానపాదుఁడనఁగాఁ
దత్తనయుఁడు భక్తధుర్యునితండ్రి కనిష్ఠుం
డుత్తమగుణుఁడు ప్రియవ్రతుఁ
డత్తోరి చదువులుఁ బురాణమతని నుతించున్ 833

ఆ. కన్యయొకతెకలిగెఁ గర్దమప్రియపత్ని
దేవహూతి యాదిదేవు సాంఖ్య
శాస్త్రతత్త్వవేత్త జగదేకగురుఁడైన
కపిలుగర్భమందుఁ గన్నతల్లి 834

క. స్వాయంభువ రాజేంద్రుం
డాయతమతి రాజ్యమేలె నధిక తరంబౌ
హాయనములు నిపుణుండై
న్యాయంబున భగవదాజ్ఞ నడపుచుఁ బ్రీతిన్ 835

ఉ. అంతటఁజింతనొందె హృదయమ్మున నమ్మనువింటనుండినే
నెంతయుఁబొందితిన్ ముపిమి నీవిషయంబులపై విరాగ మొ
క్కింతయుఁబుట్టకుండె నిఁక నేమన వ్యర్థమునాదుజన్మ శ్రీ
కాంతుని భక్తిసల్పకని గ్రక్కునఁబుత్త్రులఁ బిల్చివారికిన్ 836

ఉ. రాజ్యమునొప్పగించి తనరాణియుఁ దానును వీతరాగుఁడై
పూజ్యముఁబుణ్యతీర్థయుతపూతముసాధకసిద్ధిదంబు సం
భోజ్యమనోజ్ఞమోక్షరమపొందొనగూడి సుఖించుమానిరా
డాజ్యకృతార్చనజ్వలితహవ్యవహాన్వితనైమిశాటవిన్ 837

శా. శాంతాసంయుతుఁడై మనుక్షితిపుఁడాకారంబునం గొన్న యు
త్క్రాంతోద్దీప్తవివేకభక్తులనఁగా నానందమేపారఁగాఁ
సాంతా రాంతరనిత్యయానములఁ జక్కంజేరె మానీంద్రులుం
దాంతుల్ శాంతులు సిద్ధసంఘమును మోదంబందివీక్షింపగన్

క. ధేనుమతీ తీరంబున
శానరవరుఁడేగి నిలచి యతివయును సతం
బానది నిర్మలజలముల
స్నానంబొనరించిరంత సంయమివరులున్ 839

క. ధీరుఁడు ధర్మధురంధరుఁ
డా రాజర్షీంద్రుఁడనుచు సరసి ప్రియమునం
జేసువ్వగలతీర్థంబుల
వారలదోఁగంగఁ జేయ వారతిభక్తిన్ 840

మౌనిజనార్హవస్త్రముల మైధరియించి కృశించినట్టివా
మేనులతోడ సజ్జనయమిప్రకరాన్వితమౌసభన్ మహా
ధ్యానముతోఁ బురాణములఁ దజ్ఞులు దెల్పఁగ నాలకించుచున్
జ్ఞానులబోధలన్ వినుచు సంతసమొందుచునుండి రంతటన్ 841

ద్వాదశాక్షరీమంత్రసంధ్యానసక్తు
గుచు శ్రీవాసుదేవ పాదాంబుజామ
రందపాన పరాయణానందపరవ
శాత్ములై నిత్యముండి రయ్యాలుమగలు 842

కందాహారసుశాకభక్షణ ఫలగ్రాసంబులన్ సచ్చిదా
నందబ్రహ్మపరాయణాత్ములయి కొన్నాళ్ళుండి యామీఁద గో
విందుం గూర్చి తపంబొనర్చిరి మనోవృత్తింద్రియానీతమై
స్పందంబొందఁగనీక వారిఁగొని చుంపల్ పండ్లువర్జించుచున్ 843

చ. అగుణుఁడనాదిపూరుషుఁ డనంతుఁడఖండుఁడటంచు నాత్మనే
జగదధినాథుఁ జింతనము సల్పుదురో పరమార్థవాదుఁగా
విగతసమస్తకిల్బిషుని విష్ణునిదర్శనలాభ మొందఁగా
మగనికి మానినీమణికి మానదు కాంక్ష నిరంతరం బెదన్ 844

ఆ. నేతినేతియనుచు నిగమంబులేచిదా
నందుసర్వమయు ననంతునభవు
నిరుపమానునగుణు నిరుపాధికుని నిరూ
పణ మొనర్చునట్టి పరమపురుషు 845

ఆ. ఎవనియంశమున ననేకాచ్యుతాంబుజ
భవ మహేశ్వరులు సుపర్వకోటి
సంభవింతురట్టి సర్వోన్నతోన్నతు
సూక్ష్మసూక్ష్ముఁ బరమ శుద్ధబుద్ధు 846

క. సేవకవశుఁడై భక్తులఁ
బ్రోవన్ లీలాశరీరములఁ దాల్చుననం
గా వేదమది యథార్థం
బై వెలసిన నభిమతార్థ మందమెయ.నుచున్ 847

ఉ. ఈవిధిషట్సహస్రముగునేం డ్లుదకంబునుమాత్రగ్రోలి
సద్భావముతోడ సప్తమపునర్షసహస్రము వాయుభక్షణన్
శ్రీవనితావరాంఘ్రిసరసీరుహలగ్నమనోమిళిందులై
భూవిభుఁడుందలోదరియుఁ బూనిననిష్ఠఁ దపంబుసేయుచున్ 848

చ. అదియునుమాని వత్సరసహస్రదశంబొక పాదమే ధరం
బదిలముగాఁగనూనుచు నపారతపంబొనరించుచుండఁగా
ముదమున నమ్మనుప్రభుని ముందఱనిల్చిరి వచ్చి బ్రహ్మయున్
త్రిదశవిపక్షవైరియును దీరగుక్రొన్నెలఁదాల్చువేలుపున్ 849

క. వచ్చి పెక్కుసార్లు వరములనిచ్చెద
ననుచు వేఁడుమనుచు నాశపఱుప
[illegible]ప్ప సేయనైరి యేవరంబులనైన
స్థిమాత్ర శేషితాంగులయ్యు 850

ఉ. లోకముఁ గ్లేశమొందక చలింపకయుండు నిలేశునింతి స
త్ప్రేమఁ దనన్యభక్తిఁ దనకిష్టతవస్తువులుగాఁ దలంచి యా
కాశమునుండి పల్కె నీకఁ గాంక్షితమిచ్చెద వేఁడుఁడంచు నా
వేళ కృపామృతాంబువుల వెల్లువమజ్జన మొందఁ జేయుచున్ 851

ఉ. హాతుని సజీవుఁ జేయగల హారివచోనివహంబు వీనులం
దవిరళమార్గఁ జొచ్చి హృదయంబున వ్యాప్తముగాఁగ దేహముల్
[illegible] కృపాలవూళికిని జక్కఁగనొప్పెను హృష్టపుష్టతా
ప్రాప్తములుగాఁగ నాఁడె యటవిం జొఱవచ్చిరి యింటినుండి నాన్

మ. మనురాజాయమృతోక్తులన్ వినుచు రోమాంచపరిఫుల్లాంగుఁడై
ఘనమైయాఁగఁగరాని ప్రేమ హృదయాక్రాంతంబుగా నెంతయున్
వినయంబొప్పఁగ దండవత్ప్రణతుఁడై విశ్వేశ్వరుంగూర్చి యి
ట్లనియెం భక్తసురద్రుమా సురగవీ యానందసంధాయకా 853

క. నీపాదాంబుజ రేణువు
నా పరమేష్ఠియును హరియుహరుఁడుం బ్రీతిం
జేపట్టి మొక్కుచుందురు
ప్రాపించితువు సహజముగనె భక్తజనులకున్ 854

ఉ. సకలచరాచరంబులకు సామివి సర్వసుఖప్రదాతవై
యకలుషభక్తిఁ గొల్చెడి జనాళినిఁ బ్రోచెడివాఁడ వీవ కా
కొక నొకరుండు లేఁడు పరికించి యనాథహితంబొనర్తు విం
తక మమునత్కటాక్షమునఁ జూచెద వేనిదె విన్నవించెదన్ 855

చ. హరుఁడు నిరంతరంబు హృదయంబున నిల్పుస్వరూప మెద్దియో
పరమమునీంద్రులెల్లపుడు బాయక దేనినిఁబొందఁగోరి దు
ష్కరనియమ వ్రతంబులను సాధనముల్ప్రచరించుచుందురో
కరమునిరీహుఁడై వెలయు కాగభుశుండి ఋషీంద్రపాళికిన్ 856

తే. హృదయమానస సరసిలో మదమరాళ
మై విహారము సేయు నెయ్యది సగుణము
నిర్గుణంబని వేదముల్ నిరుపమాన
ముగఁ బ్రశంసయొనర్చునా ముఖ్యమైన 857

తే. రూపమును మాకుఁగనులారఁ జూపుమనుచుఁ
బ్రార్థనము సేయుదుము దీనపాల దుఃఖ
దూరకృపఁజూడుమనుచు మాధుర్యమెసఁగఁ
బలుకునృప దంపతులమృదూక్తులకు నలరి 858

ఆ. భక్తవత్సలుండు పరమ కృపానిధి
వితత సౌఖ్యకరుఁడు విశ్వమయుఁడు
స్వప్రకాశుఁ డజుఁడు సాక్షాత్కరించెను
దంపతులు కృతార్థతం జెలంగ 859

క. నీలమణి నీలజలదము
నీలసరోరుహము మేని నిగ్గుంగనినం
జాలఁ దలవంచు సిగ్గునఁ
జాలదు సౌందర్యమునకు శతకోటిమరుల్ 860

సీ. శారదరాకా నిశాకరాకారంబుఁ
బరిహసింపఁగఁజాలు వదనమలరఁ
జారుకపోలముల్ చక్కని చుబుకంబుఁ
గంబు సమానమౌ గళము వెలయఁ

పద్మరాగద్యుతిం భాసిల్లు నోష్ఠంబు
దంతపంక్తులను గుందముల గెలువ
[illegible]లేని సౌందర్యమున కిమ్మగుచునొప్పు
నాసిక కనఁగ నానందమొనయ.

తే. [illegible]హా సాంద్రచంద్రికాత్యంత ధవళ
కాంతివిలసించు హాసంబుకడలఁ బర్వ
[illegible] నవీన సరసీజ శోభమీఱు
[illegible]మృత కటాక్షవీక్షణము దనర. 861

సీ. [illegible]రాసనువింటి సొబగుఁ గ్రిందొనరించు
పొలుపింపు దులకించు భ్రూయుగంబు
[illegible]చెల్వ విలసించు నలికంబునను సొంపు
గులుకఁ గాంతులఁ జిమ్ముఁగల తిలకముఁ
[illegible]జెక్కుల దగద్ధగిత దీధితులొల్క
చుండు వరమకరకుండలములు
[illegible] సురరత్న గురుచిందమమెల్లఁ
బరిహరించు కిరీట ప్రకటదీప్తి

తే. [illegible] ముత్తెంపు జిగిమించు నీటుగలిగి
[illegible]నొప్పు వక్రకుంతలచయంబు
[illegible] శ్రీవత్సవనమాలికాభిరామ
మగుచు లక్ష్మికి నాటపట్టగు నురంబు. 862

ఉ. [illegible]రత్నరుచిజాలముచే దిశలెల్ల దీప్తివి
[illegible]ముపై వెలుంగఁ జెలువంబలరారెడు హారపంక్తి కే
[illegible]ములంగుళీయకము లుజ్జ్వలకాంతుల వింతసూప సిం
[illegible]ము నా[illegible]మించెటి జగంబుల లేదనఁ బొల్చుపొల్పునన్. 863

తే. కేసరి స్కంధసదృశమహా భాసురంపు
భుజములన్ రత్నకాంచన భూషలమరఁ
జారు యజ్ఞోపవీతమంసమున వెలయ
సమదగజశుండదోర్దండయమళ మెసఁగ. 864

మ. ఘనకోదండ శరంబులుం గరములం గ్రాలన్ నిషంగంబు సొం
పెనయంగాఁగటి మించుమించు జిగితో హేమాంబరం బొప్పఁగాఁ
గనువిందౌ నుదరంబునందుఁ ద్రివళుల్ గన్పట్టఁగా నాభిపా
వనమౌ నాయమునానదీ పృథుతరావర్తద్యుతిన్ మీఱఁగన్. 865

తే. ముని మనోబంభ రావాస ఘనతమించు
చరణ సరసీజయుగళ భాస్వరతఁగాంచి
వర్ణనమొనర్ప శక్యమే వాణికైన
మొగములొక నాల్గుగల యామె మగనికైన. 866

శా. శంపాసంపద పెంపునొంపఁగలమై చక్కందనం బొప్పఁగా
నింపొందందన వామపార్శ్వమున నీయీరేడు లోకాళి సృ
ష్టింపం బెంపఁగఁ ద్రుంపఁగా రణమునై చిచ్ఛక్తియుద్దీప్తి రా
ణింపన్ సొంపగుమూర్తి నార్తిహరుండౌ నిస్తుల్య తేజోనిధిన్ 867

ఉ. ఏయమయంశచేతఁ బ్రభవించిరి సర్వగుణాలవాలలౌ
శ్రీయును వాగ్వధూటి శశిశేఖరియుం భ్రుకుటీవిలాసముం
జేయఁగ నెల్లలోకములుఁ సృష్టినిఁజెందునొ యట్టిసీతనే
జాయగ వామపార్శ్వమునఁ జక్కఁగ నిల్పిన రామచంద్రునిన్ 868

ఉ. కాంతిసముద్రుఁడై వెలయు కాంచనచేలుని రూపవిభ్రమం
బింతియుఁ దానుభూపతి తదేకవిలోకన మాచరించి య
త్యంత ముదంబునొంది తనివందక మాటిమాటికిన్ రమా
కాంతున సంతుఁజూచిరి వికాసముతోఁ గనుమోడ్పనొల్లమిన్ 869

శా. తుష్టిన్ మేనులు విస్మరించి పులకల్ తోడ్తో జనింపంగ నా
విష్ట ప్రేమరసంబు వెల్లివిరియన్ వేగంబునం దండవ
త్సాష్టాంగ ప్రణతుల్ ఘటించి చరణద్వంద్వంబుఁ బాణిద్వయిన్
హృష్టస్వాంతతఁ బట్టఁగాఁ గరుణ సర్వేశుండు సేచాచుచున్ 870

ఉ. శ్రీ ములంటి పాణిసరసీజమునం బయికెత్తి నే మహా
హ్లాదమునొందితిన్ హృదయమందున మీకుఁగలట్టివాంఛ రా
జ్ఞ భవేదుఁడు నిచ్చెదను చాగము బాగుగ నాచరించుదు
ఫలప్రదుండనని తప్పక నమ్ముఁడనన్ ముదమ్మునన్ 871

చ. ప్రభువచనంబులన్ వినుచుఁ బాణిసరోరుహముల్ మొగిడ్చి యో
శుభకర నీపదాబ్జములఁ జూచుటఁ దీఱెను సర్వవాంఛలున్
విభుఁడవు నిన్ గనుంగొనియు వేనురు కోర్కుల వేలయైన దు
ర్లభమగు నొక్కకోరిక తలంపుననున్నది చాలగొప్పగన్ 872

క. సుగమంబును నగమంబును
నగు సద్దానిన్ వచింపనగునే యీయన్
మిగులన్ సుగమము నీకగు
నగమంబగుఁ గృపణభావమందిన నాకున్ 873

క. అమాప్రమమును దరిద్రున
క్రమరిన సంకోచమొంది యడుగున్ సిరులా
క్రమమున సందేహించెద
నమేయమగు త్వత్ప్రభావమరయ నశక్తిన్ 874

శా. అంతర్యామివి నీవెఱుంగవె మదీయాభీష్టముం దానిఁ బల్
సంతోషంబుగఁ బూర్తిసేయుమన నా సర్వేశ్వరుండిట్లనెన్
స్వాంతంబునఁ గొంకుమాని యడుగన్ క్ష్మానాథ నేనిత్తు నీ
యంతర్వాంఛిత మీయరానిదెది లేదర్థంబు నీకంచనన్ 875

మ. కరుణాసాగర యోవదాన్యమణి నాకాంక్షన్ యథార్థంబుగాఁ
బరమ ప్రీతినెఱుంగఁ బల్కెద భవత్ప్రాయున్ సుతుంగోరెదన్
పరమీయంగదె దాచనేల యిఁక నావాంఛన్ చిదానంద యో
దురితారణ్యదవానలా సుజనచేతోధామ 'రామప్రభూ 876

చ. అనుడు నమూల్యభాషణము లాతని ప్రీతియుఁగాంచి యాదయా
వననిధి నాసమానుఁడగు వానిని నే నెటఁబోయి రోయుదుం
జనవర నీయభీష్టమగు సందియమొందకు నేనవచ్చి నీ
తనయునిఁగా జనించెదను తథ్యమటంచును బల్కి వెండియున్ 877

చ. కరములు మోడ్చియున్న మనుకామిని నాశతరూపఁ జూచి యో
పరమపతివ్రతామణి భవత్ప్రియ మేమియొ వేఁడుమన్న న
త్తరుణియు నోకృపాజలధి తజ్ఞుఁడు మద్విభుఁడేదికోరెనా
వరమె మదిష్టమైన నిది పాత్రతమించిన సాహసంబగున్ 878

ఉ. ఐనను భక్తవత్సలుఁడవౌటను నీకిది యిష్టమయ్యె వా
గ్జాని ముఖాళికిం బితవు సర్వజగంబులకుం బ్రభుండవున్
జ్ఞాననిధాన దీనజనస్వర్ద్రుమ సర్వహృదంతరాత్మవై
పూనివసించు బ్రహ్మమవు పుట్టెదె నాకుసుతుండవై కృపన్ 879

చ. అటు మదినెంచి సందియము నందెద నీనుడి యే ప్రమాణమా
జటికుల సార్వభౌములకు జ్ఞానమొసంగెడి దేవ భక్తులే
పటుతర సౌఖ్యమొందుదురొ పావనమాగతిఁ గాంచనేర్తురో
యటువలె సౌఖ్యముం గతియు నట్టిభవత్పదయుగ్మభక్తియున్ 880

క. ఆ నీ చరణప్రేమయు
నా నిశ్చలమగు వివేక మట్టిస్థితియు ని
త్యానందము మాకొసంగుమ
యో నిగమాంతార్థసార యురుతరకరుణన్ 881

ఉ. అదు మృదుగూఢమై రుచిరమైతగు వాగ్రచనన్ మహాకృపా
వనః శ్రీ యాలకించి రసవత్తరభావల నిట్లనేన్ భవ
... మున నెట్టి యిష్టము ఘనంబుగనున్నదొ దాని నాదరం
బు ... పృచ్ఛితిన్ వలదుపొందఁగ సందియమించుకేనియున్ 882

ఉ. అమ్మ భవత్కృపాంతరమునందు నకిలాకమైనబల్ వివే
కమ్ము కయించియున్నదది గాఢము నాయదు నాకృపావిశే
షమ్మున నన్ను నమ్మనుపు సమ్మతి నీశ్వరుపాదవారిజా
... నతుల్ సలిపి దాత మజొక్కటి విన్నపంబిదే 883

ఉ. ఎంతటి మూఢుఁడై తఁడనరే నను నెవ్వరునైన దేవ మ
... మునందుఁ బుత్రికమిషంబగు త్వత్పదభక్తియుంటచే
... నీవు చేపకు నహీంద్రు నకున్ మణిమైనరీతి న
... నాదు జీవనము సాగుచునిల్చుత నీయధీనమై 884

ఉ. ... మిమ్ము నాకనుచు నీశ్వరుపాదయుగమ్ముఁబట్టుచున్
... యున్న నల్లయగులెన్నని నాయనుశాసనమ్మనన్
... నిపించియుండుమల నిర్జరనాథుని రాజధానిలో
... కాలమట భోగవిలాసములొంది యాపయిన్ 885

... మోక్షపతినగు
... నే నవ్వాదు భవత్సుతుఁడనై స్వేచ్ఛం
... మందిరంబున
... ము నొందగలను స్వాంశంబులతోన్ 886

... మనీయభక్తుల కనంతసుఖప్రదమౌ చరిత్రముం
... ము శ్రావ్యసు నది వింటకునాదరమౌనుధన్యులై
... నుదంబునున్ మనుశతద్యుక్తము చేసి మహానదీల ను
... ఁగి వించెదరు కల్మషహీనవరాంతరంగులై 887

ఆ. ఆదిశక్తియైన యస్మదీయంబగు
మాయ భువనమెల్లఁ జేయు నీమె
యవతరింపఁగలదు భవదభిలాషంబుఁ
బూర్తిగాఁగ నేను దీర్తుననుచు 888

తే. మత్ప్రమాణంబు ధ్రువము మఱుమాటికనుచు
సారెకు వచించుచును గృపాసాగరుండు
నజుఁడు భగవంతుఁ డంతర్థినం దెనపుడు
దంపతులు నాత్మహరిభక్తి ధారణంబు 889

తే. సల్పుచు వసించి రచటి యాశ్రమమునందు
గొంతకాలంబు సమయముగూడినంత
దేహములవీడి యమరావతికిని నేగి
యచట వసియించి రత్యంతహర్షమెసఁగ 890

తే. ఉమ కెఱింగించె నితిహాస ముక్షకేతుఁ
డతిపునీతంబు శ్రీరాముఁ డవతరింపఁ
గారణము వేఱొకటి విను గౌరవమున
నని భరద్వాజుతో ముని యనియె నిట్లు 891

ప్రతాపభానుని చరిత్రము

చ. ప్రతివర యాలకింపుము పురాతనపూతచరిత్ర పార్వతీ
సతికి మృడుండు దెల్పిన దెసంగు జగద్విదితంబుగాఁగ నా
తతమగు కేకయాహ్వయముఁ దాల్చిన దేశ మొకండునుండుఁ ద
త్పతియయి సత్యకేతు నరపాలకుఁ డందుఁ బ్రతాపశీలుఁడై 892

ఉ. ధర్మధురంధరుండు బలదర్పపరాక్రమతేజుఁడుం గడున్
నిర్మలమార్గవర్తనుఁడు నీతి నిధానమతండు వానికిం
గూర్మికుమారులిద్దర లఘుప్రధనాంగణవీరులుల్ల స
త్కర్మ పరాయణుల్ విగతకల్మషశీలురు సద్గుణాకరుల్ 893

ఉ. అగ్రిసుతుండు రాజ్యరమకర్హ్మవిభుండు ప్రతాపభానుఁ డ
త్యుగ్రుఁడు నిశ్చలుండు సమరోర్వీగనిష్ఠసుతుండు విక్రమో
దగ్రుఁడు మేరుశైలసమధైర్యయుతుండరిమర్దనాహ్వయుం
డగ్రజునందు భక్తివినయాన్వితుఁ డాతని మెచ్చు నన్నయున్ 894

మ. అమలస్నేహమునం జెలంగు సుతులందగాత్మజున్ రాజ్యభూ
రమకున్ నాథునిఁగాఁగఁ జేసి మనమారన్ సత్యకేతుండు శ్రీ
రమణాంఘ్రిద్వయ చింతనోత్సుకత హార్షస్వాంతుఁడై యేగ సం
యమి వాసార్హ కుటీరవిస్ఫురిత సాంద్రారణ్యముం జేరఁగన్ 895

చ. ఘనుఁడు ప్రతాపభానుఁడు సుఖంకరుఁడై మహి నేలు కాలమం
దనయము క్షామచోరపరహింసముఖాఖిలబాధ లెన్నఁడుం
జనులను వేదమార్గమున సమ్మతితోఁ బరిపాలనంబు చే
సెను వృజినంబు నెక్కడను జెందఁగనీయక ధర్మపద్ధతిన్ 896

చ. నృపహితకారి మంత్రి యవినీతివిదూరుఁడు శుక్రతుల్యుఁడై
నపరమకీర్తి ధర్మరుచి నాముఁడు భ్రాతసమగ్రశూరుడున్
విపులబలుండు మంత్రియు వివేకియు నాతతబుద్ధిశాలియున్
నృపునకుఁ దాబ్రితావయుతనిస్తులసంగర రంగధీరుడున్ 897

మ. కదనాజేయులు శూరులౌ భటులుదగ్రస్ఫూర్తి నే తేరఁగా
మదమాతంగరథాశ్వయూథపులలో మానాన్వితుం డా నృపుం
డెనసుల్లాసము పల్లవింప వెస వాయింపించె వాద్యధ్వనుల్
పదలం దిక్కులఁ బిక్కటిల్లఁగ రణోత్సాహంబు దీపింపగన్ 898

ఉ. సేన నలంకృతంబుగను జేసి శుభంబగు నాడు భేరికా
నూనఘణంఘణధ్వనులు నుద్ధురవీరకుతూహలధ్వనుల్
మేనులు పొంగఁ జేయఁ జని మించి రణోర్వి నృపాళి నెల్ల స్వా
ధీనముగ నొనర్చెఁ దన తేజము నెల్లరు మెచ్చునట్లుగన్ 899

చ. విజయమునొంది లోఁబఱచె విశ్రుతమైతగు నేడుదీవులం
భుజబలసంపదన్ సకలభూపతివర్గమునుండి కప్పముల్
నిజమతిపెంపుచన్గొనుచు నేలకునెల్లను దానధీశుఁడై
ధ్వజమొకఁడై చెలంగఁగఁ బ్రతాపరవిప్రభుఁడెన్న నల్పుఁడే 900

ఉ. ఆగతి విశ్వమంతయును నాత్మవశంబుగఁజేసి యా నృపుం
డేగి స్వపట్టణంబునకు నెప్పుడుధర్మము నర్థకామము
ఖ్యాగతసర్వసౌఖ్యములసందుచు నీతిపథానువర్తియై
రాగముతో సమంబుగ ధరం బరిపాలనమాచరింపగన్ 901

చ. అలఘు ప్రతాపభాను బలమందుటధారుణి కామధేనువై
యలరెను సర్వసౌఖ్యములనందిరి దుఃఖమువాసి భూప్రజల్
లలనలుఁ బూరుషుల్ సకలలక్షణసంపద ధర్మశీలురై
మెలఁగిరి రాజ్యమందెలమిమీఱఁగ సంతతశోభనంబులన్ 902

చ. సచివుఁడు ధర్మమార్గరతి సంతతమున్ హరిపాదభక్తుఁడై
సుచరితుఁడా నృపాలునకు సుందరనీతిపథైకతత్త్వవా
ఙ్నిచయము బోధసేయుగురు నిర్జరసజ్జనవిప్రసేవలం
దచల సుభక్తిసల్పు నృపుఁడంచితమా పితృభక్తియుక్తుఁడై 903

క. వేదములన్ నృపధర్మం
బేదియనుచుఁ దెలుపఁబడియె నెల్లపుడదియా
మోదమునఁజేయువిను శా
స్త్రాదుల దానములఁజేయు ననవరతంబున్ 904

శా. భూపాలుండు నిలింపమందిరములుం భూదేవతాగేహముల్
వాపీకూపతటాక సుందరవనప్రాసాదకేళీవనుల్
దీపింపన్ రచియింపఁజేసె నతితృప్తిం దీర్ఘదేశంబులం
దాపాదించె సమస్తసౌఖ్యతతులన్ యాత్రాపరశ్రేణికిన్ 90

ఉ. వేదములం బురాణముల విశ్రుతమైనమహాధ్వరంబులన్
నాదరమొప్పనొక్కొకటనేసల్పెనతండు సహస్రవారముల్
లేదుఫలాభిలాషయుఁ జలింపనిజ్ఞాని సమస్తధర్మకా
ర్యాదులు వాసుదేవునకు నర్పణసేయుమనఃక్రియోక్షులన్ 906

-: ప్రతాపభానుఁడు వేటకేగుట :-

చ. ఒకపరిభూవిభుండు మృగయోచితవేషముదాల్చి వేటవే
డుకను వరాశ్వమెక్కుచుఁ గడుంఘువమైతగు వింధ్యపర్వతాం
తికవనసీమకేగి ధరఁ దెళ్ళఁగనేసెఁ బవిత్రమౌన్మృగ
నికరమునంతఁ గ్రుమ్మరుచు రాజటఁ గాంచె మహావరాహమున్

ఉ. శశినిగ్రసించి రాహువు వెసంజని యావనిడాగెనో యనన్
శిశిరకరుండు పెద్దగుటచే ముఖమందిముడంగ లేదనన్
విశదమహాశ్రుతిన్ విధుని వెల్వడఁగ్రక్కకయుండెనో యనన్
నిశితవరాహదంష్ట్రలవనీపతి నచ్చెరువందఁజేయఁగన్ 908

చ. బలిసినదొడ్డమేన్ గలిగి వాజిఖురారవమాలకించి వీ
నులునిగుడించి తొట్రిలికనుంగనవిచ్చి తదేకవీక్షణం
బులఁబరఁగించి నీలమగుభూధరశృంగము నాగనొప్పుచుం
దలఁగక ఘుర్ఘురించుబలితంపు వరాహము రాజుగాంచుచున్ 909

ఉ. కేశదలించి గుఱ్ఱమును క్రమ్మఁతిచెచ్చెరఁ దోలవాజి యా
దిశకుదెంచుసవ్వడిని దేఁటికనుంగొనివించు వాయుతా
న్వృశమగు వేగమొప్పఁ బరతేరఁగఁ బందినినేయవింట ను
గ్రశరము రాజుబూన నది గ్రక్కున భూస్థలిలీనమాటయున్ 910

చ. సరిగుఱిఁజూచి రాజు విలసచ్ఛరముంబరఁగింప మాయనూ
కరము శరీరరక్షణముఁ గౌశలమొప్పఁగఁ జేసి చెంగటన్
చెరముగఁ గానుపించుచు నదృశ్యముగా నొకసారిపోవు చీ
కటిని బాఱుమంటఁగని క్ష్మావిభుఁడేగెను గిక్క వెంబడిన్ 911

చ. ఘనవనమందు హస్తితురగంబులు పోవనశక్యమైనచోఁ
జనెడి వరాహమున్ విడువఁజాలక రాజొకఁడయ్యె వేసటం
గాని కడుంగ్లేశ మొందియునుగూడఁగఁ బాఱుట మానడయ్యె నా
జనవిభుధీరతంగనుచు శైలగుహం జొఱఁబాఱెఁ గోలమున్ 912

ఆ. అదియ గమ్యమనుచు నవనిపుఁడత్యంత
చింతనొంది మరలె శీఘ్రముగను
గాని త్రోవఁదప్పి గహనంబునం దప్పి
యాకలియును నొంప హాయయుతముగ 913

ప్రతాపభానుఁడరణ్యమున మాయామున్యాశ్రమముంజేరుట :-

చ. జలములఁగోరుచున్ వెదకసాగెఁ దటాకములున్ నదుల్ మహా
విలమతి సొమ్మసిల్లుచును వేసటనొందుచు నెందులేమి వ్యా
కులమునఁ బోవుచుండు నెడఁ గొంత సమీపమునందుఁ దోఁచెను
జ్వలమగు నాశ్రమంబొకఁడు క్ష్మాపతికిన్ మదిసేదదేఱఁగన్ 914

ఉ. తొల్లి ప్రతాపభానుఁ డతిదోర్బల మొప్పఁగ రాజ్యవైభవం
బెల్లను బల్మిఁగైకొనిన నెంతయుఁ దత్ప్రభుఁడవ్వనంబునం
గల్లమునీంద్రుఁడై యపుడు గానఁగనయ్యెఁ దదాశ్రమంబునం
దుల్లమునందు సంతసము నొందుచునేగు నృపాలమౌళికిన్ 915

చ. అతఁడు ప్రతాపభానుకడ నాసమయంబున నోడిపాఱి తా
నతిశయమౌని యాటవనమందునఁ గైతవమౌనియౌచు నా
యతనముఁజేరఁడయ్యె నరియైన ప్రతాపరవిప్రభున్ విన
మ్రతఁగననేగఁడయ్యె నగరంబు ఘనంబగు గ్లానిఁజెందుచున్ 916

చ. మనముననున్న క్రోధమును మాటుపడంగ నడంచి పేదరీ
తిని మునివేష మొంది కడుదీనతనవ్వనమందునున్న నా
తని దెసకేగురాజును బ్రతాపరవి ప్రభుఁడంచెఱింగె నా
యన గుఱుతింపఁడయ్యెఁ దృషితాతురుఁడైన ప్రతాపుఁడాతనిన్ 917

ఉ. అతని సువేషముంగని మహామునియంచుఁ దలంచి వేగ భూ
పతి తురగంబుడిగ్గి కడుభక్తిఁ బ్రణామమొనర్చెఁ గాని యా
పతుఁడు దెల్పకుండెను నిజప్రథితంబగు నామమా నృపుం
డతి శ్రమితుండుగా నెఱిఁగి యాతఁడు సూపెసరోవరంబటన్ 918

ఉ. రాజు ప్రసన్నుఁడై హృదయరంజకమా కమలాకరంబునన్
వాజిసమేతుఁడై విమలవారినొనర్చెను స్నానపానముల్
తేజమునొందెనా నృపుఁడుదీఱెను శ్రాంతియునంతలోన నా
వ్యాజమునీంద్రుఁడాతని నిజాశ్రమసీమకుఁ గొంచు వేచనెన్ 919

ఉ. రవియపరాద్రిఁ జేరుటయు రాజునకాసన మొండొసంగి కై
తవమునిపల్కె మంజులసుధామధురోక్తుల సుందరుండవున్
యువకుఁడవు మహాటవిని నొంటరివై చరియించెదేల నీ
వెవఁడవు ప్రాణభీతి యొకయించుకయుం జనియింపదేమనెన్ 920

ఉ. నీముఖలక్షణంబులను నేను గనుంగొనఁ జక్రవర్తివో
నామదిలోఁదోఁచెను ఘనంబగుకూర్మియుఁ బుట్టెనాకనం
భూమివిభుండువల్కె మునిపుంగవ నేనుప్రతాపభానుఁడన్
నామము గల్గునట్టి నరనాథుని మంత్రిని వేటకైననిన్ 921

ఉ. తిరుగుచుఁదోవఁదప్పి భవదీయపదాంబుజ దర్శనంబు నం
బరమమునందంబుఁబొందితిని భాగ్యవశంబున దుర్లభంబు మీ
దరిసెన మస్మదాదులకుఁ దప్పక భావిశుభంబుదోఁచెనా
సరవిసుఁగాంచి యిట్లుకుహనామునిపల్కె మనోహరోక్తులన్ 922

తే. వచ్చెచీకటియయ్యె భవత్పురంబు
నుప్పదిపటికిడెబ్బది యోజనముల
దూరమున భీకరము రాత్రితోవయుండ
మునతరాటవి నేటికి నుండుమిచట 923

ఉ. వేగిననేగఁగాఁదగును వీటికి నెంభవితవ్యముండునె
ట్లైగతినట్లు సాయములభించున నెందుల నీమహాత్ముఁడా
యోగివచించురీతివినుచున్న మహీశునిభావి హేతువే
లాగుచునున్న దాతనిఁ దొలంగఁగఁ బజ్జకు రాదొకింతయున్ 924

శా. మాయామాలని ప్రియోక్తులన్ వినుచు నాత్మాభర్త హర్షించి దే
వాయాజ్ఞం దలఁదాల్చి నాఁడనని యామశ్వంబుఁ దత్ప్రాంత మం
దేయుర్వీజమునందుఁ గట్టిమునిఁ గీర్తించెన్ సుఖాసీనుఁడై
నాయుద్యత్సుకృతంబు గొప్పదనుచున్ బాదంబులన్ మ్రొక్కుచున్

చ. మృదుమధురోక్తులన్ మఱియు మేదిని నాథుఁడు వల్కె నాత్మనెం
చెదనినుఁ దండ్రిఁ బోలె మునిశేఖరపుత్రిని భంగిభృత్యమా
డ్కి దయననుఁ ద్వదాత్మఁ బరికించుచు సాహసమున్ సహించి ప
ల్కఁదగుఁ ద్వదీయనామమును గాదనఁ బోవకయానుపూర్విగన్ 926

చ. నృపుని నెఱుఁగు నాతఁడ కేనిం దెలియండు నృపుండు చిత్తమా
కపటయుతంబు వానికి నకల్మషమా నగనాథ మౌళికిన్
నిపుణుఁడు వైరి క్షత్రియుఁడనింబరిభూతుఁడు నైనవాఁడతం
డపుడను వౌనుపాయమున నాతని కార్యమొనర్పఁ గోరుచున్ 927

క. మునుపటి రాజ్యసుఖంబులు
దనమనమునఁ జ్ఞప్తి రాఁగఁ దాపముఁ గనుచుం
ఘనమగు నిటికావముక్రియ
వినియతని యమాయికోక్తి వికసితమతియై 928

చ. కపటమృదూక్తులం బలికె క్ష్మాతలనాయకుతోడ నాదుపే
రిపుడు బికారి గేహ ధనహీనుఁడనం చనివించువానితో
నృపుఁడనె మిమ్ముఁబోటులగు నిర్మమతామతులైన జ్ఞానులే
నిపుణతఁ గల్గియుండియును నీరసవేషములం ధరించుచున్ 929

ఉ. ఎందుకు స్వార్థతన్ విడిచియుత్తమసజ్జనవేదపాళిగో
విందుని కీర్తులాదరన విశ్వమునందునకించనుల్ శతా
నందపినాకపాణులుఁ గనంగడు సందియ మొందకుందు రే
మందిరదివ్యహీనులగు మావ్యభవాదృశయోగివర్యులన్ 930

చ. అదియెయథార్థమౌను భవదంఘ్రియుగంబునకున్ నమస్కరిం
చెదఁగృపఁజూడుమన్న నృపశేఖరుఁడాతని మీఁదనైజమై
పొదలెడి ప్రీతిఁజూపెననిపొంగిమనమ్మున విశ్వసించుచున్
ముదమొదవంగనాధరణి పుందనవానిగ నిశ్చయించుచున్ 931

మ. అధికప్రేమను జూపుచుంబలికె సత్యంబెంతయున్ నమ్మ మే
ధివాసం బొనరించుచుంటి నిటఁ బెక్కౌకాలమేగెన్ నను
న్నధికంబెవ్వఁడుఁ జూడలేదెవఁడు నీభంగిన్ సనున్ వేఁడనా
విధముం జెప్పఁగ లేదు నేటివఱకున్ విస్పష్టమౌనట్టులన్ 932

క. ఏమనఁ బ్రపంచరుచియు
న్నామంబగు బహ్నిలీలదహియించుఁ దపో
శ్యామల వనములఁ గావున
నేమానితి నెఱుక పఱుప నిజవృత్తమనెన్ 933

మ. తులసీదాసను సుందరాకృతుల నెందుంగాంచి మూర్ఖప్రజల్
తెలియంజాలక మోసముంగనరె బుద్ధిం బ్రోడ లే భ్రాంతిలన్
గలితాకారము ఘోరముంగను సుధాలాపంబుగాఁ గూసినం
దలువం గాంచినయంత నోరెముగ భక్షించుంగదా ప్రీతితోన్ 934

శా. హానామౌనివచించెఁగాన జగతింగూఢంబుగానుండునే
సాహారిం దప్పఁ బ్రయోజనంబుగలదే నోరెత్తి వాక్రువ్వ కే
మహితుండాతఁడు సర్వముం దెలియు నీమాత్రంబు నూహింపకే
మహాసౌఖ్యేచ్ఛఁ జరింపసిద్ధిగలదే యేనాటికిం దెల్పుమా 935

తే. పూతసుమతివి నీయెడఁ బుట్టినాఁడఁ
బ్రీతినాయెడ నీకును బృథులమైన
ప్రియము విశ్వాసముంగల విధమెఱింగి
డాచ నాకతిదోషంబు దవులకున్నె 936

చ. అనుచు విరాగసంయుతములౌ వచనంబుల నాత్మఁడొప్పఁబ
ల్కినఁగొలఁదిన్ నరేశునకుఁ గేవలముం జనియించె నెమ్మన
మ్మున ఘనమైననమ్మకము భూపతివాక్యమనఃక్రియావిధిం
దనకు వశుండుగాఁదలఁచి దంభమునీంద్రుఁడు కొంగభక్తితోన్

క. నానాము మేకతనుఁడనఁ
గానొప్పనుభాత్రయసఁగఁ గడునమ్రశిరుం
డై నీ సేవకుఁగాఁగని
యానామార్థంబుఁ దెలుపు మా సాకనుడున్ 938

క. మునియిట్లనె నీసృష్టికి
మును నేజనియించినాఁడ భువి నేమరలం
దనుధారణంబుసల్పమి
నను నేకతనుపవిత్రంనామంబెనసెన్ 939

చ. తపమునదుర్లభంబెది విధాతసృజించుఁ దపోబలంబునన్
విపులములౌ ప్రపంచముల విష్ణుఁడుఁ బ్రోచుఁదపోబలంబుచే
నపరిమితప్రభావయుతమైన మదీయచరిత్రవించునీ
విపుడు కరంబు నబ్బురము నెందుకు పొందెదవోకుమారకా 940

చ. శివుఁడుఁ దపోబలంబుననె చేయు లయంబుజగంబులన్నియుం
భువనమునన్ సమస్తమును బొందగవచ్చుఁదపంబుచే ననం
గవిని మహానురాగమును క్ష్మాపతిపొందగ మౌని చెప్పె నిం
పవునొకపూర్వరాజ దితిహాసము హాసముపల్లవింపగన్ 941

మ. ఇతిహాసంబులు ధర్మకర్మవిధముల్ హేరాళవిజ్ఞానమా
త్మవైరాగ్యము సృష్టియున్ స్థితియు నేతన్నాశనోద్గాథలున్
హితవాక్యంబుల వర్ణనంబొనరించెన్ హృష్టాత్ముఁడై రాజు సం
స్తుతియింపంగను నబ్బురంపడఁగవద్దుర్మ్యానిమర్మాకృతిన్ 942

ఉ. అవ్విధి నిరాజు మౌనివరుఁడై నిజనామ మెఱుఁగ జేయఁగా
నిది మును నేనెఱుంగుదు మహీశ్వర దాచితివాత్మనామ మీ
యెడనను వనైన నేనెఱుఁగనా నినుగూడము సేత నీతియాఁ
జకులుఁ బ్రోడలై వెలయు క్షత్రియవీరులకున్ స్వనామముల్ 943

క. ఈ నీ చాతుర్యముఁగని
నేనాత్మన్ మెచ్చినాఁడ నీపై నాకెం
తేనియుఁ బ్రేమజనించెను
గానన్ విను తెలిపెదను వికాసితమతివై

ఉ. నీవృపప్రతాపభానుఁడవు నీపితనామము సత్యకేతుఁడే
భావమునందెఱుఁగుదు ధ్రువంబుగ నెల్ల గురుప్రసాదల
బ్ధావికళప్రభావమున సర్వముగాదని తెల్పకుంటినో
భూవరమన్మహాత్వమును బూజ్యులు స్వాధికతన్ వచింతురే 945

క. నీసహజబుజగుణంబును
నీసత్ప్రేమయును నీతినిపుణతయును వి
శ్వాసంబు నరసిమమతన్
నేసమ్మతపడితిఁ దెలుప నిజవృత్తంబున్ 946

చ. ఇపుడు ప్రసన్నచిత్తుఁడ నికెందుకు సందియమొంద నీమదిన్
నృపవర వాంఛయున్నయెడ నీకడుగందగునన్న నా ధరా
ధిపుఁడు ప్రమోదమొంది వినతిం బహురీతుల నాచరించె నా
తపసితపస్వి పాదములఁ గైనిడి మిక్కిలిభక్తి సూపుచున్ 947

మ. కరుణాసాగర యామునీంద్ర నిను నేఁ గన్నారదర్శించుటం
గరపంకేజగతంబులయ్యెను జతుష్కంబౌ పదార్థంబులుం
బరమప్రీతిని గోరు మిచ్చెదననంభావ్యంబె కాదంటనే
వరమర్థించెద శోకనాశకరమై వర్తిల్లు దుర్గమ్యమున్ 948

క. మరణజరారహితంబగు
శరీరమునజేయశక్తి సంగ్రామములం
దరిహీనసకలరాజ్యము
గరుణామతినిమ్ము నాకుఁ గల్పశతంబుల్ 949

చ. అనవుడు నట్లకాక యని యైననిఁకొక్కటి కష్టహేతువో
జనవర యున్నదేమనగ క్ష్మాసురవంశముదక్కఁ గాలుడున్
నినుగని నమ్రశీర్షుడగు నీదుపదంబులకింకఁదక్కభూ
జనములఁజెప్పనేమిటికి చాలఁదపోబలసంయుతుల్ ద్విజుల్. 950

క. వారలు క్రోధమునూనగ
నేరును రక్షింపబడగ నృప నీవశులన్
వారల జేసితి వేనియు
వారిజభవ విష్ణుశివులు వశులేనీకున్ 951

తే. బాహువులుసాచి సత్యంబుఁ బలుకువాఁడ
విప్రనేడ బల్మిచెల్లదే వేళనైన
ధారుణీసురశాపంబుతక్క నిన్ను
నాశమొనరింప దితర మేనాటికైన 952

క. అని మునిపలికెడి మాటల
విని హర్షమునొంది రాజు విశ్వమునందెం
దును లేదు నాకు నాశము
ఘనశుభముం గనెద నీదు కరుణ మహాత్మా 953

తే. అనిన నగుగాకయనుచు మాయాతపస్వి
మరలననె నీవు వనమున మఱచి నన్ను
గనుట యెవ్వరితోనైన ననెదవేని
లేదు నాదోషమేమియు మేదినీశ 954

తే. రాజ యెటులైనను నీకథఁ బ్రకటపఱుప
హానివాటిల్లుఁ బడఁగూడ దాఱుచెవుల
నట్లుచేయ భవన్నాశమగును మదిని
నమ్ము నామాట మిగులసత్యమ్ము సుమ్ము 955

చ. వినుము ప్రతాపభానునృప వెల్లడిచేసిన విప్రశాపముం
గనినను నీకు నాశమగుఁగాని మఱేమిటహానియుండదా
వనరుహలోచనుండు పురవైరియు నీపయిఁగ్రోధమొందినన్
మనెదు రహస్యభేదమున మానదుకీడు ధ్రువంబునమ్ముమా 956

మ. అనఁ బాదంబులఁబట్టి రాజనియె నార్యా సత్యమొందుంగురుం
డును విప్రుండును గోపమొందగ నెవండున్ రక్షణంబొందగా
ననువౌనే విధియల్గినం గురుఁడుపాయంబెంచిరక్షింపనో
పును లేరా గురువైరి నాదరమునం బ్రోవం బ్రపంచంబునన్ 957

క. నీనుడిచొప్పున నడునమి
నానాశంబనిన చింత నాకంతగలే
దో నాథ విప్రశాపమ
హాభయంకరమటంచు నులికెదమదిలోన్ 958

మ. కరుణంజూపుచు నేప్రకారమున నాత్మాదేవతానీకముం
బరమప్రీతివశంబుజేయఁగలనామార్గంబు బోధింపు మిం
కొరు లెవ్వారును లేరు మామకహితోద్యోగంబుఁగావింప నీ
ధరణిం దీనకృపాకరా యనిన నాదంభవ్రతుం డిట్లనెన్ 959

చ. వినుము నృపాల లోకమునవే సదుపాయములున్న వెన్ననై
నను నగుఁగాదటంచును ననంగ నసాధ్యముకాని యొక్క సా
ధనమునిసర్గమై వెలయు దానను గష్టమొకండుగల్గునే
మనఁగఁదదీయయుక్తియును నస్మదధీనమొయైన నెట్లగుర్ 960

క. నేను భవన్నగరమునకు
రానొల్లను జన్మమాది గాఁమగృహనృపా
స్థానాదుల కెపుడేగను
నేనింతటివఱకుఁగూడ నృపకులతిలకా 961

క. నేనిపుడు రాకయుండిన
హానియగున్ నీకుఁదలఁప నసమంజసమా
నేనిర్ణయముం జేయఁగ
నానృపుఁ డిట్లనియె మధురనయమృదువాణిన్ 962

ఉ. వేదములందుఁజెప్పఁబడె వెల్లడిగా నిటువంటినీతి య
త్యాదరభావమొప్ప ఘనులల్పులనెప్పుడు గారవింతురం
చూదును మేదినీధరము లున్నతకూటములం దృణంబు మ
ర్యాద నగాధమై వెలయు నంబుధిఁదాల్చును ఫేనమాదలన్ 963

ఉ. భూమి శిరంబునందు రజముంధరియించును సంతతంబు నం
చామునిపాదయుగ్మమును హస్తయుగంబునఁబట్టి రాజనిన్
స్వామి మదర్థమై భరముసైపుము దీనదయాళు సజ్జన
గ్రామణి నాపయింగరుణరంజిలుచూడ్కులఁ బర్వఁజేయుచున్ 964

తే. అనినఁ గపటపరివ్రాజుఁ డయ్యవనినాథుఁ
డన్నివిధములచేఁ దనకగ్గమయ్యె
ననితలఁచి రాజనమ్ము సత్యమ్మునాకు
నీజగంబున దుర్లభమెదియులేదు 965

తే. త్రికరణంబుల నీవు భక్తిప్రపత్తి
గలుగువాఁడవుగాన నీకార్యమే న
వశ్య మొనరింతు యోగప్రభానయుక్తి
మంత్రితపములు దాచినన్ మహిమఁజూపు 966

తే. వంటచేసెడివాఁడనైయంటి యుండి
యింటికేతెంచు నతిథుల వంటకములఁ
దనుపుదును నన్నెఱుంగఁగా ననువుపడదె
వారికిని నట్టియన్నంబు నారగించి 967

తే. వారలెల్లరు నాజ్ఞానువర్తులగుచు
నుండెదరునీకు రాజయింకొకటివినుము
వారియిండ్లను భుజియించువారుఁగూడ
నీకు వశవర్తులగుదురు నిక్కువముగ 968

తే. కాన నీయుపాయంబునుబూని చేయు
మొక్కవర్షంబువఱకు నీవుద్యమించి
సపరివారంబుగా నూత్నశతసహస్ర
విప్రులకు నిత్యభుక్తినేఁబెట్టుచుందు 969

తే. ఈవిధంబున సుంతకష్టించినంత
సర్వవిప్రులు నీకు వశంబగుదురు
సకలసురవశ్యమగు నీకుసహజముగనె
యవనిసురహోమ మఖసేవ లాచరింప 970

తే. మఱియు నొకమాటఁదెలిపెద మానవేంద్ర
యిట్టివేషంబుతోడ నేనెపుడు రాను
నీపురోహితుమాయచే నేహరించి
వాని ననుఁబోలె నాతపోబలమువలన 971

తే. సలిపి యిటనుంచి యొక్కవత్సరముదనుక
వాని వేషంబు నేఁదాల్చివచ్చి నీదు
కార్యముం జక్కఁబెట్టెదఁ గడచెఁజాల
రాత్రికావున శయనింపు రాజయింక 972

క. మూనాళ్ళకు నాదర్శన
మౌ నీకునృపాలతిలక యశ్వయుతముగా
నీనగరు నిన్నుఁజేర్చెద
నేను దపోబలమువలన నిదురించుతఱిన్ 973

ఆ. అట్టివేషమూని యరుదెంచి యేకాంత
మునకు నిన్నుఁజేరి ముచ్చటించి
యెల్లకథయుఁదెలుప నెఱుఁగంగవలెనీవు
నన్ను నాసమయమునఁ మహీశ 974

చ. అనవుడు నాజ్ఞఁగైకొని నృపాగ్రిణి నిద్రనుజెంద వంచనా
మునిచని కూరుచుండెనట మున్నొకయాసనమందు రాజు శ్రాం
తినిగొనియుంట గాఢముగ నిద్దురవోవఁగ సాగెమూని యో
చనలమునింగియుండెను దృపావివశాత్ముఁడు నిద్రవోవునే 975

కాలకేతుఁడను రాక్షసుఁడు మాయామునియొద్దకు వచ్చుట

తే. కాలకేత్వాహ్వయుండు రాక్షసుడొకండు
వచ్చెనచటికి రాజును వంచనమున
సూకరాకృతిఁ గొనితెచ్చె నాకుటిలుఁడె
దంభముని రాజునకువాఁడు తగుసఖుండు 976

క. సుతశతము భ్రాతృదశకము
నతనికిఁగలుగుచు నజేయమై క్రొవ్వున దే
వతలఁగలఁప నాదానవ
వితతిఁ బ్రతాపుండుసంపె వృథునుమరమునఁ 977

తే. ఆఖలుఁడు తొంటి వైరంబు నాత్మఁ దలఁచి
తపసి రాజును గూడి మంత్రమ్ము నరసె
సేయుపాయంబుచే నా మహీశునకును
నాశమగు దానిఁ జేయుదు నాశయమున 978

ఉ. భావివశంబుచేత నరపాలుఁడు దాని నెఱుంగఁడాయె దు
ర్భావుఁడుఁ దేజుఁడౌ నృపుఁ బరాజితు నొంటరినల్పు గాద యా
భావము నంగణింపఁగ నపాయము వాటిలు సూర్యచంద్రులం
గేవల శీర్షశేషుఁడయి ఖిన్నులఁ జేయఁడె రాహు విప్పుడున్ 979

మ. హితునిం జూచి తపస్విరాజు మనమందే పారు సంప్రీతి ను
ద్ధితుఁడై యెల్లయుదంతముం దెలుప నా దేవారియున్ సంప్రమో
దితచిత్తుండయి పల్కె రాజ విను మే దెల్పంగ నీవట్లు చే
సితి వౌటన్ మన వైరి చిక్కె నిఁక నిశ్చింతన్ శయింపం దగున్ 980

తే. ఔషధము లేకయే వ్యాధి నడఁగఁ జేసె
విధి రిపునిగులయుతముగ వేరుఁ బెఱికి
కలసెదను నిన్ను వచ్చి నాల్గవదినమున
నని యతని నలరించి దుష్టాత్ముఁ డరిగె 981

చ. క్షణమున నా ప్రతాపమహీకాంతుని సాశ్వుని నిల్లు సేర్చి త
న్మణి గృహమందు రాణికడ మంచముపైఁ బవళింపఁ జేసి దు
ర్గుణుఁడగు రాక్షసుండు హరిగుఱ్ఱపు సాలను గట్టి యా నృపా
గ్రణికిఁ బురోహితుండయిన బ్రాహ్మణునిం గిరిగహ్వరంబునన్ 982

తే. మతిఁ జెఱచి దాచి తాఁ బురోహితుని రూప
మొంది యనుపమమ్మైన యయ్యుర్విసురుని
శయ్యఁ బన్నుండె వేగ రాజన్యుఁ డింటఁ
దొలుత మేల్కని కాంచి యద్భుతము నొందె 983

ఆ. తపసిమహిమఁగాఁగఁ దలపోసి వేలేచి
రాణి తెలియకుండ రాజుననికి
నాతురంగమెక్కి యరిగెనుబురసతుల్
మగలెఱుంగలేని మార్గమునను 984

తే. రెండుగడియలు సనినంత నృపతివచ్చె
నంత నింటింట నుత్సవంబలరె వాద్య
రవములెసఁగెఁబురోహితు నవనివిభుఁడు
కాంచిస్మరియించెఁ జకితుఁడై కార్యమెదను 985

తే. మూఁడుదినములుయుగముగా భూవిభుండు
దలఁచె మదిలగ్నమయ్యె నాదంభమౌని
పదములం దా తనికివచ్చె నదనెఱింగి
రాజుకసకుఁ బురోహితబ్రాహ్మణుండు 986

తే వచ్చి రాజునకెఱిఁగించె వలయునట్టి
యంశములనెల్ల నృపతియు నతనిగురునిఁ
గాగ్రహించి పరిమోదించి గాఢమైన
భ్రమకు వశుఁడౌట నిశ్చేష్టభావమొందె 987

-: బ్రాహ్మణులు ప్రతాపభానుని శపించుట :-

ఉ. భూసురపట్సహస్రశతమున్ సకుటుంబముగాఁగఁబిల్వఁగా
జేసెనృపుండు వేదమునఁజెప్పినరీతిఁ జతుర్విధంబులై
వాసికినెక్కుభోజ్యములు వాంఛనుగొల్పెడిమద్రసంబులున్
వేసముఁబూనియున్నపృథివీతలనాథపురోహితుండొగిన్ 988

ఉ. వండెను బెక్కుకూరలిక వానిగణింపవశంబె యేరికా
తండు స్వమాయచేత వివిధంబగు జంతుసమూహమాంసముల్
మెండుగవంటచేయునెడ మిశ్రముముంబొనరించె వానదు
ష్టుండు ధరామరామిషముక్షోణిసురావళిఁ జేరెనంతటన్ 989

ఆ. అటుల వారినెల్ల నాహ్వానమొనరించి
పాదములనుగడిగి పంక్తిగాఁగఁ
గూరుచుండఁజేసె క్షోణీపతియు వారి
కన్నమిడుచునుండ నభ్రవాణి 990

క. ద్విజులార లెండు లెండడి
భుజియించినయెడల హానిఁ బొందెదరచటం
ద్యజియించి యిండ్ల కేగుడు
వృజినంబగు విప్రమాంస మిందుంట ననెన్ 991

తే. అనిన భోవాణిపలికిన నఖిలవిప్రు
లొక్కమొగిలేచి నిలుచుండి రుద్విభుఁడు
వ్యాకులంబొందసాగెను భావినశత
మోహియగుటను మాటైనఁ బుట్టకుండె 992

ఉ. అంతటవిప్రులెల్లఁ గడునాగ్రహమొంది మనంబునందు నొ
క్కింతయు జింతసేయక మహీశుని మూర్ఖనిశాచరుండవై
వంతనుబొందుమీవు పరివారయుతంబుగ క్షత్రబంధు నీ
స్వాంతమునందు మాకులము సర్వము భ్రష్టమొనర్ప నెంచుటన్

క. ఈశ్వరుండు మనుష్యులెల్లఁగా పాడె మా
ధర్మరక్షణంబుఁ దగనొనర్చి
కాని నీవు నీసకలపరివారంబుఁ
జెడెద రొక్కయేడు గడువకుండ 994

ఆ. నీ కులంబునందు నీరొసంగుటకైన
నుండబోవఁడొకఁడు నుర్విమీద
ననుచు శాపమీయ నవనీంద్రుఁ డది విని
వగటనొంద నభ్రవాణి మరల 995

ఆ. విప్రవర్యులార వివరింపకే మీరు
శాపమొసగినారు జనవరేణ్యుఁ
డాచరింపకుండె నపరాధమేమియు
ననిన నింగిపలుకు లవనిసురులు 996

క. విని చకితులైరి భూపతి
చనియెం బానసమునకు నచటభోజ్యంబుల్
గనఁబడవు లేఁడుపాకం
బును జేసిన బ్రాహ్మణుండు భూవిభుఁడంతన్ 997

క. పెనుదుఃఖంబున మరలం
జనుదెంచి యుదంతమంత క్ష్మాదేవులకున్
వినిపించి పుడమిపై వ్రా
లెను భయవిహ్వలతఁదాల్మి లేనికలంతన్ 998

ఉ. ఓనృపదోషమించుకయు నుండకపోయిన నీకు యోగమిం
తేఁయుఁ ద్రోవశక్యమె మహీసురశాపము దారుణంబదె
ట్లైయినను నన్యథాసలుప నర్హముగానిదటంచు రాజుతో
నానతియిచ్చి భూమిసురులందఱు నేగిరి యిండ్ల కంతటన్ 999

మ. విని యాపట్టణవాసులైన జనులావేళన్ సమాచారముం
ఘనసంతాపమునొందుచుం జెడు విధీకట్టామరాళంబుగా
కినిజేయన్ సమకట్టినావె నృపుఁడీ కీడొంద నర్హుండెయం
చును దైవంబును దూరసాగిరి మహాశోకాకులస్వాంతులై 1000

ఉ. అంతఁబురోహితున్ నిజగృహంబునఁజేరిచి దైత్యుఁడెల్లవృ
త్తాంత మెఱుంగఁజేయుటయు దంభతపస్వియు నెమ్మనంబునన్
సంతసమొంది మిత్రులగు క్షత్రియులందఱ లేఖలంపి దు
శ్చింత ఖలుండు గూర్చెనొక సేనఁబ్రతాప రవీంద్రుఁడాకఁగన్

చ. అటులొనరించి సైన్యయుతుఁడై పురమున్ బడి ముట్టడించ ను
ద్భట రణభేరి మ్రోయ రిపుపక్షము వారికిఁ బోరు ఘోరమై
యట జరిగెం బరాక్రమము నత్యధికంబుగఁ జూపి నిత్యముం
భటులు దివంబుఁ జేరిరి నృపాలుడు భ్రాతృయుతంబుగాఁ బడెన్

ఉ. ఈవిధి సత్యకేతు కులమెల్ల నశించె నొకండు లేక భూ
దేవుల శాపవాక్యములు దీనవలన్ వృథయౌనె యప్పుడా
భూవరులెల్ల నొక్కటరి పుత్రక్షయముం బొనరించి కీర్తి ల
క్ష్మీవిజయంబులం గొని తమిన్ నగరంను నాక్రమించుచున్ 1003

క. పోయిరి తమనగరములకు
నోయి భరద్వాజదైవ మొక్కొకవేళం
జేయును బ్రతికూలుండయి
యే యిడుమలనైన జగతి నెవ్వరికైనన్ 1004

తే. ధూళియే మేరుపర్వత తుల్యమగును
జనకుఁడు పరేత నాయకసదృశుఁడగును
త్రాడు భయమును గొల్పు సర్పంబురీతి
నగును దైవంబు ప్రతికూలుఁడైనయపుడు 1005

—: రావణాదుల జననము :—

ఉ కాలము గూడి సంధ్యఁగని కాంతుఁడు రావణనాముఁడై మహో
ద్వేలదశాననంబులును వింశతి బాహువులొప్పఁబుట్టె నా
ఖిలపరాక్రమాన్వితుఁడు వీరుఁడు సిద్ధబలుండు దైత్యుఁడై
యేలికతోఁ గుటుంబముదయించెను ఘోరనిశాచరాళియై

క. అరిమర్దన నాముండగు
ధరణీశుని సోదరుండు దర్పోద్ధతుఁడు
దురబలుఁడు కుంభకర్ణుం
డురుభీకరగాత్రుఁడగుచు నుద్భవమయ్యెన్. 1007

ఉ. భూవరుమంత్రి ధర్మరుచి పుట్టెను రెండవతల్లియందు నా
రావణు పిన్నతమ్ముఁడు నిరంతరధర్మరతుండు సంతత
శ్రీవరుపాదభక్తుఁడు విశిష్టగుణుండు విభీషణాఖ్య వి
శ్రావితకీర్తిజ్ఞాననిధిశాంతుఁడు దాంతుఁడుఁ దత్త్వవేత్తయై 1008

క. భూతలనాథునిపుత్రులు
నాతనిసేవకులు నతిభయంకర నానా
జాతుల రాక్షసులై రతి
నీతివిదూరులును ఖలులు నిర్దాక్షిణ్యుల్ 1009

తే. కామరూపులుఁ గుటిలులు గతవివేకు
లతులపాపులుఁ హింసకు లనవరతము
విశ్వసంతాపకరులు దోర్వీర్యయుతులు
వర్ణనముసేయ రాదిఁక వారినడత 1010

తే. పావనపులస్త్యవంశ సంభవమునపుడు
గనిన బ్రాహ్మణశాపంబు కారణమునఁ
బాపులై రందఱును ధర్మపరులుగాక
భూపతికులంబువా రుగ్రరూపులగుచు 1011

రావణ కుంభకర్ణ విభీషణులు బ్రహ్మచే వరములొందుట

తే. సోదరులు మువ్వురును గడునుగ్రతపము
సేసి రద్దాని వర్ణనచేయవశమె
ధాతవిచ్చేసి మెచ్చితిఁదాత నీదు
తపమునకు వేఁడు వరమన దశముఖుండు 1012

తే. పాదపద్మద్వయింబట్టి బ్రస్తుతించి
యోజగత్పతి కృప మదీయోక్తి వినుము
నరులు వానరులుందక్క నాకు నితర
జాతిచేఁ జావులేకుండ నలుపుమయ్య 1013

తే. అనిన నట్లగుఁగాక నీవతులతపము
చేసితివియనె బ్రహ్మతో శివుఁడుఁగలిసి
యంతఁ బ్రభుఁడేగి కుంభకర్ణాసురుఁగని
విపులముగఁజొందె మదిలోన విస్మయంబు 1014

తే. అతఁడు నిత్యంబు భుజియింప నఖిలజగము
నాశమగుఁగాన వాణినా నలువరాణిఁ
బ్రేరణమొనర్చి యా సురరిపునిబుద్ధిఁ
జెఱుపషణ్మాసముల్ నిద్రఁజెందనడిగె 1015

శా. అంతంబ్రీతివిభీషణుంగని త్వదీయార్థంబువాంఛింపు మే
నెంతేనిం గృపనిత్తుఁ బుత్రియనన నాకెల్లప్పుడున్ శ్రీరమా
కాంతాంఘ్రిద్వయభక్తినిమ్మనిన వాక్యాంతాప్రియుండిచ్చి తా
నంతర్ధానమునొందె వారరిగి రత్యంతప్రసన్నాత్ములై 1016

క. మయదైత్యపుత్రియతివి
స్మయకరసౌందర్యధుర్యమందోదరినాఁ
బ్రియవినయాన్విత గెలుచున్
వయోకృతుల విభ్రమమున వనితామణులన్ 1017

క. మయుఁడా కన్యారత్నముఁ
బ్రియమునఁ గొనిపోయి యిచ్చె భీకరదనుజా
న్వయమునకు నెల్లఁ బ్రభుఁడ
ద్వయ బాహుబలాఢ్యుఁడనుచు దశవదనునకున్ 1081

ఉ. మేలగుస్త్రీ లభించెనని మిక్కిలిసంతసమొంది రావణుం
డా లలితాంగిఁబెండ్లియయి యాతనితమ్ములకున్ వివాహముల్
చాలఁ బ్రియంబునన్ సలిపెఁ జక్కనికన్యలఁదోడి తెచ్చియా
బాలికలన్ వివాహమయి వారును సంతసమొందిరంతటన్ 1019

.: రావణుఁడు సపరివారుఁడై లంకాపట్టణమున నివసించుట :.

చ. వననిధిమధ్యమందుఁ జెలువం బలరారఁద్రికూటనామకం
బునగమగమ్యమై కమలభూపరికల్పితమై చెలంగుమున్
దనుజులకై మయుండు వివిధంబగుసౌధములన్ రచించెఁ గాం
చనబహురత్నకుడ్యరుచిజాలము మీఱఁగనందుఁ బొందుగన్

చ. భుజగనివాసమై వెలయు భోగవతీ విభవంబు మించి య
య్యజరవరేణ్యుఁడేలు పురమా నమరావతి సోయగంబు న
క్కజమగు నాత్మ తేజమునఁగప్పెడి చక్కదనంపు పెంపుతో
రజనిచరుల్ వసించునగరంబగు లంకతగుంబ్రసిద్ధమై 1021

తే. ఖేయముగనాల్గు దెసలం
దో యధియే యావరింప దుర్గము దృఢమై
యాయతరత్నఖచిత తప
నీయ విరచితముగఁదగుగణింపఁగ వశమే 1022

శా. ఏకల్పంబున నీశ్వరేచ్ఛఁబ్రభుఁడై యేరాక్షసాధీశ్వరుం
డాక్రమింబవు పట్టణంబున నతుల్య ప్రాభవోపేతుఁడై
వీఁకన్ సైన్య సమేతుఁడై వెలయు నవ్వీరున్ ససైన్యంబుగా
నాకల్పంబున సంహరించిరి రణప్రారంభులై నిర్జరుల్ 1023

క. శక్రప్రేరితులై ని
ర్వక్ర పరాక్రములు యక్షవరులా దుర్గం
బాక్రమణచేసి రక్షణ
సక్రమముగ సలుపు చుండ్రి శతలక్షభటుల్ 1024

క. రావణుఁడది విని సైన్యము
తో వడిఁజని ముట్టడించె దుర్గముయక్షుల్
పోవన్ సాగిరి కనితమ
జీవంబులఁజేతఁబట్టి చెచ్చెర భీతిన్ 1025

ఉ. అంతట రావణుండు పురమంతయుఁ జూచి సుఖాకరంబుగా
నెంతయు నూహఁజేసి యదు లేరికగమ్యము సుందరంబున
త్యంతనివాస యోగ్యమని యయ్యది వానికి రాజధానిగాఁ
గాంతలుఁ దమ్ములుం గొలువఁగా వసియించెనిశాట కోటితోన్ 1026

చ. ఎవనికి నుండయోగ్యమగు నిల్లది వానికి నాపరికారమహా
భవనము నెంచి వారలకుఁ బంచియొసంగిసుఖంపఁజేసెదా
నవులను యక్షకోటులకునాయకుఁడైతగు నాకుబేరునా
హవమున నోంచిపుష్పకము నగ్గముఁజేసికొనెంబ్రవీణతన్ 1027

క. కైలాస శైలమెత్తెన్
హేలంభుజబలమెసంగ నెంతయుఁగిరిడా
లోలుండై యాదానవ
పాలుండరిగెన్ వికాస భావముతోడన్ 1028

తే. సుఖముసంపదపుత్రులు శూరతయుఁ బ్ర
తాప బలజయకీర్తి సంతతులు నతుల
బుద్ధియును నిత్యనూతనవృద్ధిఁజెందె
లాభమభివృద్ధిగనమించు లోభమట్లు 1029

ఉ. చండబలుండు వాని సహజన్ముఁడు తీవ్రముఖుండు కుంభక
ర్ణుండు జగంబులోననొకరుండును బుట్టఁగ లేదు వానిను
ద్దండతఁదాకి పోరఁగలదంట సురంగొని కూర్కునార్నెలల్
పెండియు నిద్రమేల్కొనఁ ద్రివిష్టపముల్ కలఁగుం భయంబునన్ 1030

క. ప్రతిదినము తేఁడు భుజించిన
నతి శీఘ్రంబున నెతీఱు నఖిలజగము ల
ద్భుత సంగరప్రవీణుం
డతనికి సముఁడైనజోదు లటఁగలరింకన్ 1031

ఉ. రావణు జ్యేష్ఠపుత్రుఁడు దురంబున నాతనిమ్రోల నిల్వఁగా
లావరిలేఁడు ముజ్జగములంగల యోధుల నగ్రగణ్యుఁడా
దేవతలం బరాజితుల దీనులఁ జేయఁగఁ గోరి నిత్యముం
బోవుచునుండుఁ దత్పురముపొంతకు నంతకుఁడోయనన్ వడిన్ 1032

తే. కుముఖుఁడును ధూమకేతుండు కులిశరదుఁడు
కంపనుం డతికాయుఁడన్ ఖలులలోన
నొకఁడొకఁడె గెల్చు జగములనొక్క మొగిని
యట్టి యోధులుగల రసంఖ్యాకులచట 1033

క. అందఱును గామరూపులు
నందఱు మాయావులగుదురందఱుఁ గలలో
నంసయము ధర్మమెఱుఁగరు
మందోదరి విభునిగొలుచు మహదైత్యులలోన్ 1034

చ. ఒకపరి రావణుండు సభనుండి యపారముగాఁ జెలంగు దై
త్యకులమునందుఁ బెక్కుగువిధంబుల జాతులవారిఁ బుత్రపౌ
త్రకముఖబంధువర్గమును దక్కినసైన్యముఁ జూచి క్రోధమ
త్తకలితభాషణంబుల నధర్మపరాయణుఁడౌచు నిట్లనెన్ 1035

చ. సురలు మదీయశాత్రవులు సుండు నిశాచరయోధులార నే
నరిగితినేని వారలెదురై సమరంబుననిల్వలేకపో
దురు పరువెత్తి వైరియగు దోర్బలయుక్తునిఁ జూచి కానఁద
స్మరణదశావహంబయిన మార్గముఁ దెల్పెదనాలకింపుఁడా 1036

క. భుజబలులగు మీరలు సని
ద్విజభోజన హోమయజ్ఞ దీక్షుల మంత్రా
ర్థజప శ్రాద్ధక్రియలను
నజస్రమును బాధసేయుఁడటు చేసినచోన్ 1037

క. సురలు బుభుక్షుంగృశులై
యురుదెంచి తమంతదారక నందఱనే నా
తరుణమున నొక్కసారిగఁ
బరిమార్పఁగ లేక చెఱలబంధమొనర్తున్ 10

క. అని తెలిపి మేఘనాదుం
దనయునిరావించి సురల దర్పోద్ధతులం
దనవశులఁజేసి తెమ్మని
పనిచె మునాశీరుమీఁదఁ బగరెట్టింపన్ 103

రావణుఁడు దిగ్విజయార్థమేగుట.

తే. అతఁడుఁ బిత్రాజ్ఞస్కంధమునందుఁ దాల్చి
యరిగెనటునలెఁ దక్కుయోధాళిఁబంచి
తాను గదఁబూని నడచె నద్దశముఖుండు
సరభసంబున సంగరోత్సాహి యగుచు 1040

ఉ. రావణుఁడేగుచోఁ బృథివిగ్రక్కదలెన్ ఖచరీ సుగర్భవి
స్రావములయ్యె గర్జనముసల్పినఁ గ్రోధితుఁడైన యాదశ
గ్రీవుఁడు వచ్చుచుంటవిని గేహములంద్యజియించి కాంచన
గ్రావగుహాంతరంబుల సురల్ సొరఁబాఱిరి భీతచిత్తులై 1041

ఉ. ఆలరి రావణుండటు దిశాధిపలోకములందుఁజొచ్చి ది
క్పాలుర నందఁగానక నభంబును దిక్కులుప్రేలనార్చి వా
చాలత నిర్జరాళిని దిసంతులుకొట్టుచుఁ దిట్టసాగెనా
భీలత మాటిమాటికిని బిట్టుగఁజేయుచు సింహనాదముల్ 1042

మ. రణకాంక్షన్ మదమత్తుఁడౌచుఁ బ్రతివీరగ్రామణిన్ రోసి రా
వణుఁడెందుంబొడఁగానలేక భువనవ్రాతంబునందా నభో
మణి చంద్రానలపాశిపాశి మరుదంబానాథమిత్రాదులం
ఫణిసిద్ధామర మర్త్యకిన్నరతతిం బాధించె మార్గంబునన్ 1043

ఆ. అజుని సృష్టిలోన నంగనారణులెంత
వఱకుఁగలరొ యంతవఱకుఁగూడ
సతులుఁ బురుషులును వశంబయిపోయి రా
దైత్యనాయకునకు దశముఖునకు 1044

తే. అందఱునుగూడ నాతనియాజ్ఞ భయము
నంది పాలనమొనరించు చధిక నమ్ర
భావమున నాదుశాత్రవుని పాదములకు
వంగి నతులొనరింపఁ గావలసెనపుడు 1045

తే. భుజబలంబున సకలమహా భువనములను
స్వవశమొనరించి రావణచక్రవర్తి
యొరులకేరికి స్వాతంత్ర్యమొసఁగకుండ
నఖిల రాజ్యమునేలు నిరంకుశముగ 1046

తే. యక్షగంధర్వనరకిన్నరాహి దేవ
కన్యకలబల్మి బాహువిక్రమము సూపి
యెత్తికొనివచ్చి ప్రీతివరించె నతఁడు
లలిత సౌందర్యవతుల విలాసవతుల 1047

ఆ. ఇంద్రజిత్తు తండ్రియిచ్చిన యానతి
కైవడిని సమస్త కార్యములను
జక్కఁబెట్టివచ్చెఁ దక్కిన దానవుల్
సలిపినట్టి చెయిదములను వినుము 1048

ఉ. పాపులు భీమరూపులు నుపద్రవకారులునాదితేయ సం
తాపకరుల్ కృపారహితదారుణ కార్యధురంధరుల్ స్వమా
యాపరికల్పితాకృతులుదగ్ర నిశాచరులెల్లఁగూడి ధ
ర్మాపహులైరయొనర్తురు ప్రియంబున వేదవిరుద్ధకృత్యముల్ 1049

క. ఏ దేశంబున గోపులు
భూదివిజులుఁగలరో యట్టి పురజనపదముల్
బూది యొనర్పఁ గడంగుదు
రాదురితాత్మకులు దహనునందిడి కడిమిన్ 1050

తే. ఎచ్చటను శుభాచరణంబు లెసఁగకుండ
సమర భూసురగురుగౌరవములు లేవు
లేవు జపయజ్ఞదానముల్ దైవభక్తి
వినఁబడదు కలను బురాణవేదపఠన 1051

చ. జపతపముల్ క్రతూరుదివిమద్వ్రతయోగవిరాగదాన స
ల్లపనము వీనులంబడ భళాయని రావణుఁడే స్వయంబుగా
నపరిమితత్వరంజని యవన్నియుఁ జిందరవందరౌనటుల్
చపలతఁజేయు విశ్వమున సత్క్రియలెల్లఁజెడన్ మహాక్రుధన్ 1052

తే. వినఁబడదు ధర్మమనుమాట విశ్వమందు
రక్తినెవఁడైన వేదపురాణములను
జెప్పుచుండిన భయమొందఁజేసి వాని
రాష్ట్రముననుండి తోలఁగించు రావణుండు 1053

క. హింసాప్రియులగు భీకర
మాంసాశనపాప మనుపమానమమితమా
ధ్వంసకుల దుర్వినీతిఁ బ్ర
శంసింపఁగ దుర్లభంబు జగతినెవరికిన్ 1054

తే. మాతృపితృదైవముల నవమానపరచి
సాధువులు దమ్ము సేవింప సమదులగుచు
ఖలులుఁ జోరులు జూదరుల్ కలుషమతులుఁ
బరధనపరాంగనారతుల్ ప్రబలిరపుడు 1055

తే. శైలజా వినుమట్టి యాచరణపరులు
రాక్షసులుగాఁ దలంపు ధరామతల్లి
ధర్మహానినిగాంచి సంతాపమొంద
సాగె మనమున నత్యంత సాధ్వసమున 1056

గోరూపధారిణియగు భూమియు, సురలును బ్రహ్మయు
విష్ణుని శరణు వేడుట.

తే. వసుధ యిట్లనితెలఁచెఁ బర్వతసరిత్స
ముద్ర భరమెంతయేనియు మోయుచున్నఁ
దోఁపదే బాధయును బరద్రోహపరుల
భరము భరియింప నత్యంత భాధ నాకు 1057

తే. అనుచుఁ బ్రతికూలధర్మవర్తనముఁగాంచి
పలుకఁజాలక రావణుభయముచేత
ధారుణీదేవి గోరూపధారిణియయి
మునులు సురలున్న చోటికిఁ బోయియేడ్చె 1058

క. కాని ప్రయోజనమేమియు
గానంబడకుండెవారుఁ గాతరులగుటం
దీనతవినిరా రోదన
మాననముల దుఃఖభావ మావహిలంగన్ 1059

మ. సుర గంధర్వ మునీంద్రులెల్ల గుమియై శోకార్త గోరూపయౌ
ధరణీదేవిని వెంటఁబెట్టుకొని శ్రద్ధాభక్తులేపార నా
సరసీజాసనుపాలికింజనఁగ నాసందర్భమాలించి యా
హరియే నీకును నాకుసాయమగు నీవానాధుసేవింపుమా 1060

తే. ధీరతవహించి హరిపదవారిజముల
స్మరణసేయుమతఁడు భక్తజనులపీడ
నెఱిఁగి తొలఁగించుఁ గరుణ సర్వేశ్వరుండ
టంచు ధరఁగాంచి యెఱిఁగించెనవ్విరించి 1061

తే. అపుడు సురలెల్లఁగూర్చుండి హరినిఁగనఁగ
యోచనముసేసిరా పద్మలోచనుండు
మనకెటులనబ్బుఁ బిల్వఁగా ననుచు నొక్కఁ
డనియె వైకుంఠపురికేగనగునటంచు 1062

తే. మఱియొకండనె క్షీరాబ్ధిమధ్యమున న
వాసమొనరించు వైకుంఠవాసుడనుచు
నెవని కేరీతిభక్తియు నెంతప్రీతి
కలుగు నారీతిఁ బ్రభుఁడు సాక్షాత్కరించు 1063

తే. అని మహాదేవుఁడనియె నోయద్రిరాజ
తనయ నేనాసమాజమధ్యమునుండి
పలికితిని వ్యాపకుండు సర్వసముఁడెఱుఁగు
దమలమగు ప్రేమఁ బ్రత్యక్షమగునతండు 1064

తే. ఎందు నేదేశకాలములందు నేది
శల విదిశలను నెచట నీశ్వరుఁడు లేఁడో
సర్వజగదంతరాత్ముండు సర్వరహితుఁ
డును విరాగియుఁ బ్రేమఁదోఁచును విభుండు 1065

క. అను నావచనం బెల్లరి
మనములకుం బ్రీతిసేయ మహితుండగు న
వ్వనజజుఁడు సాధు సాధని
వినుతించెన్ విపులహర్షవివశుండగుచున్ 1066

తే. కనుల నానందబాష్పాంబుకణము లొలుక
సావధానత మదికి ధైర్యంబుగొలిపి
హస్తయుగళంబు ముకుళించి హరినిగూర్చి
యిట్లనిస్తుతింపఁదొడఁగె వాణీశ్వరుండు 1067

సీ. జయజయసురనాథ జయసుఖదాయక
జయప్రణతావన జయపరేశ
జయగోద్విజానంద సంఘాతదైత్యారి
జయసింధుకన్యకాప్రియహృదీశ
జయజయ ఘవినాశ సర్వహృదయవాస
జయపరమానంద జయముకుంద
జయజగద్వ్యాపక సర్వంసహాదేవ
పాలకయద్భుత భద్రకరణ

తే. మహితభవదీయఘటనల మర్మమెఱుఁగ
నెనరిశక్యము సర్వేశ యీశ్వరేశ
సహజకరుణాళుఁడవు దీనజనకృపాళు
మము ననుగ్రహదృష్టిఁ జూడుమయనంత 1068

మ. అతివైరాగ్యయుతానురాగ గతమోహానందమానీంద్రసం
తతి రాత్రింబవలుల్ మహానియతితో ధ్యానంబుఁగావించును
న్నతినే దేవు పవిత్రచిత్రచరితన్ మాయావిహీనంబు సాం
ద్రితరాఖండమునిందిరాయాదృశము నా బ్రహ్మంబు నేఁగొల్చెదన్

తే. జయతు శ్రీసచ్చిదానంద జయదమంద
సత్కృపాసాంద్ర వైతేయ జలజచంద్ర
నిర్గుణనిరీహ నిస్తులనిర్వికార
సగుణసజ్జనహృత్కుశేశయవిహార 1070

సీ. ఏవిభుండు సహాయమేమియులేకయే
సృష్టించుజగములఁ ద్రివిధగతుల
నెవ్వండు భవభయాహీనవిపచ్ఛమా
భంజనుండును నిరంజనుండు

భక్తియుంబూజించు పద్ధతియెఱుఁగని
మమునయ్యఘాదిప్రేమమునఁగనఁడె
శబ్దచాతుర్యంబు సకలంబుఁద్యజియించి
వాఙ్మనఃక్రియల దేవవ్రజంబు

ఆ. సకలమిప్పుడెవని శరణంబునందుండె
శారదయును వేదచయము శేషుఁ
డఖిలసన్మునీంద్రులంతరంగంబుల
నేవిభుని మహత్వమెఱుఁగలేరొ 1071

ఉ. వేదములేమహావిభుని విష్ణువచించెనుదీనకోటికా
హ్లాదకరుండునుం బ్రియుఁడునంచతఁడే కరుణించుమమ్ములన్
శ్రీదయితుండు శాశ్వతుఁడు జిన్మయుఁడార్తిమహాంధకార వి
చ్ఛేదకభానుమూర్తి భవసింధునుమందరకల్పుఁడాదృతిన్ 1072

చ. సకలమునీంద్రసిద్ధసురసంఘములేము భయాతురత్వదు
ర్వికలమనస్కుతంబరుని విశ్వమయున్ సుఖపుంజునిన్ను నీ
ప్రకృతికిఁ గారణుండవగు భవ్యగుణాశ్రయు నాశ్రయించి నీ
యకలుషపాదపద్మములనన్యమతింభజియింతుమవ్యయా 1073

తే. కాన నందఱఁబ్రోవుమో కమలనాభ
భక్తవత్సలయాశ్రిత పారిజాత
పరమపావనసర్వేశ భవవినాశ
యనుచు నతిభక్తిఁ బ్రార్థించుననసరమున 1074

మ. ధరణీదేవియు నిర్జరుల్ సభయులై తాత్పర్యతంబల్కఁగా
పరమస్నేహరసార్ద్రవాక్యములకుం భానంబునన్ మెచ్చి దు
స్తరమా సంశయశోకనాశక మహాసంతోషసంధాయక
న్ముదమొప్పల్దగ నభ్రవాణియనె సంభోదోద్గభీరధ్వనిన్ 1075

చ. మునివరులార నిర్జరసమూహములార భయంబుమానుఁడే
నినకులమందు మీహితము నెంచి జనించెద మానవాకృతిం
గనుచు మదంశయుక్తముగఁగశ్యపుఁడయ్యదితీసమేతుఁడై
ఘనతపమాచరింప మును కామితమిచ్చితివారి మెచ్చుచున్ 1076

క. కౌసల్యా దశరథులై
యాసుమహితమతులు కోసలాఖ్యాతపురీ
వాసులయి భూరిరాజ్యము
వాసిగ నిప్పుడేలుచున్నవారు ధరిత్రిన్ 1077

క. ఇనకులతిలకుండగు నా
యనఘునకే నాల్గురూపులై జనియింతున్
మును నారదవాక్యము చొ
ప్పునను బరమశక్తిసహితముగ మానవతన్ 1078

చ. ధరణిభరంబువాపెదను దైత్యకులంబునడంచి మీరు ని
ర్భరపరితోషమొంద వగవంబనిలేదనఁగన్ నిలింపులా
పరమవియత్సరస్వతిశ్రవఃపుటపర్వమొనర్పఁగా మనోం
బురుహములెల్లఁజల్లఁబడఁబోయిరి భూమియునిర్భయాత్మయై 1079

ఉ. అంబుజసంభవుండును నయంబొనరింపఁగ నిర్భరానలం
బంబొనగూడెనాకనుచు భావమునందు ముదంబునొందె హే
మాంబరుఁడుర్విసంభవిలసద్విభుఁగొల్వసురల్ ప్లవంగ రూ
పంబులఁదాల్ప నాజ్ఞయిడి బ్రహ్మచనెన్ నిజరాజధానికిన్ 1080

—: దేవతలు వానరులై జనియించుట :—

క. సురలు నిజధామములకే
గిరి విశ్రమితాత్ములగుచు క్షితిసహితముగా
సరసిజసంభవునానతి
శిరములనిడి హర్షమొదవ క్షిప్రముగ మహిన్ 1081

క. జనియించిరి వానరులై
యనుపమబలధీవరిష్ఠాపు లతివీరులుగా
ఘనపర్వత తరునఖముల
ననివారుపయోగపటుతు రాయుధములుఁగన్ 1082

తే. ధీరులుం బుద్ధిమంతులు దారధైర్య
సాహసులు శౌర్యవంతులా సకలకపులు
భగవదాగమనమునకై పథముఁగనుచు
నుందురద్రివనాదుల యూథములుగ 1083

తే. నడుమవిడిచితి నుడువుచుఁ గడువిచిత్ర
సుందరచరిత్ర మిస్పుడానంద మొదవఁ
జెప్పెదను వినునుద్దానిఁ జిత్తమలర
సావధానమనస్కవై యద్రితనయ 1084

-: శ్రీ రామావతార చరిత్రము :-

సీ. శ్రీరఘువంశ శిరోరత్నమలఘు గు
ణాకరుండమల వివేకయుతుఁడు
దశరథుండనఁగ వేదప్రసిద్ధాఖ్యుండ
యోధ్యాపురప్రభుం డుత్తముండు
ప్రజ్ఞాననిధి సత్యపాలనపరుఁడు ని
రంతర ధర్మధురంధరుండు
నీతిమంతుఁడు కృపానిరతుండు సత్కళా
భరితుండు కోదండపండితుండు

తే. సతత శార్ఙ్గధరధ్యానసక్తవిమల
భక్తిమధురసుధారస పానరతుఁడు
ధీయుతుఁడు ధీరుఁడంచిత శ్రీయుతుండు
శిష్ట బుధజనవినుత సచ్ఛీలయుతుఁడు 1085

మ. సరసుండా నరనాథచంద్రునకుఁ గౌసల్యాదిభార్యాత్రయం
బుసౌందర్యవిలాసభాసుర పవిత్రోదారశీలోద్గుణా
భరణాలంకృతమై నిరంతర నిజప్రాణేశసేవాధురం
ధరమై శ్రీహరి పాదపంకరుహసంధ్యానప్రియంబై తగుఁ 1086

-: దశరథుని పుత్రకామేష్టి :-

మ. తనయుల్ లేరను చింత నొక్కపరి యాధాత్రీవరుండా వసి
ష్ఠునిజూడంజని తత్పదాంబురుహముల్ సోకం గిరీటంబు వం
చి నమస్కార మొనర్చి కష్టసుఖముల్ చెప్పెంగురూత్తంసుతో
వినయంబొప్పఁగ మౌనియిట్లనియె నుర్వీనాథునోదార్చుచున్ 1087

మ. వెతనీకేందుకు ధైర్యమూను త్రిజగద్విఖ్యాతచారిత్రులా
సుతులన్ సర్వోరభక్తభీతిహరులన్ క్షోణీభరోత్పాటన
వ్రతులం బావనశీలురన్ సుగుణులం బ్రస్ఫీతసౌందర్యులన్
క్షితినాథోత్తమ కాంచఁగాఁగలవనం జిత్తంబు రంజిల్లఁగన్ 1038

ఉ. భూవిభుఁడేగెనంత మునిపుంగవుఁడై తగు ఋష్యశృంగు స
ద్భావుని శాంతునిం బరమపావనునిం బిలిపించి భక్తితో
నావసుధావరార్థమయి యాతనిచేతను బుత్రకామమున్
బావనమైన యిష్టిసలుపంగనొనర్చె వసిష్ఠుఁడత్తఱిన్ 1089

తే. భక్తి నాతఁడు వేల్వ వైశ్వానరుండు
పాణిపంకేజమునఁ జరు పాత్రఁబూని
యతుల దేదీప్యమాన దివ్యాంగ మెసఁగ
ధారుణీశ్వరుప్రోలఁ బ్రత్యక్షమయ్యె 1090

తే. అటులఁ బ్రత్యక్షమై నిల్చి యవనినాథ
యివ్వసిష్ఠుండు దలఁచినట్టిష్టసిద్ధి
యయ్యెనీకీహవిస్సు నీయంగనలకుఁ
బంచియిమ్ము యథాయోగ్యభాగములుగ 1091

క. అని చెప్పి యదృశ్యుండై
చనె నాపాయసపుఁబాత్ర జననాథుకరం
బునఁ బెట్టి యగ్నిహోత్రుఁడు
వినుమవ్వలికథను పూర్ణవిధుబింబముఖీ 1092

తే. అంత దశరథమేదినీకాంతుఁ డంత
రంగమునఁ బట్టరానిహర్షంబునిగుడఁ
బిలువనంపెఁ గౌసల్యాది ప్రియసతులను
వచ్చిరా కామినీమణుల్ ప్రభునికడకు 1093

క. వారలలోఁ గౌసల్యకు
నారాజేంద్రుండొసంగె నర్ధాంశంబున్
సారతర పాయసంబుం
భూరమణుఁడు సేసె శేషమునుద్వ్యంశముగన్ 1094

తే. అందులోనొకపాలు సానందుఁడగుచు
నిచ్చెఁ గైకేయికిం ధరణీశ్వరుండు
మరలఁ గరములనుంచె నమ్మానినులకు
శేషమును రెండుభాగముల్ సేసి యతఁడు 1095

క. సంతోషమున సుమిత్రా
కాంతకు నయ్యుభయహస్తకలితాంశములం
గాంతుం డొసఁగఁగ నెద న
త్యంత ముదంబొదవ వానినాయమకొనియెన్ 1096

తే. మువ్వురును గర్భవతులయి భూరిసౌఖ్య
హర్షరసభరితాత్మలై యలరుచుండ
సౌఖ్యసంపత్తులొప్పారె జగములందుఁ
జక్రి గర్భస్థుఁడౌ దివసంబు మొదలు 1097

క. తేజశ్శీలాన్వితలై
భ్రాజిత కమనీయ గర్భభారంబులతో
రాజగృహంబున మెలఁగిరి
రాజాస్యలుమువురు సురుచిర శ్రీగరిమన్ 1098

-: కౌసల్యకు శ్రీరామచంద్రుఁ డుదయించుట :-

క. భగవంతుఁడవతరింపం
దగుసమయమువచ్చె వారతారాగ్రహముల్
మిగుల శుభస్థితినుండఁగ
నగణిత శుభలగ్న యోగమగు తిథియందున్ 1099

చ. సకల చరాచరంబులును సంతసమొందఁగ సౌఖ్యమూలమై
యకలుష చైత్రశుద్ధమున నంచితమౌ నవమిం గృహంబురా
శికి హరికిష్టమైన యభిజిచ్ఛుభ వేళను శీతముష్ణమొం
దక దినమధ్యమై ప్రమదదంబగు కాలమునందు రాముఁడై 1100

ఆ. అవతరించెఁ జక్రి యఖిలలోకేశ్వరుం
డాదిమధ్యరహితుఁడైన విభుఁడు
సకలలోకములును సంతోషజలరాశి
నోలలాడె శాంతి యుప్పతిల్ల 1101

ఆ. ఎన్నియేనిదినము లేతెంచుఁ బఱతెంచి
యుట్టిపోవుచుండు నేమరించి
కోసలేంద్రకన్య కొడుకునుగనినట్టి
దినముఁబోలవెట్టి దినములైన 1102

ఉ. మందసుగంధబంధుర సుమారుతముల్ విలసిల్లెఁజల్లనై
సుందరమై వనప్రతతిసూన విరాజితమయ్యె వాహినీ
బృందము నిర్మలామృతపు నెల్లువలం జెలఁగెన్ సురాళియా
నందమునొందె సాధులమనంబులనుల్లసిలెం బ్రమోదముల్ 1103

మ. గిరులన్ రత్నములుప్పతిల్లెవిధియుం గీర్వాణసంఘంబులుం
బరమానందమునన్ విమానములఁ జెల్వంబొప్ప సన్నాహులై
వసుసంబోయి సమూహమైనిలువ నభ్రంబెల్లశోభిల్లెఁ బా
డిరిగంధర్వులు శౌరిచారుగుణకోటిన్ నాట్యముల్ సేయుచున్ 1104

ఉ. ప్రాంజలులంఘటించి ప్రసవాళి వెసంగురియించి యాజగ
ద్రంజకు రాము నెన్నుచు సురల్ మునులున్ ఫణులున్ సహర్షులై
సంజనితాశ్రుపూరముల సంస్తవముల్ బొనరించిరెల్ల ది
క్పుంజముప్రేల దుందుభులు మ్రోయఁగ మింటనకుంఠితంబుగన్

క. సురలీవిధమున వినతుల్
పరమానందమునఁ జేసి భగవంతు గుణా
కరునిం బరిపరివిధముల
స్మరియించుచు నేగిరాత్మ సదనంబులకున్ 1106

ఆ. అఖిలభువననిలయుఁ డాదిమధ్యాంత వి
హీనుఁ డక్షరుం డహీంద్రశాయి
యాదివిష్ణుఁ డుదయమయ్యె నజుండయ్యె
దశరథావనీంద్ర తనయుఁ డనుచు 1107

ఆ. దేహధారణులను ద్రివిధమార్గంబులఁ
ద్రిప్పనేర్పుగలుగు దిట్టయపుడు
దేహియయ్యె నట్టిదేవుని మూఢుఁడౌ
దేహధారియెట్లు తెలియఁగలఁడు 1108

ఆ. సౌఖ్యదాయకుండు సకలలోకములకు
ముక్తిదాయకుండు మునివరులకు
భక్తిదాయకుండు పరమయోగీంద్రుల
కిష్టదాయకుండు శిష్టులకును 1109

-: కౌసల్య శ్రీరామచంద్రుని స్తుతించుట :-

సీ. పరమదయాళుని భాసురకౌశేయ
వాసుఁబరేశు శ్రీవత్సవక్షు
నద్భుతచారిత్రు నతిరూపలావణ్యు
నమల భక్తవిధేయు నంబుజాక్షు
శంఖచక్రగదాది సాధనాంచిత చతు
ర్బాహుని విజితనిర్జరవిపక్షు
కౌస్తుభవనమాలికా ముఖాలంకార
భూషితు సంతతభువనరక్షు

తే. అంబుదశ్యామదేహు విహంగవాహు
ప్రమదకరరామభద్రు శోభాసముద్రు
ఘనుని నిజహితకారి జగద్విహారిఁ
గాంచెఁ గౌసల్యకన్నుల కఱవుదీఱ 1110

ఆ. కరయుగంబుమోడ్చి కౌసల్యస్తుతియింప
సాగె నీవిధమున సర్వమయుని
తనయరూపమొంది తనమోలిలనున్నట్టి
జలదనీలగాత్రు జలజనేత్రు 1111

తే. నిన్ను నేరీతి స్తుతియింతు నే ననంత
వేదములును బురాణముల్ విభునినిన్ను
జ్ఞానమాయాగుణాతీతుగా నుతించుఁ
బారరహితకృపా సుఖభద్రజలధి 1112

ఆ. నాహితంబుఁగోరి నలినాక్ష భక్తజ
నానురాగి యుదయమందితీవు
సరసిజాసనాది సన్నుతచారిత్ర
చిత్తజారిమిత్ర శ్రీకళత్ర 1113

శా. నీమాయారచితాబ్జజాండతతి రాణించుం గృపాళూ భవ
ద్రోమాగ్రంబులనంచు నెంచఁదగు నాశ్రుత్యుక్తమున్ వించు దే
వా మద్గర్భమునందునుంటి నను నీహాస్యోక్తి నాలించి నం
ధీమంతుల్ స్థిరబుద్ధినుండఁగల రే దేవప్రియా యవ్యయా 1114

చ. అనవుడుఁ దల్లి జ్ఞానమున గాననమందెలనవ్వు దోఁపఁ జి
త్రినటనసల్పనున్న గుణధాముఁడు రాముడు రమ్యమౌ కథం
జననికిఁ దెల్పె పుత్రునెడఁ జాలఁగ మోహముగల్గునట్లుగా
నొనరుప నాత్మరాగరసముప్పతిలం జనయిత్రి యిట్లనెన్ 1115

క. శనయా కోటితరణి సమ
ఘన తేజముగల్గు మూర్తిఁ గనుఁగొన నాకుం
గనులు సెదరెఁ గావునఁ జ
క్రనిబాలుఁడవై ప్రియంబుఁ గలిగింపు మనన్ 1116

ఆ. సకలసురవిభుండు చక్రిశిశువయి
యేడ్వసాగె నెవ్వరీచరిత్రఁ
బాడి రేని వారు భవకూపమునఁబడ
కవ్యయంపు పదమునందఁగలరు 1117

క. మాయాగుణేంద్రియ ముఖా
జ్ఞేయుండౌ ప్రభుఁడు స్వేచ్ఛచే దేహధరుం
డై యవనీసురగోసుర
శ్రేయార్థి నరావతారసిద్ధి నెసంగెన్ 1118

క. అంతశిశు వేడ్వవిని నృప
కాంతలు ధాత్రులును దాసికాగణమెల్లన్
సంతోషసంభ్రమ సమే
తాంతఃకరణములనేగి యాప్రియవాణిన్ 1119

క. వినిశిశువుంగని మోదం
బినుమడిగా సంభ్రమమున నిటునటుదాసీ
జనము వరువెత్తఁబట్టణ
జననివహముగూడ హర్షజలనిధిఁదేలెన్ 1120

.: దశరథుఁడు పుత్రజననవార్తనాలించి యంతిపురమున కేగుట :-

ఆ. తనయు జననవార్త దశరథుండాలించి
ప్రేమఁ బులకితాంగుఁడై మనోర
థము ఫలించెననుచుఁదలఁచి బ్రహ్మానంద
పరవశాత్ముఁడగుచు నరవరుండు 1121

ఉ. ఏవిభునామమున్ వినినవెల్ల శుభంబులు సంభవించునా
దేవుఁడు నాగృహంబున మదీయతపఃఫలమై జనించెనా
జీవనమున్ ఫలించెనని చింతనచేయుచు హర్షమగ్నుఁడై
మ్రోవఁగఁజేయఁగాఁబనిచె భూరిరవంబున వాద్యసంతతిన్ 1122

మ. గురువర్యుండగు నవ్వసిష్ఠుఁబిలువన్ క్షోణీసురవ్రాతముల్
పరివేష్టింపఁగవచ్చి యయ్యనుపమప్రస్ఫీతతేజున్ మనో
హరసౌందర్యఖనిన్ వచోపరితతిచే నగ్గింపనెన్నాళ్లకుం
బరిపూర్తింగననట్టి సద్గుణగణప్రాలంబకుండింభకున్ 1123

క. కాంచెదరంగిత హర్షో
దంచిత మతియగుచుభూవరాగారము సొ
త్తెంచి నృపుఁడప్పుడు రహిఁగా
వించెన్ నాందీముఖ ప్రవిమలక్రియలన్ 1124

తే. జాతకర్మంబుఁగావించి జనవిభుండు
బ్రాహ్మణులకును హాటకాంబరసురత్న
ధేనుదానంబు లొనరించి తృప్తిపఱచె
నర్థిజనములకును నభీష్టార్థములిడి 1125

చ. నగరము శోభమీఱుచుఁగనంబడెఁ గేతనతోరణాళిచే
నగణితవైభవంబడరనంబర దేశమునుండి పూలువె
ల్లుగ,గురిసెన్ సమస్తజనులుంబ్రిమదాంబుధిమగ్నులైరి యిం
పుగసమలంకరించుకొనిపోయిరి కాంతలుగుంపుగుంపులై 1126

ఉ. కాంచనకుంభముల్ గొనుచుఁగామినులాగతిఁబళ్ళెరంబులం
దుంచి శుభప్రదంబులగు నుత్తమవస్తువులంగ్రహించిమో
దించుచుఁ బాడుచుండశరథేశ్వరు మందిరముం బ్రవేశమై
యంచితమూప్రియం బెసఁగ నారతులిచ్చుచుమాటిమాటికిన్ 1127

క. శిశుచరణంబులవ్రాలుచుఁ
గృశమధ్యలు ప్రేమవశతఁ గేరుచునుండన్
విశదముగ వందిమాగధ
కుశలులుగాయకులు రామగుణములు వాడన్ 1128

క. చెలఁగ బహువైభవంబుగ
నిలాపతియొసంగె ధనము లెల్లరకునుపీ
ధులెసఁగె మృగమదకుంకుమ
మలయజసంకలిత కర్దమప్రచురములై 1129

సౌందర్యధాముఁడగు గో
విందుఁడు వొడమెనని సకలవేశ్మముల శుభా
నందకర వాద్యఘోషము
లందముగాఁజెలఁగెఁ బురుషులతివలు నలరన్ 1130

-: కైకేయీసుమిత్రలకు భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నులుదయించుట :-

శా. కైకేయీసతియున్ సుమిత్రియుశుభాకారాంగులంబుత్రిలన్
లోకానందకవేద్యలక్షణుల భానుప్రోల్లసత్తేజులన్
రాకాచంద్రనిభాస్యులంగనిరి నవ్వస్వామికేఁ వాణి కే
న్నాకాలంబునఁ బౌరులందిన సుఖంబగ్గింపఁగాశక్యమే 1131

ఆ. అగరుధూపధూమ మంధకారంబన
నలమురక్తచూర్ణ మరుణిమమున
మందిరముల నలరుమణులు తారలనంగఁ
బూర్ణకలశ మిందుమూర్తి యనఁగ 1132

చ. పొలుచుతమస్వినీసతి ప్రభుంగన నేగి సరోజబంధును
జ్వలుఁగని సంకుచించి తగుసంధ్యక్రియన్ విలసిల్లెనో యనం
జెలఁగెనయోధ్య మందిరవిశిష్టశ్రుతి ధ్వనిపక్షికూజితం
బులుగ నిసుండునొక్కదినముంబలె మాసమునిల్చెఁ బ్రీతుఁడై 1133

ఆ. రథసమేతుఁడగుచు రవినిల్చియుండంగ
రాత్రియేవిధమున రాఁదొడంగు
నేకమాసదివసమెన్నాళ్ళకయ్యె నీ
భేదమెఱుఁగరెపరుఁ బృథివిజనులు 1134

క. గుణగానముచేయుచు దిన
మణియేగెఁ బ్రాణులును నమర్త్యులు సిద్ధుల్
ఫణులును దమభాగ్యంబుల
గణుతించుచు నరిగిరి స్వనికాయంబులతోఁ 1135

తే. వినుము పార్వతి దృఢమతి వింతయైన
నాదుచౌర్యవృత్తాంతంబు నాదరమున
నపుడు కాగభుశుండితో నరిగినేన
రాకృతిధరించి యయ్యయోధ్యాపురమున 1136

ఆ. పరమహర్ష మెసఁగ వాడవాడలయందు
సంచరించితిమి ప్రశస్తమైన
ప్రేమసౌఖ్యవశత వికసితాత్మలమయి
యిటుపురమును దీసి నెఱుఁగరెవరు 1137

తే. ఈశుభచరిత్రి నెఱుఁగుదు రెవరియందు
సాంద్రముగనుండు శ్రీరామచంద్రుకరుణ
వారుతక్కినవారికి వశముఁగాదు
తెలియ మహీశావనీధరాధిపకుమారి 1138

తే. ఎవరెవరి కేదియిష్టమో యెఱిఁగిరాజు
రథగజతురంగ ధేనువస్త్రవ్రజంబు
హేమహీరాదు లెలమితోనిచ్చెనట్టి
హర్షసమయంబుసం దసంఖ్యాకముగను 1139

క. మోదించి రెల్ల రాశీ
ర్వాదంబులొసంగి మహిఁజిరంజీవులుగా
శ్రీదయితుఁడు తులసీశుం
డాదరమునఁబ్రోచు సుతులనని ప్రేమమునన్ 1140

—: బాలచరిత్రము :—

ఉ. ఈగతిఁగొన్నినాళ్లు సనెనెవ్వరెఱుంగక రాత్రిలుంబవల్
సాగుచునుండ సంతస్నృపచంద్రుఁడు బిల్వఁగఁబంపె నామహా
భాగుని జ్ఞానియైన మునివర్యు వసిష్ఠునినాత్మజాళికిన్
నాగరులుబ్బ నామకరణంపు మహోత్సవమాచరింపఁగన్ 1141

ఉ. పూజదొనర్చి రాజుమునిపుంగవ నీమదికిష్టమైన యా
యోజను బేళ్లువెట్టుమన నుబ్బుచునిస్తుల నామధేయముల్
రాజయనేకముల్ సుగుణరాశులు వీరికినున్నవైన నా
యోజనకందినట్లు తగునుత్తమనామములన్ వచించెదన్ 1142

తే. సకలలోక విశ్రామదాయకుని హర్ష
సింధుసుఖరాశి నిజదయాశీకరములఁ
దిభువనంబుల సౌఖ్యాబ్ధిఁదేల్చువిభుని
రాముఁడనుపేరఁ బిల్వనర్హము నృపాల 1143

తే. విశ్వంభర మెల్ల భరియింపఁ బ్రీతితోడఁ
బోషణ మొనర్పఁ దగిన యీ పుణ్యరాశి
భరతుఁ డను పేర నొప్పు నీ బాలుఁ దలఁపఁ
బ్రియంగురి పురాజి కాన శత్రుఘ్నుఁ డితఁడు 1144

తే. సకలశుభలక్షణములకు స్థానమగుచు
రామచంద్రునకత్యను రక్తుఁడగుచు
భువనములకెల్ల నాధారభూతుఁడగుచుఁ
దనరు నీతండు లక్ష్మణుండని యెమౌని 1145

తే. ఈవిధంబునఁ దనమది నెంచి గురుఁడు
నామకరణంబుఁ గావించి యామహీశుఁ
గాంచి సానందుఁడగుచు నిక్కరణిఁ బలికె
రాజచంద్రుండు హర్షాంబురాశిఁ దేల 1146

తే. వేదతత్త్వంబు మునిజనామోదధనము
భక్తసర్వస్వమంబికా ప్రాణనాథ
ప్రాణమత్యంత సుఖశుభాశ్రయముసుమ్మ
నీసుతచతుష్టయం బవనీశ లేంద్ర 1147

ఆ. బాలలీలచేతఁ బ్రాణులకెల్లను
సౌఖ్యమిడఁగఁ జాలు చారుగుణులు
సౌఖ్యకరులుగారె జగములన్నింటికి
నీతిమంతులైన నీతనయులు 1148

తే. బాల్యముననుండి లక్ష్మణస్వామి తనకు
హితకరుండని ప్రభుఁడని యెంచి రామ
చంద్ర చరణాంబుజద్వయాచల సుభక్తిఁ
గలిగి భజియించుచుండు నుత్కంఠతోడ 1149

తే. భరతశత్రుఘ్నులుంగూడఁ బ్రభుఁడు సేవ
కులందు నాఁ బ్రీతివర్ధిలుచుండనుండి
రండఁబాయక శ్యామగౌరాంగకాంతిఁ
బుత్రియుగళద్వయంబు విస్ఫూర్తినలరు 1150

తే. పుత్రకుల సోయగముఁగాంచి ముదమునొంది
దృష్టిదోషంబు వాయఁగాఁ దృణముత్రుంచి
పాఱనైతురు తల్లులౌ బాలురెల్ల
శీలరూప గుణాఢ్యులై చెలగుఁచుండ్రి 1151

తే. వారిలో నెల్ల శ్రీరామభద్రమూర్తి
సకలసద్గుణధాముండు స్వచ్ఛకీర్తి
శ్రితజనావన శీలుండు శ్రీకరుండు
సారసాక్షుండమల సుఖసాగరుండు 1152

ఆ. అతనిహృదయమందు నధికంపుకృపయును
నమృతకరుఁడు వెలయుననుచుఁ దెలుపు
నతిమనోహరంపు హాసచంద్రిక సర్వ
భువనములకు సౌఖ్యమునుఘటింప 1153

జనయిత్రులంకమున డో
లను బాలురనుంచి లాలిలాలియనుచుఁ బ్రీ
తిని బాడుచు నూచుచులా
లన సేయుచు ముద్దుగొని చెలంగుదురహా 1154

చ. అజుఁడు నిరంజనుండు పరమాత్ముఁడు బ్రహ్మము వ్యాపకుండు శో
కజనన హర్షహీనుఁడు వికారవిదూరుఁడు నిర్గుణుండు న
క్కజముగ భక్తికిన్ వశుఁడుగానఁ బ్రియంబునఁగోసలాత్మజా
ప్రజుఁడయి యంకపీఠమున బాలవినోదమునల్పుఁబొల్పుగన్ 1155

ఉ. శ్యామల కోమలాత్యసిత సారసవారిదతుల్యవర్ణమై
కామ సహస్రకోటి సమకమ్రశరీర మెసంగఁగాళ్లు కెం
దామరలోయనన్ వెలయుధాళధళద్యుతి మౌక్తికాళినా
రాముని పాదపంకరుహరమ్యనఖాళి చెలంగురంగుగన్ 1156

క. కులిశధ్వజాంకుశాంకము
లలరుపదాబ్జములు నూపురారావము పీ
నుఁబడ మునిజనమానస
ములు సహితముఁ దక్షణంబ మోహితములగున్ 1157

క, అతిరమణీయముగ వళి
త్రితయమ్ము దరమ్మునందుఁ దేజరిలంగన్
నతనాభియొప్పఁ గింకిణు
లతులముగఁ గటిప్రదేశమందు రహింపన్ 1158

చ. భుజములుదీర్ఘమై బహుళభూషణ సంయుతమై చెలంగ సా
మజరిపుప్రోల్ల సన్నఖరమండనముల్ మణిహారహీరకాం
తిజనితశోభయుం భృగుపదిస్ఫుట చిహ్నమురంబునందు నా
రజమయియొప్పఁజూడ మదిరంజిలు లాలసమైయెవారికిన్ 1159

ఉ. కంబుసమాన చారుతరకంధరముం జుబుకంపుసొంపు నా
స్యంబు బహుప్రసూనశరసామ్యసులక్షణ లక్షితంబుయు
గ్రంబగు దంతముల్ దొగరుగల్గి వెలుంగురదాంశుకంబుఁదో
రంబగు నాసయుందిలకరమ్యత నెన్నఁగఁ బారమున్నదే 1160

ఉ. చారుకపోలముల్ చెవులచక్కదనంబు విశాలనేత్రముల్
కీరముఁగేరుపల్కులును గేశచయమ్మతిపేశలమ్ము వి
స్తారముఁగుంచితమ్ము విలసద్రుచిరమ్మయియొప్పు దానిసిం
గారమొనర్పఁదల్లి యొడికంబుగదువ్వుచుఁజక్కదిద్దుచున్ 1161

చ. విలసితపీతనై కడునవీనమునౌ కుబుసంబుఁదాల్చుచుం
గలకలనవ్వుచుంరహిఁజకాచకిఁ బర్విడజానుకూర్పరం
బులును గరంబులూతఁగొనిపోయెడి సుందరమూర్తిఁగన్గొనం
బులకితగాత్ర మొప్పముదముంగని చొక్కుదునేఁగడుంగడున్ 1162

తే. అట్టిరూపంబు వేదంబులహివిభుండు
వర్ణనముసేయనోపరు స్వప్నమునను
జూచియున్నట్టి వారికాసొబగు తెలియుఁ
గాని యితరులకేరీతిఁ గాంచనగును 1163

తే. మోహరహితుండు సౌఖ్యసమూహనిలయుఁ
డింద్రియాగమ జ్ఞానవాగీశ్వరుండు
రక్తిఁగౌసల్య దశరథరాజునలరఁ
బ్రేమవశుఁడయి విహరించెబిడ్డఁడగుచు 1164

తే. ఈవిధంబున లోకాళికెల్లఁదల్లి
తండ్రియును నైన రామచంద్ర ప్రభుండు
కోసలప్రజాశ్రేణికిఁ గూర్చుసుఖము
పాదరతులకునాగతి ప్రకటమగజ 1165

తే. భయమడంగుఁ జరాచరప్రాణిచయ వ
శీకరణచణ శ్రీరాముచేతఁగాని
రామువిముఖులు భవబంధరహితులగుట
కేయుపాయంబుఁగలదె పూర్ణేందువదన 1166

చ. ప్రభుభృకుటీవిలాసము ప్రపంచములన్ నటియింపఁజేయు నా
త్రిభువననాథుఁగాక యొవరింభజియించుటనేర్పమాని శ్రీ
విభునిమనోవచఃక్రియలవేఁడి భజింప కృపాకరుండు దు
ర్లభమగు మోక్షమున్ సకలలాభములందయసేయకుండునే 1167

ఆ. ఈవిధమున జనులకెల్ల సుఖంబిచ్చి
బాలలీలసలిపెఁ బ్రభుడుమాత
యొకటమోదమొందు నుత్సంగముననిడి
యొక్కవేళ డోలనుంచియూచు 1068

ఆ. ప్రేమమగ్నయగుచు వివశయై కౌసల్య
దినమురాత్రిగడువ దెలియదయ్యె
బుత్రమోహవశతఁ బొంగుచుననిశంబు
బాలచరితఁ బ్రీతిఁబాడుచుండు 1169

కౌసల్య శ్రీరామచంద్రుని మహిమంగని యాశ్చర్యమొందుట

చ. జలకములార్చియొక్కపరి జక్కనలంకృతుఁజేసి మాతయా
యలఘుని బాలునుయ్యెలఁ బ్రియంబుననుంచి కులేష్టదైవముం
గొలువఁగ స్నానమున్ సలిపి కోరికఁబూజయొనర్చి భక్తిసం
ధిలఁగని వేదనంబొసఁగి యేగెనుబాకమొనర్పనింటికిన్ 1170

ఆ. అచటినుండివచ్చుచాయమభోజనం
బాచరించుతనయునరసిభీతి
నరిగి తొట్లిలోన హాయిగానిద్రించు
పుత్రుఁగాంచి మరలఁబోయి యచట 1171

ఆ. భోజనంబుసేయు పుత్రునిఁదిలకించి
కంపితాత్మయయ్యెఁ గాంతకపుడు
కుదురుపడకయుండె మదిలోనధైర్యంబు
తనయు రెండుచోట్లఁ గనినకతన 1172

ఉ. ఇయ్యెడ నయ్యెడందనయునేఁ గనుఁగొంటిని యేకకాలమం
దెయ్యది నిక్కవంబు భ్రమియించితినేమొ మనంబునందు లే
కయ్యది యేవిశేషమొయటంచుఁ దలంచుచునుండునంతలో
నయ్యమచింతఁగాంచి దరహాసము రాముఁడొనర్చెఁ దివ్యగన్

తే. రోమరోమంబునందు సరోజసంభ
వాండకోటిధరించు నఖండమూర్తి
మాత కద్భుతమైనయాత్మస్వరూప
మెల్లదర్శింపఁగాఁ జేసె నల్లనవ్వి 1174

ఉ. అగణిత సూర్యచంద్రగిరిభవాంబుజసంభవముఖ్య నిర్జరుల్
నగసరిదుర్వితోయధివనప్రకరంబులుఁ గాలకర్మముల్
సుగుణచయంబు జ్ఞానమును శుద్ధతనొప్పుస్వభావభావముల్
మిగులఁగఁ జూచెఁ దల్లి యిలమీఁద వినంగనలేని చోద్యముల్ 1175

ఆ. హస్తయుగము మోడ్చి యతిభీతి నిలిచిన
మాయఁ జూచె దానిమహిమ చేత
నాట్యమాడు జీవ నలినాక్షి కనె దానిఁ
బరిహరంబొనర్చు భక్తిఁ గాంచె 1176

క. పులకీకృతాంగియయి ప
ల్కులు నోటన్ రాక మోడ్చి లోచనయుగమున్
విలసిత తచ్చరణములకుఁ
దలోదరి నమస్కరించెఁ దలవాంచి వెసన్ 1177

తే. విస్మయాన్వితయా తల్లి విధము నరసి
సర్వమయుఁడగు శ్రీరామచంద్రమూర్తి
బాలుఁడై యొప్పె నెప్పటిపగిది మరల
జనని స్తుతిసల్పకయ మున్న సత్వరమున 1178

క. ఏను జగత్పతిసుతునిగ
మానసమున నెంచితనుచు మాతతలంపం
గానిసునగు హరిజననీ
దీని నెవ్వరికేని నీవు దెలుపకుమనగన్ 1179

ఆ. కరయుగంబు మోడ్చి కౌసల్య యోదేవ
నీదుమాయ నన్ను నియతి నెపుడుఁ
గ్రమ్మకుండఁ జేయు కరుణానిధానమ
భక్తవరద దీనపాలయనియె 1180

తే. బహుగతులఁ జేసె శ్రీహరి బాలచరిత
దాసజనులకు నానందదాయియయ్యెఁ
గొంతకాలంబునకుఁ బ్రీతిఁ గూర్చునట్టి
యన్నదమ్ములు పెద్దవారైరియంత 1181

క. చూడాకరణంబును గురు
చూడామణి చేసె రాజసుతులకు వరుసన్
బాడబులు భూరిదక్షిణ
లోడనిసంతసములలర నొందిరి మరలన్ 1182

క. నలువురు సుకుమారులుఁ గడు
నలరుచు నానాప్రకారమగు లీలల చే
నెలమి ఘటింపం జేయుచు
మెలఁగిరి భువినెల్ల జనుల మెప్పులఁ గొనుచున్ 1183

తే. వాఙ్మనశ్శక్త్యగోచరపథవిహారి
దశరథేశ్వరు ప్రాంగణస్థలిఁ జరించె
భోజనము సేయుతఱి భూవిభుండు పిలువ
రాఁడు బాలసమాజంబు విడిచి యెపుడు 1184

తే. తల్లి కౌసల్య పిలువ సౌందర్య మొసఁగ
దుముకుచుం బాఱు వేదసందోహమొనని
నేతియనునంత మెఱుఁగండు భూతనాథుఁ
డమ్మహాత్ము జనని పాఱి యాగి పట్టు 1185

తే. ధూళిధూసరితాంగంబుతోడ రాఁగ
ధారుణీపతి నవ్వి యుత్సంగమందు
గూరుచుండఁగఁజేయు నాకూర్మిపట్టి
నుపనిషద్వీధివిహరించు నురుపదాబ్జు 1186

తే. చపలచిత్తంబునం భుక్తిసలుపుచుండి
యవసరమెఱింగి యుజ్జ్వలంబైనవదన
మందు దధ్యోదనముఁబూసి యటకునిటకుఁ
బరుగులిగుచుండు శ్రీరామభద్రమూర్తి 1187

తే. సరళమును సుందరంబు విస్తారమైన
బాలచరితంబు వాణియుఁ బాపఱేఁడు
శ్రుతులు శంభుండు గానంబు సొంపుమీఱ
నాచరించుచునుండుదు రనవరతము 1188

ఆ. ఎవరిమనముతవ్వులదిందు సంప్రీతమై
యట్టిమానవులను నజునిచేత
వంచితులుగనెన్నవలయు నీజగమున
భవనిగాఢపాశ బద్ధులగుట 1189

తే. సోదరచతుష్టయంబుఁ గిశోరచారు
రూపులై యున్న వేళ గురుండు జనని
జనకుఁడును నుపనీతులసలిపిరెలమి
సర్వవిద్యల శ్రీరామచంద్రమూర్తి 1190

క. గురుగేహంబుననేర్చె న
చిరకాలంబుననె శ్వాసచే శ్రుతిచయముం
బరఁగించు ప్రభుఁడు సదివెను
నిరతిపసఁగ నబ్బురము జనింపదె మదికిన్ 1191

తే. వినయ విద్యానిపుణగుణ విమలనీతి
శీలురై ప్రీతితోడ భూపాలసుతులు
హేలఁ గ్రీడించుచుండిరి నృపాలలీల
ఖేలనంబుల నత్యంతలోలురగుచు 1192

చ. కరములఁజాపబాణములు గల్గి మనోహరరూప విభ్రమ
స్ఫురణఁజెలంగు రాసుతుల శోభఁగనుంగొని మోహమొందును
ర్వరను జరాచరంబులును వారల నల్వురఁజూచి భ్రాంతిన
చ్చెరువున నిల్చిపోవుదురు స్త్రీపురుషుల్ పురివీధివీధులన్ 1193

ఉ. బాలురు వృద్ధులున్ మగలుభామలుఁ గోసలవాసులెల్లరున్
శ్రీలలనామనోహరుని శ్రీరఘురాముఁ గృపావిశాలునిం
బాలుని లీలనాడుకొనుబ్రహ్మముఁ బ్రాణముకంటెఁ బ్రీతిగాఁ
జాలఁగ నిశ్చయింతురు విచక్షణతో నిజమానసంబులన్ 1194

చ. అనుసజఖాన్వితుండయి మహాటవి నిత్యము వేఁటకేగి పా
వన మృగకోటిఁజంపి నృపవర్యునకుంగనఁజేయు రామచం
ద్రుని శరవిద్ధమై తనువు తోడనె వీడిసురాలయంబుఁజొ
చ్చును మృగపాళి భోగములఁజూరలఁగొంచు సుఖించుచచ్చటన్

ఉ. రాముఁడు మిత్రయుక్తముగ భ్రాతృయుతంబుగ భోజనంబు వి
శ్రామవిహార లీలలునుసల్పుచు నిచ్చలుఁదల్లిదండ్రులం
బ్రేమయు భక్తి యేర్పడఁగఁబిల్చుచు వారలయాజ్ఞమీఱక ను
ద్దామగతింజరించు గుణధాముఁడు లోకమనోభిరాముఁడై 1196

ని. నగరనివాసులెల్లరును సర్వసుఖంబుల నొందునట్లుగాఁ
దగువిధియోగముల్ సలుపుఁదాను కృపానిధి రాముఁడెప్పుడున్
నిగమములంబురాణముల నిర్మలమౌ మతినాలకించి యిం
పుగ నెఱిఁగించుఁదమ్ములకు బోధయొనర్చుచుఁ దద్రహస్యముల్

క. ప్రాతఃకాలంబునఁనే
యాతఁడు మేల్కాంచి భక్తినవనతశిరుఁడై
మాతాపితృ గురుపదముల
కాతతమతి మ్రొక్కి యాజ్ఞ నందినపిదపన్ 1198

తే. నగరకార్యంబులం బ్రీతినడుపుచుండు
రామచంద్రుండు దశరథరాజు నతని
చరితమరసి మనమున హర్షంబునొందు
రామభద్రుండె తన బహిఃప్రాణమనుచు 1199

తే. నిష్కళుండు నిరీహుండు నిర్గుణుండు
నజుఁడు నిర్నామరూపుండు వ్యాపకుండు
భక్తజనములకొఱకునై బహువిధముల
ననుపమానచరిత్రంబు నాచరించు 1200

—: విశ్వామిత్రాగమనము :—

తే. ఈచరిత్రంబు సర్వంబు నెఱుకపడఁగ
గానమొనరించి తెలిపితిఁగాని ముందు
జరుగుకథఁ జెప్పెదనువిను సావధాన
చిత్తమునను మహాముని సత్తముండు 1201

క. విశ్వామిత్రాభిఖ్యుఁడు
వైశ్వానరతేజుఁడొకవని నాశ్రమమం
దీశ్వరునిం ధ్యానించుచు
శాశ్వతమగు జ్ఞాననిష్ఠ సలుపుచునుండెన్ 1202

మ. అట యజ్ఞంబులఁ జేయుచుండు మునులుగ్రవ్యాదుండు మారీచుఁడుం
బటు దేహుండు సుబాహుఁడుంగదిసి పైపైవచ్చిరంచున్ మహో
త్కటభీతిన్ వహియింతురా ఖలులు యాగంబన్న వేగంబ య
చ్చటికింబోయి యుపద్రవంబొనరుపన్ శోకింతురాసంయముల్

ఉ. గాధిసుతుం డెదం దలఁచెఁ గ్రవ్యభుగావళిసంహరింప శ్రీ
నాథుఁడు దక్క లేఁడు భువనంబుల నొండొకఁ డన్యుఁ డీశ్వరుం
డీ ధరణీభరంబుడుపనిప్పుడు దాల్చె నరావతారమున్
శ్రీధరుపాదదర్శనము సేసెద నీమిషఁ బూని నేనొగిన్ 1204

చ. వినతి యొనర్చి సోదరుల వేడుక నిర్వురఁ దోడితెత్తు జ్ఞా
ననిధి విరాగయోగసుగుణప్రకరాకరుఁడౌ ప్రభుండు న
న్ననుపమసత్కృపావిలసితాంబకయుగ్మము విచ్చి నిండుగాఁ
గనును మదీయజన్మమును గాంచును ధన్యత నంచు నుబ్బుచున్ 1205

క. చనుచు మనోరథమాత్రం
బెనఁగొనఁగా ననతికాలవిస్ఫుటగమనం
బున సరయూస్నానంబుం
బొనరించి నృపుకొల్వుకూటమును మునిచేరెన్ 1206

చ. మునిచనుదెంచెనంచు విని భూపతి బ్రాహ్మణయుక్తుఁడౌచు నా
తని కెదురేగి యంఘ్రులకు దండవదానతుఁడై సుభక్తిఁ దో
డ్కొని చని యాత్మపీఠి మునికుంజరు నుండఁగఁ జేసి పాదపూ
జన మొనరించి ధౌతముగ సల్పి వినిర్మలవారిధారలన్ 1207

తే. నేఁడు నన్నుఁ బోలు ధన్యుండు లేఁడటంచు
ఱేఁడు మునికిష్టభోజ్యముల్ వేడుకనిడ
మునియు నత్యంత సంతోషమునఁ జెలంగె
దశరథావనినాథు నాదరముఁ గాంచి 1208

తే. అపుడు నరనాయకుండు నిజాత్మజులను
నలువురం దెచ్చి మునిపాదనలినములను
బెట్ట శ్రీరామునిం గని విస్మరించె
దేహమున్ ముని తన్మయాధీనుఁడగుచు 1209

తే. సకలసుఖశోభలకునిమ్ము స్వామిరామ
చంద్రువదనమ్ముఁ గని పూర్ణచంద్రుఁగాంచి
శోభమొందు చకోరమట్లుగ మునిపతి
యనుపమానందసౌఖ్యంబు ననుభవించె 1210

ఉ. అంతట రాజుహర్షమున సందనుమున్నిటువంటి మీకృపన్
శాంతినిధీ త్వదాగమనసంగతహేతువుఁ దెల్పవేఁడె దా
క్షాంతియు జాగుచేయకొనరింతు భవద్ధృదయాభిలాషమున్
స్వాంతమునందుఁ గొంకకయె సర్వమునాకెఱిఁగింపుఁడీదయన్ 1211

ఉ. అక్రతు మానినన్ను సమదాసురసంఘము బాధసేయఁగా
నిను విపుత్రమొండడుగ నేనరుదెంచితి రాములక్ష్మణుం
బనుపుము రాక్షసావళిని భంజనముంబొనరింతు రుగ్రశా
సనమున నేనుగూడను సనాథుఁడనౌదు నృపాలచంద్రమా 1212

క. సంతోషస్వాంతత నీ
వెంతయు సజ్ఞానమోహహీనత నిమ్మ
శ్వాంతి యశోధర్మంబులఁ
గాంచెదు నీసుతులకగును కళ్యాణంబుల్ 1213

క. అనవిప్రియవచనంబుల
విని నలువురసుతులఁగంటి వృద్ధాప్యమునన్
మునివర యోచింపకయడు
[illegible]ను నేయనిమొ నిజముఖద్యుతితఱుగన్ 1214

ఉ. [illegible]మొ గోవులో ధననిధానమొ కోశమొ దేనిఁగోరెదో
[illegible] సవృత్తి నిచ్చెదను సర్వము ప్రాణములంగమున్న చోఁ
[illegible]ప్రియంబుజీవులకుఁగాదె యవైనను నీవుకోరినం
[illegible]మిషంబులోనొసఁగెదన్ వెసదెల్పుము మౌనిశేఖరా 1215

చ. కొమరులు నా కెదం బ్రియముఁ గూర్తురు ప్రాణముకన్న మిన్నలై
ఋషివర రాము నింబనున నల్లలలాడదె నామనంబు క్రూ
రమతియుతుల్ కఠోరులగు రాక్షసు లెక్కడ సుందరుండుఁ బ్రా
యమునఁ గడుం గిశోరుఁడగు నాత్మజుఁ డెక్కడ మౌనిచంద్రమా.

చ. అనుటయుఁ బ్రేమపూరసముదంచితమౌ నవనీశు వాక్యముల్
విని ప్రమదంబునొందె ముని పెక్కువిధంబుల నవ్వసిష్ఠుఁడుం
జనపతిశంక వాయుటకుఁ జక్కనిబోధయొనర్చె నంతఁ బో
యెను మదిసందియంబు ధరణీశ్వరవర్యున కట్టిబోధచేన్ 1217

క. అంతఁ గుమారుల నిర్వుర
సంతోషాదృతులఁ బిలిచి చాలఁ దెలిపి య
త్యంతప్రియమునఁ దనదో
రంతర్భాగమున నదిమి యవనిపుఁ డనియెన్ 1218

—: దశరథుఁడు రామలక్ష్మణుల విశ్వామిత్రుని వెంట బంపుట :—

ఉ. కూరిమి నాదు ప్రాణములకున్ విభు లీ సుకుమారు లిర్వురున్
వీరల నీకొసంగితిని ప్రేమఁ గనుంగొను మీవ తండ్రివై
లేరిక నన్యులంచు ధృతి లేక యనేకముగాఁగ నాశుభా
కారుల దీవనల్ సలిపి గాధితనూజున కప్పగింపగన్ 1219

క. రామప్రభుండు సానుజుఁ
డై మాతృగృహంబుఁ జేరి యవనతశిరుఁడై
యామానిని పాదములకు
వేమారు నమస్కరించి నెడలెన్ మునితోన్ 1220

చ. పురుషమృగేంద్రసన్నిభులు పుణ్యమతుల్ కడుధీవిశాలు రా
పరమకృపాంబురాశులు ప్రపంచక కారణకర్తలైన యా
సురుచిరరూపు లిర్వురును శోకవిదూరులు మౌనిభీతిసం
హరణనిమిత్తమై చనిరి హర్షరసార్ద్రమనోంబుజాతులై 1221

సీ. ఆరుణాంబరకంబులు నాజానుబాహువు
లతివిశాలంబగునట్టి యురము
నీలసరోజాతమాల చారుశ్యామ
లాంగంబుగటిని బీతాంబరంబు
కరనిషంగంబు నుజ్జ్వలబాణబాణాస
నాంచితసుందర హస్తయుగము
యద్వితీయమనోహరాంగకసౌష్ఠవ
పరిహాసితలతాంత బాణమూర్తి

తే. కలిగి సౌందర్యరాశియై వెలయు రామ
చంద్రు చెలువంబుగనినట్టి చక్షువులకు
నితరసౌందర్యముం జూడ నిచ్ఛకలుగ
దమృతరుచిఁగన్నజిహ్వచే దన్నఁగోను నె 1222

చ. శ్యామలగౌరసుందర మహానిధులన్ రఘురామలక్ష్మణ
స్వాముల గాధినందనుఁడు భాగ్యవశంబునఁబొంది యాత్మలో
రాముని నాదిదేవునిగ బ్రహ్మముగాఁదలపోసి నాపయిం
బ్రేమముచేఁ బితన్విడిచి వేడుకవచ్చెనటంచు నుబ్బుచున్ 1223

-: శ్రీరాముడు తాటకను వధించుట :-

మ. ముని మార్గంబునఁజూపె రామునకు సంపూర్ణక్రుధన్ సవ్వడిన్
వినినంతంబఱతెంచు దానవసతిన్ వేల్లజ్జటందాటకం
గనినంతన్ రఘురామమూర్తి శరముంగాడించి కైవల్యముం
గనఁగాఁబంపెను దీనఁగాఁదలఁచి యాత్రవ్యాదదుష్టాంగనన్ 1224

-: విశ్వామిత్రుడు రామలక్ష్మణులకు విద్యలనొసంగుట :-

తే. అంత గాధిసుతుండు నిజాంతరంగ
విభులఁగా నెంచి సోదరద్వితయమునకు
విద్యలను సంబునిధులను పృథుమతులకు
విద్యనుపదేశ మొసరించె వింతగాఁగ

తే. అతులతేజంబు బలము దేహంబులకును
కలిగి యాకలిదప్పులు గలుగనట్టి
మహిమగలవిద్యఁ బడసిరి మహితుఁడైన
గాధిసుతుచేత రామలక్ష్మణులు ప్రీతి 122

తే. సర్వశస్త్రాస్త్ర విద్యలొసంగి ప్రభుని
ననుజ యుక్తముగాఁగనిజాశ్రమమున
కెలమిఁగొనిచనిభక్తజనేష్టదుఁడని
కందమూలఫలములిచ్చె గాధి సుతుఁడు 1227

శా. ప్రాతఃకాలమునందు రాముఁడు కృపాపారీణుఁడత్మానితోఁ
జేతోభీతిఁ దొలంగిచేయుఁడీక నిశ్చింతందపోయజ్ఞ సం
వ్రాతంబన్న మునుల్ కండగి రొనరింపన్ హోమముల్ రాముఁడుం
బ్రీతిం దత్సవన ప్రరక్షణకునై వేచెంధనుష్పాణియై 1228

-: విశ్వామిత్ర యాగ రక్షణము :-

క. మారీచనిశాచరుఁడప్పు
డారఘురాముని ప్రయత్నమంతయు వినిదు
ర్వారక్రోధంబునఁబరి
వారసమేతముగ నటకు వచ్చె రయమునన్ 1229

క. శ్రీరాముఁడు శతయోజన
దూరంబునఁ గూలనేసె దుష్టుండగున
మ్మారీచునకూపారపు
తీరంబునఁబడగను సుఖ దెరలకయుండన్ 1230

తే. వడవడి సుబాహు శ్రీరామభద్రమూర్తి
పావకశరంబు సంధించి వరమపదము
నొందఁగానేసె లక్ష్మణుండురు నిశాట
సంఘమంతయు నొక్కట సంహరించె 1231

తే. విప్రభయనివారకుఁడగు విభుఁడటువలె
సర్వరాక్షస సంఘంబు సంహరింప
స్తుతులొనర్పఁదొడంగిరి సురలుమునులు
సచ్చిదానందుఁడౌ రామచంద్రునపుడు 1232

తే. కొన్ని దివసంబులచ్చట క్షోణిసురల
దయనుగాంచుచు రామచంద్రప్రభుండు
వాసమొనరించె బ్రాహ్మణుల్ పరమభక్తి
పూర్వకములగు కథలు సెప్పుచుఁజెలంగ 1233

ఆ. ఆదరమున నప్పుడనియె విశ్వామిత్రుఁ
డధిప చూడఁ దగినయట్టి చరిత
మొండు గలదటంచు సుత్సాహమున ధను
ర్యాగమనిన మాట నాలకించి 1234

క. మునివెంటన్ సంతోషం
బున ననుజసమేతుఁడగుచుఁబోనఁదొడంగెం
దినకరకుల కలశాబ్ధిసు
హీనకరుఁడగు రామమేది నీశ్వరుఁడంతన్ 1235

-: అహల్యా శాపవిమోచనము :-

చ. ఖగమృగజీవహీనమగు కాననమందొక యాశ్రమంబువిం
తగఁదగు నొక్క ఱాతిని పథంబున రాముఁడు గాంచిమౌనిన
డ్డగనతఁడాను పూర్వముగ గాథ నెఱుంగఁగఁజేసె నానిరిం
పుగవినె సానుజుండగుచు భూమివరుండగు రాముఁడత్తఱిన్ 1236

తే. శాపవశమున గౌతమ సతియహల్య
యుపలమైయుండె ధైర్యంబు నూనియుచట
నీ పదాంభోజరజమునన్నెలఁత కోరుఁ
గరుణఁజూపఁగదవె దీనకల్ప భూజ 1237

తే. అనెడు మునివాక్యముల విని హరి సమస్త
శోకనాశక చరణంబు సోకఁజేయఁ
బ్రకటమయ్యెఁదపశ్శిపుంజఘదిరినిలయ
యానహల్య శిలాదేహమపనయించి 1238

కవిరాజ విరాజితము. కని రఘునాయకు జనసుఖదాయకుఁగలుషనివారకు దైవమణిన్
మునిసతిహస్తసరోరుహయుగ్మము మోడిచి భక్తిసమీపమునం
జని నిలిచెంగడుఁబ్రేమనశంబున సంచలితంబగు ధైర్యమునం
దనువు గగుర్పొడువంబలుకన్ వదనంబునమాటలు వెల్వడమిన్

చ. కనులను హర్షబాష్పములుగ్రమ్మఁగ శ్రీరఘురామచంద్రు పా
దనలినయుగ్మమందు వనితామణి యామునిపత్ని వ్రాలి నె
మ్మనమున ధైర్యమూని వనమాలిగనాత్మనెఱింగి భక్తియున్
వనజదళాక్షునత్కృపయుఁబ్రాప్తముగాఁగస్తుతించెనీక్రియన్ 1240

చ. జయరఘువంశశీతఘృణి సర్వశరణ్యక జ్ఞానగమ్యయ
ద్వయ యపవిత్రనైన వనితన్ నను రక్షణసేయుమీవు ని
శ్చయముగ లోకపావనను సల్పవలంతివిరావణారి చి
న్మయ శరణంటి నన్నుఁగరుణం దిలకింపుముపాహిశ్రీహరీ 1241

మ. మునిశాపంబిడి మేలుసేసెనది నాపుణ్యంబుగానెంచెదం
గనసబ్బెంగనులార ఘోరభవదుఃఖధ్వాంతభానున్ సనా
తను శ్రీశంకరముఖ్యవాంఛితఫలుం ధన్యంగృపన్ మన్మనం
బను తేటిం భవదంఘ్రిపంకజరసంబానం బ్రసాదింపవే 1242

ఉ. ఏవిభుపాదసంభవసమిద్ధపవిత్రసురాపగన్ మహా
దేవుఁడుదాల్చె శీర్షమునదీక్షసమర్చనసేయు నబ్జజుం
డేవిమలాంఘ్రితోయజమునిప్పుడు నాశిరమందుసోకెనా
శ్రీవరుపాదమంచు సరసీరుహలోచన మాటిమాటికిన్ 1243

తే. రామచంద్రుని చరణనీరజయుగమున
వ్రాలి మ్రొక్కుచు నన్నిఁట నర్హమైన
వరముఁబడసితిననుచు భావమునఁబొంగి
చనియె నిజభర్తృలోకంపు సరణిఁబట్టి 1244

ఉ. ఈగతిదీనబంధుఁడు రమేశుఁడు హేతువులేకయే దయా
సాగరుఁడై నిజాశ్రితులసమ్మతిఁబ్రోచునుగాన దుష్టతన్
త్యాగమొనర్చి నిష్కపటతన్ హరిఁగొల్వఁడ నేన్ నిరంతర
శ్రీకరిమన్ లసించు తులసీమహితాత్ముఁడు నందితాత్ముఁడై 1245

విశ్వామిత్రుఁడు రామలక్ష్మణసమేతుఁడై మిథిలానగరమునకేగుట

ఉ. సానుజుఁడై రఘూద్వహుఁడు సంయమివర్యునితోడ దివ్యగం
గానదిఁజేరఁ నేగ నటగాధితనూజుఁడు దెల్పె పావనం
బైన తదీయవాహిని రయంబున భూమికివచ్చునయ్యుపా
ఖ్యానము నానుపూర్విగమహాప్రమదంబున సోదరుల్ వినన్ 1246

ఉ. స్నానమునందొనర్చిమునిసంఘముతో రఘురాముఁడెన్నియో
దానములాచరించి ప్రమదమ్మున మానిసమూహసంయుతుం
డైనికటంబునందె మిథిలావనినాథు పురంబుఁజూడఁగా
యానముసల్పెఁ బట్టణమహారమణీయతఁగాంచి మెచ్చుచున్ 1247

క. వాపీకూపతటాక న
దీపరిశుద్ధోదకంబు దీటగుసుధకుం
దీపితమణి రచితములగు
సోపానములరసి సానుజుండయియలరెన్ 1248

క. మదభృంగ వ్రజమింపుగ
రొదసేయఁగ వివిధవర్ణరుచిరవిహంగో
న్మదుకూజితము లెసంగన్
ముదముగ విరిదమ్ములలరనునుగాడ్పొలయన్ 1249

ఉ. పురినలు ప్రక్కలన్ ఫలితపుష్పితపల్లవితంబులై మనో
హారవనరాజిశోభిలు విహంగమసంఘనివాసదేశమై
పరిమళమంద శైత్యయుతవాయుకిశోరము లెల్లెడన్ నిరం
తరమునువీచుచుండు సుఖదంబులుగా జనకోటికెంతయున్ 1250

క. మణిగణరచితవితానవి
పణివీథులవిధియొ చేసెఁ బ్రౌఢినదగుం
గణుతింప మనంబెచటికి
నణుమాత్రంబరుగ లోభమందునటం బురిన్ 1251

క. ధనవంతులైన వణిజులు
ధనదసమానులయి వస్తుతతులసమృద్ధిం
గని విక్రయింత్రు వీథులు
ననయము వాసితజలార్ద్రమై విలసిల్లున్ 1252

తే. మంగళాకరపట్టణమందిరముల
నంగభవుఁడు రచించెనో యనఁగ నొప్పు
సతులుఁ బురుషులు సుందరులతిపవిత్ర
సాధుశీలురు ధర్మవిజ్ఞానగుణులు 1253

చ. అనుపమశోభితంబు జనకావనినాథునిమందిరంబు త
ద్ఘనతరమౌ విలాసములఁ గన్గొని నాకనివాసులబ్బురం
బునుగన నొవ్వఁ గోటఁ గనఁబుట్టును వింతసమస్తలోకశో
భను నిరసింపఁజాలు చెలువమ్ములకిమ్మని యెల్లవారికిన్ 1254

మ. ధవళంబైతగు నొక్కమందిరము సీతాధామమైయొప్పు నా
భవనంబుం గణుతింపశక్యమగునే భరోర్మిల్లసద్రత్నవ
స్త్రవితానప్రచురప్రదీప్తమయి సౌఖ్యాల్లక్ష్మీనివాసించుగే
హవిలాసంబులఁ గేలిసేయఁ దగు నత్యంతప్రభావంతమై 1255

ఆ. బహుళశివజ్రమయ కవాటసంశోభిత
ద్వారములు సెలంగు వందిజనులు
నటులు మాగధులును నరనాథమందిర
ద్వారమునను గుమిగఁ జేరియుండ్రు 1256

క. హరులుం గరియూథంబులుఁ
గరమున్నతమగు రథప్రకరముల్ వెలయున్
విరివిగ నశ్వరశాలలు
నరయుం జూపరకునబ్రమ్మై కనుపట్టన్ 1257

క. శూరసచివ సేనాధిప
వారంబునకలరు నృపభవనతుల్యములౌ
చారుతరమందిరప్రా
కారారామాదికములు గడురమ్యములై 1258

తే. పట్టణబహిస్సరిత్సరోవరతటముల
వివిధదేశాగతులు నృపుల్ విడిసియుండ్రి
సపరివారంబుగా బటశాలలందు
ధరణిజా స్వయంవరమహోత్సవముగనఁగ 1259

క. సుందరమగు నౌకయామ్రవ
నేందిర నటఁగాంచి రాఘవేశ్వర యిచ్చో
నుంపను మన కత్యా
నందం బొనగూర్చెనని యనన్ మునితోడన్ 1260

క. మంచిది స్వామియటంచు వ
సించె ననుజ సకలమౌనిశేఖరయుతుఁడై
పావిచక్కరుణానిధి య
కాంచన గర్భాది విబుధ గణ సేవ్యుఁడటన్ 1261

జనకుఁడు రామలక్ష్మణ సమేతుఁడగు విశ్వామిత్రుని నగరమునకుఁ గొనియేగుట

తే. కౌశికుఁడు వచ్చెనని విని కడుముదమున
సచివ గురు బంధు భట విప్ర సహితుఁడగుచు
జనకుఁడరిగెను బ్రీతి నాసంయమీంద్ర
దర్శనోత్సాహియై బహూత్వరితముగను 1262

క. జనకుఁడు కౌశిక ముని పద
వనజములకు మ్రొక్కనతఁడు పరమముదితుఁడై
యొనరించె నాశీర్వాదం
బనంతరము సకలమునులకవనిపుఁడెఱఁగెన్ 1263

ఆ. జనకుఁడఖిల మునుల సందర్శనముగల్గె
నెంత భాగ్యమనుచు నెంచెమదినిఁ
గడుఁబ్రసన్నుఁడగుచు గాధి సూనుఁడు రాజుఁ
గుశలమడిగె మిగుల్గఁగూర్మి వెలయ 1264

మ. మునికూర్చుండఁగఁజేసె నాజనపతిన్ మోదంబుతో నాతఁడా
తని సామీప్యమునన్ వసింప నటముల్ దమ్ముండుదానున్ ముదం
బునఁబూదోటను జూడనేగిన కృపాంభోరాశిరాముండు వ
చ్చెను తద్బాలకులెల్లవారలకు నక్షిద్వంద్వసౌఖ్యప్రదుల్ 1265

క. శ్యామల గౌరశరీరులుఁ
గోమల తారుణ్యరుచిరగుంఫిత మూర్తుల్
శ్రీమీఱ విశ్వచిత్త
స్తోమంబు హరింపఁజాలు సుందరగాత్రుల్ 1266

ఆ. రాముఁడేగుదేర నామహా సభలోన
నఖిల జనులుసంభ్రమాత్ములగుచు
లేచి నిలువఁబడిరి వాచంయమి నృపాల
సుతులఁజెంతఁ గూరుచుండ జేసె 1267

తే. అన్నదమ్ముల నిర్వుర నరసినంతఁ
గనుల నానందబాష్పాంబుకణము లురల
నంగములు పులకింపఁగా ననుపమాన
సౌఖ్యముం బొంది రచ్చటి సకలజనులు 1268

క. అనుపమ సుందరమూర్తులఁ
గనినంత విదేహనృపతి గాత్రమెమఱచెం
గని ధైర్యంబు వివేకం
బున మునిపదవనజములకు మ్రొక్కి వినీతిన్ 1269

ఆ. గద్గదస్వనమున గంభీరవాక్కుల
ననియె దేవమునికులావతంస
మణులో లేక సకలమండలాధిపకుల
పాలురొక్కఁ యీకృపాళురరయ 1270

ఆ. నేతి నేతియనుచు నిగమంబులే పర
బ్రహ్మమును నుతించి పాడుచుండు
నట్టి తత్త్వమిచటి కాకృతి ద్వయమూని
వచ్చెననఁగఁ జెలఁగువారు వీరు 1271

తే. సహజవైరాగ్య యుక్త మస్మన్మనంబు
కుముదహితుఁగాంచినట్టి చకోరమట్లు
ముగ్ధమయ్యె మునీంద్ర సంపూర్ణసౌఖ్య
ధామమహానీకుమారకద్వయముఁగాంచి 1272

క. ఏతత్కారణమడిగెద
నాతత సద్భావమున మహామునివర నీ
వీతఱి దాపక తెలుపుము
చేతో మోదంబు నాకుఁ జేకూరునటుల్ 1273

ఆ. వీరిఁజూడ మదిని బ్రేమముత్పన్నమై
బ్రహ్మసుఖముఁగూడఁ బరిహరించె
ననిన మౌని నవ్వి యనె రాజ భాగ్యనీ
వనినమాట సత్యమగునుజుమ్మి 1274

తే. విశ్వమునఁ బ్రాణికోటికిఁ బ్రియులువీర
లనుచు మునిపల్కె నాత్మలో నల్లనగ
రామచంద్రుండు రఘువంశరత్నమైన
దశరథనరేంద్రచంద్ర నందనులువీరు 1275

ఆ. నాకు మేలుసేయ నరనాథుఁడంపెనీ
రామలక్ష్మణులను ప్రథితబలుల
నతులరూప శీలురైన యీసుకుమార
తనుల నన్నదమ్ములను మహీశ 1276

క. జగమెఱుఁగ సంగరంబున
నగణిత గర్వాంధకారులగు రాక్షసులం
దెగటార్చి నామఖంబుఁ
సుగమముఁగ నొనర్పఁజేసిస్తుతిఁగనిరి నృపా 1277

తే. అనిన వినిరాజు దేవత్వదంఘ్రియుగళ
దర్శనంబుననేఁబుణ్యాతముఁడనైతిఁ
దత్ప్రభావంబు వర్ణింపఁదరమె నాకు
నీకుమారులఁ గాంచఁబ్రాప్తించె నిపుడు 1278

తే. సుందర శ్యామగౌరాంగ శోభితులయి
వెలయునీ సుకుమారులు విజ్ఞులెల్లఁ
బొందునానందమునకు నానందమొసఁగఁ
జాలువారలు మునిలోక సార్వభౌమ 1279

ఉ. హీరిపరస్పరప్రియము నెల్లడిగా గణుతింప శక్యమే
చారుమనోభిరుచ్యమయి చక్కగ నొప్పు మహాత్మ జీవుఁడుం
దారిత కల్మషంబుఁ బరతత్త్వమునై విలసిల్లు బ్రహ్మమే
తీరున స్నేహభావమున దీపితమౌను రఘుండ్రి వీరలున్ 1280

తే. సారె సారెకు శ్రీరామచంద్రుఁ గాంచి
పులకిత శరీరుఁడగుచు సమ్మోదమొంది
మునిఁ బ్రశంసయొనర్చుచు మ్రొక్కులిడుచు
జనకుఁడంద ఱ నగరికిఁ గొనుచునరిగె 1281

తే. సర్వకాలంబులందతి సౌఖ్యమొసఁగు
నందమగు మందిరమున సంయమివరేణ్యు
విడియఁగాఁజేసె జనక భూవిభుఁడు భక్తి
సేవలొనరించి పూజించి సెలవుఁ బొంది 1282

క. చనెఁ దనగేహంబున కిట
నినకులపతి భ్రాతృసహితుఁడెలమిం భక్తిం
గొని విశ్రమించి కూర్చుం
డెను మునికడ యామమొక్కటియె పవలుండెన్ 1283

-: రామలక్ష్మణులు జనకుని పురముం జూడనేగుట :-

తే. లక్ష్మణుఁడు మనమున నతి లాలసుఁడయి
యుండె జనకుని నగరంబు నొక్కసారి
కాంచవలెనని రాముఁడు గాధి సుతుఁడు
నేమనెదరో యనుచు నవ్వో నించుకమది 1284

తే. భక్తవత్సలుఁడౌ రామభద్రుఁడనుజు
హృదభిలాష నెఱింగి మునీంద్రుతోడ
నాజ్ఞఁ గొనియిట్టులనియె నత్యంత వినయ
భాషణంబుల సంకోచపడుచు నగుచు 1285

తే. దేవ లక్ష్మణుఁడిప్పుడు విదేహరాజ
నగరముంజూడఁగోరె మనంబునందుఁ
గొంచి భయమున వచియింపకుండెఁగాన
నాజ్ఞయిడఁజూపి తోడ్కొని యరుగు దెంతు 1286

తే. అనుడుముని యనె రామ నీవమలనీతి
రక్షణంబెట్లు చేయవు రక్షకుఁడవు
ధర్మ గతికిని పేర్మికెంతయును వశత
సుఖము సేవకులకు నిచ్చుచుందు వెపుడు 1287

తే. ఓసుఖనిధాన మీరిర్వు రుత్సహించి
నగరముంజూచిరం డెల్లనాగరులను
సఫలనయనులఁ జేయుడు చక్కనైన
మీముఖాంభోజములఁ జూపి రామచంద్ర 1288

తే. ముని పదంబులకిర్వురు మ్రొక్కి భక్తి
లోక లోచన సుఖదు లాలోకనంబొ
నర్ప నగరికి నేగ మనములుఁగనులు
లోభ మొందంగఁ జనిరి బాలురును వెంట 1289

మ కటిఁబీతాంబరముల్ నిషంగములుఁజొక్కంబౌ ధనుర్బాణముల్
బటుశోభాన్వితమై కరంబులఁదగంబ్రస్ఫీత దేహంబులు
త్కటపాటీరవిలిప్తమై వెలయ సౌందర్యంబుగా నిర్వురా
స్ఫుటభేదంబున శ్యామగౌరరుచులం బొల్పొందిరాసోదరుల్ 1290

క. హరి సదృశదీర్ఘ బాహువు
లురముల రుచి రేభమాత్తికోత్కరమాలల్
స్ఫురదరుణ కమలనేత్రము
లుసుతాపత్రియమడంచు నుడురాణ్ముఖముల్ 1291

క. వీనులఁ గనకసుమంబులు
మానసముహరించుఁ గనుబొమలు వక్రిమములై
యానందమొసఁగుఁ జూచిన
జానగు తిలకములతీరు సంశోభించున్ 1292

తే. నీలకుంచితకేశ శోభాలసచ్ఛి
రః ప్రదేశంబులన్ శిరస్త్రాణకాంతు
లొలయ లావణ్యమయములై యొడలులెంతో
యొప్ప నఖశిఖపర్యంత ముభయులకును 1293

మ. పురికిన్ రాసుతులేగుదెంచిరని సమ్మోదంబునంగార్యముల్
పరిహారంబొనరించి నిర్ధన జనుల్ భండారముంగొల్లగా
హరియింపంబఱతెంచురీతిఁజనిరత్యంతత్వరంగుంపులై
పురవాసుల్ కనులార వారిఁగని తృప్తుల్గామదింగోరుచున్ 1294

తే. సహజసుందరులౌ రామ సుందర లక్ష్మ
ణులను దర్శించి కన్నులు గలఫలంబు
నొంది సుఖయించుచుండిరి యువతులెల్ల
స్వామిఁగాంచిరి గృహగవాక్షములనుండి 1295

ఉ. వారు పరస్పరంబిటుల వర్ణనసేయుచుఁబల్కిరో సఖీ
మార సహస్రలక్షల సమానము సేయఁగ రానిరూప వి
స్తారుఁడితండు దేవ నర దానవ పన్నగ యక్షమానిరా
ట్చారణులందు వింటిమె యెటన్ మనమింతటి సుందరాంగునిన్

తే. హరి చతుర్భుజుండు నజుఁడు చతుర్ముఖుం
డభవుఁడాస్యపంచకాఢ్యుఁ వికట
వేషుఁడగును సకల విబుధులందో సఖి
యితని సాటి చెలువుఁడెందులేఁడు 1297

క. నయనునఁ జలుతలు శత కో
టి యలరువిల్తుల చెలువము ఠీవిగలుగు నీ
ప్రియకర ప్రత్యవయవమున
హొయలునకు నివాళిసేయ నొప్పుంజెలియా 1298

ఆ. శ్యామగౌరదేహులైనయీసుందర
యుగళ దర్శనమున నువిద జగతి
దేహధారులెవరు మోహితుల్ గాకుంద్రు
తెలుపుమనియె నొక్క తీవబోఁడి 1299

క. మఱియొక భామినియ నెనో
తెఱవా విను నేను విన్న తెఱఁగంతయు నీ
కెఱిఁగింతు దశరథసుతుల్
చిఱు పాయపుటంచలనఁగఁ జెలఁగెడివీరల్ 1300

క. సమరాంగణమున నసురుల
సమయించి మునీంద్రయజ్ఞ సంరక్షణ మీ
కమలదళాక్షులొనర్చిరి
విమలమతీ కౌశికుండు వినుతి యొనర్పన్ 1301

ఉ. శ్యామల కోమలాంగుఁడు విశాల సరోరుహనేత్రుఁడుగ్రసం
గ్రామమునన్ సుబాహునతిగర్వితునాతనియన్నఁగూలిచెన్
రాముఁడు పేరు సౌఖ్య ఖనిరాజిత పాణి సరోజసంభృతో
ద్దామధనుశ్శిలీ ముఖుఁడితండలకోసలకన్యపుత్రుఁడే 1302

ఉ. గౌరశరీరసుందర వికాసముఖుండగు బాలుఁ డాగుణో
దారుఁడు రామచంద్రునకుఁదమ్ముఁడు రాముపిఱుందఁ బాణి పం
కేరుహమందు విల్లుదులకించు శరంబును బూనివచ్చునా
వీనితల్లి యేయతిపవిత్ర సుమిత్రసుమీ తలోదరీ 1303

తే. విప్రకార్యంబు నెఱవేర్చి విపినమార్గ
మందహల్యకు శాపంబునపనయించి
వచ్చిరిటకు ధనుర్యాగవైభవంబుఁ
గనఁగ సతులకుఁ గన్నుల కరవుదీఱ

ఆ. రామచంద్రు చెలువు రమణియొక్కతె కాంచి
యోగ్యవరుఁ డితండు యువతులార
జానకికిని యితని జనకుండు గాంచినఁ
బ్రతినవిడిచి చేయుఁబరిణయంబు

తే. మఱియొకతె పల్కెఁ గనెరాజు మునిసహిత
ముగను వీరల సన్మానముం బొనర్చెఁ
బ్రతినవీడఁ డతఁడు విధివశమునాపి
తన వివేకవిహీన తత్పరతఁ గొలుచు

ఉ. ఒండొకయింతిపల్కెఁ గడునుత్తముఁ డేని విధాతవించు నా
తం డుచితంపు సత్ఫలితదానము నెల్లరకిచ్చునేని యు
ద్దండపరాక్రముండుఁ గనుదమ్ములకున్ సుఖమిచ్చు నీకుమా
రుండు లభించు సీతకు వరుండయి సందియమేల నే చెలీ

మ. విధిసంయోగము నట్లుకూర్చినఁ జెలీ విశ్వంబునం దెల్ల ర
త్యధికాహ్లాదమునం గృతార్థులుగదా యానందముం గూర్చెనీ
విధి నాకెంతయు నిట్టిబాంధవము పృథ్వీభాగమం దెప్పుడో
విధుబింబాస్య లభింపఁబోవదనెఁ దన్వీజాలమగ్గింపఁగన్

ఆ. అట్లుకానియెడల సతివరో యీతని
దర్శనంబు మనకు దప్పకాదె
సకియ మనకు నితనిసంయోగము లభించెఁ
బూర్వకృత విశేషపుణ్యమునను

ఆ. ఈవివాహమన్న నెల్లరకిష్టంబ
టంచుఁబలికె నొక్కయలరుఁబోఁడి
హరునివిలుకఠోర మతికోమలాంగుఁ డీ
నీలవర్ణుఁడనియె నింతయొకతె 1310

తే. అంద మన్నివిధంబుల నాడిరంత
మధురవాక్కులలర నొకముగువచెలియ
చూపునకుఁజిన్నదైన నీసుందరాంగు
మహిమ మధికంబు మీరెన్నిమాటలనిన 1311

తే. చరణకమల రజోలవస్పర్శమున న
హల్యతరియించె నత్యఘంబాచరించి
నను శివునివిల్లుత్రుంపఁగాననువుపడ ది
తనికని పరాకుచేసైనఁ దలఁపఁదగదు 1312

క. ఏవిధి సీతరచించెనొ
యావిధియే శ్యామలాంగుఁడగు నీచెలువుం
గావించెననియె నదివిని
యావెలఁదులు మధురవాణి నటులౌననఁగన్ 1313

తే. సుందరాస్యలు సుందరాక్షులుగ వెలయు
కామినీజను లత్యంతకౌతుకమునఁ
బూజశింగురియించిరి పోదురెచటి
కన్నదమ్ములచట మహాహర్ష మెసఁగు 1314

ఆ. అన్నదమ్ములిరువు రరిగిరి పట్టణ
పూర్వదిశకు నచటఁబోలుపుమీఱ
నతివిశాలమగు స్వయంవరభూమిప
విత్రవేదికయును వెలయుచుండె 1315

చ. నలుదెసలందు నెల్లనరనాథచయం బుపవిష్టమాటకుం
జెలువగుమంచలో ప్పెఁ దపనీయకృతంబులుగాఁ దదీయమం
చలకుఁ బిఱుందఁ జెంగటనె చక్కనిమాంచలు నాల్గుదిక్కులం
దలరును గొంచెమున్నతములై పురవాసులుగూరుచుంటకున్ 1316

ఉ. తన్నికటంబునందు వివిధంబగురంగులతో విశాలమా
ప్రిన్ననిమంటపంబొకఁడు భాసిలునందు విలాసినీజనుల్
చెన్నలరన్ గులోచితవిశిష్టగతిన్ వసియించిచూడఁగా
నన్నియుఁ దివ్యనౌపలుకులాడుచు బాలురచూపఁజూచుచున్

ఉ. సావరజుండు రాముఁడు మహోముదమొందఁగ నీనిమిషంబునం
భావములందుఁ బ్రేమరసవాహినిపొంగఁగ నామనోజ్ఞ శో
భావిలసత్కుమారయుగ పావనగాత్రములంటి పుల్కలా
త్మ్రనయవంబులంబొడమ హష్టతఁజూచిరి వారిబాలకుల్ 1318

తే. బాలురెల్లరు శ్రీరామభద్రుఁ డనుల
ప్రేమకువశుండుగా నెంచి ప్రియముతోడ
వారివారిగృహములఁ జూపంగఁగొనుచుఁ
బోవ నాసోదరుల్ ప్రీతిఁబోవుచుండ్రి 1319

ఆ. ఎవనియాజ్ఞచేత నీజగంబులనెల్ల
మాయసలుపు నిమిషమాత్రముననె
యావిభుండు రాముఁడనుజునకుంజూపు
గచన మ్మృదుమనోజ్ఞవచనరచన 1320

తే. భక్తికారణమున రామభద్రమూర్తి
దీనవత్సలుఁడౌ దేవదేవుఁడపుడు
చకితుఁడై యాథనుర్మఖశాలఁజూచె
నటుల సోదరులావినోదాళిఁగాంచి 1321

ఆ. అతివిలంబమయ్యెనని భీతినొందుచు
సరిగిరప్పుడు వారు గురునికడకు
నెవనిభయమువలన నెప్పుడు భయముఁగూడఁ
భయమునొందునట్టి ప్రభువరుండు 1322

తే. ఆత్మభజనప్రభావంబునట్లుచూపె
సగ్రజానుజులారీతిసరిగి మృదుల
మధురసుందరవాక్కులం బాలకులకు
సెలవొసఁగి బలవంతంబుచేసి పంపి 1323

క. వినయము భయముం బ్రేమయుఁ
బెనఁగొనఁగా గురునిచరణబిసరుహయుగ్మం
బునకున్ సంకోచంబున
వినతులయివసించి రాజ్ఞవేఁడియునవ్వురున్ 1324

ఆ. సంజయైన మౌనిచంద్రుఁడాజ్ఞ నొసంగ
సంధ్యవార్చిరంతఁ జక్కనైన
రాత్రిరెండు జాలుఁ జిత్రపురాణేతి
హాస గోష్ఠిఁగడపిరందఱప్పుడు 1325

ఆ. సంయమీంద్రుఁడంత శయనింప నిద్రకుఁ
జరణయుగళమొత్తసాగి రెవరె
చరణయుగముఁగోరి సాధులు జపతపో
యోగములను సలుపుచుందురో వారు 1326

తే. ప్రేమవారిజయించెనో యేమొ యనఁగఁ
బట్టుచుండిరి గురువరుపాదములను
బ్రేమతో మఱిమాటికి ఋషివరేణ్యుఁ
డాజ్ఞనిడఁబోయి శయనించె నారఘుపతి 1327

క. సౌమిత్రి రాముపదములఁ
బ్రేమంబున నొత్తుచుండి హృదయంబునఁ గా
కోమల చరణ సరోజము
లామహితుఁడు హత్తఁజేర్చె నాసమయమునన్ 1328

తే. మఱియు భీతియుఁ బ్రీతియు మల్లడిగొనఁ
గొంకుచుండగ రాముండు గూర్మితమ్ము
వత్స పన్నుండుమింకనని పలుకుచుండె
మాటిమాటికి వెనుక లక్ష్మణుఁడుఁగూడ 1329

తే. అన్న పాదాబ్జముల హృదయంబునందు
ధారణమొనర్చి శయనించెఁదమియుఁగడవఁ
గూయు చరణాయుధంబుల కూతలు విని
మేలుకొనిలేచె వేగసౌమిత్రియపుడు 1330

ఆ. గురునికన్నమున్న పరతత్త్వమగు జగ
త్పతి రఘుప్రభుండు దరుణమెత్తెఁగి
మేలుకాంచెసంతఁగాలోచితక్రియ
లాచరించి స్నానమాడిరెలమి 1331

-: జనకునుద్యానవనమున సీతారాములన్యోన్య
సందర్శనముసేయుట :-

తే. రామలక్ష్మణులమితమగు ప్రేమమెసఁగ
నిత్యకృత్యంబులందీర్చి నియతులగుచు
మునికిఁబ్రణమిల్లి యాజ్ఞను బొందివేగఁ
బూఁబుగొని తేగనేగిరి ముదమెలర్ప 1332

తే. ధారుణీనాథు సుందరోద్యానవనముఁ
గాంచి రామని లుబ్ధమై కదలదచట
వివిధమైన మనోహరవృక్షములును
మంజువర్ణలతా కుంజపుంజములును 1333

చ. ఫలసుమనూత్నపల్లవవిభాసితమై సురభూజముల్ త్రిపా
కలితములౌనటుల్ సలుపఁగాఁగలసంపద నొప్పమీఱుఁగో
యిలలును జాతకంబులును నింపగుకీర చకోర ముఖ్యమౌ
పులుగులు గూయుచుండఁగను బొల్పుగనృత్యము సేయుఁగేకులున్

శా. ఆరామంబున మధ్యభాగమున రమ్యంబౌసరోరాజమొ
ప్పారుంజారువిచిత్రరత్నమయసోపానప్రభాజాల శృం
గారంబై కలహంససారస బకక్రౌంచాదినానాఖగ
స్ఫారారావమిళిందఝంకృతులు సజ్జంబుల్ పిసాళింపగన్ 1335

ఉ. రాముఁడు లక్ష్మణుండు నతిరమ్యతనొప్పు వనాంబుజాకర
శ్రీ మదికింపుసేయ విహరించిరి హర్షసమేతులై తదా
రామము సౌఖ్యమిచ్చె రఘురామునకుంగుణధాముఁడైన యా
శ్యామలవర్ణుతమ్మునకు సౌరభగంధవహప్రచారమై 1336

ఉ. నాలుగు దిక్కులంగని వనంబునఁగావలివారినడ్గిభూ
పాలకుమారకులిద్దరును బాదపపంక్తిఁబ్రసన్నచిత్తులై
పూలునుబత్రముల్ గొనఁగఁబోవఁగనంతటసీత శర్వుని
ల్లాలిని బూజచేసెడి తలంపుననింపునఁదల్లి పంపునన్ 1337

ఆ. సఖులు భాగ్యవతులుఁజతురులు దనవెంటఁ
గూడి సుస్వరములఁబాడికొనుచు
నరుగుదేరవచ్చె నాసుందరోద్యాన
సీమ కెలమిమీఱఁ జెలువుగులుక 1338

క. పరికించినంత మనమున్
హరియింపఁగఁజాలి వర్ణనాతీతంబై
సరసికిసరసన్ వెలయుం
గిరిజామందిరము సిరికి గీమగుచువనిన్ 1339

ఆ. సఖులఁగూడి సీత సరసి మజ్జనమాడి
యిందుధరుని రాణిమందిరంబు
నందుఁజొచ్చి పూజలతిభక్తిఁగావించి
యడిగెఁదనకు నర్హుఁడైనవరుని 1340

తే. ఒక్కచెలి సీతచెంగట నుంటమాని
పుష్పవనమును దిలకింపఁబోయి యచట
రామలక్ష్మణులంగాంచి ప్రేమవివశ
యగుచునేతెంచె జనకకన్యకసరసకు 1341

ఆ. చెలులు దానిస్థితిని దిలకించి పులకిత
గాత్రమమరఁజారు నేత్రయుగళి
జలకణంబులలర సంతసించెను హేతు
వేమి తెలుపుమనిరి మృదులవాణి 1342

మ. అననాయుగ్మలి పల్కెనిర్వురుకిశోరావస్థ నొప్పారు చ
క్కని రూపంబున శ్యామగౌరరుచులంగాంతిల్లు మేనుల్ దగన్
వనముంజూడఁగవచ్చిరా సొబగులన్ వర్ణింపనాజిహ్వకుం
గనులున్ లేవు మదక్షియుగ్మమున నాల్కల్ లేనెటుల్ చెప్పుదున్

చ. అనవిని నెచ్చెలుంగు చెలులందఱు హర్షమునొందిరప్పుడా
జనకజమాన సోత్కలికఁ జయ్యనఁదాగ్రహియించి యొక్క మా
నినియనె మౌని వెంబడినినిన్ననువచ్చిరి రాజపుత్రులం
చును వినియున్నదాననగుచో నయియుండును వారెవీరలై 1344

ఆ. నిజసురూప మోహినిన్ వైచిట్టుల
స్త్రీపురుషుల వశము జేసికొనిరి
యన్నిచోట్లనగరి నాకుమారుల చెల్వ
మభినుతించుచుండి రఖిలజనులు 1345

క. వారినవశ్యము చూచియె
శ్రీరవలెంజూడఁదగినదీపితమూర్తుల్
నారీరత్నములారా
రారండని చీరెనదిపురంధ్రులనెల్లన్ 1346

ఉ. ఆవచనంబు లెల్లజగదంబకు సీతకునింపు సేయనా
దేవుని దర్శనంబునకతి త్వరఁ జెందెను లోచనంబులా
దేవికి వెంటనే తనకతిప్రియమైనసఖీసమేతమై
యావిరిబోణి యేగెఁగవరామె పురాతనప్రీతి నెవ్వరున్ 1347

ఉ. నారదుచేత విన్నకథనంబు మదిన్ స్మరియించె సీత యా
వారిజనేత్రి కాత్మఁబ్రభవంబయి యొప్పెఁ బవిత్రప్రేమ యా
యారతితోఁ గనే చకితయై చెలువంబుగఁ జూడసాగె నా
చారుముఖీలలామ మృగశాబకమోహను నెల్లదిక్కులన్ 1348

ఉ. కంకణకింకిణీనిచయకమ్రరవంబును నూపురధ్వనుల్
పంకజపత్రలోచనుఁడు భానుకులేశుఁడువించు లక్ష్మణా
పంకజసంభవాండమును పైఁబడి గెల్వఁగనెత్తివచ్చు మీ
నాంకుని దుందుభిధ్వనులొ యావినవచ్చెడి సుందరధ్వనుల్

శా. అంచున్ శ్రీరఘురామచంద్రుఁడు తదేకాయత్తమై దృష్టిసా
రించన్ నేత్రచకోరయుగ్మమునకున్ శ్రీజానకీసుందరా
దంచత్కోమలవహాముఖంబు విధుఁడై యాదేవు నేత్రంబులం
జాంచల్యంబును బాపె జంకి నిమియూర్ధ్వానంబులన్ లేఁడసన్ 1350

శా. శ్రీరాముండు సుఖంబునొందెఁగరమున్ సీతామహాదేవి చె
ల్వారూఢింగని తెప్పవేయక తదీయాకారముం బ్రీతిహృ
న్నీరేజంబున మెచ్చెఁగాని పలుకన్ లేకుండెనాసోయగం
బారాజీవజుఁడుగ్గి నేర్పకనఁ జేయంజేసెనో నాఁదగన్ 1351

క. సౌందర్యంబున కుందా
సౌందర్యంబొసఁగఁజాలు జనకాత్మజ దా
సౌందర్యము దేజోగృహ
మందు వెలుఁగుదీపశిఖయొ యనవిలసిల్లున్ 1352

క. ఉపమానంబులనన్నిఁటి
నపుడేసరి పెట్టియుండి రాదికవులు నే
నుపమానమేమి తెలుపుదు
నపరిమితద్యోత సీతనభివర్ణింపన్ 1353

క. సీతాసౌందర్యంబును
జేతంబున నభినుతించి శ్రీరాముండెం
తో తనస్థితినరసికడుం
బూతాత్ముండగుచు సమయమునకనుగతిగన్ 1354

ఉ. తమ్మునితోడఁ బల్కె వినుతంపుధనుర్మఖమే సతీనిమి
త్తమ్మయి యొప్పె నాజనకధారుణిరాజసుతామతల్లి యీ
కొమ్మ సఖీపరీతయయి క్షోణిధరాత్మజఁబూజసేయఁగా
నిచ్చెమ్మయి వచ్చి పుష్పవనమొల్లఁబ్రకాశిలఁ దిమ్మకుంజమా 1355

ఉ. ఆమె యలౌకికంపు చెలువారసినంతటనే పునీతమౌ
నామనమెంతయోనిఁ జలనంబును బొందెను దీనిహేతువా
తామనసోద్భవుండెఱుఁగు దక్షిణపార్శ్వశుభాంగపాళి యూ
శ్యామనుజూచుచుండఁగనె స్పందములయ్యెను నాకుసోదరా 1356

చ. సహజములైన భావముల సత్పథమందు పదంబువెట్టఁగా
మహీరఘువంశసంభవుల మానసమొప్పకయుండుటల్ మదీ
య హృదయమందు నాకుదృఢమై తగునమ్మకమున్నదన్యలౌ
మహిళలస్వప్నమందు ననుమాత్రముఁజూడఁగనొల్లదెప్పుడున్

ఆ. సంగరంబునందు శత్రులకుఁ వెన్నుఁ
జూపనట్టివాఁడు నేపరసతి
వాంఛఁ జూడనట్టివాఁడు సర్థులఁ ద్రోల
నట్టివాఁడు జగతి నరుఁడుసుమ్మి 1358

ఆ. అనుజుతోడ మాటలాడుచుండెనుగాని
సీతరూపమందుఁ జిత్తమధిక
లుబ్ధమయ్యెఁ బ్రీతి లోలాక్షి ముఖపద్మ
మధువుఁ గ్రోలుచుండె మధుపమట్లు 1359

చ. నలుదెసలన్ విలోకన మొనర్చుచునుండెను సీత భీతయై
మెలఁగుమృగార్భకంబనఁగ మిక్కిలి నెమ్మది వాంఛసేయు నా
చెలువగు రాకుమారుఁ డెటు చేయుచునుండె విహారమంచు నా
లలనకటాక్షముల్ సనువలంకులనిండెను దెల్లతామరల్ 1360

ఉ. జవ్వనులంతఁ జూపిరట శ్యామలగౌరవిభాసురాంగులన్
మవ్వపుఁ బువ్వుఁదీవియలమాటునఁ జూచినయంత సీతకం
డ్లువ్విళులూరె నాత్మనిధి నొప్పఁగఁ గన్గొనఁ గల్గినంత నే
నివ్వటిలెం బ్రమోదమవనీసుతకున్ మదిలోన నిండుగన్ 1361

ఉ. రాముని చెల్వుఁ గన్గొని స్థిరంబయి చొక్కెను తెప్ప వేయకా
భూమిసుతాంబక ద్వయము పూర్తిగ దేహము విస్మరించెనా
లేమయపారమై మదిఁ జలింపని స్నేహము నిండఁగా శర
త్సోముఁ జకోరి కన్గొనెడి తోయమునంగనె రామచంద్రునిన్ 1362

తే. లోచన ద్వారమున రాము మేచకాభ
వర్ణగ్రహియించి హృదయసంవాసుఁ జేసి
లక్ష్మియా సీత బంధించెఁ బక్ష్మలంబు
లను కవాట ద్వితయమును నతినిపుణత 1363

ఆ. ప్రేమవివశయయ్యె భీతమృగాక్షి యా
సీతయు నిగ్రహించి చెలులు పలుకఁ
జాలకుఁడ్రి హృదయసంకోచముఁ జేసె
వాటమెఱిఁగి యొక్కమాటయైన 1364

ఉ. ఆతఱి రామలక్ష్మణ సుధాంశు యుగంబు వినీలమేఘసం
ఘాతము విచ్చినట్టి వెలిని గాంతిలుచుండెనో నాగబోఁట్లతో
సీత విహారముల్ సలుపు చెంతల శోభనవంబునుండి వి
ద్యోత తనూరుచుల్ దిశలనొప్పగ వెల్వడెనంద మొందగన్ 1365

క. శోభాసీమలు సుందరు
లాభానుకులప్రవీరు లసితహరిద్రా
బ్జాభశరీరులు శిఖిపిం
ఛాభూషిత కుసుమమాలికాంచితశీర్షుల్ 1366

ఉ. ఫాలములందు స్వేదకణభాసితమా తిలకంపు సొంపులుం
గ్రాలు విభూషణద్యుతులు గండతలమ్ములఁ గ్రమ్మమించు శో
భాలసితంబులౌ చెవులు భాసురతం దగు భ్రూలతల్ సువ
క్రాలకకేశముల్ వికసితాంబురుహారుణ నేత్రయుగ్మముల్ 1367

ఉ. చారుకపోలనాసికలుఁ జక్కని వాచుబుకంబులొప్ప శృం
గారరసాధిదేవతలకై వడి హాసవిలాసభాసురాం
భోరుహ సుందరాస్యులయి మూల్యము మానసవీథిఁ దోఁప నా
వీరుల పారమారులకు వ్రీడ నొసంగుదు రెన్న శక్యమే 1368

చ. ఉరమున రత్నహారములు నుజ్జ్వలకంబుసమానకంధరం
బురుబలయుక్తమైన కలభోచ్ఛ్రయశుండసమానబాహువుల్
వరసుమనోయుతంబగుచు వామకరంబున దోణమొప్పనా
సురుచిరమూర్తి శ్యామతను శోభితుఁ జూచితివే తలోదరీ 1369

మ. అనుచుం గేసరిమధ్యఁ బీతపరిధానాంచత్కటిభ్రాజితుం
ఘనసౌందర్యసుశీలధాముని స్ఫురత్కంజాతపత్త్రేక్షణుం
దిననాథాన్వయభూషణుంగని చెలుల్ దేహంబులన్ విస్మరిం
చి నిగాఢప్రమదంబునొందిరొక రాజీవాక్షి ధైర్యంబునన్ 1370

శా. సీతాపాణి సరోజమాత్మకరరాజీవంబునం బట్టి యా
రీతిం బల్కెను ధ్యానమున్ సలుపు గౌరింగమ్మరక్ష సర్వలో
కాతీతోజ్జ్వలరూపసంపదలకిమ్మా నీ మహీపాలక
వ్రాతోత్తంసకుమారవీరులను దేవం జూడ వేలా చెలీ 1371

మ. అనినం గొంకుచు సీత లేనగవుతో నక్షిద్వయిన్ విచ్చి పా
వనులా శ్రీరఘువంశసింహములఁ బ్రేమంజూచె శ్రీరామచం
ద్రుని యాపాదశిరఃప్రదేశగతచారుస్ఫూర్తి వీక్షించినం
తనె చింతించెను దండ్రి దౌ ప్రతినకాతన్వంగి లోలోపలన్ 1372

చ. పరవశయైనసీతఁ గని భామినులెల్ల విలంబమయ్యె నం
చుభయమంద నందునొక యుగ్మలి రేపుచు నిట్టిరమ్యమౌ
తరుణము వచ్చునే యనె నెదన్ హసియించుచు దాని గూఢవా
క్సరణిని వించుసీత కడుసంకుచితస్థితినొంది వెండియున్ 1373

ఆ. అతివిలంబమయ్యె నమ్మ యేమనునొకో
యనుచు భీతి మనమునందుఁ గదుర
నధికధైర్యమూని యారామచంద్రుని
నాత్మ హృదయపద్మమందు నిలిపి 1374

ఆ. ఉత్సుకతను రామునుపగూహనమొనర్చి
మాటిమాటి కాత్మమానసమునఁ
దనదుమానమిపుడు తండ్రివశంబని
సీత మరలెనంతఁ జెలులఁ గూడి 1375

క. పక్షిని లేడిని మొక్కల
వీక్షించు నెపమున రామవిభుసోయగమున్
లక్షించు మరలమరలం
దీక్షన్ సీతావధూటి తిరిగి వెనుకకున్ 1376

మ. శివచాపంబు కఠోరమంచు మదిలోఁ జింతించుచున్ శ్యామలాం
గవిరాజచ్ఛుభమూర్తి డెందమునఁ జిక్కన్ నిల్పుచుం జానకీ
ధవళాంభోరుహపత్త్రనేత్ర చనఁ దత్సౌందర్యసుస్నేహసౌ
ఖ్యవిభాసద్గుణరాశి యేగుటను సయ్యబ్జాక్షుఁ డూహించుచున్ 1377

ఆ. హృదయఫలకమున సహీనమహాప్రేమ మ
షీరసంబుతోడ సీతరూప
మచ్చుపడ రచించె నా జానకీదేవి
మరలఁ జొచ్చె గౌరిమందిరంబు 1378

ఉ. పురహరురాణి యంఘ్రులకు మ్రొక్కి వినిర్మలభక్తియుక్తయై
కరయుగళంబు మోడ్చి యలికంబునఁ జేరిచి సంస్తుతించెనో
వరగిరిరాట్కుమారి వృషవాహముఖేందుచకోరి చంద్రశే
ఖరి కరివక్త్రషణ్ముఖముఖప్రియపుత్రులతల్లి శాంకరీ 1379

చ. జయజయ లోకమాత మునిసన్నుతకీర్తిసమేత శాంభవీ
జయజయ విద్యుదుల్లలిత చారుశరీరిణి విశ్వమోహినీ
జయజయ ఘోరకిల్బిషనిశాచరకాననకీలి కాళికా
జయజయ సాధుభక్తజనసంఘసురద్రుమసంభృతక్షమా 1380

తే. ఆదిమధ్యాంతరహితవో యంబ నీవు
నీప్రభావం బెఱుంగవు నిగమములును
భవవిభవపరాభవకరీ భువనమోహి
నీవిహారంబు సల్పెదు నీవు స్వేచ్ఛ 1381

త్రస తా [illegible] వహా [illegible] గ్రగణ్యా నీ
సంఘ వా [illegible] లు [illegible] ఫణీంద్రుఁ [illegible] వేయిమందిని
గ నీయుపా [illegible] మహిమన్ వచింప శ
[illegible] నేరికిన్ 1382

చి [illegible] యుల్ [illegible] గా వరం
[illegible] ప్రియా
[illegible] యింగాల్చి యో
[illegible] జగత్కళ్యాణ సంధాయినీ 1383

[illegible] యుంచునో
[illegible] స్ఫుటంబుగా
దె [illegible] రాజకన్యకున్
[illegible] భక్తితో 1384

[illegible] విశ్వ [illegible]
[illegible]
[illegible] దేహి ప్రసాదమంచుఁ దల [illegible] శివా దేవి మా
[illegible] వచించె నిటు సీతాదేవి [illegible] ప్రీతిగన్ 1385

[illegible] రామ [illegible]
[illegible] ముగను
[illegible] మాట [illegible] దేనాడుఁ గానఁ
[illegible] లభించునీకు 1386

[illegible] మనో [illegible] కృతిన్
[illegible] లభించునీకు నీ
[illegible] శీలమాకృపా
[illegible] 1387

తే. గౌరియాశీర్వచన ముత్సాకన్యక విని
చెలులతోఁగూడ హర్షంబుఁజెంది మరల
మరల నంబికఁబూజించి మందిరమున
కరిగె మోదంబుతోడుత ననియెదులసి 1388

తే. నీలకంధరుసతి యనుకూలయయ్యెఁ
దనకునని సీతకనిన ముదంబు నెన్న
నలవియగునె యమ్ముదితవామాంగకంబు
లదరె శుభసూచకముగ నయ్యవసరమున 1389

క. సీతాసౌందర్యంబును
జేతంబుల నెన్నికొనుచు శ్రీరామసుమి
త్రాతనయులరిగి మునితో
నాతఱి దాపకవచించిరంతయుఁ బ్రీతిన్ 1390

తే. పుష్పములఁగొని కౌశికమునియుఁ బూజ
చేసి రామలక్ష్మణుల నాశీర్వదించె
నౌమనోభీష్టసిద్ధి సత్యముగననుచు
విని సుఖంబొందిరా రఘువీరులపుడు 1391

తే. భోజనమొనర్చి విజ్ఞాని మునిపురాణ
కథల వివరించి చెప్పె లక్ష్మణుఁడుఁదాను
నర్కకులమణి దివసాంతమైన పూని
యానతింగొని సంధ్యకృత్యములఁదీర్చె 1392

మ. ఉదయించెన్ శశిప్రాచిషోడశకళాయుక్తంబుగా నందమై
కదనా జేయుఁడు రాముఁడొందె సుఖ మాత్మాకన్యకావిస్ఫుర
ద్వదనంబోయని కాంచి కాంచి మఱియుఁభావించె శీతాంశుఁడా
ముదితాచాయముఖంబుతో నెటువలెంబోలంగలాఁడంచెదన్ 1393

తే. దీనుఁడగు చంద్రుఁడెట్లు విదేహకన్య
మోమునకుసాటి విషముతోఁబుట్టె నబ్ధిఁ
బవలుమలినుండు సకలంకుఁడవు నతండ
టంచు భావించె రఘురాముఁడాత్మలోన 1394

తే. విరహిణీదుఃఖదుండవు వృద్ధిక్షయము
నొందుదువు మ్రింగురాహువొక్కొక్క వేళ
కోక శోకప్రదుండవు గుటిలగుణుఁడ
పద్మినీ ద్రోహ మొనరింతువకట చంద్ర 1395

క. సీతాముఖ పద్మముతోఁ
బాతకమగు నిన్నుఁబోల్ప బహ్వానుచితమం
చాతెఱిఁ జంద్రమిషంబున
నాతరుణిముఖంబు నెన్ను చవ్విభుఁడరిగెన్ 1396

తే. అరిగి గురుచరణంబుల కధికభక్తి
వందన మొనర్చి యనుమతినొంది విశ్ర
మించె నిశయెల్ల మేల్కాని మిత్రతేజుఁ
డనుజుదెసఁ బొడఁగాంచి యిట్లనుచుఁ బలికె 1397

తే. లోకకోకపంకజసుఖ శ్రీకరప్ర
భావుఁడరుణుం డుదయమయ్యె వత్సకనుమ
నఁగఁ బాణియుగము మోడ్చి నయవిదుఁడు ప్ర
భుప్రభావ సంసూచకముగ వచించె 1398

క. భవదీయాగమనము విని
యవనీవిభులెల్ల సబలులైనవిధమునం
గువలయములు ముకుళించెం
దివినుడుగణ తేజముడిగె దినకరురాకన్ 1399

తే. సకలరాజులుఁ దారకాజాలమట్లు
తేజరిల్లియు ధనువను తిమిరమధిక
ముగుట వారింపజాలరు యామినిచనఁ
గమలచక్రభ్రమరముఖ ఖగములలరె

చ. అటువలె దేవ నీకుఁబ్రియులైన ప్రశాంతులు భక్తులెల్ల
బటుతరమౌ శరాసనముభంగముగాఁగ సుఖింతురిప్రా
క్తటమున భానుబింబము ప్రకాశిల నశ్రిమగాఢమైన చీ
కటినశియించెఁ దారకలకాంతిచెడెన్ వెలుగొందెలోకవ

ఉ. ఓరఘువంశదీప భవదుజ్జ్వలమైన ప్రతాపమిప్పుడీ
వారిజబాంధవోదయపు వ్యాజమునంగనఁజేసె నెల్లయు
ర్వీరమణాళికిద్భుజవీర్యమహత్వము వెల్లడింపఁగా
మారిశరాసనంబుఁ దునుమాడెడిరీతియు నీకనొప్పెడున్

చ. అనఁజిఱునవ్వుసుందరతరానన మందోలయంగ రాఘవుం
డనుజునిమాటలన్ వినియహర్ముఖకృత్యము లాచరించి ప
జ్జనము స్వభావపూతముగసల్పి సుమిత్రిసుతుండుఁ దోడ
జని గురుసుందరాంఘ్రిజలజంబులకున్ నతశీర్షుఁడై తగన్

విశ్వామిత్రుడును మునిబృందమును రామలక్ష్మణులు స్వయంవర రంగమున కేగుట

క. జనకుండు శతానందునిఁ
బనిచెం గౌశికునికడకుఁ బనివినియతఁ డ
మ్మునికి నెఱిఁగించె జనకుని
వినతి నతండలరె రామవిభు లక్ష్మణుల్

తే. పిలువనేతెంచి రాముండు వినయమొనయఁ
గా శతానందు పాదయుగమునకెఱఁగి
గురుసమీపంబునకునేగి కూర్చుచుండ
జనకుఁడంపెను బిలువఁగాఁ జనుమువత్స

ఆ. ఉర్వీజాస్వయంవరోత్సవంబును జూడ
వేగి యెవనినిప్పుడీశ్వరుండు
పెద్దసేయువాఁడో వీక్షింపఁగావలె
ననియె గాధిసుతుఁడు హర్షమెసఁగ 1406

తే. ఎవనిపై భవదీయ సమిద్ధకరుణ
పరఁగు నవ్వాఁడగున్ యశోభాజనుండు
దేవ యనెలక్ష్మణుఁడు కడుఁదియ్యమెసఁగ
హర్షమొందిరి సకలసంయములు వినుచు 1407

శా. ఆశీర్వాదములిచ్చిరందఱు సుఖాయత్తాత్ములై సత్కృపా
సౌశీల్యాకరుఁడైన రాముఁడరిగెన్ సౌమిత్రియుం దాపసా
ధీశస్తోమముఁ దోడ రాముదముసంధిల్లం ధనుర్యజ్ఞ దీ
క్షాశాలంగను వేడుకందవిలి విశ్వామిత్రునాజ్ఞన్ వెసన్ 1408

ఉ. ఆసుకుమారు లిర్వురు స్వయంవరరంగముఁజేరిరన్న యా
భాసురవార్త వించుఁ బురవాసులుత్యక్తసమస్తకర్ములై
యాసుభగస్వరూపులఁబ్రియంబునఁగాంచఁగ నేగుదెంచి రు
ల్లాసముతోడ వృద్ధులు విలాసినులున్ మగవారు బాలురున్ 1409

మ. జనవారం బధికంబురాఁగ జనకక్ష్మానాథుఁడద్దానిఁగాం
చినియోగించెను భృత్యవర్గము సుఖాసీనార్థ మత్యాసనా
ళినిరూపింపఁగ నారులంబురుమపాళిందీరుగా నుత్తమం
బును మధ్యాధమరీతి నమ్రవచన స్ఫూర్తిన్ సమాసీనులన్ 1410

క. కావించిరప్పుడచటికి
శ్రీవిలసిల శ్యామసిత శరీరులయోధ్యా
భూవిభు పుత్రులనూన ప్ర
భావులు సభయెల్ల దీప్తిఁ బ్రజ్వరిలంగన్ 1411

తే. వచ్చి యుడుగణములమధ్య వారి జారి
బింబయుగళంబునా రాజబృందమందు
దేజరిల రామచంద్రమూర్తి నిఁగని రెవ
రెవరి కేరీతి భావన యెసఁగెనటుల 1412

ఉ. వీరరసాంగమొంది పరిభవించెనసన్ రణధీరమూర్తియై
శ్రీరఘురామమూర్తి నృపశేఖర కోటికిఁదోఁచె దుష్టమా
భూరమణ వ్రజంబునకు భూరి భయాస్పదుఁడౌచు భీకరా
కారమునంగనంబడియెఁగంజదళాక్షుఁడు రాముఁడయ్యెడన్ 1413

తే. రాజవేషాళితోనున్న రాక్షసులకుఁ
గాల్కుఁడై తోఁచెనా స్వప్రకాశమూర్తి
యన్నదమ్ములు పౌరులకక్షిసుఖద
మనుజ భూషణులై తోఁచిరనుపమముగ 1414

క. తరుణులు దమతమ యభిరుచి
పరిపాటింజూచి రానృపాలాత్మజులన్
నిరుపమ శృంగారరసము
శరీరములఁ దాల్చెననుచు సంతోషమునన్ 1415

ఉ. రాముఁనిబండి తావళి విరాట్స్వభమూర్తిగఁజూచె నెన్ని యో
మోములుఁగన్నులుందలలు మూపులుఁజేతులుఁగాళ్ళుఁదోఁపఁగా
భూమివిభుల్ విదేహపతిముఖ్యుల కెంతయు నాత్మబంధులై
యామహీశాత్మజులిద్దరుఁ బ్రియంకరులైకనవైరి యత్తతిన్ 1416

చ. జనకునిరాణులా సహజ సౌమ్యులఁజూచిరి బాలురంచు న
య్యనుపమమైన ప్రేమ యెటులైనను వర్ణనసేయ శక్యమే
మునులకు యోగిముఖ్యులకు ముక్తినిధానము స్వప్రకాశముం
ఘనపరమార్థ తత్త్వమయి కానఁగవచ్చిరి శుద్ధశాంతులై 1417

మ. హరిభక్తుల్ గనిరిష్టదైవములుగా నాభ్రాతృయుగ్మంబునా
దరమొప్పంగ సమస్తసౌఖ్యములఁ జెందం జేయువారంచు నా
ధరణీనందన రాము నెట్టిమదితో దర్శించెనో స్నేహసౌ
ఖ్యరసోదంచిత భావనుం బలుకయోగ్యం బెట్లగున్ వాక్కులన్

క. హృదయముచే ననుభవమా
నది ప్రకటముగా వచింప నలవియగునె యే
చదురుఁడగు కవికి నెవరె
ట్లెదఁదలఁచిరో యట్లుచూచిరి నకులతిలకున్ 1419

ఉ. భూరమణాళిమధ్యమునఁ బొల్పుగనుండిరి శ్యామగౌరశృం
గారశరీరవర్ణులు వికారవిదూరులు కోసలావనీ
భారధురంధరుండయిన పంక్తిరథప్రభుకూర్మిబిడ్డలా
కారములం జగజ్జనుల కన్నులదొంగిలఁజాలు సుందరుల్ 1420

చ. సహజమనోహరాకృతులు చక్కదనంబులనిక్షుచాపధూ
ర్వహులొక కోటిమందియును స్వల్పము వారినిబోల్పఁగా శర
త్తుహినకరున్ హసించుఁ గడుతోరపుమోములు భావసమ్మదా
వహసరసీరుహాక్షులభివర్ణన సేయఁదరంబె యేరికిన్ 1421

క. మదనుమదమడఁచు సుందర
హృదయాహ్లాదకరమూర్తు లెంచఁగఁదరమే
మృదుగండ లోలకుండల
సదమలకాంతిప్రసార శ్రవణయుగంబుల్ 1422

క. చక్కని చుబుకాధరములుఁ
జిక్కని సుధలొలుకఁబలుకు చెలువుశశిరుచిం
ధిక్కార మాచరించెడి
మిక్కిలి యింపొదవఁజేయు మృదువగునగవుల్ 1423

ఆ. అతిమనోహరంబులైన నాసికలు న
క్రింబులైన భ్రూయుగములుఁ గడువి
శాల ఫాలభాగసంశోభితంబులౌ
తిలకములును నళులఁదెగడుకురులు

క. పీతశిరోవేష్టనములుఁ
జాతుర్యతమధ్యమధ్య సవరించినప్రి
స్ఫీతసుమమంజరులు శే
ఖాతతిశోభిల్లు రుచిరకంబుగళంబుల్

తే. త్రిభువనైక సౌందర్యమీతీరుగాఁగ
నన్నదమ్ములుగా నొప్పెనఁగఁ గంఠ
దేశముల గజమౌక్తికదీప్తహార
ములును నురములఁ దులసిమాలలును వెలయ

శా. వామస్కంధములన్ శరాసనములుం బాణిన్ శరంబుల్ కళా
ధామంబైతగు పీతజంధ్యములు నుద్యద్దీప్తిరాణింపఁగా
నామూర్తిద్వయ మొప్పె నంఘ్రినఖకేశాంతంబుగా సోయగం
బేమాత్రింబుఁ గొఱంత లేక కనువారెంతో సుఖంబందఁగన్

తే. మదవృషస్కంధములు సింహమధ్యములును
తీవులును బలమునకెల్లఁ దావులైన
బాహువులు గటిస్థలపీతవస్త్రములును
గలితతూణీరములుఁగల్గి చెలువుమిగుల 1

ధ్రువకోకిల:—జనములెల్లఁ దదేకదృష్టిని చారుమూర్తులనిర్వురం
గనుచునుండిరి తృప్తితీఱనికాంక్షఁ జూపులుదిప్పకా
జనకుఁడాయనుజన్మునగ్రిజు సంతసంబునఁగాంచుచున్
మునిపదంబులఁబట్టిచెప్పెను మొక్కి యాత్మకథాస్థితిన్ 14

క. మునికి స్వయంవరరంగము
జనకుఁడుసూపింప మౌనిసరసనె రాముం
డును లక్ష్మణుఁడును జనుచో
జనులా సుందరులఁగనిరి చకితాత్మకులై 1430

క. తమతమ భావనచొప్పునఁ
గమలాక్షుని రాముఁగనిరి కడుమర్మమెఱుం
గమి జనులు మౌనిమెచ్చెన్
సుమహితమగు రచనఁగాంచి క్షోణిపుఁడలరెన్ 1431

ఆ. అన్నిమంచలందు నందంబు నతివిశా
లమునునైనమంచఁ బ్రమదమెసఁగ
రామలక్ష్మణులను భూమీశుఁడుపవిష్టు
లౌనటులనొనర్చె యమియుతముగ 1432

తే. పూర్ణచంద్రుఁడుదయమైనఁ బొలుపుదొఱఁగు
చుక్కలంబోలె సకలరాజులును దేజు
వాసి యోటమిఁగనిరెల్లవారు ధనువు
విఱచు నిశ్చయమితఁడని వెఱఁగుపడిరి 1433

క. ఘనశివకోదండ విఖం
డన మితఁడొనరింపకున్న నలినాక్షి మహీ
తనయ వరియించి సుమమా
లనువైచు నితనియురఃఫలకమున నెలమిన్ 1434

ఆ. అన్నలారమనకు నపయశంబగుబల
తేజములకు హానియౌ జయంబుఁ
గలుగదిఁక ప్రతాపగరిమంబు సెల్లదు
పోదమిండ్లకనుచు భూమివిభులు 1435

తే. పలుకనదివిని యభిమానపరులు జ్ఞాన
హీనులంధులునైన మహీశులునగి
ధనువువిఱచియుఁ గఠినము ద్వాహమగుట
విఱువకేరీతి నెవఁడింతిఁబెండ్లియాడు 1436

తే. కాలునైననుసీతకై కదనమందు
నొక్కపరి తాకి విజయంబునొందు వార
మనఁగఁ జతురులు హరిభక్తులనఘ ధర్మ
శీలురగు భూపతులువిని చిఱునగవుల 1437

తే. అఖిలరాజుల గర్వంబులడఁచి జనక
తనయఁ బెండ్లాడు రామచంద్రప్రభుండు
దశరథేశ్వరు రణధీర తనయుఁడతని
ననిజయింప నెవరికైన నలవియగునె 1438

తే. జల్పముల వ్యర్థముగనాడి చాననేల
మఱిమనోమోదకాపేక్ష మానరేల
యతిపవిత్రంపు మాబోధనాలకించి
సీత జగదంబగాఁగ నెంచెదరుగాక 1439

తే రామచంద్రప్రభుని జగద్రక్షకునిగ
లోకపితఁగాగఁ మదినెంచి లోచనముల
నిండ సౌందర్యముంగాంచి మెండుతృప్తిఁ
గండుసందేహములు విడువుండుమదిని 1440

క. ఈయన్నదమ్ములిరువురు
సోయగమునకిరవులఖిల సుఖదాయకులీ
శ్రీయుతులు సుగుణరాశులు
కాయజహరహృన్నివాస ఘనశుభమూర్తుల్ 1441

తే. అమృతసాగర సామీప్యమందుఁబాపి
జలము మృగతృష్ణలోఁగోరి సత్వరముగఁ
బాఱిమడిసెదరేల యేభావమెవరి
కున్న వారట్లు కావింపుఁడూహామీఱ 1442

తే. మేముజీవించినందుకుగా మహాఫ
లంబుఁగంటిమి నేడని యంబుజాక్షు
భక్తులును మంచివారగు వసుమతీసు
లనుపమప్రీమరసమగ్నులగుచు మఱియు 1443

తే. అతుల రఘురామచంద్ర రూపావలోక
నంబొనర్పందొడఁగిరి నభంబునందు
సురలు విరివానఁగురియించి రరుసమెసఁగఁ
బాడుచు విమానములనుండి ప్రభునిఁగనుచు 1444

—: జానకీ స్వయంవర మహోత్సవము :—

చ. అదనిదిమంచిదంచు జనకాననినాథుఁడు సీతఁదెండనన్
ముదమున సుందరాంగులగు పోడచెలుల్ జగదంబయుం గుణా
స్పదయును జాదుశీలయును సన్నుతి సేయఁగరానియట్టి చ
క్కదనపుటొక్క భూసుతను గారవమొప్పఁగఁదెచ్చిరంతటన్ 1445

తే. ఎట్లునర్ణింతునా జగదేకజనని
మదికిలఘువయ్యె సర్వోపమానములును
బ్రాకృతస్త్రీజనాంగ వర్ణనముసేయు
పట్లనవియెల్ల సంపూర్తిఁబడయుకతన 1446

ఆ. ఎట్టిసుకవియైన నట్టిసిక్కృష్టోప
మానములను లోకమాతనెన్ని
యపయశంబుఁగుకవియను నామమొందునే
లోకమంమఁ గనుమవివేకముఁజిగి 1447

ఆ. సీతరూపమెట్టి స్త్రీతోడనుపమాన
మాచరింతమన్న నట్టిమహిళ
త్రిభువనముల్గలదె త్రిపురాంతకునిరాణి
శ్రీయువాణిరతియు సీతకెనయె 1448

క. వాచాలిని వాణిసగం
బై చిక్కిన మేనుగలది యద్రిజపతికిన్
మై చెడెనని వగచున్ రతి
శ్రీ చెడుగగు విషమదిరల చెలియలుగాదే 1449

క. ఛవియను సుధాపయోనిధి
నవకంబగురూప కూర్మనాథునిలిపియిం
పవు శోభారజ్జుపుచే
తవిపులశృంగారమనెడి తటికొండతగన్ 1450

తే. కామదేవుండు నిజహస్త కమలయుగళ
మున మథింపంగ నందులోఁ బొడముసౌఖ్య
మూల సుందరలక్ష్మితోఁ బుడమికన్యఁ
బోల్చుటకును సంకోచంబుఁబొందు సుకవి 1451

చ. చతుర విలాసినీమణులు సక్కని పాటలు పాడికొంచు భూ
సుతఁ దమ వెంటఁదోడుకొని సుందరమూ తరుణాంగవల్లులా
తతకమనీయతన్ వెలయఁ దజ్జగదంబ విశేషసుందర
ద్యుతివెలుగంగవచ్చిరి మహోత్సుకతన్ వరరంగ భూమికిన్ 1452

మ. సకలాంగంబుల బోటికత్తియలు భూషాశ్రేణిఁగై సేయఁగా
సకలంకద్యుతినొప్పె నప్పృథివికన్యారత్న మద్దేవి భ
ద్రకరంబౌ పదమూ స్వయంవర మహారంగస్థలిం బెట్ట శ్రీ
ప్రకరంబుం బుసపాళియుంగనియె విభ్రాంతిన్ విమోహాంబునన్

క. దివిమ్రోసెదేవ దుందుభు
లవనిజపైఁ బుష్పవృష్టి నమరులు గురియిం
పవియచ్చర తరళాక్షులు
ప్రవిమలగతి సుస్వరములఁ బాడిరలరుచున్ 1454

చ. తటుకున సీత సర్వవసుధా వరమండలిదిక్కుఁ జూచెనా
కుటిలశిరోజరాముమదిఁ గోరుచునుండె మనంబుభీతిచే
నటులిటులాడసాగె సకలావని నాథులు నామెఁజూచియు
త్కటమగు మోహమొందిరి యొకానొకచోట విదేహకన్యయున్

తే. గాధినందను చెంగటఁ గనియెనంత
భద్రకోట్యర్కనిభలసద్భా త్పదయుగము
నాత్మనిధి వెంటనే లభ్యమయ్యెననుచు
బహుతరోత్కంఠఁ జూపులఁబఱపెనటకు 1456

తే. గురుజనసమక్షమని లజ్జఁగొంకెసీత
బహుసమాజమధ్యంబని భద్రమూర్తి
రామచంద్రుని హృదయ నీరజమునందు
నిలిపి దర్శింపసాగెనన్నెలఁతప్రీతి 1457

చ. ధరణిజరూపమున్ సుగుణధాముని రాముని చెల్వముందలో
దములును బూరుషావళియుఁ దత్పరతంగని తెప్పపాటులం
బరిహరమాచరించియొక పల్కునుబల్కఁగఁగొంకి లోననే
సరసిజగర్భునెంతయును సన్నుతిసేసిరి వారినెంచుచున్ 1458

చ. జనకుఁడు మూర్ఖతన్ విడిచి సమ్మతితోడఁబ్రతిజ్ఞమాని మా
మనములనున్నరీతి నణుమాత్రముఁగొంకక రామమూర్తికిం
దనయనొసంగి చెంజిలి ముదంబునఁ జేయఁగలట్టి బుద్ధి యా
తనికి నొసంగవే జడదము తామరసోద్భవయట్లొనర్పవే 1459

ఉ. మేలని నంతసించెదరు మేనిదిని నెల్లగు నట్లుకానిచోఁ
జాల తపించు మానసము జానకి కర్తనరుండువీరిలో
నాలలితాంగుఁడై సెలయు శ్యామలసన్నుఁడటంచు భూజనుల్
లాలసులై విధాతను దలంచి స్తుతించిరి పెక్కుభంగులన్ 1460

ఆ. వందిజనులఁబిల్వఁ బంపెను జనకుండు
వారు బిరుదములను బలికికొనుచు
వచ్చిరటకు నాదుప్రతినంబు వినిపింపుఁ
డనియెరాజు మిగుల హర్షమునను 1461

ఆ. వందిజనులు శ్రేష్ఠవచనంబు నీరీతిఁ
బల్కిరో సమస్త వసుమతీశు
లార వినుఁడు బాహులను మేముపైకెత్తి
పలికెదము విదేహ పతిప్రతిజ్ఞ 1462

తే. నృపభుజబలంబు చంద్రుండు నృపభవాహు
కార్ముకము రాహువత్యంత కర్కశంబు
నెల్లరెఱుఁగుదురది కడుబల్లిదులగు
రావణుఁడు బాణుఁడును బోయిరావిలుగని 1463

ఆ. అతికఠోరమైన హరశరాసనము నీ
రాజులందెవండు ప్రక్కలించు
వాని సీత నేడు వరియించుఁద్రిభువన
విజయలక్ష్మి తోడఁ బ్రీతిఁజెంది 1464

తే. ప్రతినవిని రాజులెల్లరుఁ బ్రబలవాంఛ
మనములన్ యోధులమనుచు మానమూని
నడుములంగట్టికలఁటతో నడువసాగి
రిష్టదైవంబులన్ మదినెంచిమ్రొక్కి 1465

తే. తమకమున శివధనువు హస్తముసఁబట్టి
కోటివిధములఁదమ శేమ పాటవముల
నెత్తఁబోవంగఁ గోదండ మించుకైన
లేవకుండిన నల్లనై పోవవాఁడు 1466

తే. మదివిచారంబుగలిగిన మనుజవిభులు
పోవకుండిరి యావింటిపొంత కంత
మూఢులగు రాజులావింటిఁ బూని యెత్తఁ
జాలకతిలజ్జతోఁ బోవసాగిరపుడు 1467

తే. యోధనృపతులభుజబలంబొంది పొందె
యంతకంతకు నతిభారమయ్యె ధనువ
నంగ నొక్కించుకయుఁగదలంగఁబోక
యుండె గర్వితులగు నృపుల్ బెండుపడఁగ 1468

ఆ. ఊని దశసహస్ర యోధు లొక్కుమ్మడి
నిందుధరుని ధనువు నెత్తఁ బోవ
నించుకైనఁ గదలదీలుపురతిమది
కామి వచనములకుఁగదలనట్లు 1469

క. వైరాగ్య మొందకయె యా
గారము విడి సన్యసించు కాపురుషుగతిం
భూరమణులెల్లర పహో
సారంభాస్పదతఁగనిరి హరు విలు పట్టన్ 1470

తే. బాహు వీర్యంబు విజయంబుఁ బ్రాభవంబు
యశము బలవంతమగు ధనువపహరింప
నోటమింబొందిరపుడు సర్వోర్వి పతులుఁ
గాంతి హీనంబులైన మొగములతోడ 1471

తే. అట్లు తేజోవిహీనులై యపుడు తమస
మాజ మధ్యంబునందెల్ల రాజ సుతులుఁ
బోయి కూర్చుండఁ జూచి యాభూవరులకు
రోషముదయింప రాజచంద్రుఁడు జనకుఁడు 1472

తే. పలికె నీరీతి వ్యాకుల భావమునను
దీవి దీవులనుండి యేతెంచినారు
నాదు ప్రతిననువిని నరనాథులెల్ల
దేవదనుజ మనుజ రణధీరబలులు 1473

చ. అతులమనోహరాంగిని మదాత్మజనున్ విజయేందిరన్ మహో
న్నత కమనీయ కీర్తిరమనాగ విభూషణు విల్లుమ్రించియు
ద్ధిఁగొనఁజాలు వీరుని విధాత సృజింపఁగ లేదయెవ్వఁడా
శితిగళు చాపమెక్కిడఁగఁ జేవఁగలుంగఁడో యట్టివానికిన్ 1474

క. అలక్ష్మీమైత్రియలాభము
మేలుగ నెదఁదోఁపకుండు మెలపున ధనువు
ద్వేలత నెక్కిడి విఱుచుట
యేలా కడుదవ్వు దాని నెత్తుటలోనన్ 1475

క. తిల మాత్రమైన మీఁదికి
నిలనుండి కదల్పఁజాలరెందఱొ వీరుల్
కలఁడే యభిమానముగల
యలఘుండగు వీరుఁడిప్పుడవనీ స్థలిలోన్ 1476

ఉ. వీరవిహీనమయ్యెఁబృథివీస్థలియంచెద నాకుఁదోఁచెడిన్
మీరిఁక యాశఁబోవిడిచి మీదు గృహంబులఁ జేరనేగుఁడో
ధారుణి నాథులార యల తామర సోద్భవుఁడే వివాహముం
గూర్చి వ్రాయఁడే మొకద కూరిమిపట్టికి సీతకుర్వరన్ 1477

ప్రతినఁ బరిత్యజించినఁ దపఃఫలపుణ్య విశిష్టహాని మ
త్సుత భువిఁ గన్యయై మనినఁ జూచెదఁ గాకిఁక నేమి సేయుదున్
క్షితిఁ దగు జెట్టి లేఁడనుచుఁ జింతిలి మత్ప్రతినంబు హాస్యహా
గతినొనరింపఁ జాలననఁగా విని యామిథిలేశు వాక్యముల్ 1478

సకల తలోదరుల్ పురుషజాతియు జానకిదిక్కుఁ జూచుచున్
వికలమనస్కులైరి రఘువీరకుమారుఁడు లక్ష్మణుండు క్రో
ధకలిత నేత్రుఁడయ్యెను రదచ్ఛదమెంతయుఁ గంపమొందఁగా
భ్రుకుటియు బద్ధమయ్యె రఘుపుంగవు భీతివచింపఁ డేమియున్

ఉ. కాని విదేహరాడ్వచన గాథ శరంబులు గాఁడఁ దాలిమిం
బూనఁగలేక రామవిభు ఫుల్ల సరోరుహసన్నిభాంఘ్రిలం
దానత శీర్షుఁడై పలికె సర్వములైన యథార్థవాక్యముల్
భానుకులప్రదీప రవివంశ్యుల మించెడి వీరులుండిరే 1480

ఉ. రాముని దుష్టదానవ విరాముని శ్రీరఘువంశరత్నమున్
శ్యామలవర్ణు నిందు జనకావని భర్త యెఱింగి యీనృప
స్తోమమునంద నర్హమగు చొప్పునఁ బల్కెను భాస్కరాన్వయో
ద్దామ పయోరుహద్యుమణి దబ్బరగాదిది యాలకింపుమా 1481

మ. అభిమానంబునఁ బల్కలేదు భవదీయాజ్ఞన్ లవంబాదినన్
రభసం బొప్పఁగఁ బద్మజాండమును దోరంబైన పూబంతిగా
నభముందాకఁగ నెత్తఁగల్గుదు బిరానం బచ్చికుండంబలెన్
విభజింపంగలవాఁడ వ్రక్కలు గనుద్వేలప్రతాపంబునన్ 1482

ఉ. మూలిక రీతి మేరునగముం బెకలింపఁగఁ జాలువాఁడ నా
భీల భవత్ప్రతాపయుత విస్తృతహా మహిమంబు ముందఱన్
శూలిశరాసనంబనఁగఁ జోద్యమె ప్రాఁతది చెప్ప నేల నీ
వేళ యనుజ్ఞనిమ్ము కనుమెట్టి వినోదము నాచరింతునో 1483

ఆ. కమలనాళమట్లు కాలకంధరు ధను
వెక్కుపెట్టి దాని నెలమిఁబట్టి
నూఱుయోజనముల దూరంబు వఱకైనఁ
బఱుగు వాఁగలను త్వరితగతిని 1484

ఆ. పుట్టకొక్కు కాడఁబట్టి త్రుంచెడిరీతిఁ
గార్ముకంబుఁ ద్రుంపఁగలను నీప్ర
తాపబలమువలనఁ దప్పిన నీపాద
మానవిడుతు ధనువుచంప పొదియు 1485

మ. అని సామర్షమునన్ సుమిత్రితనయుం డాడంగ భూమండలం
బును గంపించె దిశేభముల్ చలనముం బొందెన్ మహీజాత నె
మ్మనమందున్ ముదమొందె సర్వజనముల్ శత్రునాయకానీకమె
ల్లను భీతిల్లె విదేహభూవిభుఁడుఁ జాలన్సంకుచించెన్ మదిన్ 1486

చ. గురుఁడు రఘూద్వహుండు మునికుంజరులెల్లరు నెమ్మనంబులం
బరమముదంబునొందిరి యపారముగాఁ బులకల్ జనింపఁగాఁ
దరణికులప్రభుండు దన తమ్ముని గన్నులసన్ననాపి ప్రే
మరసనిరూఢిఁజేసెను సమంబుగఁ జెంగటఁగూరుచుండఁగన్ 1487

చ. శుభసమయంబుగాఁదలఁచి శూరుని రాముని గాంచి ధాత్రస
న్నిభుఁడగు గాధిసూనుఁ డతినిర్భరప్రేమ వచించె వత్స య
య్యభవు శరాసనంబుఁ దునుమాడుము లెమ్మిఁక నీవిదేహభూ
ప్రభునకుఁ దాపమార్పుము సభాసదులెల్లరు సన్నుతింపఁగన్

చ. గురువచనంబులన్ విని రఘుప్రభుఁడౌదలవంచి యమ్మునీ
శ్వరుచరణద్వయంబునకు భక్తిమెయిం బ్రణమిల్లి హర్షశో
కరహితచిత్తుఁడై నిలచె గ్రక్కున నాతనిఠీవిఁగాంచినం
బరఁగు స్వభావసిద్ధమగు బాలమృగేంద్రము లజ్జనొందఁగన్ 1489

సీ. ఒప్పుమంచయు నెడు నుదయాచలంబున
రామచంద్రబాల రవి వెలుంగ
సజ్జనాళియ నెడి సారసంబులు విచ్చె
నత్తిభృంగవితతి యలరుచుండ 1490

తే. రాజగణములయాశయన్ రాత్రి నాశ
మయ్యెఁ దద్వాక్యతారాగణాళి కాంతిఁ
బాసె నభిమాననృపకైరవములు ముకుళి
తములుగాఁ గపటోలూకతతియుఁడాగె 1491

తే. సకలముని దేవతానీక చక్రవాక
శోకములుదీఱ రాముపై సురభి కుసుమ
వృష్టిఁగురియించి సేవింపఁ బ్రేమ గురుని
పదములకు మ్రొక్కి మునులాజ్ఞఁబడసె విభుఁడు 1492

ఉ. అంత జగత్ప్రభుండు మదహస్తివరేణ్యవిలాస భాసురా
త్యంతమనోహరంబయిన యానమునన్ సహజస్వభావుఁడై
కాంతలుఁ బూరుషుల్ మిగులగాత్రములం బులకల్ జనింపఁగా
సంతసమొందఁగాఁ జనియె సౌఖ్యపయోనిధి నోలలాడఁగన్ 1493

క. తమతమ పితృదేవతలకు
నమస్కృతులొనర్చి సుకృతనానాకార్య
క్రమము నెదనెంచి మాపు
ణ్యముమహిమ నితండు నవమృణాళములీలన్ 1494

క. శివధనువువిఱచుఁ గాపుత
మానీధరకన్యకాప్రియాత్మజ గణనా
ధ నరంబొసఁగు మటుల నినుఁ
బ్రివిమలమగుభక్తితోడ భావింతు మెదన్ 1495

క. అని స్త్రీపురుషులు రాముని
గనుఁగొని యనుపమసుఖంబుఁ గాంచఁగ సీతా
జనయిత్రి పేర్మి రాముం
గని చెలులం జీరి పలికెఁ గడువిహ్వలయై 1496

క. అందఱు వినోదమునుంగన
నిందుండిరి నెవ్వరైన నేగినృపునికీ
చందమునఁ దెగువతగదని
యందురె సుకుమారుఁడీతఁడని మద్దితులై 1497

క. రావణ బాణాసురులును
శ్రీవిశ్వేశ్వరునిధనువుఁ జేతం దాకం
గా నెరవు లేకపోయిరి
భూవిభులతిదర్పలోడి పోయిరి కాదే 1498

ఆ. అట్టిధనువుఁ గోమలాంగుఁడీ రాజన్య
తనయుచేతికీయ ధర్మమగునె
పట్టిమందరాద్రి బాలమరాళ మె
త్తంగఁగలదె బాహుదర్పమునను 1499

మ. నృపుచాతుర్యమ దెల్లఁ బోవును సఖీ నిక్కంబుగా ధాత్రుచై
దపురీతిం దెలియంగశక్యమెయనన్ దద్వాక్యముల్ వించు నే
ర్పుతో నొక్కసఖీ బలామయనియెన్ రుచ్యంబుగా దేవి నీ
వెపుడుం దక్కనగా గణింపఁ జనదెం దేనిన్ మహాతేజులన్ 1500

క. కుంభజుఁ డేడ యపారం
బంభోనిధి యేడ దానిసతఁ డింకింపం
గుంభిని నాతనికీర్తి వి
జృంభింపదె నేటివఱకు శీతాంశుముఖీ 1501

ఆ. సూర్యమండలంబు చూడఁజిన్నదిగాఁగఁ
గానఁబడిన నుదయకాలమందు
త్రిభువనముల్గఁగ్రమ్ము తిమిర మొక్కుమ్మడిఁ
బాటిపోవకున్నె పద్మనేత్రి 1502

తే. మంత్రిమతిలఘువైన బ్రహ్మయును విష్ణు
దేవుఁడుఁ బినాకపాణియు దివిజులెల్ల
వశులగుట లేదె యున్మత్తవారణేంద్రి
మంకుశము చిన్నదైన వశ్యంబుగాదె 1503

తే. మరుఁడు శరశరాసనములు విరులుగాఁగ
సకలభువనంబులవశంబు సలుపలేదె
యిది మనంబున నెంచి దేవీశరాస
నముఁదునుము రాముఁడెద సందియమునువిడుము 1504

క. అనిన సఖీవచనంబుల
విని చింతనుమానె రాణివిపులంబయ్యెన్
మనమునఁగల ప్రేమంబును
జనకజ శ్రీరాముఁగాంచి సభయాత్మకయై 1505

తే. వినతులొనరించుచుండె హృద్వ్యధియండె
వ్యాకులంబొంది యభవు భవానిఁగూర్చి
నాదుసేవ ఫలింపగా మోదమునను
జేయుఁడు హితంబువిల్లుఁ జుల్కఁచేసికరుణ 1506

తే. సకల సురవరదాయకా సమదహస్తి
వదనగణనాయకా నేటివఱకునిన్ను
సేవచేసితిఁగాననేఁ జేయువినతి
నాదరించి ధనువు భారమడఁప్రుమయ్య 1507

తే. అనుచు శ్రీరామచంద్రునిఁ గనుచుఁ గనుచు
ధైర్యమువహించి దేవతాతతిని మదిని
దల్చుచుండెను సీతమ్మ తనువుపులకి
తంబుగా నేత్రములను హర్షాంబుపురల 1508

ఆ. కనులనిండ రాము కల్యాణరూపంబుఁ
గాంచి తండ్రి ప్రతినగతిఁ దలంచి
లాభహానులెదఁ దలంపక తండ్రియి
ట్లాచరింపఁదగునె యనుచు వగచు 1509

తే. మంత్రి భయమునఁ దెలుపఁడు మఱియు నితర
జనులు దెలుపమిచే నింత సంభవించె
ననుచితము వజ్రమును మించు నట్టిధనువ
దేడ శ్యామలమృదుబాల్యుఁ డీతఁ డేడ 1510

శా. హా దైవంబ యదెట్లు నిల్పుదును ధైర్యంబున్ మనంబం దెటుల్
ఛేదింపంబడు హీరమాదలను దీప్తింబొల్చుపూరెమ్మ సం
ఛేదింపంబడుకన్నఁ జుల్కనగ యీవిస్తారసభ్యాళికిన్
లేదో కింతయు బుద్ధిచాతురి నినున్ నే వేఁడెదం జాపమా 1511

తే. నీజడత్వంబు జనులపై నిలిపి రామ
చంద్రుఁగని పొందుమిప్పుడు చాలలఘుత
ననుచు సీతామహాదేవి యధికతాప
మొందె మనమున నిమిషంబు యుగశతముగ 1512

చ. చపలవిశాలనేత్రములఁ జయ్యన రాముముఖంబుఁ గాంచియుం
ద్రిపమహిదిక్కుఁ జూచు వెలిదామరఱేకులఁ గ్రుమ్మరించుచున్
నృపసుతసీత చంద్రుఁడను నీటగు నుయ్యెల మన్మథుండుతో
రపుఝషయుగ్మమై రహిని రంతొనరించుచునుండెనో యనన్ 1513

ఆ. నవనపంకజమున వాగ్భ్రమరంబులు
హ్రీయనంగనొప్పు రేయిఁగాంచి
వెడలకుండెఁగృపణు విపులధర్మముమాడ్కి
నక్షికోణములనె యశ్రులుండె 1514

తే. ఇట్టిస్థితినుండి తనమది నెన్నరాని
వ్యాకులమునొందియుండుట సరసికాంచి
ధైర్యవిశ్వాసములను డెందమున నిలిపి
తలఁచె నాక్షోణికన్యామతల్లి యిట్లు 151

తే. వాఙ్మనఃకాయములను నానృతము సత్య
మయ్యెనేనియు శ్రీరామునంఘ్రియుగళ
మందు నాచిత్తమెంతయు నగ్గమయ్యె
నేనిసర్వాంతరాత్ముఁడౌ నీశ్వరుండు 1516

ఉ. దాసిగఁజేయుఁగాక నను దప్పక యారఘురామమూర్తికిన్
వాసిగ దేని కెందధికవాంఛ యథార్థముగా జనించు నా
యాసఫలించి నిక్కముగ నయ్యది చేకుఱు లేదు శంకయం
చాసరసీరుహాక్షి తనయాత్మఁదలంచుచు రాముఁజూచుచున్

ఉ. పేర్చుప్రతిజ్ఞ సుస్థిరగరిష్ఠముగా నొనరించె సీత శ్రీ
రాముఁడెఱింగె సర్వముఁ గరంబు కృపానిధియంత సీత నె
మ్మోమును గాంచి యండజవిభుండొక చిన్నఫణిం గ్రహింపఁగా
నేమెయిఁజూచునట్లు పరమేశ్వరువింటిదెసం గనుంగొనన్ 1518

మ. హరకోదండము రాముఁడట్లుకనుటన్ హర్షంబునం గాంచి మై
నురురోమాంచములుప్పతిల్లఁగ సహారోత్సాహియై లక్ష్మణుం
డరవిందప్రభవాండమంఘ్రియుగళిన్ హత్తించి తాటించుచుం
బరమామోదముతోడ నిట్లులనె తుంభద్వాగ్గభీరధ్వనిన్ 1519

ఉ. ఆదివరాహకూర్మములు నాదిఫణీంద్రుఁడు దిగ్గజంబులీ
మేదినిఁబట్టి నిల్పఁదగు మీఁదు మనంబుల ధైర్యమూనుచుం
గాదుభయంబునొంద మహీకంపమునొందుట లేదు వింటిరే
నాదగునాజ్ఞ రాముఁడు పినాకిధనుర్దళనంబొనర్చెడిన్ 1520

సీ. అంత శ్రీరాముండు హరశరాసనసమీ
పముఁజేర నిర్జరుల్ భామినులును
బురుషులుఁ దలఁచిరి పుణ్యకార్యములను
సకలజనముల యజ్ఞానసంశ
యములును మందులౌ నవనీపతులయభి
మానంబు భృగురాముమానఘనత
మునిదేవతలభీతి భూపుత్రిచింతయు
జనకుపశ్చాత్తాప సంస్థితియును

తే. ధరణిజామాతృఘన దుఃఖదావవహ్ని
శివధనుస్సను నావలోఁ జేరి యెక్కి
రామభుజబలమను నపారజలనిధిని
కడువ నెంచెను లేఁడటకర్ణధారి 1521

ఉ. రాముఁడు గాంచెఁ జిత్రములు వ్రాసినకైవడి దృశ్యమానజన
స్తోమము నెండియుం గరుణశోభిలు నయ్యినవంశరత్నమూ
భూమిసుతం గనుంగొని ప్రభుండు గ్రహించెను వ్యాకులత్వము
ద్దామముగాఁగ నాయమ మొదంగలదంచును దత్క్షణంబునన్ 1522

చ. నిముషముఁ గల్పమట్టుల నవనీసుత డెందమునందు వ్యాకులం
బమితముగాఁగనొందఁగని యావిభుఁడెంచెను నీరువట్టుచే
శ్రమపడి నీరుప్రాప్తింపక చచ్చిన వెన్క సుధాతటాకమే
క్రమమున వచ్చు నక్కఱకుత్న్యాస్థలినే నరజాతికేనియుఁ 1523

తే. సస్యమెండిఁ పిదప వర్షంబుసమయ
మెల్లమించినఁ జింతయు నేమిఫలము
టంచుమదినెంచి రాముఁడయ్యవనిజాత
ప్రీతిఁదిలకించి పులకించి వేడ్కమించి 1524

ఆ. గురుసకాత్మయందె పరమభక్తిని మ్రొక్కి
హరశరాసనంబు నధికలాఘ
వమున నెత్తనదియు భాసిల్లె మెఱుపునా
ఘనపథమున నింద్రధనువొ యనఁగ 1525

మ. ధనువుం జేకొనియెత్తి యెక్కిడుచుఁ జేతన్ నారిసంధించిలా
గినయాతీరును జూచునేరికిని లక్షింపంగఁ గాన్పించునా
మును పే మధ్యను వ్రక్కలించె రఘురాముండుద్ధతింజాపమా
ధ్వని బ్రహ్మాండమునిండె భీప్రదనినాదంబై కఠోరంబునై 1526

చ. భువనములెల్లనిండ నతిభూరికఠోరభయంకరస్వనం
బవుటఁ బ్రభాకరాశ్వములు నధ్వముఁదప్పిచరించె దిక్చయం
బవిసెను దిగ్గజావళియు నార్చెను ఘీంకృతు లాచరించుచుం
భువిచలియించెఁ గూర్మకిటిభోగిపతుల్ కడు మ్రొగ్గిరొక్కటన్ 1527

చ. అమరులు రాక్షసుల్ మునులు హస్తములన్ శ్రవణద్వయంబుమూ
సిమిప్రు వ్యాకులత్వమునఁ జింతిలఁజొచ్చిరి చంద్రమౌళిచా
పము రఘురామచంద్రుఁడు విభంజనముంబొనరించెనంచు మో
దమున జయధ్వనుల్ సలిపెఁ దన్మయుఁడై తులసీసుధీంద్రుడున్

ఆ. హరశరాసనంబు యానపోతము రామ
చంద్రు భుజబలంబు సాగరంబు
మోహవశతనొంది ముందెక్కియున్న స
మాజమెల్ల నొక్కమాఱెమునిఁగె 1529

క. ధనువును ఖండద్వయముగ
నొనరిచి శ్రీరామచంద్రుఁ డుర్వారుఁడైనం
గని సుఖయించిరి మోదం
బున నెల్లరు నమ్మహాత్ముఁ బొగడుచు బ్రీతిన్ 1530

ఉ. లోఁతగు ప్రేమరూపకవిలోలమనోహర వారిపూరితం
బైతగు గాధిసూనుఁడను నట్టివిపత్రిసముద్రియా జగ
ద్ద్యోతక కీర్తి రాముఁడను నొప్పగు పూర్ణశశాంకుఁ గాంచి మై
నాతతమైనపుల్కలను నట్టియలల్ కదుమించఁ బొంగఁగన్ 1531

క. దివి దేవదుందుభిధ్వను
లవార్యముగ నెసఁగె నిర్జరాంగనలుద్య
ద్రివమునఁ బాడుచు నాడిరి
భవచాపవిఖండనోత్సవపు శుభ వేళన్ 1532

మ. అజముఖ్యామరకోటి సిద్ధులుమునుల్ హర్షంబునం బ్రస్తుతిం
చి జయధ్వానములొప్ప రామవిభునాశీర్వాదముల్ సేసి ర
క్కజమై పెక్కుగురంగులన్ వెలయు స్రజ్జాలంబువర్షించె నిం
పుజనింపన్ రసయుక్తగీతములవేల్పుల్ కిన్నరుల్ పాడఁగన్ 1533

తే. హరధనుర్భంగ శబ్దమెట్లఖిలభువన
భరితమయ్యె నటుల జయధ్వానములును
నిండెజగములనపుడు కోదండదళన
వార్త స్త్రీపురుషులు ప్రీతిఁబలికికొనఁగ 1534

తే. సువిదులౌ వందిమాగధ సూతజనులు
బిరుదముల వర్ణనముసేయఁ బృధివిజనులు
హయమతంగజరత్న వస్త్రార్థచయము
దాగ మొనరించి రుదుతరోత్సాహ మెసఁగ 1535

క. భేరీమృదంగకాహళ
భూరిధ్వానములు శంఖమురజరవంబుల్
సారతర దుందుభిధ్వను
లారూఢిగఁ దాళరవము లంతటఁ బెరసెన్ 1536

క. యువతీజనములు సుందర
రవముల మంగళము వాడ రహిమీఱఁగను
త్సవములసలిపిరి యెల్లెడ
నవనీస్థలి సకలజనుల కానందముగన్ 1537

క. చెలికత్తెలు రాజ్ఞీమణు
లలఘుతర సుఖంబునొంది రతిశుష్కములౌ
కలమాంకూరంబులపై
జలములఁ జిలికింపనలరు చందముదోఁచన్ 1538

తే. ఈదియాది విసువుఁజెంది యెలమిమీఱఁ
దీరముం జేరురీతిఁ జెందెను సుఖంబు
జనకుఁడనుపమ సంతాపమును త్యజించి
పరమసంతోషభరిత హృత్పద్ముఁడగుచు 1539

తే. ధనువువిఱిగిన సకలభూధవులుఁ దేజ
మెడలి పగలింటి దీపికాకృతులనుండి
రవనిజాహర్ష సుఖము నెట్లభినుతింతు
స్వాతిజలమొంది సుఖయించు చాతకమొకొ 1540

ఆ. చందమామఁ గాంచి సంతసించు చకోర
మనఁగ లక్ష్మణుండు సగ్రజన్ముఁ
గాంచె జనకపుత్రికయు శతానందాజ్ఞ
నడచె రామచంద్రు కడకుఁ బ్రీతి 1541

ఉ. లాలిత సుందరాంగులు వలంతులు క్షోణికుమారికా సఖుల్
చాలగ మంగళంబులను సంతస మొప్పఁగఁ బాడి తోడరా
బాలమరాళి యో యనఁగఁ బాదము లల్లన వైచుచున్ సరో
జాలయ మించి సీత తనయంగరుచుల్ విలసిల్ల నేఁగఁగన్ 1542

ఉ. బోటులమధ్యరూపములఁ బొందినయందము మధ్యఁ దోరమా
హాటకకాంతులీనెడు మహోచ్ఛవి యోయన సీత యొప్పె నా
పాటలపుష్పగంధి కరపంకరుహంబున విశ్వజైత్రమా
మేటి వెలుంగు నాగరుచిమించెఁ గడుం జయమాలలీలగన్ 1543

తే. తనువు సంకోచ మొందె నుత్సాహ మాత్మ
నొప్పెఁ గూఢానురాగంబు నొరు లెఱుఁగరు
జానకీదేవి శ్రీరామచంద్రురూప
మరసి చిత్తరువో యన నట్టె నిలచె 1544

తే. చతురలా బోటికత్తెలా స్థితిని గాంచి
సుందరంబగు జయమాల నిందు ధరశ
రాసనవిఖండనుని కంఠమందు వైవు
మంచు బోధించి రా జనకాత్మజకును 1545

చ. అవివిని భీతబాలహరిణాక్షి కరద్వయి మాలనెత్తి వే
యదు కడుప్రేమచే వివశయై మది మిక్కిలి శోభనొప్పె నొ
ప్పిదముగ నాళయుక్తమగు విస్ఫురదబ్జయుగంబు భీతిన
మ్మదనుని మేనమామ జయమాల నలంకృతుఁ జేయు కైవడిన్ 1546

ఉ. అంతట సీత రామవిభు నర్చితుఁ జేసె నురఃప్రదేశమ
త్యంత సుసౌరభద్యుతులకాకరమౌ జయమాలచేత శ్రీ
కాంతకు నాటపట్టగుచుఁ గాంతిలఁ గాంచి కలస్వనంబుతో
నెంతయు వేడ్క సీతచెలు లెల్లరు గానము సేయుచుండఁగన్ 1547

మ. జయమాలాసమలంకరిష్ణుఁడగు కౌసల్యాసుతుం జానకిం
బ్రియమేపారఁగఁగాంచి దివ్యసుమనోవృష్టిన్ సురల్ విస్మయో
దయదీక్షం గురియించిరొక్కట జగద్బంధుఁ విలోకించియెం
తయు సంకోచమునొందు కల్యగమియోనానుండికుర్వీధవుల్ 1548

ఆ. వీటమింటమ్రోసె వివిధవాద్యంబులు
ఖులు దేజమెల్లఁ దొలఁగనుండి
రఖిలసాధుజనులు హర్షంబునొందిరి
సురలుఁగిన్నరాహి నరమునులును 1549

క. జయజయ జయయని సంతో
షయుతాశీర్వాదములను సలిపిరి గంధ
ర్వయువతులాడిరి పాడిరి
రయమునఁబలుమాఱు కుసుమరాజి విసరుచుఁ 1550

తే. విప్రులెల్లడసలిపిరి వేదరవము
వందులుం బిరుదావళి వర్ణసంబు
సేసిరి త్రిలోకములఁ బర్వె సీతరాము
హారధనుర్భంజను వరించినట్టివార్త 1551

క. పురమున యువతులుఁ బురుషులు
వరుసంబుననిడిరి మంగళారతులుగడున్
విరివిగనొసఁగిరి ధనములఁ
బరికింపక యాత్మశక్తి భావములందుఁ 1552

క. ఛవియును శృంగారంబును
గవగూడినయట్టులుండి త్రైలోకస్యకయుం
భువనేశ్వరుఁడగు రాముఁడు
నవనీజనమునకు లోచనానందమ్మై 1553

కం. చెలికత్తెలు సీతావిభు
జలజసదృశ చరణయుగము స్పర్శింపుమనం
జలజాక్షి సిగ్గుపెంపునఁ
దలవాంచి స్పృశింపవెఱచు ధవుపాదములన్ 1554

కం. గౌతమపత్నీస్థితి మది
సీతస్మృతిం జెందిమానె శ్రీరామపదా
బ్జాతములంటుటనగె విభుఁ
డాతెఱవ యలౌకికంపుటతిప్రేమకెదన్ 1555

ఉ. సీతను దుర్వినీతులును శీలవిహీనులుఁ గ్రూరులున్ మహా
పాతకమూఢచిత్తులగు పార్థివులారసి సాభిలాషులై
వీతసుభాగ్యులై క్రథను వేకవచంబులదొడ్గి దుష్టవా
క్పాతురి లేచిరొక్కుమొగి సంగరకాంక్ష రఘుప్రవీరుపై 1556

ఉ. అందొకఁడిట్లు పల్కె జనకాత్మజఁ గైకొనుఁడా కుమారులన్
ముందుగఁ గట్టుఁడిర్వురను బోవఁగనీకుఁడు విల్లుదున్మినం
తంమదముట్టెఁ గార్యమనితల్పఁగరాదు సుమండమాకు మా
ముందఱఁ గన్యఁ బెండ్లియగు పోటరియెవ్వఁడు గల్గుఁ జూడుడా 1557

చ. జనకుఁడుతోడువచ్చినను సంగరమందుఁ గుమారకద్వయం
బును నతనిం జయింపుఁడను మూర్ఖవచఃస్థితినాలకించి సా
ధునృపులు వల్కి రాగ్రహముతో నిటరాజసమాజమధ్యమం
దునఁ గడులజ్జలజ్జఁగానె దోషముదోషమటంచుఁ దీవ్రతన్ 1558

చ. ఘనతప్రతాపవీర్యబలగర్వములెల్లఁ బినాకివింటితోఁ
జనియెఁ దదీయవీరతఁ బ్రశంసయొనర్చిన నిప్పుడేమిన
చ్చును విధిమోహములెల్ల మసిసోకినవానిగఁ జేసె నప్పుడే
మనములనిప్పుడైన నణుమాత్రము బోధఁహింపరాదొకో 1559

చ. మదమును నీర్ష్యయుం గ్రోధయుమానుచుఁగన్నులనిండరాముప
మ్మోదమునఁగాంచి సౌఖ్యమునుబొందుఁడులక్ష్మణురోషవహ్ని మీ
మదిఁబరికింపుఁడత్యలఘు మాత్రము దానికి మీరు హీనతా
స్పదశలభంబులై వృథగఁజావగనేల తలంపుఁడిందఱున్ 1560

ఉ. కాకమువైన తేయు నెఱఁగైకొన నెంచుగతిన్ మృగేంద్రుపా
లీక శశంబు గోరునటు హేతువులేకయె క్రోధమొందువాఁ
డేకుశలంబు నొందమదినెంచిన భంగి శివాపచారముం
గైకొని చేయువాఁడు సిరిఁగాంచగఁగాంక్షయొనర్చుకైవడిన్ 1561

తే. లోభియు దురాశగలవాఁడు లోకమందుఁ
గీర్తిఁగాంక్షించు విధమునఁ గేవలంబుఁ
గామి నిర్మల తఁగోరుగతి హరిపద
విముఖచిత్తుఁడు మోక్షంబు వేఁడునటుల 1562

తే. ఉండె మీ లోభమెన్నంగ నుర్వినాథు
లార యనిరట కోలాహలంబు వినుచు
భీతి సీతామహాదేవి వెఱఁగుపడఁగ
సఖులరిగి రామెఁగొని తల్లి సముఖమునకు 1563

క. శ్రీరాముండుంగురునిం
జేరెన్ సహజముగ మదినిసీతాస్నేహం
బారూఢిగ వర్ణించుచు
నారీజనతిలకమనుచు నమ్మెచుఁబ్రీతిన్ 1564

ఉ. సీతయు రోచనానశతఁ జెందెను రాణులతోడఁగూడ నే
హేతువెఱుంగరాదు విధినేమియొ యప్పట లక్ష్మణుండునా
భూతలనాథ వాక్యములఁబూర్ణముగావిని రాముభీతిచే
వా తెఱవిచ్చి యేమియును బల్కఁడుచూచుచునుండెనట్టిటున్ 1565

మ. భృకుటీబంధముతోడ రక్త నయనాంభోజాతయుగ్మంబుతోఁ
బ్రకటంబౌ కినుకన్ సుమిత్రిసుతుఁడా రాజన్యసంఘుంబు మ
త్తకరి వ్రాతముఁగాంచినంతమదినుత్సాహోద్ధతిన్ మించు సిం
హకిశోరంబనఁజూచుచుండె రఘురామాజ్ఞంబ్రతీక్షించుచున్ 1560

క. కోలాహలముంగనిపుర
హేలావతులెల్లఁగలతనెంతయు ధరణీ
పాలకులందూషింపఁగ
నాలో శివధనుపు విఱిగెనని విని కినుకన్ 1567

—• పరశురాముఁడు సీతాస్వయంవరరంగమునకు వచ్చుట •—

క. భృగుకుల కమల పతంగుం
డగురాముఁడు వచ్చెనటకు నతనికి ధవళం
బగు దేహంబున భస్మము
దగుఁదతఫాలము త్రిపుండ్రతఁ శోభించున్ 1568

క. అతనింగని ధరణీపతు
లతిసంకోచంబునొందిరట శ్యేనరవ
శ్రుతిడాగులావకాండజ
తతిదోయన భీతినొంది తత్క్షణమందున్ 1569

ఉ. ఆనన మిందుబింబసమమై విలసిల్లుచునించుకంతలో
నూనిన కిన్కరక్తరుచినొప్పజటావళిమౌళిరాజిలం
గానయనంబులెఱ్ఱఁబడఁగా భ్రుకుటీకుటిలత్వమేర్పడం
గానఁగఁదోచుఁగ్రోధితుఁడుగా సహజంబుగనాతఁడుత్తతిన్ 1570

తే. వరవృషస్కంధ తతబాహు వక్షుఁడగుచు
నమరు యజ్ఞోపవీతకృష్ణాజినములు
మాలికయుఁగటిమునియోగ్య చేల మొప్ప
మిగుల మొలయందుఁదూణీరయుగళమొసఁగ 1571

ఆ. శరశరాసనములఁ గరమునఁ గరమొప్పఁ
జక్కనగుచు వెలయు స్కంధమందు
వరకుఠారమమర వాడియౌకర్మంబు
శాంతవేష మెసఁగు జామదగ్ని 1572

క. వర్ణనసేయ నశక్యము
పూర్ణంబగు వీరరసము మునివేషముతోఁ
దూర్ణంబుగ విచ్చేసెను
దీర్ణంబుగ రాజులున్న దెసకననొప్పన్ 1573

మ. భృగువంశేశు కరాళరూపమును భూభృచ్ఛ్రేణి వీక్షించుచున్
మిగులన్ వ్యాకులమొంది భీతిలుచు నాత్మీయాహ్వయంబుం బితం
దగఁ బేర్కొంచును లేచి నిల్వఁబడుచుం దండప్రణామంబు సే
యఁగ నా భూపసమూహమధ్యమున నయ్యార్యోత్తముం డేగుచున్

క. హితమెఱిఁగి యెవని దిక్కున
కతఁడు స్వభావముగఁ జూచు నాయు నెడ త్రాసం
చతిని శ్వేదముఁగనుచున్
మతివ్యాకులమొందు వాఁడు మనుజవిభులలోన్ 1575

క. అంతట విదేహధరణీ
కాంతుండరుదెంచి మ్రొక్కి క్రమ్మఁ సీతా
కాంతా తిలకముచే భృగు
కాంతునకు నమస్కరింపఁగాఁ జేసె నొగిన్ 1576

క. ఆతం డాశీర్వాదము
భూతనయకొసంగ సఖులు వొంగుచు మహిళా
వ్రాతంబున్న యెడకు నా
సీతం గలహంసయానఁ జేకొని చనఁగన్ 1577

క. పదపడి విశ్వామిత్రుఁడు
ముదమున భృగురాముఁగాంచి భూరి వివేకా
స్పదమైన భ్రాతృయుగళముఁ
బదవనజద్వంద్వమందుఁబడ వైచియనెన్ 1578

తే. రామలక్ష్మణులీకుమారకులు దశర
థావనీనాథనందనులనఁగ వినుచు
వారి నాశీర్వదించె భావమున నలరి
పరశురాముండు త్రిభువనపావనుండు 1579

క. సౌందర్యాధిక నిర్జిత
కందర్పుని రామచంద్రుఁగనుదమ్ములకున్
విందుగఁగాంచుచునతఁడా
నందంబును బొంది తనమనంబున మఱియున్ 1580

క. జనకునిగని యాక్రియఁగ్రొం
దెనసినకతమేమటంచు నెఱిఁగియు నెఱుఁగం
దనువడువునఁబ్రశ్నించెం
దనువునఁ గ్రోధంబు వ్యాప్తంగనియుండన్ 1581

చ. జనకుఁడు సర్వముందెలిపెక్ష్మాపతి సంఘము రాకకుంగతం
బునువిని జామదగ్న్యకనె భూస్థలిపైఁబడి రెండుముక్కలై
త్రినయను చాపముండుటోక దిక్కునగ్రక్కుననక్కజంబుగాఁ
గినుక జనింపనిట్లు పలికెంగడుఁదీవ్రకఠోరవాక్యముల్ 1582

శా. ఓరీ మూఢ విదేహరాజ యెవఁడీ యుగ్రాక్షు కోదండముం
భీమత్వంబొకయింత లేక విఱిచెన్ వేవానినింజూపుమా
నీరాజ్యంబు గలంత భాగముధరన్ నేఁగ్రిందుమీఁదౌనటుల్
భూరి ప్రాభవమొప్పఁ జేసెదతనిన్ మున్జూపకేనింద్వరన్ 1583

క. ఆనుటయుఁ గడు భయమునన
జ్జనవిభుఁడుత్తర మొసంగఁజాలకయుండెన్
మనమున ఘనమగుహర్షం
బునుబొందిరి కుటిలులైన భూపతులెల్లన్ 1584

క. సురముని ఫణిఖగముఖ్యులుఁ
బురనారీ పురుషచయము భూరిభయమునం
బరిపరివిధముల యోచిం
చిరి యేమగునోకొ యనుచుఁజిత్తములందున్ 1585

తే. అతిభయంబునఁ జింతించు చవుడు సీత
జనని విధిపాదుగావించె సర్వసిద్ధ
మైనకార్యంబనుచుఁ దాపమందెఁ
భార్గవు స్వభావమును విన్న బాలయగుట 1586

తే. అర్ధనిముషంబుఁగల్పసామ్యంబుగాఁగఁ
గడుపుచుండెను రాముఁడాపుడమికన్నె
భీతినొందుట జనులెల్ల బెగడియుంట
నరసి హర్ష విషాద శూన్యతవహించె 1587

ఆ. స్వామి శివునిధనువు విరిచ్చినవాఁడు మీ
దాసుఁడొకఁడు సుండు తావకాజ్ఞ
యేమి పలుకకుంటి రేల నాతో నన
ననియెఁ గుపితమౌని యాగ్రహమున 1588

తే. వాఁడు సేవకుఁడైనసేవయె యొనర్చు
శత్రుగతిఁజేయ సమరంబు సలుపవలయు
రామ వినుమిదె హరధనుర్భంజనుండు
కార్తవీర్యుని క్రియ వైరిగాఁడె నాకు 1589

తే. ఈశరాసంబు విడనాడి యీవలకును
వేఱుగావాఁడు రాకున్న వీరలెల్లఁ
జిత్తరసలీలగాఁగ లక్ష్మణుడు నగుచుఁ
బరశురామునకవమాన భంగిఁబలికె 1590

—• పరశురామలక్ష్మణులసంవాదము •—

తే. బాల్యమున నెన్నియో విండ్లు పట్టివిఱిచి
యాగ్రహమునొందియుండ రేమయ్య స్వామి
యీధనువు మీఁద మమకారమేల మీకుఁ
దెలుపుఁడన నగ్గి భృగుకుల తిలకుఁడనియె 1591

ఉ. ఓరి నృపాలబాలక పురారిశరాసనమెన్న సర్వసా
ధారణ చాపతుల్యమె యెదంబరికింపక యిట్లులాడెదే
చేరెను నీకుఁగాలమని సిద్ధము సర్వజగంబులందు వి
స్తారముగాఁబ్రసిద్ధిఁగనె శంకర కార్ముకమంచుఁబల్కఁగన్ 1592

మ. నగుచు సుమిత్రపుత్రుఁడనె నాముదికన్ని ధనుస్సులున్ సమం
బుగఁగనుపట్టు దేవకడుఁబూర్వపు విల్లది లాభహానులే
మగు నది త్రుంచినంత మనమందది క్రొత్తదిగాఁదలంచియే
తగునని పట్టిచూచె గుణధాముఁడు రాముఁడెఱింగియుంటునే 1593

ఉ. తాకినయంతనే పటిమతప్పినదాటనువ్రక్కలయ్యెఁజుం
డాకటకంటు చాపము మదగ్రజు దోషము దేమియుందు మీ
కీకరణింగ్రుధాకలితులెందుకు కావలె మానిచంద్రచి
కాకునుబొందఁగాఁదగిన కారణమేమియు లేదెఱుంగుఁడా 1594

క. అనుటయుఁ దనపరశువు దెసఁ
గని యోరీ శరయుధేచ్ఛగాఁ బలుకుటకున్
మనమున నులుక వొకింతయు
వినియుండవొ నాస్వభావ విధమిది వఱకున్ 1595

ఉ. బాలుఁడవంచు నిన్ దునుమ భావమునందుఁ దలంపకుంటివా
చాల జడాత్మ నన్ను నొకసంయమిగా గణియించుచుంటివే
బాల వటుండఁ గ్రోధిని నృపాలకులాటవికిన్ మహోగ్రమా
కీలినటంచు లోకములఁ గీర్తివహించితి నీ వెఱుంగవే 1596

ఉ. బాహుబలంబువం ధరణిఁ బార్థివశూన్యముగా నొనర్చియు
త్సాహముతో నొసంగితిని క్ష్మాసురకోటికిఁ బెక్కుమాఱులు
గ్రాహపకేళి నర్జును సహస్రభుజంబులఁ జెండెనొక్క సం
దోహముగా ధరంబడనిదో పరశుంగను రాజనందనా 1597

క. మాతా పితల విచారముఁ
జేతంబుల బాపుకొఱకు స్త్రీ గర్భ శిశు
వ్రాతముఁ దునిమిన పరశువు
భీతిదముగ్ర మిదికనుము పృథివీశసుతా 1598

చ. అనవుడు లక్ష్మణుండు నగి యయ్య మునీంద్ర మహోపరాక్రమం
బును నభిమానముం గలుగు పోటరివౌదువు మాటిమాటికిం
గనుమని గండగొడ్డలిని గైకొని చూపెదు నాకు నూది కొం
డనెగురఁ గొట్ట నెంచెద వెడందన దెవ్వరికైన శక్యమే 1599

తే. తర్జనిం జూచి చూపినంతటనె మఱెఁగి
చచ్చు గుమ్మడికాయ లిచ్చటను లేవు
శరశరాసనములును నీపరశువుఁ గని
కొంచెమభిమానమొంది వాక్రుచ్చుచుంటి 1600

చ. భృగుకులమం చెఱింగి యుపవీతముఁ గాంచి జనించుకోపమున్
మిగులసడంచినాఁడను సుమీ భవదుక్తులకున్ సహించి దే
వగురు గవావనీసురులపట్లను శ్రీహరిభక్తకోటిపై
మగటిమిఁ జూపరెవ్వరును మాకులమందు మునీంద్రచంద్రమా

ఉ. చంపినఁ బాపమానపయశంబగు నోడినఁగాన నిన్ను నేఁ
జంపుటకంటె నీచరణసారసయుగ్మముమీఁద వ్రాలెదం
దెంపునఁ గోటివజ్రసమతీవ్రవచోరచనుండవైతివా
పెంపుసెడంగు తారమును విల్లును నమ్ములు నుంట వ్యర్థమా 1602

క. అదికనియనుచితమాడుట
మదిక్షమియింపుము మునీంద్ర మహితసుధైర్యా
స్పదయనఁగనలుచు భృగుకుల
సదమలమణి యనెగభీర చటులోక్తి నిటుల్ 1603

ఉ. కౌశిక వింటె యీ చిఱుత కాలవశుండు నిజాన్వవాయమున్
నాశమొనర్చు మందమతి నైజముగాఁ గుటిలుండు చాల దు
ష్టాశయుఁ డజ్ఞుఁ డల్పుఁడు నిరంకుశ నిర్భయచిత్తుఁ డాదినా
ధీశకులేందు బింబమున దీప్తివిహీనకళంకమౌఁజుమీ 1604

ఆ. క్షణములోన వీఁడు కాలవశుండగుఁ
బిలిచి చెప్పుచుంటి వినకయున్న
లేదొకింతయైన నాదోషమా మీఁదఁ
గానఁదలఁచితేని కడురయమున 1605

తే. మత్ప్రతాపంబు బలము నమర్షవిధము
బోధమొనరించి వీనికి బుద్ధిఁగఱపి
వారితుం జేయు మవివేక వచనములను
మానుమని తెల్పి యనిన రామానుజుండు 1606

తే. పలికెనోముని నీయశఃప్రాభవములు
నీయెదుర సాంతముగను వర్ణింతురెవరు
నీవె నీముఖముననె వర్ణించుకొంటి
వమితముగ నీప్రతాపకార్యముల నెల్ల 1607

తే. మదినిసంతుష్టి లేకున్న మరలఁజెప్పు
ముదయమయ్యెడి క్రోధంబునదిమిదుఃఖ
సహనమెందుకుచేసెదు సహజధీర
మతివినవ్యాకులుండవు మహితగుణివి 1608

తే. వీరపురుషోచితంబగు వృత్తికూడఁ
గానఁబడుచుండె నీయందుఁగానఁబడుల
దూషణము సేయుచుండుట తులువతనము
గాని నీవంటివారికిఁ గాదుశోభ 1609

క. వీరులు సమరాంగణమున
శూరతఁజూపెదరుగాని స్తుతియించుకొనన్
నేరరుస్వయముగ పందలు
వైరిఁగని ప్రలాపములనె పలికెదరెప్పుడున్ 1610

క. కాలుని వెంబడిఁ దెచ్చిన
లీలందోఁచెదవు నీవు లేకుండినచోఁ
గాలునిమాటికిఁ బిలచెద
వేలానాపైకిఁబంప ఋషికులతిలకా 1611

మ. అనసౌమిత్రి కఠోరవాక్యముల నత్యంతక్రోధావేశతన్
విని శాతోగ్రకుఠారముంగరమునన్ వేపట్టినాదోషమిం
దునొకింతేనియులేదు సుండిపుడునన్ దూషింపఁగాఁబోకుఁడీ
జనులారా పరుషోక్తులంబలుకు నీక్షాత్రార్భకుండెంతయున్ 1612

ఉ. మారణయోగ్యుఁ డెంతొ సుకుమారుఁడు బాలుఁడటంచుఁ జాలఁగా
నారసి కాచినాఁడ నిఁక నాగను వీనికిఁ జావు నిక్కమం
చారభటించు భార్గవుని కడ్డముగాఁ జని కౌశికుండనెన్
నేరము సైపుమెన్నఁడు గణింపరు సాధులు బాలకోక్తులన్ 1613

చ. అనవుడు నేఁగుఠారమును హస్తమునం ధరియించియుండినన్
మనమునఁ గ్రోధమొందియును మద్గురుపట్లను ద్రోహియౌచు నా
కనులకు ముందు నిల్వఁబడఁ గాఁ బలుకు వల్కిన సాపరాధునిం
మనుమక యుంటి గాధిసుతతోఁ డనె నీదగు శీలమెంచుచున్ 1614

ఆ. కాకయున్న నిపుడె కౌశిక వీనిఁగ
ఘోరమైన నాకుఠారధార
నశ్రమమునఁ ద్రుంచి యస్మద్గురుని ఋణ
ముక్తి చేసియుందు ముందుగానె 1615

ఉ. నావుడు గాధిసూనుఁడు మనంబున నవ్వుచు నంత లేతగా
భావమునం దలంచెను దపస్వికి లీలమహేశు కార్ముకం
చేవిభుఁ డిక్షుదండమటు లిట్టె కరంబునఁ బట్టి త్రుంచెనో
యావిభు నించుకేని యిపుడైన నెఱుంగఁడు జ్ఞానహీనుఁడై 1616

చ. అనుచుఁ దలంచుచుండ జమదగ్నికుమారునిఁ గాంచి లక్ష్మణుం
డనియె మునీంద్ర యీజగమునందుఁ బ్రసిద్ధము నీదు శీలమె
వ్వనికి నెఱుంగరానిదె యనశ్యము దల్లికిఁ దండ్రికిన్ ఋణం
బును మునుదీర్చినావు గురుపూజ్యఋణం బిఁక నున్న దెన్నఁగన్

ఉ. అంతలకై భవద్హృదయమందు విచారముగల్గెఁ గాన నిం
కొందఁగనేల మాదుతలలూఁచినవంచుఁ దలంచి వ్యాజముం
బొందెను చాలవృద్ధిదినముంగతియించుటఁ జేసి వర్తకున్
ముందుగఁ దోడితెమ్ము ఋణమున్ వెసనిచ్చెద సంచి విప్పుచున్

చ. అనఁగటు వైనవాక్యములకా భృగురాముఁడు సైఁపఁజాలకె
త్తైను గులిశోపమంబయిన తీవ్రకుఠారము దానిఁగాంచి హా
యనిరి జనంబులెల్ల నపుడాతనిఁ గాంచి సుమిత్రిసూనుఁడి
ట్లనియె భృగూత్తమా కనుమటంచును జూపెదెగంఠ గొడ్డలిన్ 1619

క. ధరణీశద్రోహీ నినుఁ
బరిమార్పక కాచినాఁడ బాపఁడవనుచు
గ్రిరణంబున నీకెన్నఁడు
వరయోధుఁడు దొరకఁడింతవఱకెవ్వండున్ 1620

క. ధరణీసురులు సురలుమం
దిరమందే పెద్దలనుచుఁ దీవ్రితఁ బలుకం
గరమనుచిత మనిరెల్లరు
నురురవమున రామచంద్రుఁ డొగిననుజన్మున్ 1621

తే. సన్నవారించి లక్ష్మణస్వామియొసఁగు
నుత్తరంబను నాహుతి నుజ్జ్వలముగ
మండు భార్గవు కోపాగ్ని మాన్పకొఱకు
జలసమోక్తులరవికుల సవిత్రుఁడనియె 1622

— శ్రీ రఘురామ భృగురామ సంవాదము —

తే. దేవయాతఁడు పసివాఁడు కేవలంబు
క్రోధమునుమాని బాలుఁగరుణనుగనుఁడు
ప్రభుప్రభావంబు లేశమాత్రంబెఱిఁగిన
నజ్ఞుఁడెదిరించునోటు సామ్యముగనిలిచి 1623

తే. బాలురొకవేళ దుష్టమౌపనులొనర్ప
గురుఁడు జననీజనకులును గూడఁ గడుప్రి
సన్నతంజూతురికఁ దుయుష్మత్సుతుండు
సేవకుఁడుగాఁగఁగని కృపసేయవలయు 1624

క. మీరలు సమదర్శులునును
ధీరులు సచ్ఛీలయుతులు దీప్తజ్ఞానా
పారాకూపారులు సువి
చాగలగుట క్షాంతిఁగనుఁడు సన్మునిచంద్రా 1625

తే. అనుడు రాముని వాక్యంబు లాలకించి
చల్లఁబడె భార్గవుఁడు గొంత సస్మితాస్యుఁ
డయ్యె నొక్కింత పలికి రామానుజుండు
సప్పుటంగాంచి భృగువంశనాథుఁ డప్పుడు 1626

క. నఖశిఖపర్యంతంబుగ
శిఖివోలెం గ్రోధమలమఁ జిడిముడిపడియా
సుఖరాశి రాముఁ గనియెం
తఖలుండో రామ నీదు తమ్ముండనియెన్ 1627

ఆ. ఒడలు ధవళ మసిత మెడఁద కాదుర పయో
ముఖుఁడు కాలకూటముఖుఁడు గాని
సహజనక్రబుద్ధి చనఁడు నీపద్ధతి
నన్నుమృత్యుసమత నెన్నఁ డఘుఁడు 1628

చ. అనవుడు లక్ష్మణుండు నగి యయ్యమునీశ్వర క్రోధ మెన్నఁడుం
జనదది పాపమూలము నశంవదులై కుక్రోధకుంజనవ్రజం
బనుచితమైన కార్యముల నాచరణంబొనరించుచుం జగం
బునకు విరుద్ధతన్ మెలఁగఁబూనును నానుడులన్ వినందగున్ 1629

క. మునిరాయా వినునేనీ
యనుచరుఁడను గోపముడుగుమయ్య సదయతన్
గినిసిన వితిగినధనువతు
కునె నిలచినఁగాళ్లనొచ్చుఁ గూర్చుండుమికన్ 1630

తే. ఇదియె నీకతిప్రియమైన నెచట్లైన
ఘనునిమాంత్రికుఁ బిలిపించి కలిపియతుకఁ
జేయఁదగు లేక యేదొయుపాయమైన
సలుపఁదగునన భయమొంది జనకుఁడపుడు 1631

ఆ. ఊరకుండుమనుచితోక్తులువలుకంగ
మేలుగాదనియెను మిగుల నగర
కాంతలుం బురుషులు గడగడవడఁకుచు
బుడుత చిన్న పెద్ద దుడుకుతనము 1632

క. అనిరి సుమిత్రానందనుఁ
డనునిర్భయవచనచయము నా భృగుపతియున్
విని విని ఘనమగు రోషము
దనువున మండింపబలము దఱుగఁగనుండెన్ 1633

క. శ్రీరామచంద్రుఁ డెసఁ గడు
గారవమునఁ గాంచి పలికెఁ గాచితి నీకుం
గూరిమి తమ్ముండని విష
పూరితమగు కనకఘటము పోలిక వీఁడున్ 1634

తే. మలినచిత్తుండు సుందరలలితగాత్రుఁ
డనఁగ సౌమిత్రి మరల నవ్వాపలేక
గట్టిగా నవ్వవలదని కనులతోడ
తీవ్రముగఁ జూచి రాముండు దెలియఁజేయ 1635

తే. ఉలికి ప్రతికూలవచనముల్ వలుకమాని
యరిగె గురుచెంతకంత రామానుజుండు
రెండుచేతులు మోడ్చి రాముండు వినయ
మృదులశీతలవాక్య సమృద్ధి ననియె 1636

తే. దేవతాముసహజ సుస్వభావులగుట
జ్ఞానసింధులౌట సర్వసమానులగుట
బాలకోక్తులఁజెవినిడఁ బాడిగాదు
బాలునకుఁ గంపురీగకు భావమొకటి 1637

తే. కానవిద్యాంసులెపుడవి గణనచేసి
దోషమెంచరువానిచేఁ దొలుతనేమి
చెఱుపఁబడలేదు కార్యమెంచినమహాత్మ
కానిభవదపరాధిని నేనుసుండు 1638

మ. దయయో కోపమొ బంధమో వధయొ మీదాసుండఁగా నెంచియె
మ్మెయిఁగావింపఁదలంచిరట్టులనె స్వామీ చేయుఁడీ నన్ను మీ
సుయశార్థంబుగ వేగఁదెల్పుఁడెటు మీరోషానలంబాఱు న
స్సైమొక్కుతున్ వలనౌనుపాయమిఁకనేలా జాగు మౌనీశ్వరా 1639

క. అన భవదనుజుండిపుడున్
మునిశితదృష్టుల నిగుడ్చుజూడుమతని గ్రీ
వను మత్కుఠారధారం
గునుమక కోపంబు తీఱదుర రఘురామా 1640

మ. అతిఘోరంబగు మత్కుఠారగతి విన్నంతన్ నృపాలాంగనా
తతిగర్భంబులుజాతి క్రిందఁబడు నాదంభోళికన్నన్ మహో
గ్రిత నొప్పారు పరశ్వధంబుఁగనియుం బ్రాణంబుతోనున్న యీ
క్షితిపాలాత్మజు మద్విరోధి నిచటం జిత్రంబుగాఁజూచెదన్ 1641

మ. కరయుగ్మంబును బట్టుదప్పెడిని యింకంగుంఠితంబయ్యె నీ
పరనాథాంతకమౌ కుఠారవరమున్ నాభావమున్ మార్చె నీ
శ్వరుఁడెన్నం బ్రతికూలుఁడయ్యె హృదయాబ్జాతంబుసం దేహమైఁ
గరుణాలేశమెఱుంగనెన్నఁడును దక్కెఁతిన్యమేమయ్యెనో 1642

తే. అతుల దుస్సహ దుఃఖ సహనతనిడుచు
నేడు నామదిఁగరుణ జనించెననుచుఁ
బరశురాముండు వచియించుపలుకులవిని
మరలఁదలవంచి మ్రొక్కి లక్ష్మణుఁడు పలికె 1643

క. ఆరోషంబను వాయువు
గారుణ్యాకృతి వహించి కనెననుకూల
త్వారూఢి ననఁగఁ బువ్వుల
వారిగ జల్లెననఁనొప్పె వాని మృదూక్తుల్ 1644

తే. ఓమునీశ్వర కరుణచే నొడలుమండ
దైవమేనిల్పుఁ గ్రోధమొందంగ మేన
నంగ వినుజనకావనీనాథ మూర్ఖు
నాపు యమపురముంగోరు నాలయముగ 1645

క. నాకన్నులకుం జాటుగ
నీ కుఱ్ఱనిధూర్తుఁబంపవేల శ్వరననన్
నీకనులు మూసికొనినన్
లేకుండుదురెదుట నెవరు నీకుమహాత్మా 1646

క. అని నవ్వుచు లక్ష్మణుఁడన
మనమున ఘనరోషమొదవ మరల రఘువరుం
గని శర ననుబోధించెదె
త్రినయను చాపంబుఁదునిమి దిట్టతనమునన్ 1647

క. నీయనుమతి దొప్పననే
నీయనుజుఁడు దీక్ష్ణ వచన నిచయము పలికెన్
మాయా వినయమునం జే
దోయిఁ ముకుళించిపలుకుదు ఫు నీనెపుడున్ 1648

క. అనిచేసి సన్నుఁ బరిత్రా
ణునిఁ జేయఁగ నోపవే నిఁదోడనె రామా
ఖ్యను విడువుమనుచు రోషం
బినుమఱిగాఁ బలికె మఱియు నినకులపతితోన్ 1649

క. త్రినయను విద్రోహి రణ
మొనసుపుము ఛలంబు విడిచి యోరీ కాకుం
డిన ననుజ సమేతంబుగ
నిను గూల్చెదననుచు నధిక నిష్ఠురఫణితిన్ 1650

క. ఉరువేగంబునఁ బరశువు
గరమున సంధించి యెత్తఁగాకుత్స్థ విభుం
డరసి భృగురాము నదరుట
శిరమల్లన వంచి మదిని జిఱునవ్వెనయున్ 1651

మ. అపరాధంబొనరింప లక్ష్మణుఁడు మీ కత్యంత రోషోగ్రస
ల్లపనంబేటికి నా యెడన్ శమయుతుల్ గండ్రొక్కచో హానియె
ల్లపరాశంబొడసూపు వక్రశశిపూజ్యంబౌ జనుల్ మ్రొక్కఁగాఁ
నెపుడున్ రాహువుమ్రింగకుండునటువో యీ లోకమర్యాదయున్

ఉ. కోపము మానుఁడింక మునికుంజర చేతఁ గుఠారముండె మీ
చాపున శీర్షమున్న యది తావక చిత్తము వచ్చినట్టుగా
నేపనియైనఁ జేసి శమియింపుఁడు మీ యనుగామిఁ గాఁగన
న్నాపయి నెంచఁగాఁ దగు మహాత్మయటంచును బల్కె వెండియున్

క. సేవకునకుఁ బ్రభుతోడం
గావింపఁగ నెట్లు పొసఁగుఁ గదనము మానుం
డో విప్రవర్య కోపము
నా నిక్షమాలకించిన యుపథవర్తీ 1654

క. మీ వేషమరసి లక్ష్మణుఁ
డేవేళ వచియించినాఁడ హితవచనములం
దేవా బాలుఁడుగానన్
గావందగు దోషిగాఁగ గణియింపకెదన్ 1655

క. మీరు ధనుర్బాణములుఁ గు
ఠారము ధరియించియుండుటం గని యెవఁడో
వీరుండని యీ బాలుం
డారడిఁ గావించెఁ గ్రోధమంది మహాత్మా 1656

క. మీ నామ మెఱిఁగియుండియుఁ
గానఁడు గుర్తింపమిమ్ముఁ గావునఁ గులజం
బైనస్వభావము పెంపున
మీనుడులకు నుత్తరంబు మించి వచించెన్ 1657

క. మునివలె వచ్చిన మీ పద
వనజరజంబుం ధరించు వానిశిరమునం
గనికర మధికము విప్రుల
కనఘా క్షమియింపుఁ డెఱుఁగకాడిన తప్పున్ 1658

శా. నాకున్ మీకు సమానమెట్టులగునో నాథా పదంబేదయ
స్తోకంబైన శిరంబదేడ చెప్పుఁడా సూక్ష్మంబు రామాఖ్యయే
నాకయ్యెం బరశుప్రయుక్తమయి మీ నామంబు రాముండనన్
లోకఖ్యాతిఁగనెం ఘనంబగుచు నాలోచింపుఁడీ నెమ్మదిన్ 1659

క. నాచాపమేక గుణమగు
మీచాపము నవగుణంబు మిగులఁ బునీతం
బే చందముచే మీకున్
నీచులము క్షమింపుఁడింక నేరము దేవా 1660

క. అనిరాముఁడు భృగురాముని
మునియనియున్ విప్రుఁడనియు మ్రొక్కుచుఁబిలువన్
వినిక్రోధంబున నవ్వుచు
ననె నీవును వక్రబుద్ధిననుజసముఁడవే 1661

క. కేవల విప్రుండనుచున్
నీవెంచెదునన్ను నీకు నేఁదెలిపెదనే
నేవిధవిప్రుండనొ శ్రువ
మావిలుమదమర్షవహ్ని కాహుతిశరముల్ 1662

క. చతురంగసేన సమిధ
ప్రతిమహారాజులెల్లఁ బశువులు వారిన్
హుతమార్చి బలియొసంగితి
శిఖిపంశుప్రహితైసఅకి చిన్వామఖములన్ 1663

ఆ. ఈప్రపంచమందు నెన్నియోకోటుల
కొలఁది సమరయజ్ఞములనొనర్చి
యున్న నాప్రభావమొక్కింత యెఱుఁగమిఁ
బాలుఁడనుచుఁ జులకఁబల్కెదీవు 1664

ఆ. ధనువువిఱచినట్టి దర్పాధికమున న
హంకరించి భువనమంతనీవె
గెలిచినట్టులెంచి పలిచెదవని భృగు
రాముఁడనఁగ వినుచు రాముఁడపుడు 1665

ఉ. యోచనచేసిపల్కెఁడు మహోగ్రముమీఁదగుకోపమెన్న నే
నాచరణంబొనర్చినది యల్పము నేరము పాత్రదాఁటచే
బూచులతేనిచాపమది ముట్టినయంతనె ముక్కలయ్యెనా
దాచతురత్వమున్నదె యహంకృతినొందుటకో మునీశ్వరా 1666

చ. భృగుకులనాథనిన్ను నొకవిప్రుఁడటంచు నిరాదరించినం
జగమున నేము శీర్షములఁజయ్యనవంచి భయంబునొందఁగాఁ
దగువర యోధుఁడెవ్వఁడల దైత్యసురావనినాథ యోధులన్
మగటిమిమాకుఁ దుల్యుఁడును మాకధికంబగువాఁడు బోరికిన్

క. పిలచిన నతిసుకరంబుగఁ
గలనొనరించెదము దుదకు కాలుండైనం
దలఁకుదుమె క్షత్రియాంగం
బిలఁదాల్చియు యుద్ధమన్న నెవఁడుభయపడున్ 1668

ఆ. వాఁడుహీనుఁడనఁగ వంశకళంకుఁడ
నంగఁదగును నేను నైజముగ వ
ర్తించుచుంటిఁ గులము శ్రోత్రఁబొగడుట
కాదు రఘుకులజులు కాలునైన 1669

క. సమరమున వెఱవరెదురఁగ
సుమహితచారిత్రభూమి సుకులప్రభుత్వం
బమరునటులెవఁడు భయపడుఁ
దమకాంతనిర్భయునిగఁ దలఁపఁగవలయున్ 1670

పరశురాముఁడు శ్రీరాముని జగన్నాథునిగనెఱింగి స్తుతించుట

తే. అనినరాముని మృదులగూఢాతివినయ
భాషణంబులవినినంత భార్గవునకు
బుద్ధివికసించె జ్ఞానంబుపుట్టెమదిని
రాముఁడొక రాజపుత్రుఁడన్ భ్రాంతితొలఁగె 1671

తే. అంత భార్గవరాముఁడయ్యర్కవంశ
రామునింగాంచి యిందిరారమణికీవు
భర్తవగుదేని యిదిగో నాపాలిధనువు
నంది యెక్కిడఁ దొలఁగు నాసందియంబు 1672

క. అని ధనువు నంది యీరామ
దనంతటనె యేగెనదియు దాశరథికరం
బునకు నదికాంచి విస్మయ
మును భార్గవరాముఁడపుడు పొందెమనమునన్ 167

ఉ. రాముప్రభావముం బరశురాముఁడెఱింగి శరీరమెల్లను
ద్రామతనూరుహాంచసహితంబయి యొప్పఁ బ్రఫుల్లగాత్రుఁడై
ప్రేమనిజాంతరంగమునఁ బెంపగుచుండఁగ నాపలేక యా
శ్యామలవర్ణుఁ గాంచి తనహస్తములన్ ముకుళించియిట్లనెన్ 1674

చ. జయరఘువంశ పద్మవనస ప్తతురంగ మహోగ్రదానవా
స్వయవనవీతిహోత్ర జయబ్రాహ్మణనిర్జరగోప్రియంకరా
జయమదమోహవిభ్రమవిచార నివారణరోషనాశనా
జయనయశీల సద్గుణవిశాల కృపాజలధీ సుఖావధీ 1675

క. జయ చతురవచనరచనా
జయ సేవకసుఖదశుభదసకలాంగక య
ద్వయ కోటిమారసదృశా
జయరూపా యేకముఖతశక్యమె పొగడన్ 1676

క. జయ శివమానస మానస
పయోరుహాకరమరాళ భవబంధహరా
వియదావనా జనకపద
భయనాశా పరమపురుష పాహి సురేశా 1677

క. తెలియక యనుచితభాషణ
ములనాడితి సైపవలయు మ్రొక్కెదక్షమకున్
నిలయములన్నయుఁ దమ్ముఁడు
నలఘులు మీరిద్దరును మహామునిగేయా 1678

క. రఘుకుల విజయపతాకా
యఘునాశా జయజయజయ యనిపొగడుచునే
గెఘనుండు పరశురాముఁడు
విఘటితబద్ధాంజలియయి వేతపమునకున్ 1679

క. నృపులు తమంతటఁదామే
యపరిమితంబైన భయమునంది పఱచిర
వ్విపులతరకోపి భార్గవుఁ
డెపుడచటికివచ్చునప్పు డిండ్లకువడిగన్ 1680

క. విరివానన్ రామునిపైఁ
గురియించిరి మురజవాద్యఘోషము లెసఁగన్
సురలుఁపుర సతీపురుషులు
గరమున్ హర్షించిరపుడు గతమోహితులై 1681

-• జనకుఁడు శ్రీ జానకీ కల్యాణసన్నాహ మాచరించుట •-

క. అతిరభసంబునఁ దూర్య
ప్రతతియు వాద్యములు మ్రోసె భావములలరన్
సతులుపిక కలస్వరముల
నతులితగతిఁ బాడిరెల్ల రానందమునన్ 1682

క. మంగళవేషములొప్పన్
శృంగారించుకొనిరతి దరిద్రుఁడు ధనరా
శింగన్నరీతి జనకుఁడు
వొంగెన్ వర్ణింపదరమె పొందినసుఖమున్ 1683

ఆ. భయముఁదొఱఁగిసీత బహుసంతసమున సు
ఖంబునొందెశీతకరుఁడు వొడమ
నతిసుఖంబునొందునట్టి చకోరకు
మారిమోయనంగ మానసమున

క. జనకుఁడు విశ్వామిత్రునిఁ
గనుఁగొని ప్రణమిల్లి దేవ కడుఁగృతకృత్యుం
డనుగా నన్నీ సోదరు
లొనరించిరి మీప్రసాదమొందుటఁగాదే 1685

క. ధనువున్ రాముఁడువిఱచెన్
మునినాయక యిప్పుడుచితమును గృపనెఱిఁగిం
చిన నట్లొనరింతుననం
జనకునిఁగని కౌశికుండు సంతసమొదవన్ 1686

తే. చతుర జననాథ విను భవ చాపమునక
ధీనమై యుండెను వివాహదీక్ష యిప్పు
డాధనువు విఱిగె నప్పుడే యయ్యెఁబెండ్లి
యిదియెఱుంగుదు రమర నరాహిముఖులు 1687

ఉ. వీను వెండినీవు భవదన్వయపద్ధతి వేదచోదితం
బైనవిధంబునంగురు ధరామరులం గులవృద్ధ బంధు భూ
జానులఁబిల్వనంపి కడుసంతసమొప్ప వివాహకార్యముం
దానుత వైభవంబెసఁగఁబూని యొనర్పుము లెస్సభూవరా 1688

–• జనకుఁడయోధ్యకు దూతంబంపుట •–

శా. దూతంబంపుమయోధ్యకొక్కని సమర్థున్ వేగమే తత్పురీ
నేతంబూతచరిత్రునిం దశరథున్ వేతోడి తేరంగనాఁ
బ్రీతుండై కడులెస్సనుండిదికృపాబ్ధీయంచు నా వెంటనే
చాతుర్యాధికుదూతఁబంచె జనకక్ష్మానాయకుండొప్పఁగన్ 1689

ఉ. అపుడు ప్పురన్ మహాజనుల నందఱినింబిలిపింప వారలున్
నృపునకు నమ్రశీర్షులయి నేర్పుననిల్చి యనుజ్ఞ యేమనన్
విపణులు బాటలున్ సకలవేశ్మములున్ సురమందిరంబులున్
నిపుణత నాల్గుతట్ల గవనింబురలక్ష్మి నలంకరింపుఁడీ 1690

తే. అనిన హర్షంబుతో వారలాత్మగృహము
లకుఁజనిన వెన్క రాజసేవకులఁ బిలిచి
జానుగ విచిత్రభంగి వితానములర
చింపుఁడననాజ్ఞ మౌళి ధరించి చనిరి 1691

క. ఆసేవకులు చతురగుణు
లైసలిపెడివారిఁ బిలిచియారంభింపం
జేసిరి వితానములవా
రాసరసీ జాసనునకు నతిభక్తి మెయిన్ 1692

ఆ. వినతులాచరించి కనకరంభాస్తంభ
ములును మరకతములఁబోలుపెసంగు
పత్రిఫలచయమును బద్మరాగంబులఁ
బుష్పములరచించి పొందుపఱుప 1693

క. ఆచిత్రరచనఁగనుచో
నాచతురాస్యుండుఁగూడ నాశ్చర్యపడుం
దోఁచును వింతగఁ గనులకుఁ
జూచిన నితరులకు ననుట చోద్యముగాదే 1694

ఆ. పచ్చఱాళ్ళతోడ వంశదండములు స
పత్రికముగ రమ్య భర్మ కలిత
వర్ణసహిత నాగవల్లీమతల్లులుఁ
బోల్పఁబడకయుండఁబొందుపఱచి 1695

క. ఆలతలన్ సుందరతర
లీలంబంధించి యుజ్వలితమగు ముక్తా
మాలికల నడుమ నడుమం
గీలించిరనూన దీప్తికిన్ నెలవులుగన్ 1696

తే. వజ్రమరకత మాణిక్యవరమణులఁ బి
రోజయుంజేర్చి చెక్కి సరోజములర
చించిరెంతయుఁ బ్రౌఢి విచిత్రగతుల
ననుపమాన సౌందర్యధుర్యతఁ జెలంగ 1697

తే. గాలివీచిన యంతనే కదలిరొదలు
సలుపుతుమ్మెదలంగూయఁ జాలునట్టి
వివిధవర్ణవిహంగమ వితతిఁ జేసి
రెంతయుం జూచువారికి వింతఁ గొలుప 1693

తే. అతుల దేదీప్యమానమౌ నమరవరుల
ప్రతిమలరచించి మంగళద్రవ్యములను
హస్తములఁబట్టి నిలిచినట్లమరఁ జేసి
స్తంభములమీఁద నిలిపిరందంబుమీఱ 1699

తే. వేదికలు చాల సింధూర వివిధరత్న
కలితములుగ సహజరమ్యగరిమనొప్ప
నతుల సౌరభపల్లవప్రతతి నీల
రత్నములతోడఁ జేసి రబ్రింబుగాఁగ 1700

తే. కనకవల్లులు మరకతమ్రగుచ్ఛ
ములను నామీఁదవింతగా మురువుగుల్క
పట్టుదారంబులుంగాంతి పరిఢవిల్లఁ
జేసిరెంతయు రచనావిచిత్రమెసఁగ 1701

క. మఱఁడే యొనరించెనర్ల
సుమచిరవర సక్రచ్ఛయంబు సొంపుదలిర్పం
గనముం జతురతఁగూర్చిరి
ఘనమంగళకలశములను బహుళముగాఁగన్ 1702

ఆ. ధ్వజపతాకలునను వసనముల్ గుంపెలు
నతిమనోహరముగ నమరఁజేసి
వివిధరత్నదీప వితతి వెలుఁగఁజేసి
రందములకు నిలయమగుచు వెలయ 1703

తే. ఈవిధంబునఁబొ్రిఢి నిర్మించినట్టి
సుందర వితానసందోహ మురుచిరప్రి
భాభి వర్ణనమొనరింపనలవియగునె
జలజభవునకునైన వాక్పతికినైన 1704

క. ఏమండపమున సీతా
శ్యామామణిఁబెండ్లికూతునలిపిరో శోభా
ధామంబది వర్ణింపఁగ
నీమహిమతి చాలునొక్కొ యేకవికైనన్ 1705

ఆ. త్రిభువన ప్రసిద్ధ దేదీప్యమానమా
భద్రిరూప గుణసముద్రుఁడైన
రామచంద్రి విభుఁడు రహిమీఱఁబెండ్లి కు
మారుఁడైన దివ్య మండపంబు 1706

క. జనకునిమందిర మేగతి
ననుపమ శోభాయమానమయ్యెనొ నగరం
బున నెల్లగృహములాగతి
మనోహరతఁదేజరిల్లె మహిత విభూతిన్ 1707

క. ఆరాజధాని నత్తఱి
నేరైనను గాంచఁదోఁచు హీనంబులుగా
నీ రేడు లోకములు వి
స్తారంబగు శోభకదియె స్థానంబగుటన్ 1708

క. తక్కిన గృహమున నైనన్
మిక్కిలియగు సంపదల యమేయతఁ గనిసం
గ్రక్కున ముక్కున వ్రేలిడి
యక్కజపడు నింద్రుఁడైన నతిమోహితుఁడై 1709

క. ఏపురి సుందర నారీ
రూపంబు ధరించి లక్ష్మి రూఢి నెలసెనో
యాపురమది వర్ణింపఁగ
నాపలుకు వెలఁదియు శేషుఁడైన దలంకున్ 1710

జనకునిదూత యయోధ్యకేగి దశరథుని సందర్శించుట

సీ. దూతయయోధ్యఁ జేరి కడుఁ దోరమునైన యనాభిరామమై
పూరమునైన తత్పుర విభూతిఁ గనుంగొని హర్ష మొందుచుం
భూతల నాథుమేల్మగరి ముందటి ద్వారము చెంత కేగి భూ
నేతకు వార్తఁ బంప ధరణీపతి లోనికి వానిరమ్మనెన్ 1711

ఆ. లోనికేగి దూత భూనాథునకుఁ బ్రణ
మిల్లి లేఖనీయ మేదినీశుఁ
డందికొని పఠించి హర్షాంబు సంభరి
తాక్షుఁ డగుచుఁ బులకితాంగుఁ డగుచు 1712

క. ఉల్లము నిండఁగ నానృప
తిల్లజుఁడగు దశరథుండు తన హృదయమునం
దల్ల రఘురామ లక్ష్మణ
ప్రోల్లసితా కృతులఁ జేత నుత్తమ లేఖన్ 1713

క. ధరియించి మంచి చెడ్డల
నొరులకుఁ దెలుపంగఁ బోక యురుమానమునం
ధరణీశుఁడుండి కొండొక
తరుణమునకుఁ దెలిసి ధీరతంగని మరలన్ 1714

క. పత్రికఁబఠింప సభ్యులు
గాత్రంబులు పులకరింపఁగా శుభవార్తన్
శ్రోత్రానందంబుగవిని
నేత్రంబులహర్ష బాష్పనిచయంబురలన్ 1715

క. సంతోషించిరి భరతుం
డంతట నటనాడుచుండి యావృత్తాంతం
బంతయు వినివచ్చి మహీ
కాంతుంబ్రశ్నించెనిట్లు కడువినయమునన్ 1716

క. జనకా యీ పత్రిక వ
చ్చినదెచ్చటినుండి కృపవచింపుఁడు క్షేమం
బున మత్ప్రాణ ప్రియులగు
ననుజుఁడు నగ్రజుఁడు నుండిరా దేశంబున్ 1717.

క. అనవుడు సస్నేహంబగు
తనయుని ప్రశ్నంబువించు దశరథుఁడాలే
ఖనుజదివె మరలనొకపరి
వినిరనుజుఁడు నతఁడుఁ బ్రేమవిహ్వాలమతులై 1718

క. తనువులు పులకింపంగా
మనములనాపంగరాని మహితప్రేమం
బునుబొందు నన్నదమ్ములఁ
గని భరతుపవిత్రమైన కడుప్రేమకెడన్ 1719

క. సంతోషించుచు సభ్యుల
నంతసుఖంబనుభవించి రప్పుడుధరణీ
కాంతుండా దూతందన
చెంతంగూర్చుండఁజేసి చెలఁగమృదూక్తుల్ 1720

తే. సోదరా బిడ్డలిద్దఱు సుఖముగాఁగ
నున్నవార లెకడ నీవు కన్నదోయి
వారికుశలస్థితిం జూచి వచ్చినావె
యనుచుఁ బ్రశ్నించి మఱియు నిట్లనియె విభుఁడు

ఉ. శ్యామలగౌరవర్ణులయి చాపకలంబకధారులై కిశో
రామలకోమలాంగులయి యాకుశికాన్వయజాతుఁడౌ మునిన్
గ్రామణితోడ నుండుటను గాంచితివే కనుఁగొంటివేని శ్రీ
రామ సుమిత్రపుత్రులపరంగు స్వభావములన్ వచింపుమా

కం. అని ప్రేమవివశుఁడగుచుం
బునఃపునఃప్రశ్న చేసి భూవరుఁడు మహా
ముని యేనాఁడు కుమారులఁ
గొని చనె నేటికిని దెలిసెఁ గుశలంబనుచున్

కం. తెలుపుము విదేహధరణీ
తలనాథుఁడు వారి నేవిధంబున నెఱుఁగం
గలరూపనఁ బ్రియవచనం
బులవిని యెలనవ్వు దూతమోమున దోఁపన్ 1

ఉ. వినుము నృపాలమౌళిమణి విశ్వవిభూషణులై వెలుంగు స
త్తనయుల రామలక్ష్మణుల ధన్యతఁ గన్న భవత్సముల్ జగం
బునఁ గలరే తలంపఁ దవపుత్రులు పృచ్ఛయొనర్ప యోగ్యులే
మనుజవరేణ్యసింహములు మన్మథకోటిసహస్రసుందరుల్ 17

ఉ. భూరియశఃప్రతాపముల ముందు విధుండు కళావిహీనుఁడౌ
సారసమిత్రుఁ డెంతయును జల్లదనంబును బొందుమీ సుతుల్
వారిజసంభవాండముల వారిగ వెల్గఁగఁ జేయు నుజ్జ్వలా
కారులు గాని కేవలులు గారు తలంప నృపాలచంద్రమా 172

తే. అట్టివారల గుర్తించి రెట్టులనుచు
నానతిచ్చుచునుంటివో యవనినాథ
కరమునందీపముంబట్టి కాంచవలెనె
పద్మినీబంధుదర్శింపఁ బార్థివేంద్ర 1727

క. సీతా స్వయంవరంబున
కేతెంచుచు నొకనిమించి యింకొకఁడుపడిన్
భూతలనాథయు యోధులు
చేతో మోదంబుగదురఁ జేరిరిగుమిగన్ 1728

ఆ. శివశరాసనంబుఁ జేకొనియెవ్వండు
నెత్తఁజాలకుండె నెల్లవీర
భూరిబలులుఁగూడఁ బుయిలోడిపోడిరి
త్రిభువనముల వెలయు నృపులలోన 1729

క. అభిమానవంతులై తగు
సుభటుల శక్తులహరించె శూలిధనువుదు
ర్లభమంచు మేరునైనన్
రభసంబున నెత్తఁజాలు రాక్షసులుసురల్ 1730

క. కూడనోడి వెనుకకుంబోయిరలి కాక్షు
పర్వతంబులీలఁ బైకినెత్తి
నట్టిరావణుండు నవమానవశిపోయె
నట్టిసభనువిను మహావనీంద్రి 1731

ఆ. రామచంద్రిమూర్తి రఘువంశరత్నంబు
శ్రిమయొకింత లేక సామజంబు
కమలనాళమెట్లు కరమునఁగొనితుంచు
నట్టులె త్రిశుంచె నభవుధనువు 1732

తే. అదివినుచు నాగ్రహోదగ్రుఁడగుచుఁ బరశు
రాముఁడే తెంచి బహుప్రకారములఁ దనదు
కోపముం జూపి శ్రీరాముగురుబలంబు
నరసినిజశరాసనమిచ్చి యభినుతించి 1733

కం. వినయంబున నాజ్ఞం గొని
చనియెఁ వనమునకు రామచంద్రునివలెనే
ఘన బల్యుఁడుం దేజస్వియు
తనియనుజుఁడు లక్ష్మణుండు ధాత్రీనాథా 1734

ఆ. అతనిఁ గాంచినంత హర్యక్షవరకిశో
రంబుఁ గన్న కుంజరంబుల గతిఁ
గంపమొందు నెల్ల క్ష్మానాథ బృందంబు
లఘుఁడె శౌర్యగరిమ లక్ష్మణుండు 1735

తే. తావక కుమారయుగళ సందర్శనంబు
చేసియున్నట్టి యస్మదక్షిద్వయమున
కితరమేమియు రుచియింప దిపుడుఁగూడ
దేవయా యిద్దరే యుండ్రి దృక్పథమున 1736

తే. అనుచుఁ బ్రేమప్రతాప వీర్యరసభరిత
మైన యాదూత వచనచయంబు మదికిఁ
బ్రియమొనర్పంగ దశరథ నృపవరుండు
సభ్యయుతముగ ననురాగసౌఖ్యమొంది 1737

ఆ. పసదనంబులొసఁగ వసుమతీ నాయక
నీతి కాదటంచు దూత పలికి
శ్రవణయుగము మూయ సద్ధర్మమిది యని
యుత్సహించి రెల్లగుల్లములను 1738

ఉ. అంతట రాజు లేచి వినయమ్మునఁ బత్రికనయ్యరుంధతీ
కాంతునికిచ్చి యచ్చటికి గారవమొప్పఁగ దూతఁబిల్చి వృ
త్తాంతము సాంతమా విబుధతల్లజుతోడ వచింపవించున
త్యంత సుఖంబునొంది గురుఁడా ధరణీవరుఁగాంచి యిట్లనెన్. 1739

ఆ. కంధి కోరకున్న కల్లోలినీ జాల
మరిగి యందుఁగలియునట్లు సుఖ స
మృద్ధిఁ జెందెదరణి మిక్కిలి పుణ్యులౌ
పురుషవరుల కోఱకు ముదము మీఱ 1740

ఆ. అల్లై పిలువకున్న నైశ్వర్య సుఖములు
వచ్చిచేరు ధర్మపరుల కడకు
సహజముగనె నీవు బ్రాహ్మసుర గురుధేను
దేవ సేవసలుపు ధీరమతివి 1741

క. నీవలెనే కౌసల్యా
దేవియును బునీతచరిత త్రిభువనములలో
నీవంటి పుణ్యపురుషుఁడు
భావిని ప్రస్తుతము లేఁడు పావనశీలా 1742

తే. రామచంద్రునివంటి పుత్రుని గనిన
వాఁడు నీకంటెఁ బుణ్యుఁ డెవ్వాఁడుగలఁడు
వీరలు వినీతులును ధర్మవృత్తిధరులు
గుణసముద్రులు నీదు నల్గురు సుతులును 1743

తే. వీరుఁగల్యాణమగుఁజుమ్ము నిరతమును న
రేంద్ర పెండ్లికి సన్నాహమిఁక నొనర్పు
మఖిల శుభవాద్యచయము మ్రోయంగఁజేయఁ
బనుపు మేగుము త్వరగనీవనఁగ నృపుఁడు 1744

క. వించుం గురుపలుకులఁ దల
వంచి నమస్కృతి యొనర్చి పరితోషము వర్
ణించుచు మంచిది స్వామీ
యంచుం దూత వసియింప నర్హాసపర్యల్ 1745

క. కావింపఁజేసి యోగం
భూవిభుఁడుం దనదు భవనమును జేరంగం
దేవీత్రితయము వినంగం
గావించెం జనక పత్త్రికాపఠనంబున్ 1746

క. విని యందఱు సంతోషం
బును బొందిరి రాజు సర్వమును వినిపించెం
దనయుల వృత్తాంతముఁ దా
మును దూత వచింప విన్న పోలిక నెలమిన్ 1747

క. జలదస్వనంబు వినిమది
సలుపు మయూరికలనంగ నారాణులు ని
స్తుల రాగపరిఫుల్లితలై
చెలఁగిరి గురుసతులు ముదిత చిత్తంబులతోన్ 1748

క. ఆశీర్వాదము లొసఁగఁగ
నాశీతలవాణి వినుచు నానందపయో
రాశి నిమగ్నతఁ దల్లులు
నాశోభాకరము ప్రియమునగు శుభలేఖన్ 1749

ఆ. ఒకరిచేతినుండి యొకరందికొనిదాని
నెపఁదలందుమనదిమి హృదయములను
జ[illegible]చేసికొనిరి క్ష్మాపతి రాముల
పె[illegible]భక్తిఁ బెక్కుసార్లు పొగడి 1750

తే. మునిప్రసాదంబు దీనికిమూలమనుచు
రాజరిగినంత రాణులు బ్రాహ్మణులను
బిలిచి దానంబులొసఁగిరి ప్రియముతోడ
విప్రులేగిరి దీవించి వేడ్కమీఱ 1751

ఆ. కోట్లకొలఁదివారు కోరినవస్తువుల్
యాచకులనుబిలిచి యతిముదమున
నొసఁగవారలంది యుర్వీశసుతచతు
ష్టయము బ్రదుకుఁగాక చల్లగాను 1752

క. అనిపలుకుచు నానావ
స్త్రనిచయముందాల్చి చనిరి సంతోషమునం
ఘనముగ వెలసెను వాద్య
స్వనములు నింటింట నుత్సవంబులు సెలఁగెన్ 1753

ఉ. శ్రీరఘురామచంద్రునకు సీతకుఁ బెండిలియంచు వేడ్క వి
స్తారముగాఁ జతుర్దశలసద్భువనంబులనిండ నెల్లరుం
దీరుగ వీధిమార్గములుదిద్ది గృహంబులలంకరించిర
వ్వారిగ సట్టిశోభనపువార్తనువించుఁ బ్రమోదచిత్తులై 1754

ఉ. ఉండునయోధ్య నిత్యనయనోత్సవదాయకమౌచు రామచం
ద్రుండువసించుప్రోలగుట రూఢిగ సంతతమంగళాకరా
ఖండపవిత్రమై యిపుడు కాంక్షనలంకృతిచేసిరెల్లరున్
మెండుగఁ గానఁదత్పురియమేయ శుభాకృతి నెన్నశక్యమే 1755

తే. ధ్వజపతాకాభిరామమై వస్త్రరుచిర
చామరోపేతమై రమాసదనమగుచుఁ
బురము వెలుఁగొందు విపణులబ్బురముఁగొలుపఁ
జిత్రముగనొప్ప నప్పురిఁజెప్పఁదరమె 1756

ఆ. కనకకలశములును గమ్రతోరణములు
మణులజాలకములును మంచిపసపు
దర్భలలరుసరులు దధియునక్షతలు స
మర్పఁబడియె మిగులనేర్పుమీఱ 1757

క. మంగళమయములుగాఁ దమ
ముంగిళ్లను గేహములను మోదముసజనుల్
సింగారించిరి చిలికిరి
ప్రాంగణముల వేదికలను బరిమళజలముల్ 1758

చ. శశివదనల్ విభీతమృగశాబకనేత్రలు విద్యుదుల్లస
త్కృశతనుమధ్యలున్ రతిని గేరడమాడెడిసొంపువారు షో
డశవిధమైచెలంగెడి బెడంగగుచెల్వుధరించి గుంపులై
భృశముగ మంగళంబులను వేడుకనెల్లెడఁ బాడిరింపుగన్ 1759

క. సలలితకలస్వనంబులఁ
గలకంఠముగూడ లజ్జఁగనువినిధరణీ
తలపతి భవనము నెన్నఁగ
నలవియె తగువిశ్వమోహ్యమగుమండపముల్ 1760

క. అచటమనోహర నానా
పరిచర సుమంగళపదార్థరాజిచెలఁగు వా
ద్యచయంబుమ్రోసెఁ బెల్లుగ
వచియించిరి బిరుదములను వందిజనంబుల్ 1761

క. వేదధ్వనులొక్కయెడం
భూదివిజులొనర్చుచుండఁ బొలఁతులుఁగడు నా
హ్లాదమున మేదినీసుత
మీఁదన్ శ్రీరాముమీఁద మించినవేడ్కన్ 1762

క. మంగళములఁ బాడిరియు
ప్పొంగుచు నానందరసముపొరలఁ దొడంగెం
బ్రాంగణములు భవనములె
న్నంగఁ గడుంజిన్నవగుట నలుదిక్కులకున్ 1763

తే. అఖిలదేవశిరోరత్నమైన రాముఁ
డవతరించిన దశరథభవనశోభ
సాంతముగ వర్ణనముసేయ నలవియగునె
యేకవికినైన నెంతవివేకమున్న 1764

ఆ. అపుడు భరతుదశరథావనీనాథుండు
పిలిచి రామచంద్రుపెండ్లికిఁ ద్వర
నేగవలయుఁగాన నిభహయస్యందన
ములను సిద్ధపఱుపవలయుఁదనయ 1765

-• దశరథుడు సపరివారముగ మిథిలానగరమునకేగుట •-

క. అనుటయు నిరువురు సోదరు
లును బులకితగాత్రులైరి లోచనములనిం
డెను సంతోషాశ్రువులున్
మనముల ఘనమైన ప్రేమ మల్లడి గొనఁగన్ 1766

తే సాహిణులకెల్ల నాజ్ఞనొసంగె భరతుఁ
డతి ముదంబున వారలు హయములకును
లీలఁబల్యాణములను గళ్లెములఁగట్టి
సిద్ధమొనరించి రెంతయుఁ జెలువుమీఱ 1767

తే. సుందరంబులు బహువర్ణ శోభితములు
బహుతరోత్తమ జాతిసంబంధ శుభద
లక్షణాన్విత విపులాంగ లక్షితములు
నతుల చంచల గతిఁబాఱునట్టిహరులు 1768

ఆ. పాఱునప్పుడినుముపైఁబదంబుల మోపు
కరణి ధరణిమీఁదఁగాళ్ళు మోపి
చనును వర్ణనంబు సలుపంగ శక్యమే
గాలిఁదెగడి యెగురఁగాఁదలంచు 176

క. ఆయశ్వంబులమీఁదం
బ్రియంబున భరతుఁబోలుప్రిన్న నిభరణీ
నాయకపుత్రకులతిరమ
ణీయనిమంగ శరచాపనికరధరులునై 1770

క. ఆరూఢులైరి భూమణ
వారంబు ధరించియట్టి వారెల్ల మహా
వీరులుఁ దేజస్వులు నతి
భూరిపరాక్రములు వారిఁబొగడందరమే 1771

తే. నవయువకులతి చతురులు మిపులలాఘ
వంబు గలవారిలోఁబ్రతివానివెంట
ఖడ్గ విద్యాప్రవీణులౌ కడిఁదియోధు
లిర్వురేసి చెలంగి రహీన బలులు 1772

తే. గాథ సంగ్రామమునఁ బరాక్రమము నూప
బిరుదులు వహించి నగరంబు వెడలివచ్చి
నిలిచియుండిరి హయములఁబలువిధములఁ
నడప వాద్యధ్వనులవిని కడునలరుచు 1773

క. సారథులు రథంబుల శృం
గారించిరి ధ్వజపతాక ఘనమణి భూషా
వారంబునఁ జామరముల
నారూఢిగఁగింకిణీ రవాన్వితములుగన్ 1774

క. ఆరథములు నిజశోభా
స్ఫారంబున నపహసించు సవితృరథము వి
స్తారముగ శ్యామకర్ణ మ
హారథ్యములమరు నచట నగణితములుగన్ 1775

క. సారథులా హరులనలం
కారముగావించి తెచ్చి కడురమ్యములౌ
తేరులకుఁబూన్చిరెంతయుఁ
గోరిక మోహింతురు మునులుగూడఁగనినచోఁ 1776

అ. జలము మీఁదగూడ స్థలముమీఁదంబలె
నడువఁగలవు మిగుల వడిగఁబాఱు
కతనమునుఁగఁ బోవు కాలిడెక్కలు తురం
గములు వేగమునను గాలిఁదెగడు 1777

ఆ. అస్త్రశస్త్ర సాధనావళినెల్ల నాయత్తపఱచి
రథికసత్తములను
సూతులెల్లఁబిలువ నేతెంచివారు ర
థాధిరూఢులైన యవసరమున 1778

తే. పెండ్లికేగెడివారలు బండ్లమీఁద
రథగజహయాది వాహనరాజిమీఁదఁ
బురమునెలువడియేతెంచి మూఁగిరప్పు
డెల్లరికి శుభశకునంబులెసఁగఁదోఁచె 1779

తే. కలితకరివరములమీఁదఁ గడుమనోజ్ఞ
మైన పల్యాణములమర్చి యందమలరఁ
గానలంకృతిచేసిరి వానిశోభ
వర్ణనముసేయ నెవరికి వశముగాదు 1780

క. మదగజయూథంబప్పుడు
కదలెం ఘంటలు ధ్వనింపఁగా శ్రావణనీ
రదసంఘంబోయనఁగా
మదికబ్బురముంఘటింప మందగతిఁదగన్ 1781

తే. బహువిధంబగు వాహనప్రతతిమీఁద
సుందరాందోళికలమీఁద సుఖముగాఁగఁ
గూరుచుండి చనుచునుండ్రి క్షోణిసురులు
దనువులొందినశ్రుతులు ఛందములుపోలె 1782

తే. వందిమాగధసూతులు వారివారి
కర్హమగువాహనములపై నరుగుచుండి
రొంటెలును వేసడంబులునుసువృషభము
లరిగె నానాపదార్థచయముభరించి 1783

తే. వర్ణనముసేయఁగారాని వస్తువితతిఁ
గోల్లకొలఁదిగఁ గావళ్లఁగూర్చిపూని
కాపులెల్లరుఁజనిరి చక్కఁగఁదమతమ
సంఘములఁగూడి సేవకసమితియరిగె 1784

తే. రామలక్ష్మణకలిత వీరద్వయంబు
నెపుడుకన్నులనిండ దర్శింతుమనుచు
హర్షనిర్భరహృదయులై యంగములను
బులకలేపారనెల్లరుఁ బోవుచుండ్రి 1785

క. కరిఘీంకారధ్వనులును
సుతరఘంటాస్వనములు నున్నతరథనే
మిరవంబులు నలుగడలం
హరిహేషాధ్వనులు వాద్యహర్షరవంబుల్ 1786

ఆ. చెలఁగినొక్కమొగిని చెవులుసిందరఁజెంద
నవనినాథు ద్వారమందుఁబెద్ద
మూకయొప్పి పాదములఁద్రొక్కఁబడుచుఁ బా
షాణమైనరజము సలుపఁబడియె 1787

ఉ. మేడలమీఁదనుండి రహిమీఱఁగఁ బళ్లెరముల్ కరంబులం
జేడియలెల్లఁబట్టి విలసింపఁగ హారతులిచ్చుచుంగడున్
వేడుకతోడఁజూచుచును బెక్కువిధంబుల రమ్యగీతముల్
వాడిరి వర్ణనంబుసలుపంగ నశక్యముహర్మ్యమత్తతిన్ 1788

తే. రెండురథములపుడు సుమంత్రుండుసిద్ధ
మొనరుపంజేసి పూన్చించెనుత్తమాశ్వ
ములనువానికి రవిరథ్యములనుసాటి
కానఁగనొప్పు సౌందర్యగమనవిధుల 1789

క. ఆరథముల రెండింటిని
భూరమణుసమీపమునను బొలుపుగనిలిపెన్
శారదయును వర్ణింపఁగ
నేరదు తద్రథయుగంపునిస్తులశోభన్ 1790

తే. అందొకరథంబు రాజసంహతులఁదనరు
రెండవదియుఁ దేజఃపుంజమృదులభాస
మానమైయొప్పు రుచిరసంపదఁజెలంగు
దానినెక్కంగఁజేసె భూజానిగురుని 1791

తే. శాంకరీశంకరుల గణేశగురువరుల
స్వాంతమందునస్మరియించి సంతసించి
దశరథమహీధవుండు రథంబునెక్కి
గురునిసరసనె తానునుగూర్చుచుండె 1792

తే. అవ్వసిష్ఠసమేతుఁడై నట్టినృపతి
సురగురుసమేతుఁడైన నిర్జరపతియన
శోభితుండౌచు రథమునఁజూడనొప్పె
వేదవిధిఁగులపద్ధతి వెలయనపుడు 1793

తే. సర్వసంపూర్ణసన్నాహ సంస్థితిఁగని
రాజచంద్రుండుమదిని శ్రీరాముఁదలఁచి
గురునియానతిఁగైకొని కుతుకమునను
గడఁగి శంఖంబుఁబూరించి కదలెనంత 1794

మ. సుమనోవ్రాతము పెండ్లికేగెడిజనస్తోమంబువీక్షించి పొం
దెమదిన్హర్షము మంగళప్రదమహాదివ్యాగసంభూతమా
సుమనోవ్రాతమువృష్టిగాఁగురిసె నస్తోకంబుగాఁ క్షీంకృతుల్
సమదేభంబులొనర్చె నశ్వములు హేషల్సల్పెనత్యంతమున్ 1795

ఆ. వ్యోమమందుమ్రోసె నొగివివాహోత్సవ
యానవాద్యవితతి యధికమగుచు
నుసుతరంబుగాఁగ నొప్పెఁగోలాహలం
బమరమనుజనాగ యక్షముఖులు 1796

క. మంగళతూర్యరవంబులు
సంగీతధ్వనులు మిగులసంతోషముతో
డంగావించిరి ఘంటా
భంగస్వనముల్గణించి పలుకందరమే 1797

తే. కేతన పటంబులెగురఁగా గేలఁదాల్చి
సేవకావళి నడువ నంచిత మనోజ్ఞ
గానకుశలులుఁబరిహాసకప్రవీణు
ను విదూషకులు వినోద మాచరింప 1798

తే. మర్దళధ్వాని కనువుగా మనుజవరకు
మారులాడించి రశ్వ సమాజమును గ
సంగఁ జాతుర్యధుర్యలౌ నటులఁ గూడఁ
జకితులై చూచుచుండ నాసమయమునను 1799

ఆ. ఆవివాహ యాన మభివర్ణనము సేయ
శక్యమగునె సకల శకునములును
శుభకరంబులగుచుఁ జూపట్టె నీలకం
ఠంబు మేతఁగొనియె డాపలిదెస 1800

క. దక్షిణదిక్కునఁ గాకము
సుక్షేత్రంబునను దోఁచె సుభగనకులమున్
వీక్షించిరెల్ల వారలు
సక్షీణ సుగంధ శీతలానిలమొలసెన్ 1801

సీ. నిండుకడవల శిరములనిలిపికొనుచు
శిశువులం జంకనిడికొని చెలువలెదురు
పడిరి బహువారములు గానఁబడియె గుంట
నక్క పాల్గ్రోవు లేగతో నొక్కసురభి 1802

క. ఎదురుగఁగనఁబడె నిల్లుల
కదుపులు దక్షిణపుదిక్కుగాఁ జనుచుండెన్
సదమల మంగళ గణసం
పద లెల్లను వేడ్కఁ గానఁబఱచెనో యనఁగన్ 1803

తే. కలితకల్యాణకరముగా గ్రద్ద కూసె
వామ పార్శ్వంబునందు వరముమీఁద
మంజులంబుగఁ దోఁచె శ్యామా విహంగ
మొసఁగ దధికుంభ మీనంబు లెదురుపడియె 1804

తే. భూసురోత్తము లిచ్చిరి పుస్తకముల
హస్తములఁ బూని యేతెంచి రభిముఖముగ
నభిమతార్థ ఫలప్రదంబగుచు సకల
మంగళాకర కల్యాణమయము లగుచు 1805

తే. సత్యమగుటకు నొక్కట సర్వశకున
ములును జూపట్టె నెవ్వని బుత్రుఁడయ్యె
సగుణుఁడౌ బ్రహ్మమతనికై సకల మంగ
ళప్రదంబగు శకునముల్ గలిగెనపుడు 1806

తే. పెండ్లి కొమరుండు రాముండు విశ్వజనని
సీత పెండిలికూతురు పూతచరిత
లైన దశరథజనక మహావనిపులు
వియ్యమందంగ శుభములు వెలితియగునె 1807

తే. అట్టి పెండిలి వినుచు నాట్యంబుసేసె
సకల శుభశకునంబు లుత్సాహమొంది
సత్యముగ మమ్ము విరించి సలిపెననుచుఁ
బలుకుచుం బెండ్లివారలీ పగిదినపుడు 1808

క. హయ గజ వాద్యరవంబులు
వియత్తలము ముట్ట దిశలు వ్రీలఁగఁ జేయం
బయనంబుల్ సాగించిరి
ప్రియమున శ్రీరాముఁ జూడ వేడుక పడుచున్ 1809

తే. భానుకుల మణి దశరథ పార్థివేంద్రుఁ
డరుగుదెంచుటవిని జనకావనీశుఁ
డును నదులమీఁద సేతువు లొప్పఁగట్టఁ
జేసి మార్గమధ్యంబున సీమలందు 1810

తే. విశ్రమింపంగ రమణీయ విపుల సుప్ర
దేశముల సురనగర విస్తృత విభవము
మీఱు సంపద తోడ నిర్మింపఁజేసె
నెవరి మనమున కెయ్యది యిష్టమగునొ 1811

తే. అవిధంబున శయ్యాసనాంబరాశ
నాది బహువిధ భోగంబు లనుభవించి
పెండ్లి వారలు మఱచిరి యిండ్లఁగూడ
నిత్యనూతన సౌఖ్యముల్ నిండియుంట 1812

— జనకుని పరివారజనులు పెండ్లివారినెదుర్కొనుట —

తే. వాద్యముల మ్రోతవిని పెండ్లివారు వచ్చు
చుండుట నెఱింగి రథగజ సుభట తురగ
యూథముల్ సిద్ధ మొనరించి యొక్కమొగిని
స్వాగతంబీయ నేగిరి జనకు జనులు 1813

తే. కనకకలశంబులను నతికమ్రమైన
పళ్లెరంబుల బహువిధపాత్రములను
నించిరి సుధాసమానమై మించునట్టి
వంటకంబుల వర్ణింప వశమె వాని 1814

తే. పలురకంబులఫలములుఁ గలితవస్తు
తతియుభూషణరాజి వస్త్రములుమణులు
యానసాధనములును మృగాండజములు
హయగజములంపె జనకుండుహర్షమొంది 1815

తే. శుభశకునసూచకములయి సొంపుగులుకు
సౌరభద్రవ్యములఁబంపె జనకవిభుఁడు,
దధియునటుకులు నుపహారతతియపార
ముగను గావళ్లఁగొంచుఁ గాపులునడువఁగ 1816

తే. ఈగతి సమస్తవస్తువులెలమిఁ గొనుచు
స్వాగతంబీయ నేమరేగు జనులఁ గాంచి
పృథుతరానంద మొందిరి పెండ్లివారు
గాత్రములు పులకింపఁ దత్క్షణమునందు 1817

తే. సర్వసన్నాహులగుచును స్వాగతంబొ
సంగనేతెంచియున్నట్టి జనులఁ జూచి
సకలవాద్యరవంబులు సదలునిండ
గలిసిరా పెండ్లివారలు సంతసమున 1818

ఉ. అంతఁ బరస్పరంబుఁ గలియందగ నిల్చిరి పంక్తిపంక్తులై
సంతసమొంది హర్షరససాగరయుగ్మము మేరమీఱుచున్
వింతగనొక్కచోఁ గలియ వేపఱితెంచినరీతిగా మరు
త్కాంతలు పువ్వులం గురిసి గానముసేసిరి మోహనంబుగన్ 1819

క. దేవతలెలమిం దుందుభి
రావంబులు సలిపిరపుడు రాజునకెదుటన్
యానద్వస్తువులుంచుచుఁ
గావించిరి జనులు ప్రియముగా వినయంబున్ 1820

ఆ. ప్రేమపూర్వకముగ భూమీశుఁడవియంది
యానకులకు మిగుల నాదరమున
బహుమతులనొసంగె బహుపూజనంబులు
మాన్యతలును జరపి మహితవిధిని 1821

ఆ. జనకరాజజనులు సత్కారములొనర్చి
దశరథావనీంద్రు దళము నెల్లఁ
గనుముదంబుతోడ విడిదిలోనికిఁ దోడు
కొనుచుఁ జనిరి విభవమనుపమముగ 1822

ఆ. చిత్రవస్త్రములను జెలువొప్పఁ బాదముల్
వైచుకొఱకునచటఁ బఱచియుండ్రి
విలువమీఱు వానిఁ దిలకించినంతనె
ధనదుఁడైన ధనమదంబువిడుచు 1823

క. అందఱకు నన్నివిధములఁ
బొందగుసౌఖ్యములనిచ్చు పొలుపైనస్థలం
బందు జనవాసమొసఁగిరి
బృందారకభవనవిభవ విస్తృతిమీఱన్ 1824

చ. ధరణిజపెండ్లివారలు ముదంబునవచ్చుటెఱింగి స్వీయమహా
నుపమహిమంబువెల్లడిగ నుల్లమునందు సమస్తసిద్ధులన్
స్మరణమొనర్చి పంక్తిరథపత్పృథివీశు సపర్యసేయఁగాఁ
బురికొలిపెందదాజ్ఞఁ దలఁబూనుచు వెంటనెసిద్ధులన్నియున్ 1825

ఆ. సకలసంపదలును సౌఖ్యముల్ నిర్జరా
వాసభోగవర విలాసములును
గొంచువేగఁజనియెఁ గుతుకంబుతో జనా
వాసమునకు వైభవంబుమీఱ 1826

ఆ. పెండ్లివారుమిగుల వేడుకఁదమతమ
వాసములను సురలవలె సమస్త
సుఖములమరియుంటఁజూచి రహస్యంబు
నెఱుఁగలేక జనకునెన్నుచుండ్రి 1827

క. సీతామహిమను రఘుపతి
చేతంబున నెఱిఁగి సంతసించెం జనకుం
డాత్తవచ్చెననుచువిని
భ్రాతయుఁ దానును బ్రమోదభరితహృదయులై 1828

రామలక్ష్మణులు దశరథ వసిష్ఠాదుల సందర్శించుట

క. పితృదర్శనలాలసులై
యతిసంకోచమున గురునినడుగకయున్నన్
మతిఁ దద్వినయమునారసి
యతిపతియా గాధిసూనుఁడానందమునన్ 1829

తే. కౌఁగిటంజేర్చి రామలక్ష్మణుల,బ్రీతిఁ
బులకితాంగుండు నశ్రుసంపూరితాక్షుఁ
డగుచు వారలఁదోడ్కొని యరిగె దశర
థుని కడకుఁ,దృప్తితోఁడు మడుపును గనుగతి 1830

ఉ. నందనయుక్తుఁడౌచు మునినాథుఁడు వచ్చుటఁ గాంచుచున్ మహా
నందరసాబ్ధి వీచుల మనంబు ఘనంబుఁ దేలియాడఁగాఁ
బొంగుగ సౌఖ్య వారినిధి మున్గుచు లేచి మహీంత లేశ సం
క్రందనుఁడైన పంక్తి రథరాజు చనెంద్వరగా నెదుర్కొనన్ 1831

తే. పూజ్యుఁడైన విశ్వామిత్రమునికి దండ
వత్ప్రణామంబు సేసి భూవరుఁడు సారె
సారెకాతని పాదరజంబు శిరము
నందు ధరియించుచుండు నానందమునను 1832

క. కౌశికుఁడు గౌగలించుచు
నాశీర్వాదంబుసేసి యాదశరథ భూ
మీశుం గుశలంబడుగఁగ
దాశరథులు హర్ష మెసఁగఁ దండ్రికి వేగన్ 1833

ఆ. వసుధ సాగి దండ వత్ప్రణామము సల్ప
నవనినాథుఁడప్పుడాత్మలోన
నాపరాని సుఖమునందుచుఁదనయుల
ముదముమీఱఁ వక్షమునను నదిమి 1834

తే. వితత దుస్సహదుఃఖ సంవేగుఁడగుచు
మృతిని గని పడియున్నట్టి మేనియందుఁ
బ్రాణవాయువు సేరినపగిది దశర
థావనీశ్వరుఁడానంద మనుభవించె 1835

ఆ. అంత రామచంద్రుఁడనుజుండుఁదానును
నవ్వశిష్ఠముని పదాంబుజముల
కధిక భక్తి నుత్తమాంగముల్ సోకంగ
మ్రొక్కఁ బ్రేమమీఱ మునియు వారి 1836

క. సంతోషంబున నిజ దో
రంతర్భాగమునఁ జేర్చె నాభ్రాతృయుగం
బంతట విప్రశ్రేణికి
నెంతయుఁబ్రణమిల్లి పొందిరిష్టాశీస్సుల్ 1837

తే. భరత శత్రుఘ్నులున్ రామభద్రుచరణ
వారిజములకు నెఱఁగిన వారినెత్తి
రామచంద్రుండు నత్యనురాగరసము
పొంగు వారంగఁ గౌఁగిటఁబొదివి యదిమె 1838

క. అరుసంబున లక్ష్మణుఁడుం
భరతుని శత్రుఘ్నుఁ జూచి పరిపూర్ణప్రే
మరసంబు వెల్లివిరియుచు
శరీరమున నిండ వారి సంగతిఁజేసెన్ 1839

క. పురజనులం గులజనులం
బరిజనులన్ యాచకులను మంత్రులఁజెలులం
బరమకృపాళుండగుప్రభుఁ
డరసె యథావిధిని వినయమచ్చు పడంగన్ 1840

ఆ. రామచంద్రుఁ గాంచి రహిఁ బెండ్లి వారలుఁ
జల్లఁబడిరి యెన్న శక్యమగునె
వారిప్రీతి భూమి వరు చెంతఁ బురుషార్థ
ములొ యనంగఁ జెలఁగి పుత్రులుండి 1841

ఉ. తనయ సమేతుఁడౌ దశరథప్రభుఁ గాంచి పురీనరాళియున్
వనితలు హర్షమొందిరి సువర్ణులు సౌరభపుష్పవృష్టి యిం
పునఁ గురియించి వాద్యములు మ్రోయఁగజేయ మరున్నటీమణుల్
ఘనముగ నృత్యముల్ సలిపి గానముసేసిరి మోహనంబుగన్ 1842

సీ. ఎదురేఁగి స్వాగతంబిచ్చి తోడ్కొని వచ్చి
పెండ్లివారిని విడిదిండ్లఁ జేర్చి
నట్టి శతానందుఁడవనీ సురులు మంత్రి
గణమును సూతమాగధ విదూష
కులు వంది జనులును క్షోణీశ్వరుని చేతఁ
బెండ్లివారల చేతఁ బెక్కువిధుల
సత్సన్మానంబులంది యాజ్ఞం గొని
మరలిరి తమతమ మందిరముల

తే. కేలిమిఁ బెండ్లి లగ్నమునకుఁ దొలుతఁ బెండ్లి
వారలే తెంచియుంట చేఁ బట్టణమున
నధిక మయ్యెఁ బ్రమోదమఖిల జనులు
ననుపమగు బ్రహ్మానందమనుభవించి 1843

తే. మిగుల దీర్ఘంబులుగ రాత్రిఁ బగలుఁ గూడ
సలుపు చుని విధి వేడఁగా సాగి రహ్వ
నట్టి కందర్ప సౌఖ్యంబు లనవరతము
గాని గుండెంగఁ దనుమాని నభిలషించి 1844

క. పురినెల్లెడలం బురుషులుఁ
దరుణులు గుంపులుగఁ గూడి దశరథజనకుల్
గురుతర సుకృతంబునకుం
బరమావధులనుచు రామభద్రావనిజల్ 1845

శా. శోభాసీమలటంచు నెంచి జనకక్షోణీశుపుణ్యంబు సీ
తాభామామణిరూపముం గనె నయోధ్యానాథుపుణ్యంబు భ
క్తాభీష్టప్రదరామరూపమునఁ జెల్వందెన్ శివానాథు ము
న్నేభూపాలురుఁ బూజచేసి ఫలితంబీరీతిగాఁ బొందిరే 1846

ఆ. ఈప్రపంచమందు నీయిద్దఱకుసాటి
మూఁడుకాలములను గూడలేరు
పుణ్యరాశులమయి పుట్టితిమీవిదే
హావనీశు నగరమందుమనము 1847

క. సీతారాముల సౌంద
ర్యాతిశయముఁ గన్నులార నరసినపుణ్యుల్
మాతోసరియగు వారలు
భూతలమున నెవ్వరనుచుఁ బొంగుచు మఱియున్ 1848

క. కనులు గలఫలమునొందెద
మినకులపతి రాముపెండ్లి నీక్షింతుము మా
కెనయింకెవ్వరనిరి పుర
వనితలుఁ బురుషులును హర్ష వార్ధి మునుఁగుచున్ 1849

ఆ. ఓసునయన మనకు నొక వాంఛ మొదవు నీ
పెండ్లిఁ జూడ ననుచుఁ బికరవమునఁ
బలుకు కలుకులెల్లఁ బులకితాంగంబులై
ర్భడఁబరస్వరంబుఁ బలికికొనిరి 1850

క. అది యేమన భాగ్యంబున
సదయుండై బ్రహ్మ రామచంద్రుఁ దదనుజ్ఞ
ముదితా యతిథులఁ జేసెం
గద మనకన్నులకు నెంత ఘన పుణ్యులమో 1851

తే. ప్రేమమున సారె సారెకుఁ బిలుచుచుండు
జనకుఁ డాత్మ జనా మెనుఁ గోని చనఁగఁ
గోటి మన్మథకమనీయ కోమలులగు
నన్నదమ్ములు మాటికినరుగుదెంత్రు 1852

తే. వివిధములు గాఁగ నాతిథ్య విధులు జరుపఁ
బడును వారికి నిచ్చటఁ బరమమైన
ప్రేమ జనియింపఁ జేయరే హృదిని నిట్టి
యుత్తవారెవ్వరికిని నియ్యావనియందు 1853

క. ఎప్పుడెప్పుడు రామలక్ష్మణు
లపరిమిత ప్రేమ నిచటికరుదెంచెదరో
యప్పుడప్పుడు వారిఁ గాంచుచు
నపారమగు సుఖముఁ బౌరులందుదురుగదా 1954

ఆ. సకియ రాజునొద్ద శ్యామల గౌరవ
ర్ణాతి చారుగాత్రులైన పుత్రు
లిరువురుండిరుండ దేమాత్ర భేదంబుఁ
దలఁప రామలక్ష్మణులె యనంగ 1855

తే. చూచివచ్చిన వారలా సుందరాంగ
శోభితులఁ గూర్చి చెప్పిరో సుదతి యనుచు
కొక్క చెలిపల్కె నొండొక యుత్పలాక్షి
నేఁడె విలకించి వచ్చితి నేను వారి 1856

చ. భరతుఁడు రాముఁబోలు చెలువంబుగలాఁడతనిన్ హుటాహుటిం
దరుణులుఁ బూరుషుల్ గనినఁదప్పక రామునిఁగాఁదలంతురా
సరసిజ సంభవుండతనిఁజక్కఁగ నాత్మ కరద్వయంబుచేఁ
గరమొనరించెనో యన జగత్ప్రియమోహనుఁడై విరాజిలున్ 1857

శా. శత్రుఘ్నుండును లక్ష్మణుండునొకటే చందంబువారౌటఁద
ద్గాత్రంబున్ నఖమాదిగా శిరముదాకంజూడఁగాఁదోఁచెడిం
జిత్రంబై మదికిం బ్రశంసలుపంజెప్పంగ శక్యంబె సౌ
మిత్రిద్వంద్వముఁ బోలువారలిక లేమియున్ మూఁడులోకంబులన్

మ. తులసీదాసు వచించెం బండితమహాత్ముల్ సత్కవుల్ వారితోఁ
దులయంచున్ వచియింప నెవ్వఁడును నెందున్ సర్వలోకబులం
గలఁడేయందురటంచు శీలబలధీనమ్రప్రభా సాగరుల్
విలస చ్ఛోభనమూర్తులానలువురున్ వేదాంత సంచారకుల్ 1859

చ. పురతరళాక్షులెల్లముదముంగని యాత్మ పటాంచలంబులం
గరమును విప్పగాఁబఱచి కంజసముద్భవు వేడిరిట్టులీ
పురముననే నృపాలవరపుత్రచతుష్టయమున్ మహోన్నతిం
బరిణయమొంద శోభనపుఁబాటలఁబాడుదు మట్లొనర్పవే 1960

చ. అనుచుఁబరస్పరంబు వనజాక్షులు నల్కిరి మేనఁబుల్కలుం
గనులను హర్షబాష్పములు గ్రమ్మఁగనోసఖి చంద్రమౌళియే
ఘొనరుచు సర్వమున్ మిగులఁబుణ్యపయోధులయోధ్యనాథుఁడుం
జనకుఁడుఁగాననింక మదిసందియమొందఁగనేలనే చెలీ 1861

క. అనితమ మనోరథంబుల
కనువుగఁబల్కుచును బొంగిరానంద రసం
బనివార్యంబుగ మనముల
ఘనమై నిండంగ మత్తకాశినులంతన్ 1862

క. సీతాస్వయంవరంబున
కేతెంచినవారు దశరథేశ్వరసుతులం
బ్రీతిఁగనుంగొని మనముల
నాతతసుఖమొంది రనుపమానందమునన్ 1863

క. రాముని యుజ్జ్వల యశముం
భూమీశతులెన్నికొనుచుఁ బోయి రెలమితో
ధామముల కరిగె దివసను
లీమాక్షిం గొన్ని పౌరులింతులుఁ బురుషుల్ 1864

—• సీతాకల్యాణమహోత్సవము •—

తే. పెండ్లివారలు నానంద వివశులగుచు
నుండ శుభలగ్న మేతెంచె నుహుమనోజ్ఞ
మార్గశిరమాసమునను హేమంత ఋతువు
నందు తిథివారతారలు ననుపుపడఁగ 1865

తే. యోగకరణంబులును గడునొప్పియుండ
సముచమంగళ లగ్నంబు నజుఁడు శోధ
నంబొనర్చి నాపత్రిక నారదుండు
తెచ్చెజనకుని గణకులు దీక్షతోడ 1866

తే. దానిగణియించి చూచిరి తత్క్షణంబ
యెల్లవారలు సర్వార్థ నెలమి వినుచుఁ
బలికిరనీ సుతారామభద్ర పరిణ
యమునకు విధాత జోతిష్కుఁడయ్యెననుచు 1867

తే. పాఱులు విదేహరాజుతోఁబలికిరపుడు
శుభశకునముల గమనించి సురభి ధూళి
వేళ మంచిది సమ్మెల్ల విధములను స
మస్త మంగళమూల మో మనుజనాథ 1868

క. అనుటయుఁ బురోహితులఁ గని
జనకుఁడు వచియించె నింక జాగొనరింపం
గను కారణమేమని యా
తని నుడివిని వెంటనే శతానందుండున్ 1869

తే. మంత్రులం బిల్చి చెప్ప సమస్త వస్తు
వితతియును శుభకరముగ వేగసిద్ధ
మొనరుపం జేసిరంతట నురుతరముగ
శంఖపణవాది వాద్య విసరము మొరసె 1870

క. మంగళ కలశంబులుఁ శుభ
సంగత శకునములుఁ బొసఁగ సవరింపఁబడెన్
శృంగారవతులు నతిశుభ
గాంగ సుమంగళులు వాడిరానందమునన్ 1871

ఆ. అతిపునీతులైన యవనీ సురోత్తముల్
వేదరవము సేయ నాదరమున
దశరథావనీశు దర్శించి తోడ్తేరఁ
గదలి తెల్లవారుఁగడు ముదమున 1872

ఆ. అట్లు లరిగి జనకుఁడా జనావాసంబు
నందుఁ గాంచెఁ గోసలాధినాథు
సంఘమెల్ల నతఁడు స్వర్విభు వైభవం
బలఁతియనుచుఁ దలఁచెనాత్మయందు 1873

తే. అయ్యె సమయంబు విచ్చేయుఁడనఁగ నొకట
మ్రోసె వాద్యంబు లన్నియుఁ గోసలేశుఁ
డడిగి గురువసునై జకులార్హ విధుల
జరపి ముని సా[illegible]జనసంఘ సహితుఁడగుచు 1874

ఆ. బయలు వెడలె నంత బ్రహ్మాది సురలమో
క్ష్మాధినాథు భాగ్యమరసి వైభ
వంబుఁ గాంచి జనులు వ్యర్థముల్ మనవని
వేయినోళ్ళఁ బొగడి రాయిలేశు 7185

ఆ. మంగళావసర మెఱింగి నిలింపులు
సొంపులగుచు వాద్యకోటి మ్రోయఁ
బూలవాన గురియ నీలకంధర సరో
జాసనాది విబుధు లంబరమున 1876

కం. నానా యూథంబులుగ వి
మానంబుల నధివసించి మనముల ఘనమా
నానందరసము నిండఁగ
మేనులు పులకింపఁ బ్రేమ మీఱఁగ నంతన్ 1877

కం. రామ వివాహముఁ గనఁ జని
సోమార్ధధరాది సురలు సొగసులు గని యా
రామికి లేశ్వాసు పొగ్గని
పేరిమించిరి యాత్మలోక విభవ మసదుగన్ 1878

ఆ. కేతనాళిక పరికారవినిర్మితా
లంకృత చిత్రతర వితానములను
చెలఁగుచును నెల్ల వేల్పులీ పట్టణ
మింత మొప్పనే సమృద్ధి ననుచు 1879

కం. పురవాసి పురుషులు సుర
చిరహాస విలాస విభవ శీలగుణాఢ్యుల్
వరధర్మ వరులుఁ జతురులుఁ
వరమున్నీశులును నగుటఁబరికించి కడున్ 1880

క. అమరులు నమరీ బృందము
హిమకరు కిరణాళిఁ దేజమెడలిన నక్ష
త్రములో యనఁగన్పట్టిరి
కమలజుఁడా నగరి విభవ గరిమం గనుచున్ 1881

ఆ. తనదు కొలఁది సృష్టి తత్పట్టణంబున
నెచటఁగానబడక హీనమైన
రమ్యచిత్ర రచన రాజిల్లుచుండుట
నరసియబ్బురంబు నందెమదిని 1882

ఉ. బాలశశాంక శేఖరుఁడు వల్కె సుధాశనులార విస్మయం
బేల శరీరముల్ మఱచి యింతగఁ బొందఁగ ధైర్యమూనుచుం
జాల వివేకముం గనుఁడు జానకికిన్ రఘురామమూర్తి కీ
ప్రోల వివాహమాఁగనఁగ రూఢిగ వచ్చితిమంచెఱుంగుఁడీ 1883

తే. జగమునం దేరి పేళ్లు నుచ్చరణ సేయ
మాయునఖిలంబులైన యమంగళములు
నాల్గు పురుషార్థములుఁ గరన్యస్తములగు
నట్టివారు సీతారాములనియె భవుఁడు 1884

తే. ఇట్లు విభుదులకెల్ల బోధించి శివుఁడు
ముందు నడపించె బలనంతముగను వారి
సురలు సనుచున్న దశరథ క్షోణినాథుఁ
గాంచి మోదించి పులకిత గాత్రులైరి 1885

క. ధరణీ సురులున్ సాధులు
ధరణీశుని వెంట బహుళ తనుధారకమా
పరమ సుఖము సేవించుచు
నరుగుచునున్నటులఁ బోఁచి రాదిత్యులమన్ 1886

క. అపవర్గ సుఖములన్నియు
నపుష్కరణామాచరించి వచ్చెనో యనఁగా
నృపు వెంట సుతచతుష్టయ
మపరిమిత ద్యుతిఁ జెలంగ నమృతాంధసులున్ 1887

క. మరకత సువర్ణ వర్ణతఁ
బరఁగెడి యుగళములఁ గాంచి పరమప్రీతిం
దిరుగ రఘురాముఁగని విరు
లురవడిఁ గురియించి రెన్ను చుర్వీధవునిన్ 1888

క. నఖశిఖ పర్యంతంబుగ
సుఖకర శ్రీరామచంద్ర సుందరమూర్తిన్
శిఖఁయనుఁడు మయుఁగనుఁగొని
అఖండ సముద్రాశ్రు పులకితాంగము లెసఁగన్ 1889

సీ. ఒడలు మయూరకంఠరుచి నొప్పఁ దటిత్కమనీయ కాంతినల్
గడలన్గ్రమ్ము చేలమెసఁగంగ వివాహ విభూషణాళియుం
గమరమణీయ శోభన వికాసము నింప శరత్సుధాంశు మిం
చెడి ముఖమండలంబు విలసింప నవీన సరోరుహాంబులన్ 1890

ఆ. లజ్జనొందఁజేయు లలితాక్షి యుగళంబు
శ్రీకరంబుఁ గడు నలౌకికంబు
నైన రాముచెల్వ మాత్మగోచరమగు
నైన నోటఁబల్క నలవి కాదు 1891

క. సుందర జనాశ్వములఁ గడు
నందముగ నటింపఁజేయు చా రఘువరు వెం
టం దమ్ములరుగు చుండఁగ
వందిజనుల్ బిరుదములను వర్ణనసేయన్ 1892

ఆ. గమన వేగమరసి ఖగపతి లజ్జితుఁ
డగువిధమున నొప్పు హయముమీఁద
రామచంద్ర విభుఁడు రాజిల్లె మన్మథుం
డాతురంగమయ్యె ననఁగఁజెలఁగు 1893

చ. వయసు బలంబు రూపగుణవంతతయుంగ విశ్వమోహనం
బయి చెలువార జీనుజిగిరై వరమౌక్తిక రాజి శోభిలన్
హయమయి రామచంద్రునకునంగజుఁడొప్పెనొ నాసురల్ మునుల్
ప్రియమున మానవుల్ గనఁగఁ బెంపగుఁగింకిణులున్ ఘలీనమున్ 1894

క. తారాగణ భూషితమై
వారిధరము మెఱుపుఁగూర్చి వరమగు బర్హిం
దీసుగనటింపఁ జేసెనొ
నా రాముని మనసుఁబట్టి నడచుహయంబున్ 1895

క. ఆరామ వాహనంబున్
వారిజభవు రాణియైన వర్ణించునెడం
బారముఁ జేరఁగ లేదన
నేరికి వర్ణింపఁదరమె యీభువనములన్ 1896

ఆ. రామరూపమునకు రాగంబునొందెను
పార్వతీవిభుండు పంచదశన
యనములుం బ్రియంబు నందంగ లక్ష్మిము
కుందులరసి మోహమొందిరపుడు 1897

క. వనజజుఁడు రాముఁగని తన
మనమున నానందమొంది మఱిమఱి కనుచుం
దనివి సనక నానేత్రము
లెనిమిదియే చాలవనుచు నెంతయు నగచెన్ 1898

౧. బ్రహ్మనేత్రములకు పై నర్ధభాగంబు
నయనలాభ మొందినాఁడ ననుచుఁ
గార్తికేయుఁ డొందె ఘనతరోత్సాహంబు
రామచంద్రు రూపరాశిఁ గాంచి 1899

౨. గౌతమ కృతమగు శాపం
బాతత హిత మాచరించె ననుచున్ లేఖా
వేగ రఘురామచంద్రుం
బ్రీతుండై కాంచుచుండెఁ బృథుల సుఖమునన్ 1900

౩. ఇంద్రు భాగ్యంబుఁ గొనియాడి రెల్ల సురలు
పొగడఁ బోలెడి వారిపు డెవ్వరనుచు
రామచంద్రునిఁ గాంచిరి ప్రమదమునను
రాజ నృప సమాజములొందె మెండు ముదము 1901

౪. జయ జయ జయ రఘుకులమణి
జయ జయ యని పుష్పవృష్టి జల్లుచ దివిష
ద్గణము గురియించె నెలమిన్
సమయమున భువి వాద్య నికర రవము లెసంగెన్ 1902

౫. ఉభయనృప సమాజములందు నుప తరముగ
మ్రోగి మేపారె దుందుభు లధికముగను
దశదిశల్ ముట్ట మ్రోసె నుద్దండముగను
పురిలోపలి జనులెల్ల మిగుల వేడ్క 1903

౬. ఈవిధంబునఁ బెండ్లివా రేగుదెంచు
వచ్చుట నెఱింగి వాద్యముల్ మెండుగాఁగ
పరిచయముఁ జేసిరి రాణులు పుణ్యవనిత
లను ముదంబునఁ బిలిపించి లలితగతిని 1904

పెండ్లివారి నెదుర్కొన వివిధమైన
మంగళ ద్రవ్యములను నేమంబుతోడ
సిద్ధమొనరించిరున్మత్త సింధురసమ
యానలగు మానినీమణుల్ హర్షమునను 1905

క. బంగరు పళ్ళెరములతో
మంగళహారతులు రత్నమయపాత్రలతో
డంగడు శుభకర వస్తువు
లంగొనుచుం బెండ్లివారలను నెదుర్కొనన్ 1906

ఉ. అందఱు నిందుబింబముఖు లందఱు నందముచే రతీసతిం
గ్రిందొనరింపఁజాలుదురు కేవల మందఱు మందయానలుం
జందనగంధులుఁ హరిణశాబక నేత్రలు వర్ణ వర్ణ శో
భందనరారు వస్త్రముల భాసుర భూషలఁదాల్చి పొల్పుగన్ 1907

క. సకలసుమంగళ వేషము
లకలంక గతిన్ నిజావయవములఁ దనరం
బిక కంఠధ్వని నిరసిం
చు కలస్వన మొప్పఁబాడుచున్ సతులెల్లన్ 1908

ఉ. కంకణకింకిణీనిచయ కమ్రవిభూషణ నూపురాదిక
క్రేంకృతులొప్పఁగా గమన రేఖవిలోకనమాచరించి మీ
నాంకునిభంబు సిగ్గిలఁగ సంచితయానములొప్ప గుంపులై
పంకజపాణులేగిరి వివాహసమాజముఁజూడ వేడుకన్ 1909

క. ఆకాశంబున నగర న
నేకవిధ సువాద్యరవము లెసఁగెంగడు న
స్తోక శుభక్రియలలరెన్
నాకవిలాసినులు చతురనాళీకాక్షుల్ 1910

సీ. శచియు శారదయును రమాసతియు హైమ
వతియుఁ దక్కిన నిర్జర వనితలెల్లఁ
గపట నారీస్వరూప సంకలిత వేష
ములను ధరియించి శుద్ధాంతమునకు నరిగి 1911

క. అంతఃపుర కాంతలతో
సంతోషంబునను బాడసాగిరి వారిం
గాంతలెవరెఱుఁగకుండిర
సంతసంబున హర్షవివశలై యుండుటచేన్ 1912

ఆ. బ్రహ్మారూపుఁడైన వరునెదుర్కొనుటకై
హర్ష వివశలగుచు సరుగు వేళ
నెవరి నెవరెఱుంగ నేరతిననువగు
జానివాసమందు ప్రమదలకును 1913

క. కలితకలస్వన మలరఁగ
విలసింగానములు వాద్యవిసరము మ్రోసెం
జెలఁగెన్ శోభాకరమై
వేలింపతతి విరులవాన నెఱిఁగురియింపన్ 1914

ఆనందమూలుఁ గౌస
ల్యానందనుఁ బెండ్లికొడుకు నరసిరి కాంతల్
మేనులు పులకింపంగా
జానగు నేత్రముల హర్ష జలమురలంగన్ 1915

సీ. పెండ్లికొడుకైన విశ్వేశుఁ గాంచిన
సీత జనని సుఖముఁ జెప్పఁదరమె
నూఱు కల్పములకు నుడుల పడఁతికైనఁ
దెలుప దేవికైన నలువకైన 1916

క. మంగళ సమయమనుచు రా
జాంగనలు ముదంబుపేర్మి నక్షుల జలము
బ్బంగఁ గడు నాపికొనుచు శు
భాంగునకు నివాళులొసంగిరా సమయమునన్ 1917

ఆ. వేదవిహిత వంశవిధినెల్ల మంగళా
చరణములనొనర్చి చారుముఖులు
పంచశబ్దములను పరివిమల శుభగాన
మాచరించి బహువిధాంశుకముల 1918

తే. పఱచి యారతులొసఁగుచుఁ బద్మనయన
లర్ఘ్యమొసఁగంగ శ్రీరాముఁడాపటంబు
లందుఁబావనమైన నిజాంఘ్రియుగము
మోపి మండపముంజేరె ముదము మీఱ 1919

తే. దశరథుండు సమాజయుక్తముగ వెలసె
విభవమరసి లోకేశులుప్రీడఁజెంద
సమయ సమయంబునకుఁ బుష్పచయముఁగురిసి
రమరులు ధరామరులు శాంతికములఁజదువ 1920

క. తనమాట పరుల మాటయు
వినుట కెవరి కైనసుంత వీల్గానిక్రియన్
ఘన కోలాహలమయ్యెన్
విను రాముని మంటప ప్రవేశము వేళన్ 1921

ఆ. అర్ఘ్యమొసఁగి రామునాసనంబునను గూ
ర్చుండఁజేసి మోదముప్పతిల్ల
నారతుల నొసంగియా మంగళాకారు
సరసి సుఖము నొంది రందఱపుడు 1922

ఆ. మంగళములఁ బాడి మణి వస్త్రభూషణ
రాజినొసఁగి రెలమి రమణులెల్ల
వారిజాసనాది సురసురవారితంబు
విప్రవేషములను వేడ్కఁ దాల్చి 1923

ఆ. ఆ వినోదమెల్ల నరయుచు రఘుకుల
కమల కమల మిత్రు కాంచఁగనుచు
జీవనముల ఫలము సెందెను మాకంచు
ననుపమాన హర్షమందె నప్పుడు 1924

మ. కవులును సేవకుల్ నటులు గాయకులుం రఘురామమూర్తిచే
నవిరళమైన కానికలనంది శిరంబులువంచి మ్రొక్కి గా
రవమున దీవనల్ సలిపి రంజిలు చిత్తములంబ్రహర్షముల్
నవులఁగ వానినాపుటకుఁ దాలిమి చాలకయుండిరందఱున్ 1925

సీ. వేదలౌకిక విధుల నుర్వీరవరద్వ
యంబు జనక దశరథులు సర్వ గౌర
వంబునం గూడి యుండిరి వారి కువను
వెదకి వెదకి కవుల్ మది వ్రీడఁగనిరి 1926

తే. ఎచటనుపమాన ముండమి హృదయములను
నోటమి వహించి వారికి నుద్దివారె
యనుచు నిశ్చయ పరచిరి యమరులరసి
యశనుఁ బాడుచుఁగురియించి రలకువాన 1927

తే. అజుఁడు భువనాళి సృజియించి నంతనుండి
యరసి వినియుంటి మెన్నియో పరిణయములఁ
గాని యన్నివిధముల నీడైన యిట్టి
బాంధవము నేడు కంటిమి భాగ్యవశత 1928

గీ. అనుచు సత్యమనోజ్ఞ వాక్యముల సురలు
నలుక విన రెండు దెసలందుఁ బ్రబలమై య
లౌకిక ప్రేమ వ్యాపించె లలిత వస్త్ర
చయముఁ బఱపించి యర్ఘ్యమొసంగి ప్రీతి 1929

క. జనకుఁడు దశరథజనపతి
ననుపమమగు నాదరమున నతి సుందరమై
తనరెడి మండపమునకుం
గొని చనె నత్యంతమైన కుతుకముతోడన్ 1930

చ. ముని మనముల్ హరింపఁగల భూరివిచిత్ర వినిర్మితంబుగాఁ
దనరుఁ దదీయమంటపము దగ్గఱనుండు విదేహభూవిభుం
డనుపమమైన సింగపు మహాసనముల్ నిజపాణి పంకజం
బునఁ గొని తెచ్చి యుంచెఁ గడు మోదముతో నట నెల్లవారికిన్ 1931

క. ఇల దైవతంబుఁ బోలెడు
నమోఘు వసిష్ఠముని భక్తి నర్చించి మనం
బలరఁగ నాశీర్వాదం
బులఁ బొందెం గాధిసుతునిఁ బూజించు నెడన్ 1932

ఆ. రాజు పొందినట్టి రాగంబు వర్ణింప
శక్యమగునె యంత సంతసమున
రాము దేవముఖ్య వాచంయముల భక్తిఁ
బూజ చేసి పీఠముల నొసంగి 1933

క. ఆశీర్వాదంబుల భూ
మీశుఁడు వడసి దశరథ మహీశుని నాస
క్త్యాశుక్రియఁ బూజించి కు
శేశయ శయ యుగము మోడ్చి చెంగట నిలిచెన్ 1934

క. నాభాగ్యమెన్న నగదే
వైభవమున మిన్నుముట్టి వసుధేశునితో
నో భూమీశ్వర వియ్యం
బీ భవమునఁ బొందఁగలిగె నెంత సుకృతినో 1935

తే. అనిపలికి పెండ్లివారి సమాదరమునఁ
బూజయొనరించి దశరథ భూపతికటు
లాసవంబుల నొసఁగె నాహార్ష మెల్ల
నేక ముఖమున వర్ణింపనెట్లు నేర్తు 1936

తే. సర్వులగు పెండ్లివారికి జనక విభుఁడు
దాన గౌరవముఖ్య సత్కారములను
జేసి వినయ మృదూక్తులు సెల్వఁగఁబలికె
నెల్లరు విదేహపతి ప్రీతి నెలమిఁబొగడ 1937

క. శ్రీరాము ప్రభావంబును
నీరజ సంభవుఁడు హరియు నీలగళుండున్
వారిజ బంధుఁడు దిక్పతు
లారూఢిగ నెఱిఁగియుంట నాసమయమునన్ 1938

మ. కపటబ్రాహ్మణవేషులై మఱి చమత్కారంబుగా మానులై
నృపసత్కారములొంది రాజనకుఁడున్ నేరండు గుర్తింపఁగా
విపులంబైతగు భక్తి దేవతలుగా వీక్షించి పూజించుచుం
దపనీయాసనరాజిపూర్వ విధినాధాత్రీధవుండీయఁగన్ 1939

క. ఎవరినెవరెఱుఁగఁ జాలుదు
రవిరళ సమ్మోదకందమగు రాము నెడం
దవిలిన చిత్తంబులతో
దివిజులు భువిజులును విస్మృతిం జెందుటచేన్ 1940

తే. అప్పుడానంద కందమూనట్టి పెండ్లి
కొడుకుఁగనులారఁగనుటచే గురుతరముగ
నుభయ దిశలందు నానందముప్పతిల్లెఁ
జతురుఁడైయొప్పు శ్రీరామచంద్రమూర్తి 1941

తే. అమరుల నెఱింగి మానసికముగఁ బూజ
లాచరించి సమర్పించె నాసనముల
రాముని సుశీల సద్గుణస్తోమమరసి
యనుపమానంద మొంది రయ్యమరవరులు 1942

ఆ. రామచంద్ర వదన రాకేందు సౌందర్య
రసముఁగ్రోలసాగి రసదృశాతి
హర్ష రాగ వివశులై నిర్జరుల్ తమ
కన్నులను చకోరకములచేత 1943

తే. సమయమెఱిఁగి వసిష్ఠుండు సరగునంగు
మారిఁగొనిరాఁదగునటంచుఁజీరి తెలుప
నాజ్ఞ వించుశతానందుఁడతిముదమున
సరిగెనంతఃపురంబున కాక్షణంబె 1944

చ. అపుడు పురోహితోక్తి విని యంతిపురంబున రాణులెల్లమన్
విపులముదంబు నొంది పృథివీసురకాంతల వంశవృద్ధలన్
నిపుణతఁ బిల్వఁబంచి కమనీయనుగాన పురస్సరంబుగా
నపరిమితంబుగా జరిపిరాత్మకులోచితమైన కృత్యముల్ 1945

ఉ. అంతస్వభావసిద్ధమగునట్టి మనోహరరూప సంపదం
గాంతిలి షోడశాబ్దముల కన్నియలై యటనున్న దేవ సీ
మంతినులన్ నృపాలకులమానిను లారసి ప్రేమసౌఖ్య మ
త్యంతముఁబ్రాణతుల్యముగ నందిరి మర్మమెఱుంగకుండియుఁ

క. రాణియుఁదనమది సల శ
ర్వాణికి వాణికిని శౌరి రాణికి సమలీ
వేణీ రుచి జిత మధుప
శ్రేణులనుచు గారవంబు సేసె నెడనెడన్ 1947

శా. సీతాదేవి నలంకరించి మిగులన్ శృంగారమేపారఁగా
భీతై నాత్ములమందహర్షమున నాబింబాధరింగొంచు సం
ఘాతంబై మదహస్తి యానముఁతోఁ గల్యాణ శోభాపరి
స్ఫీతంబై తగు మండపంబు కడకుం జేరంగ నొక్కుమ్మడిన్ 1948

శా. సీతం దోడ్కొని వచ్చు నట్టి సఖులున్ సీమంతినీరత్నముల్
గీతవ్రాతముఁ బాడఁగా వినిన మూకీభూతపాఁ బైకముం
జేతోజాతుఁడు వ్రీడఁ జెందుఁ నప్పుడా శీతాంశు బింబాననా
వ్రాతంబూనిన చారుషోడశ విభావంతంపుఁ గైసేతకున్ 1949

క. మంజులకంకణ నూపుర
మంజీరధ్వనులు తాళమానంబులుగాఁ
గుంజరయానలు వాడిరి
రంజిత మతి మునులు ధ్యానరహితులుగాఁగన్ 1960

తే సహజ సౌందర్యవతియగు జనక కన్య
సుందరీ పరివృతయయి చూడనొప్పెఁ
జారులావణ్యవతులగు సతుల నడుమఁ
జెలువమెలనాగరూపమై నిలచెననఁగ 1951

తే. సీత సౌందర్యవర్ణన చేయఁదరమె
బుద్ధి యల్పంబు నా సర్వభువనమాత
చక్కదనమెక్కడా రూప సారరాశి
పరమపావని యేతెంచు తరుణమునను 1952

తే. పెండ్లివారలు గాంచి యబ్బినుమహోక్తి
కాత్మగతముగఁ బ్రణమిల్లి రందఱంత
రామచంద్రునిఁ జూడఁ బూర్ణంబులయ్యె
నందఱకు నాత్మలోఁగల యభిమతములు 1953

ఆ. దశరథేశ్వరుండు దనయసమేతుఁడై
యధికముదమునొందె నతని యెడఁద
నావహించియున్న యానందమెంతయో
పలుకఁదరముగాదు బ్రహ్మకైన 1954

క. సురలు ప్రణామము లొనరించి
విరులంగురియించి రెలమి వేదోక్తముగన్
వరమున్యాశీర్వాదము
లుసుమంగళమూలమైన యులివునొప్పెన్ 1955

క. గానములు వాద్యనికర
ధ్వానంబులు బహుళములుగ నఱలెననూనం
బైన సుఖమయ్యెఁ బురుషులు
మానినులుం బ్రేమహృష్టమగ్నులు గాఁగన్ 1956

తే. ఈవిధంబునఁ బ్రీతి సీతావధూటి
చెలువ మరమండపముఁ బ్రవేశించువేళ
శాంతి పఠనంబు సేసిరి సన్మునీంద్రు
లుచితరంబుగ సంతోషముప్పతిల్ల 1957

క. కులగురులిద్దఱు సత్ప్రీతి
వలసిన యాచారవిధుల వ్యవహారములన్
విలసితమతిఁగావించిరి
తొలిచదువులఁ దెలుపఁబడు స్మృతుల పద్ధతిగన్ 1958

మ. ధరణీ నిర్జరులుం గులోచిత సమస్తప్రక్రియారంభులై
గురునిన్ శైలకుమారికం ద్విరదవక్త్రుం బూజగావింపఁ జే
సిరి తోడ్తోడ నిజస్వరూపములతోఁ జేపట్టి తత్పూజలం
బరితోషించి సుఖించి దీవనల నొప్పంజేసె రద్దేవతల్ 1959

క. మధుపర్కాదికమగు బహు
విధ మంగళవరపదార్థ విలసితభర్మ
ప్రధితంబగు పాత్రిలఁ గొని
బుధులగు మునులడుగ నిచ్చుబుద్ధిఁ బరిజనుల్ 1960

తే. నిలచియుండిరి సూర్యుండె నిజకులోచి
తంపుపద్ధతిఁ దెలుపంగఁ దత్ప్రకార
మాచరింపంగఁబడెఁ బూజలైన వెనుక
నవనిజ కొసంగఁబడియె సింహాసనంబు 1961

తే. ఉర్విజా రామచంద్రు లన్యోన్యులఁగను
నవసరంబునఁ దత్ప్రేమ మన్యులకు న
గోచరంబయ్యె వాఙ్మనోలోచనముల
బుద్ధి గ్రహియింప నేరని పోల్కినుంట 1962

ఆ. కాన దానినెట్లు కవి వర్ణనముసేసి
పలుకనేర్చు విశదపడువిధమున
హోమసమయమందు నొడలూని వహ్నియు
నాహుతుల గ్రహించె నతిసుఖమున 1963

ఆ. వేదచయము విప్రవేషంబులం దాల్చి
పరిణయంపు విధులఁ బలుకుచుండ
భూమి సుతుల వేషములనున్న సురలెల్ల
మార్గమునను వాని ననుసరింప 1964

క. జనకుని పట్టపుదేవి భు
వనపావని లోకవిదిత వసుధాసుతకుం
జనని నెటు లెన్నఁదరమగు
వనజజుఁడు సుయశము సుఖము వరసుకృతంబున్ 1965

క. సౌందర్యంబును నొకచోఁ
బొందుపడంగూర్చి మిగుల పొలుపలరఁగని
య్యిందుముఖిన్ రచియించె న
నందగి యలరారు లక్షణంబులపొ్రివై 1966

ఆ. సమయ మెఱిఁగి యామె సన్మునుల్ పిలువంగఁ
బుణ్యసతులఁగూడి ముదముతోడ
వచ్చినిలచె జనకు వామదిశంజలి
గట్టుదండ మేనకయొ యనంగ 1967

తే. నిర్మల సుగంధ శుభవారినింపఁబడిన
శోణకలశంబు మణులచే సొంపుగులుకు
పళ్ళెరంబును నిజకరపంకజములఁ
బట్టి జనకుండు దేవియుఁ బ్రిమదమెసఁగ 1968

ఆ. రామచంద్రు ముందరం దెచ్చియుంచిరి
మంగళస్వరమున మౌనివరులు
వేదములఁబఠింప వినువీధి సుమవృష్టి
సమయ మెఱిఁగి కురియసాగెనపుడు 1969

క. వరునిం గని సతియుం బతి
పరమప్రేమ రసమగ్నభావులగుచుఁ ద
త్పరిపూతచరణయుగ్మము
నసనంబునఁ గడుగఁదొడఁగి రాత్మకరముల్ 1970

తే. ప్రేమఁ బులకితగాత్రులై రామచరణ
కమలధావన మొనరించు కాలమందు
నగరనభమున వాద్యముల్ మిగుల మ్రోసె
గానరవమును జయజయధ్వానచయము 1971

తే. ఒక్కటైకూడి నాలుగు దిక్కులందు
నిండె నెవనిపదముల హరుండు సతము
నిజమనస్సరోవరమున నెమ్మిఁ దాల్చు
నట్టి శ్రీరామచంద్ర పాదాంబుజముల 1972

తే. స్పర్శమాత్రన గౌతమసతి యహల్య
పాతకమువాసి యవ్యయపదముఁగనదె
స్మరణచేసినమాత్రన మానసంబు
నిర్మలతఁజెందుఁ గలిదోష నివహమడఁగు 1973

తే. ఏపదాంభోజ నిష్యందహిమసమాన
శీతల మరంద మాదట శివుఁడు దాల్చు
నతిపవిత్రతకున్ సురల నధియనుచు
వర్ణనము సేయుచుందు రెవ్వానిపదముల 1974

తే. ఏచరణవారిరుహముల నెపుడు యోగి
జనులు మునులును మానసషట్పదముల
సేవగావించి వాంఛిత సిద్ధిఁగందు
రట్టి శ్రీరామచంద్ర పాదాంబుజముల 1975

తే. పట్టపుందేవి ముదమొంది భర్మకలశ
జలమొసఁగ భాగ్యశాలియౌ జనకవిభుఁడు
పాణి పంకేరుహంబులఁబట్టి కడిగె
జయజయధ్వను లవనిని జదలనిండ 1976

క. వరులగు కులగురులు వధూ
వరుల కరాంజలుల నొకటిపైనొకటిగ సుం
దరముగఁ జేరిచి ప్రవరో
చ్చారణంబును జేసి వర్గసరణిం జదువన్ 1977

తే. అజుఁడు సుర నర మునివరు లవనిజా ర
ఘూత్తముల కరగ్రహణ మహోత్సవంబు
సరసి యానంద మొందుచు నంగములను
మఱచు నంతటి ప్రేమ విమగ్నులైరి 1978

క. ఆనందకందమగు నా
జ్ఞానమయుం బెండ్లికొడుకు సతియుం దానుం
భూనాయకుండు గాంచఁగ
మేనులు పులకించెఁ బొంగె మిగులహృదయముల్ 1979

క. మాన్య శ్రుతిలోకవిధి రా
జన్యాలంకారుఁ డైన జనకుఁడు ప్రీతిం
గన్యాదాన మొనర్చె న
నన్యద్యుతి సలరు దశరథాగ్ర్య సుతునకున్ 1980

మ. హిమవంతుండు సుధాంశుమండనున కెట్లిచ్చెం దనూజాత న
ట్లమృతాబ్ధీశ్వరుఁ డాదివిష్ణునకు నెట్లర్పించెనో యాత్మజన్
విమలాత్ముండగు నావిదేహవిభుఁ డర్పించెం ఖరారాతి క
ట్ల మహీజాత జగత్ప్రపూతగుణజాల స్ఫీతసీతన్ సుతన్ 1981

తే. అట్టి నూతనమహాకీర్తి యఖిలభువన
ములను వ్యాపించె శ్యామలమూర్తి యావి
దేహభూపతిఁ జేసె విదేహుఁ గాఁగ
కెట్లు వినయంబునూపు నుర్వీశ్వరుండు 1982

ఆ. గ్రంథిబంధనములఁ గావించి విధిపూర్వ
కముగ వేల్వఁ జేసి క్ష్మాసురేంద్రు
లానధూవరులను నగ్ని ప్రదక్షిణ
మాచరింపఁ జేసి రంద మలర 1983

తే. వందిమాగధ జయజయ ధ్వానములును
వేదనాదంబు మంగళ వివిధవాద్య
రవముగా సన్వనమువిని ప్రమదమునను
సురలు సురతరుపుష్పముల్ గురిసిరపుడు 1984

ఆ. కనులుగలుగుఫలముఁ గనిరెల్ల రానధూ
వరులు ప్రీతిహవ్యవాహనునకు
దీక్షమీఁదఁగాఁ బ్రదక్షిణం బొనరించు
కాలమందు వారిఁగాంచినంత 1985

తే. అతిమనోహర నూత్నదంపతుల వర్ణ
నంబొనర్పంగవశమె లోకంబులం ద
దెచటనో యొకయుపమాన మెన్నికొన్నఁ
జిన్నదౌఁగాని సరిపోవదెన్నఁడైన 1986

తే. రతనకంబాల జానకీ రామచంద్ర
సుందరప్రతిబింబముల్ సూడనొప్పె
రతియు మరుఁడును ననుపమ రామపరిణ
యంబుఁగనుటకు బహురూపులందిరనఁగ 1987

తే. చాలగానుండె దర్శనలాలసతయుఁ
గాని సంకోచమును గొద్దిగాకయుండె
నందుచే మాటిమాటికి నగపడుచును
మఱుఁగుపడుచుండిరో యనుమాడ్కినొప్పె 1988

తే. కనుచునుండిన జనులెల్ల జనకునట్లు
దేహముల్ విస్మరించి యాదివ్యమూర్తు
లైన దంపతులం బ్రీతినరయుచుండి
రనుపమానంద రసమగ్నులగుచు నపుడు 1989

తే. ఒప్పమీఱంగ మునివరుల్ హోమవిధులఁ
బూర్తియొనరించి కానుకల్ మొదలుగాఁగ
జరుపవలసిన యాచారసరణినెల్ల
సరిగఁదీర్చిరి సంతోషభరితులగుచు 1990

తే. రామచంద్రుండు సీతాశిరఃప్రదేశ
మందు సిందూరముంచె నయ్యనుపమాన
శోభఁబలుకందరమె తమ్మిచూలికైన
నైన నీరీతిఁ గానంగనయ్యె నపుడు 1991

క. కెందమ్మి పరాగము మెయి
నందంబుగనిండియుండ నమృతాపేక్షం
బొందుగ భుజగేంద్రుం డా
యిందునిభూషణము గాఁగ నేఁగెననఁదగన్ 1992

తే. అవ్వసిష్టుని యనుశాసనానుసార
మప్పుడా నఘూనవులు నేకాసనమునఁ
గూరుచుండిరి దశరథసువలయేశుఁ
డమితమగు హర్ష మొందుచు నరయుచుండ 1993

తే. అతని సుకృతస్వరూప కల్పాఁనీను
హంబు నూతనఫలభరితంబుగాఁగఁ
గానవచ్చినయట్లుగఁ గనుచుండె
మరలమరలఁ గనుఁగొని మనుజవిభుఁడు 1994

ఆ. పులకితాంగుఁడయ్యె భువనంబులెల్లను
తాన హర్షభరితములుగఁ జాలనొప్పె
రామచంద్రు శుభకరంపు కల్యాణంబు
జరిగెననుచు సకలజనులు పలుక 1995

క. అభివర్ణింపవశమె యా
శుభమేకంబైన జిహ్వ చొప్పడు నే యీ
త్రిభువనముల నామంగళ
విభవమునకు సాటి యెట్టివేళలయందున్ 1996

:- జనకుం డూర్మిళా మాండవీ శ్రుతకీర్తుల భరత లక్ష్మణ
శత్రుఘ్నుల కిచ్చి వివాహములు సేయుట :-

మ. అంతవసిష్ఠు నానతిఁ బ్రియంబొదవంగ విదేహమేదినీ
కాంతుఁడు మాండవిన్ సుగుణకన్యల నాశ్రుతకీర్తి నూర్మిళన్
సంతసమొప్పఁ దెచ్చి దివిషచ్ఛయ మెంతయు మేలు మేలనన్
శాంతసుశీలలై తగు కుశధ్వజపుత్త్రికలందు నగ్రజన్ 1997

ఉ. మాండవిఁ జారురూపగుణమండన నండజయాన నా నృపా
ఖండలుఁ డిచ్చెఁ బ్రీతిమెయిఁ గంధరసుందరదేహవర్ణుఁడై
రెండవరామచంద్రుఁడనఁ బ్రేక్షకులం దనియించునట్టి మా
ర్తాండసమానతేజ భరతప్రథితాఖ్యున కర్హపద్ధతిన్ 1998

క. సీతా కనిష్ఠసోదరి
శాతోదరి నూర్మిళయను జలజాక్షిని సం
ప్రీతిన్ లక్ష్మణునకు నా
భూతలనాథుం డొసంగె ముదముదలిర్పన్ 1999

క. శ్రుతకీర్తిని శత్రుఘ్నున
కతిహర్షంబునను సంగి యనవీశుఁడు స
మ్మతితోడఁ బెండ్లి చేసెన్
శతమన్యు సమానవిభవ సాంద్రుండగుచున్ 2000

క. అనుకూల వధూవరుల
త్యనురాగం బాత్మఁబొడమ హర్షోదధుల
య్యును సంకోచమునొందిరి
మనముల ఘనమైనసిగ్గు మల్లడిగొనఁగన్ 2001

క. అందఱును నా వధూవర
సౌందర్యాదులఁ బ్రశంస సలుపుచునుండన్
మందారకుసుమవృష్టి న
మందంబుగఁ గురిసిరపు డమర్త్యులు వేడ్కన్ 2002

తే. సుందరీసుందరులు నొక్కసొంపుగులుకు
మండపంబున వసియించియుండఁదోఁచె
సరిగ జీవుని చతురవస్థాలతోంగు
లొక్కమొగి భర్తలంగూడి యుండిరనఁగ 2003

తే. సకలపుత్త్రుల ననవధూసహితులఁ గని
పొందె మోదంబు దశరథ భూవిభుండు
తమిఁ గ్రియాన్వితఫలచతుష్కమును బడసి
తనివిఁగను మహీపాలరత్నంబువోలె 2004

క. శ్రీరామచంద్రు కళ్యా
ణారూఢ మహోత్సవమెటు లభివర్ణితమై
శ్రీరంజిల్లఁగ జరిగె నొ
యారీతినె జరిగెఁ బరిణయములు మువురకున్ 2005

తే. కన్యలకు రాజొసంగిన కనకరత్న
పరిమితి నెఱింగి యింతని పలుకవశమె
బహువిధ సువర్ణ నవరత్న భాసమాన
భూషణంబులు మండపంబుననునిండె 2006

తే. కంబళంబులు బహువర్ణ కలితదీప్త
చిత్ర బహుమూల్య సూక్ష్మకౌశేయములును
దాసదాసీసహస్రముల్ వాసవగవిఁ
బోలు సాలంకృతంబులౌ నాలగములు 2007

క. కరి రథ హయ యూథంబులు
సరువగు బహువస్తుతతులు సవిగణియింపం
దరమగునె వానినన్నిటిఁ
బరికించుజనులకుఁగాక పరులెవ్వరికిన్ 2008

తే. లోకపాలురు వాని నాలోకనంబు
చేసి సంతోషసంయుత చిత్తులైరి
యపుడు హర్షంబుతో నయోధ్యావిభుండు
వానినెల్ల గ్రహించెఁ దాత్పర్యమునను 2009

తే. అన్ని గ్రహియించి వానిలో యాచకులకు
నెవ్వరి కెయ్యదియిష్టమో యెఱిఁగియిచ్చె
నపుడు జనకుండు హస్తద్వయంబుమోడ్చి
పెండ్లివారలఁ గడుగౌరవించి పలికి 2010

ఆ. సకల పరిణయంపు జనుల సన్మానించి
దాన వినయముల ముఖంబుఁ గొలిపి
మునిసమూహమునకు మ్రొక్కుచుఁ బూజించి
దేవతలను భక్తిఁ దెలిచి మఱియు 2011

క. ముకుళిత కరపంకజుఁడై
సకలజనంబులనుగాంచి సాధు త్రిదశ
పరికరముభావమెకోరు ను
దకసహితాంజలి యొసఁగను దధితోషిలునే 2012

ఆ. అనుచుఁబలికి కోసలావనీనాథు స
బంధుఁగాంచి జనకవసుమతీశుఁ
డధిక వినయ మెసఁగ హస్తయుగము మోడ్చి
పలికె సహజమధురభాషణముల 2013

మ. ధరణీనాథ శిరోవతంసమ భవత్సంబంధముం బొందుటం
బరమోత్కృష్టుడనైతి నీసకలసంపచ్ఛ్రేణియున్ రాజ్యమున్
బరివారంబును నేను భృత్యులముగా భావింపుఁడీమూల్య మొ
క్కరనం తేనియు నీయఁగానలదు వేశ్వాక్ సేవలొందందగున్ 2014

క. పరిచారికలంగా మది
నరయుచు నీకన్యకలను ననవరతంబుం
బరిపాలింపం దగునో
యురుకరుణాభరణ దశరథోర్వీరమణా 2015

ఆ. సాహసించి మిమ్మిచటికి రప్పించితిఁ
దప్పుసైపవలయు డయునసంగ
నర్కసంశమం డవాయమానుండగు
దశరథుండు జనకుఁ దగినరీతి 2016

తే. సకలసన్మానములను బ్రసన్నచిత్తుఁ
డగుచుఁ జేసెఁ బరస్పరమాత్మలందుఁ
బొడమె నిడుపొందు నాఁటిపూర్ణమైన
ప్రేమవిసతులఁ బలుకుట లేమియయ్యె 2017

తే. దశరథుఁడు విడిదలకేగుతరుణమందు
హర్షమునఁ బుష్పవర్షంబు నమరవరులు
గురియఁజేసిరి దుందుభుల్ మొరసె మింట
వసుధ వేదధ్వనుల్ జయస్వనములడరె 2018

తే. బహుళ కౌతూహలంబయ్యెఁ బట్టణమున
మునులయానతిఁ గైకొని ముదితలెల్ల
నూతనవధూవరులను సంప్రీతితోడఁ
దోడుకొని శుభగీతముల్ వాడుకొనుచు 2019

క. చని పెండ్లిమందిరంబున
ననుపమ కనకాసనముల నాసీనులఁజే
సినపిత మాటికి మాటికిఁ
గనుచుండెన్ రామచంద్రు ఘనమగుప్రీతిన్ 2020

క. రామునిపై సధికంబగు
ప్రేమపిపాసావశమునఁ బృథివీసుతకున్
శ్రీమీఱునక్షియుగ్మము
గోమగుపాదీనశోభఁగొని చెలువొందెన్ 2021

తే. కోటిమన్మథులన్ లజ్జఁగొనఁగఁజేయు
సహజసుందరశ్యామ భాస్వచ్ఛరీర
ములల వరమునిహృద్భ్రమరాశ్రితమగు
సుందరపదాబ్జయుగళంబు శోభమీఱె 2022

. బాలసూర్యతటిత్ప్రభా భాసురమనోజ్ఞ
పీత పునీత విద్యోతపటము
కమనీయకింకిణీ కటిసూత్రసంశోభి
తాతిమనోహరమైన నడుము

లలితవిభూషణాలంకృతవేదండ
శుండాయతోరు దోర్దండయుగము
సౌవర్ణవర్ణభాస్వచ్చారు యజ్ఞోప
వీతసమేతమై వెలయునురము

తే. మానసంబునుహరియించు మంజురత్న
పుంజతపనీయనిర్మిత స్ఫురదమూల్య
ముద్రికాభూషితంబయి పొలుపుమీఱు
నరుణపంకేరుహోపమమైనకరము 2023

క. పరిణయ భూషణ భూషిత
శరీరమతిశోభఁదనర జన్నిదముక్రియం
బరఁగెడి చేలాంచలముల
వరమౌక్తికరత్నరాజి వఱలుచునుండన్ 2024

తే. అంబుజోపమమగు విశాలాక్షియుగము
చారుకుండలమండిత శ్రవణయుగ్మ
మతుల సౌందర్యనిధియగునట్టి మేను
పొలుపులకు నిమ్మనందగు భ్రూయుగంబు 2025

తే. అతిమనోహరనాసిక యలఘుకాంతి
నిలయతిలకాంచితంబగు నెన్నుదురును
విమలముక్తామణిప్రభాన్వితలసత్కి
రీటభాసురకాంతి స్ఫురితశిరంబు 2026

తే. హరి సర్వాంగమంజులంబైన రామ
చంద్రరూపంబుఁ గనుఁగొని జనకపురవి
లాసినుల్ నిర్జరాంగనలీసురూప
మెందు లోకంబులం గలదే యటంచు 2027

ఆ. దృష్టితగులుననుచుఁ దృణ లేశములఁదుంచి
పాఱవైచిరెల్ల పద్మముఖులు
మహితమాల్యవస్త్ర మణిభూషణాదిక
ములనొసంగి మోదమునను బొంగి 2028

క. శుభగానంబులు సేయుచు
విభయానలు ప్రీతిహార తిచ్చిరధికసం
రభపుష్పవృష్టిదివిజుల్
రభసంబునఁ గురిసిరంత రామునిమీఁదన్ 2029

తే. సూతవందిమాగధ జనస్తుతులు సెలఁగ
సౌఖ్యమున వధూవర చతుష్టయముఁగొంచుఁ
బుణ్యసతులెల్ల లోనికిఁబోయి లౌక్య
విధులఁదీర్చిరి గానముల్ వెలయనపుడు 2030

తే. పార్వతీదేవి శ్రీరామభద్రునకును
బాయసంబును భుజియించు ఫక్కిఁదెలిపె
శారదాదేవి యారీతి జానకీమ
తల్లికింబోధయొనరించెఁ దరుణులలర 2031

ఉ. ఆతజిరాణివాసమున నందఱు హాసవిలాసమగ్నులై
ప్రీతినిబొంది యుబ్బి చెలరేగిరి జన్మలుసార్థమయ్యెనం
చాతతమైన సంతసమునందుచు శ్రీరఘురామమూర్తినిన్
సీతనుగాంచి యుల్లములఁ జెప్పఁగరాని సుఖంబునొందుచున్॥

ఉ. రూపనిధాన రామప్రతిరూపము నాత్మకరాంబుజస్థ సం
దీపిత భూషణాగ్రమణిఁ దేటి కనుంగొనుచుండి సీత త
ద్రూపనిరీక్షణావిరహ దుస్సహభీతిఁ జలింపఁజేయఁగా
నోపదు బాహువల్లుల మహోత్సుకతం జెలికత్తె లారయన్ 2033

ఆ. అట్టిసమయమందు నానందమును విన్నో
దమును బ్రేమ నెన్నఁ దరముగాదు
చెలియ లా వధూవరుల నందఱింగాంచి
వేడ్క మీఱఁ జనిరి విడిదలకును 2034

శా. ఆశీర్వాదము లెల్లెడం జెలఁగఁగా నానందసంపూర్ణులై
యాశాంతంబులఁ బట్టణంబు నభమత్యంతంబు దీపించె వా
రాశుల్ ఘోంగెను దుందుభుల్ మొరసె శ్రీరామప్రభుం గాంచి లో
కేశుల్ సిద్ధులు యోగులుం మునివరుల్ బృందారకుల్ ప్రీతులై

తే. పుష్పవృష్టిని గురియించి ముదముతోడ
నిరుపమాకారు శ్రీరాము నిర్వికారు
సంస్తుతించుచు జయజయ స్వనములడరఁ
జేయు చాత్మీయలోకముల్ సేరి రపుడు 2036

ఉ. తోసమొలర్పఁగా నవవధూటులతోడఁ గుమారులందఱుం
గోసలరాజసన్నిధికిఁ గూరిమితోఁ జనుటొప్పెనా జనా
వాసమునందు సోయగము వైభవముం శుభముం బ్రమోదముం
వాసియు నిండి పొంగి యిఁక నచ్చెనొ నాఁగ నువిందు సేయుచుం

క. వెండియు విందులు జరిగెం
బెండిలివారలను జనక పృథివీపతియుం
నిండుమతిం బిలిపించి య
ఖండంబుగ వస్త్రములఁ దగం బఱపించెన్ 2038

క. కొడుకులతో దశరథవిభుఁ
డడుగులఁ దప్పటములందు నల్లన నిడుచుం
గడు వేడుక విచ్చేసిన
నెడఁదన్ ముదమొందె జనకుఁ డెంతయుఁ బ్రీతిన్ 20

తే. సవినయంబుగ నెల్లరి చరణకమల
ములఁగడిగి యర్హమగు పీఠములనొసంగి
కూరుచుండంగ నొనరించెఁ గోసలేశు
నడుగుఁ దమ్ములఁ గడుగునయ్యవసరమున 2040

తే. అతని శీలంబు స్నేహంబు నభినుతింప
శక్యమే యంత జనకుండు సర్వహృదయ
పంకరుహగుప్త శ్రీరామపాదసరసి
జాతయుగళంబుఁగడిగె సంప్రీతితోడ 2041

క. రామునితమ్ముల మువ్వుర
రామునితో సములఁగా నరసి చిత్తమునం
గోమల తత్పదకమలము
లామోదముతోడఁ గడిగె నాత్మకరములన్ 2042

తే. ఉచితపీఠంబులందు గూర్చుండఁజేసి
సూపకారులఁ బిలిపింప క్షోణినాథు
నాజ్ఞచొప్పున వారల కాదరమునఁ
బత్రములఁదెచ్చి వైచిరి పంక్తులమర 2043

తే. అట్టిపత్రంబులన్నియు నలఘురత్న
నిర్మితంబులు వరతపనీయరచిత
మైన కోళ్ళచే నొప్పారునట్టివగుచుఁ
గనుల మిఱుమిట్లుగొలిపెడి కరణిఁదనరె 2044

తే. చతురులౌ సూపకారులు క్షణములోనఁ
జారుసూపోదనంబు సుస్వాదుగంధ
పూతఘృతమును బహువిధాపూపములును
నవ్యపక్వాన్నములు వడ్డనంబుసేయ 2045

తే. ముందు ప్రాణాహుతులఁగొని భోజనంబు
పక్రమించిరి సేయంగ బహుళతరవి
నోదగానంబులన్ విని మేదురప్ర
మోదరసమగ్నులగుచు నవ్వుచును వారు 2046

ఆ. బహువిధంబులైన వ్యంజననామంబు
లెఱిఁగి పలుక నెవరికేని వశమె
నాల్గువిధములైన నవ్యభోజనపదా
ర్థములనొకటి నెన్నఁదరముగాదు 2047

తే. షడ్రసోపేతభోజ్యముల్ సంతసమున
నాహరించుచునుండెడి యవసరమున
స్త్రీపురుషనామములనెత్తి చెలువుమీఱఁ
జెలులు గానమొనర్చిరి చిత్తమలర 2048

తే, నిజసమాజంబుతోఁగూడ నృపకులావ
తంసమైయొప్పు దశరథ ధరణినాథుఁ
డీవిధంబున భోజనంబెలమిచేసి
యాచమనమాచరించె ననంతరంబ 2049

క. ససమాజంబుగ దశరథ
వసుధేశ్వరుఁ బూజచేసి వరతాంబూలం
బొసఁగెం జనకుఁడతండుం
బ్రసన్నమతి విడిదకరిగెఁ బరివారముతోన్ 2050

తే. నిత్యనూతన మంగళాన్విత పురమున
దినము రాత్రియు నిమిషమోయనఁగ గడుపఁ
బడియెఁ బ్రాహ్మంబునను లేచెఁ బంక్తిరథుఁడు
గుణసమూహంబు యాచకగణము వాడ 2051

చ. సుతుల వధూసమేతముగఁజూచి మహీపతిగన్నయానుదో
ద్ధతిగణియింపశక్యమె యతంతనురాగముతో నహార్మ్యఖో
చితవిధులెల్లఁదీరిచి వసిష్ఠమహాముని పాలికేగి యా
శతధృతికల్పుఁడై తనరుసంయమికిం బ్రణమిల్లి భక్తితోన్ 2052

తే. పూజగావించి హస్తముల్ మొగిచి యమృత
రస సమంచితమైన వాగ్రచనమెఱయ
దేవ వినుఁడిపుడిదె భవదీయకరుణ
నఖిలకార్యంబులున్ సాంతమయ్యెఁజుండు 2053

తే. కానివ్వుడు బ్రాహ్మణగణముఁ బిలిచి
యిండు నాలంకృతంబులై యొసఁగు ధేను
వులను వారికి ననగుమండలరి ఘనత
నెంచి రాజును మునుల రప్పించెనటకు 2054

తే. వామదేవుండు వల్మీకభవుఁడు నార
దుండు జాబాలి గాధిసుతుండు మొదలు
గాఁగ వరసంయమీంద్రనికరముకరము
మోదమొందుచు విచ్చేయఁ బుడమిఱేఁడు 2055

ఆ. దండవత్ప్రణామ తత్పరుండై పూజ
లాచరించి సముచితాసనముల
నొసఁగి నాల్గులక్ష లుత్తమలక్షణ
కామధేను సదృశఘనసురభుల 2056

క. పూనిసమలంకృతంబులు
గానొనరుపఁజేసి రాజు క్ష్మాదేవులకుం
దానముసేసి వినతుఁడై
నేకొందితి భువనమున జనించినఫలమున్ 2057

క. అని యాశీర్వాదంబులఁ
గొని నారవికులవిభుండు క్షోణీసురులచే
మనమలర నయ్యెడకున
య్యనంతరము పిలిచి నృపతి యాచకసమితిన్ 2058

ఆ. అభిమతంబులెఱిఁగి హయగజరథవస్త్ర
కనకరత్నచయముఁ గడుముదమున
వారికెల్లనొసఁగె వసుమతీనాథుండ
వారిగాఁగ నెల్లవారుఁ బొగడ 2059

క. జయజయజయ దినకరకుల
పయోజరవి యనుచువారు ప్రస్తుతులడరం
గయశోగుణగానములెం
తయుఁజేయుచు నరిగి రాత్మధామంబులకున్ 2060

క. ఈవిధమున శ్రీరాముని
వైవాహిక శుభమహోత్సవంబయ్యెను త
చ్ఛ్రీ విభవము వర్ణింపఁగ
వేవదనములున్న యురగ విభునకు వశమే 2061

తే. సారె సారెకుఁ గౌశిక చరణములకు
నతశిరుండయి దశరథ క్షితిపుఁడనియె
నీసుఖంబెల్లఁగంటి మునీంద్ర త్వత్కృ
పాకటాక్ష ప్రభావంబు వలనఁగాదె, 2062

క. అని పలికి జనకు స్నేహము
ననుపమ శీలంబు సత్క్రియావ్రాతంబుం
ఘనమగు నైశ్వర్యంబును
గొని యాడెం దశరథుండు కుతుకంబలరన్ 2063

క. దినదినము లేచి దశరథ
జనపతి నిజనగరమునకుఁ జనుతలఁపొదవం
జనకుని సెలవడుగంగా
ననురాగాధికత నిలుపునాతండతనిన్ 2064

తే. నిత్యనూతనాదరములు నెగడుచుండు
వేవిధంబుల సత్కార విధులు జరుగు
నహరహముఁగ్రొత్తయానందమలరుఁబురిని
నెవరు సైపరుదశరథుఁడేగుటకును 2065

తే. ప్రేమ పాశబంధితులయి పెండ్లివారు
నిలచిరో యన నీరీతిఁ బలుదినములు
గడచె నంత శతానందకౌశికులు వి
దేహ భూపాలు కడకేగి తెలిపిరిట్లు 2066

ఉ. కోసలదేశనాథు నెడఁగూరిమి బాయఁగఁజాలవైన నీ
వీసమయంబునందు సెలవిమ్మతనింబురి కేగ నానతం
డా సువిచారులంగని నయంబున మంచిది సామియంచు వి
శ్వాస వివేకయుక్త సచివప్రతతింబిలిపించె నత్తరిన్ 2067

ఉ. చెచ్చెరమంత్రులేగి జయజీవయటంచు నతోత్తమాంగులై
హెచ్చిన భక్తి నుండ మిథిలేశ్వరుఁడిట్లనెఁ గోసలేశ్వరుం
డిచ్చస్వకీయరాజ్యమున కేగఁదలంచె నటంచు లోనికిం
జొచ్చియెఱుంగఁజేయుఁడని క్షోణిపుఁడానతియిచ్చు మాటకున్

తే. సచివులును బ్రాహ్మణులు సభాసదులె కాక
స్వయముగా రాజుఁబ్రేమరసప్రపూరి
తాంతరంగుఁడుగాఁబురినఖిల జనులుఁ
బెండ్లి వారలరుగు వార్త వినినయంత 2069

ఆ. వికల చిత్తులగుచు వేవేగ నొండొరు
లడిగి వార్త సత్యమనుచుఁ దెలిసి
సంజవేళ సరసిజంబులు ముకుళించు
పగిదిఁ జెన్నుదఱిగి వగచిరపుడు 2070

తే. ఎచ్చటెచ్చటఁ బెండ్లివారేగుదెంచి
విడిసియుండిరో యచటికి వివిధభోజ్య
ఫలచయంబులుఁ బక్వాన్నములును వచ్చె
వాని వర్ణింపఁ నేరికి వశముగాదు 2071

ఆ. బహుపదార్థ వితతి బలిసిన యెడ్లపై
జనకుఁడంపె నెంటఁ జాలమంది
కాపుజనులు సూపకారులరుగు చుండ
లక్షహయులు సర్వలక్ష తేజ్లు 2072

క. సాలంకృతములు గా భూ
పాలుండొరింపఁ జేసిపంపె దిగిభముల్
చాలగసిగ్గిలఁదగు పది
వేలును దేభములఁ గూడ విపులోత్సవముగన్ 2073

శా. సింగారింపఁగఁ జేసి రాజు పసిఁడిచెంబీరల్ మణుల్ స్వర్ణలుం
బంగారంబును నింపి పొంపిరిగొ[illegible] మనోజ్ఞంబులౌ
శృంగంబుల్ గొనసైన [illegible] గోశ్రేణి మా
తంగస్ఫూర్తిఁ జెలంగు నేల్ మహిషి [illegible] పదార్థంబులున్

ఉ. అపరిమితమైన హారణంబులంపె జనకుఁ
డవిగణింపఁగఁ బలుకేం[illegible]
లోకపాలుసంపద లొచ్చు[illegible]
దోఁచు వానిని బరికించినా[illegible] 2075

తే. ఈవిధంబున జనకుఁడనేకమగు ప
దార్థ సందోహమును నయోధ్యకును బంప
రాణులెల్లరుఁ బెండ్లివారలు స్వదేశ
మునుగువృత్తాంతమాలించి వ్యాకులమున 2076

క. జలహీనమైన మడువునఁ
గలవళ్ళపడు మీనగణముగతినై సీతా
లలనను మాటికి మాటికిఁ
జెలువుగ నుత్సంగములను జేర్చికడంకన్ 2077

క. దీవించుచుఁదగుబోధలఁ
గావించుచుఁబతిని సతముఁగడుప్రేమమునన్
సేవించుచు సౌభాగ్యవ
తి వెలయుమయిదియె మాదు దీవన యనుచున్ 2078

తే. అత్తమామల సేవింపు మనవరతము
గురులఁగడుభక్తి మీఱఁగఁగొలుచుచుండు
మధిపునానతి వర్తింపుమమ్మ యనుచుఁ
జతురులౌ చెలుల్ స్త్రీధర్మ సరణిఁదెలుప 2079

చ. తనయలనెల్లరంబహువిధంబుల బోధయొనర్చి తల్లుల
క్కునఁగదియంగఁజేర్చికడుఁగూరిమి మీఱఁగ మాటిమాటికిం
గనుఁగొనలందు బాష్పములు గ్రమ్మఁగధాత సృజించెనేలకో
వనితలనంచుఁబల్కుచనివార్యమహావ్యథనొందిరందఱున్ 2080

— రామ లక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులత్తలసెలవొంద
జనకునంతః పురమునకేగుట —

ఉ. ఆసమయంబునందిన కరాన్వయకేతుఁడు రామచంద్రుఁడా
దాసచకోరపూర్ణశశితమ్ములతో మిథిలావనీశు నా
వాసముఁజేరనేగెఁ జెలువంబుగ నానతిఁబొందనల్వురుం
భాసురనైజసౌష్ఠవ విభాపరిపూర్ణతనొప్పిరయ్యెడన్ 2081

ఉ. వారలఁ జూడనాపురనివాస వధూపురుషుల్ మహాముదం
బారఁగఁ బాఱిరందొకమృగాక్షి వచించెను నేఁడె సుందరా
కారులు వీర లేగుటకుఁ గాంక్షనిదే సెలవొంద వచ్చిరీ
భారమణుండు వీరలను బుచ్చఁగ సిద్ధమొనర్చెనే చెలీ 2082

ఉ. ఎవ్వ రెఱుంగఁ జాలుదుర దెవ్వరి పుణ్యము చేతవీరి ని
ట్లవ్విధి తోడి తెచ్చి మనయక్షుల విందులుగా నొనర్చెనో
క్రొవ్విరి బోణి యో చతుర కూర్మి మనఃప్రియమై చెలంగు నా
పువ్విలు కాని బోని నృపపుత్రిచతుష్కముఁ జూడవే చెలీ 2083

క. మరణించు వారు సుఖయుం
ధరజన్మం బాదిగా క్షుధావ్యధితులు ని
ర్జర భూజము నారకులా
హరిపదముంగన్న రీతి నతివరో మనమున్ 2084

క. నిరుపమ సుందరులగు నీ
నరనాథకుమారవరుల నలువురఁగనులం
బరమ ముదంబునఁ గంటిమి
సరసిజముఖి పుణ్యమెంత సలిపితిమొ కదా 2085

క. రాముని రూపము మానస
తామరసంబునను నిలిపి తన్మనమునుపెన్
బామునకొదల మణిగా
నో మానిని సలుపు మనుచు నొండొరులు కడున్ 2086

క. ప్రియముపఁ బలుకఁగ వారికి
నయనంబుల ఘనము లిడుచు నలుగురు కొమరుల్
వియదంకపాధికోన్నత
మయిన నృపాలయము చొచ్చిరా సమయమునన్ 2087

ఉ. రూపసముద్రులై తగు సరోరుహనేత్రుల రాజపుత్రులం
దీపితగాత్రులం గని విదేహ మహీరమణావరోధకాం
తా పరిచారికా జనకదంబము హర్షమునొంది లేచెనా
భూపసుతాళికత్తలెదఁ బొంగుచు హారతులిచ్చి హెచ్చుగన్ 2088

ఉ. రామున నంతకాంతినిధి రాగవశంబునఁ గాంచి తత్కృపా
ధాముని కోమలాంఘ్రులనుదంబున మాటికి మాటికంటుచుం
బ్రేమ రసాతి విహ్వలత వ్రీడను వీడిరి వారి స్నేహము
ద్దామ మసీమమై సహజతం దగు దానినుతింపశక్యమే 2089

ఉ. తమ్ములతోడ రామహిమధామునకున్ వనజాక్షులెల్లఁ జి
త్తమ్ములు పల్లవింపఁ జెయిదమ్ముల గమ్మను కమ్మవాసనల్
గ్రమ్మ నలుంగుఁ బెట్టి వరగంధ జలమ్ముల మజ్జనక్రియల్
సమ్మతి నాచరించి తగ షడ్రసభోజ్యము పెట్టి రంతటన్ 2090

ఆ. సమయమెఱిఁగి రామచంద్రుండు సస్నేహ
శీలవచన రచనఁ జిత్తమలర
శ్వశ్రుజనులఁ గాంచి సంకోచమొందుచు
లలితగతిని యమృతమొలుకఁ బలికె 2091

ఆ. రాజమోధ్యకేగఁ గాఁజిత్తమున నెంచి
పంచె నిటకు సెలవు వడయుకొఱకు
తల్లులార మమ్ముఁ దనయులఁ గాఁగ భా
వించి యాజ్ఞనొసఁగ వేఁడుచుంటి 2092

క. మాపై ననవరతంబును
జూపం దగుఁ బ్రేమ మనుచు సుకుచిర లీలం
భూపాల తనయుఁడనవిని
[illegible]ాకులకెదఁ గలంగి రవరోధసతుల్ 2093

ఆ. ప్రేమ వివశయగుచు నేమియుఁబలుకంగ
నలవి కాక యత్తయాత్మ సుతల
నురమునందుఁ గదియనొగిఁ జేర్చి ముద్దాడి
పతులకొప్పగించి బహుతరముగ 2094

ఆ. వినయ మొప్ప రామవిభునకు సీతామ
తల్లి నొప్పగించి తండ్రి సీత
ప్రాణతుల్య సుమ్ము పట్టణ జనులకుఁ
బతికి మాకు సకల పరిజనులకు 2095

చ. తెలియనివాఁడవే చతుర ధీనిధి నీవు సమస్తమాస్థితుల్
తలపఁగ నీకుఁ దెల్లమగు దాసిగ నీమె గ్రహించి ప్రేమ ని
స్తుల గుణశీల రాగములఁ జూచి ముదంబున నేలుమన్న నా
తులసి వచించె నాత్మఁ బరితోషమునొందుచు నావిధంబునన్ 2096

ఆ. అనుచు మరల మరల హస్తముల్ ముకుళించి
నీవు భక్తహృదయ నీరజములఁ
గలుగు భక్తి నెఱుఁగఁగల పూర్ణకాముఁడ
వనఘ జ్ఞానిజన శిరోవతంస 2097

ఆ. రామ దోషదళన రవివంశదీపక
పరమసుఖనిధాన భద్రసదన
కలిత సుస్వరూప కరుణానికేతన
యఖిల మానసప్రియాభివేది 2098

ఆ. అనుచు రామచంద్రు నంఘ్రిద్వయముఁబట్టి
జనకుపట్టమహిషి తనదువాణి
పరమమైన ప్రేమ పంకంబునం జిక్కె
ననఁగ వినయ గరిమ మతిశయిల్ల 2099

క. పరమస్నేహ యుతములై
పరఁగెడి యానుడుల రామభద్రుఁడు వినుచుం
బరితోషంబున నత్తకు
సరభసమతిఁజేసె మిగుల సన్మానంబుల్ 2100

ఆ. అనుజసహితుఁడగుచు నానంద మయమూర్తి
హస్తపంకజ ద్వయంబు మోడ్చి
పలుతడవల దండవత్ప్రణామం బాచ
రించి సెలవొసంగుఁడంచు వేఁడి 2101

ఆ. అత్తవలననప్డు డాశీర్వచనములు
వడసి మరల శిరమునంచి మొక్కి
చారురూపరాశి సహజస్మయుక్తుఁడై
మరలె వెడలి రాజమందిరంబు 2102

తే. మధుర మంజుల మూర్తిని మనములందు
నిలిపి రాణులు ప్రేమవిహ్వలతనొంది
మరలధృతిఁబూనియాత్మ కుమారికలను
గరుణమెయిఁ జీరి పలుమార్లు కౌగిలించి 2103

క. మాతలు సుతలంబంపుచు
వేతిరుగంగలిసికొనుచు వెల్లి విరియుచుం
బ్రీతి పరస్పరమధికం
బై తనరఁగఁ బాయలేని యనురాగమునన్ 2104

తే. మరలుకొనివేగ సరసకుఁద్వరగఁబాఱు
ధేనువోయనఁ జెలిమికత్తియల విడిచి
మాటిమాటికి రాణులాత్మజల కడకు
నరిగి పరిరంభణముసేసి యనుపునప్పుడు 2105

ఆ. ప్రేమవివశులైరి వెలందులుం బురుషులుం
బురజనులును నంతిపురి సతులును
గానవచ్చునపుడు కరుణా విరహముల
కిక్కయనంగ జనకనృపు పురంబు 2106

సీ. కనకపంజరములఁ గడుప్రీతితో నుంచి
శారికాకీరసంచయముఁ బెంచి
జనక కన్యక పండ్లుఁ జక్కెరఁ దినిపించి
సంతోషమే పారఁ జదువు సెప్పి
ముద్దుచేయుటఁ జేసి మోహంపు పెంపున
సీతామహాదేవి చెలిమిఁ బాయఁ
జాలక మాటికి జానకి యేదని
వ్యాకులంబున నావిహంగపంక్తి

తే. కరుణముగఁ బల్కు పల్కులు కర్ణరంధ్ర
ములఁ బడిన నెల్లు ధైర్యంబు నిలుచునట్టి
కఠినులకునైన డెందంబు కరుగకున్న
యట్టియెడ రాముఁ బాయు నవస్థ యడుగ నేల 2107

క. పశుపక్ష్యాదులు వ్యాకుల
దశనొందె ననంగ మనుజ దశఁ దెలుపంగా
వశమగునే జనకుండును
గుశధ్వజయుతముగ నాడకుం జనుదెంచెన్ 2108

తే. పొంగుప్రేమరసంబున భూవిభునకు
లోచనంబుల నశ్రువుల్ పొడముఁ దొడఁగె
సతివిరాగి యనంబడు నాతనికిని
సీతఁ గనుఁగొన ధైర్యంబు చెదరిపోయె 2109

క. సీతాదేవిం బ్రియసుత
నాతఁడు కౌఁగిటను బొదివి యత్యంతము వి
ఖ్యాతమగు జ్ఞానసంబం
ధాతతమర్యాదఁబోవనడచె నడలుచున్ 2110

క. సచివులు దెలుపఁగ శోకం
బుచితముగాదను చెఱింగి యుర్వీశ్వరుఁడ
య్యచలా సుతఁగౌఁగిటనిడి
యచటికి రప్పించె సుందరాందోళికమున్ 2111

క. పరివారంబెల్ల మహా
త్తర ప్రేమ వివశముగాఁగ ధరణీశ్వరుఁడ
వ్వరలగ్నంబున గణపతి
స్మరించి సుతఁగూరుచుండ సలిపె శిబికపై 2112

క. జనకుఁడు బోధించెను నిజ
తనయకుఁ గులపద్ధతియును దరుణీ ధర్మం
బును దాసదాసికా జన
ము నొసంగెఁ సీతకూర్పు పూతాత్మకముఁ 2113

ఆ. సీత యేగుచుండఁ జింతచేఁ బురమున
వికలచిత్తులైరి సకలజనులు
శుభశకునము లెదుటఁజూపట్టె సచివభూ
సుర యుతముగ నంపనరిగె రాజు 2114

ఆ. సమయమరసి మొరసె సకలవాద్యంబులు
పయనమునకు సిద్ధపడుఁబడియె
రథగజాశ్వవితతి బ్రాహ్మణులఁబిల్చి
దానములనొసంగె దశరథుండు 2115

దశరథుఁడు స్నుషాతనూజ సహితముగ సపరివారుండై
యయోధ్యకేగుట

క. ధరణీసురపద ధూళిం
శిరమున ధరియించి వారిచే దీవనలం
బరితోషంబున నొందుచు
ధరణీపతి విష్ణుపదిని దలఁచుచుఁ గదలెన్ 2116

క. శుభశకునంబులు దోఁచెం
నభమున దుందుభులు మ్రోసె నవ్యసుమంబుల్
రభసమున సురలు గురిసిరి
ఋభుకాంతాగానమెసఁగె హృదయంగమమై 2117

తే. వాద్యవిసరంబు మ్రోయఁగా వైభవంబె
సంగ దశరథభూపతి సంతసమున
నరుగు కాలంబునందు మహాజనులను
వినతియొనరించి మరలించి వెండిప్రీతి 2118

తే. యాచకావళిఁ బిలిపించి యాదరించి
వస్త్రభూషణ మణిహయవారణములు
వాంఛితార్థంబులెల్ల నవ్వారిగాఁగ
నిచ్చి సంప్రీతిఁ దృప్తినొందించి నిలిపె 2119

క. బిరుదావళి వర్ణించుచు
నరుసంబున రామచంద్రు నాత్మనిలిపి యే
గిరి మరలి యాచకులు ఖర
కరకులపతి దశరథుండు కడుప్రేమమునన్ 2120

తే. మాటిమాటికి జనకుని మరలుఁడింక
చాలదూరంబు విచ్చేసి శ్రమపడంగ
నేల యనవుడు జనకుండు చాలప్రేమ
వశత విడువంగఁజాలఁ డవ్వసుమతీశు 2121

తే. మరల దశరథుఁ డనియె నోమనుజనాథ
చాలదవ్వేగు దెంచిరి చాలునింక
నిలువ వేఁడెద నవనిల్చె నృపతికనుల
వెంటఁ బ్రేమప్రవాహంబు వెల్లివిరియ 2122

ఆ. కరయుగంబు మోడ్చి ఘనత చేసిరి మహా
రాజ నన్ను మిమ్ముఁ బ్రణతిసేయ
నేవిధమున నేర్తునేనని జనకుండు
ప్రేమసుధ స్రవింప బలుకుటయును 2123

ఆ. కోసలేశ్వరుండు కూర్మితో సజ్జనుం
డైన బాంధవుని సమాదరమున
గారవించె వినయగరిమ నన్యోన్యంబు
ప్రేమ పట్టరాక హృదులనిండె 2124

క. మునిమండలికిం జనకుం
డనఘమతిఁ మ్రొక్కి పొంది యాశీర్వాదం
బును రూప శీలసద్గుణ
వనధుల జామాతృనరుల వరుసం గనియెన్ 2125

ఉ. పంకజ సన్నిభంబయిన పాణియుగంబును మోడ్చి ప్రేమచే
నంకురితంబులైన వినయంబగు మాటలఁ బల్కె మౌని రా
ట్సంకర హృన్మనఃసరసి సంతతమున్ విహరించు హంసయో
పంకరుహాక్ష రామ నిను బ్రస్తుతి యెట్లొనరింతు నయ్యయా 2126

చ. మమతయు మోహమున్ మదము, మత్సరమున్ విడనాడి యోగులే
విమలు నెఱుంగఁగోరుచుఁ బ్రవీణత యోగము నభ్యసింతురో
శమదమయుక్తులౌచు నిను శాశ్వతునిం గుణరాశి నిర్గుణుం
డను నినవేద్యు బ్రహ్మమును సత్సుఖచిన్మయు వ్యాపకుంబరున్

చ. మనమున భేదవాదమగు మాటలచేఁ దెలియంగనేర మె
వ్వని ననుమానియౌచును ధ్రువంబుగఁదోచుఁ నెవండతర్క్యుఁడై
ఘనమహిమంబదెవ్వని దగణ్యము వేదము నేతి నేతి యం
చని ప్రతిపాదకంబు వెలయంగనొనర్చునొ యమ్మహాత్మునిన్ 2138

ఉ. ఎవ్వడు మూడుకాలముల నేకవిధంబున నొప్పుచుండునో
యవ్విభు సర్వసౌఖ్యనికరాకరు శ్రీకరుఁ గన్నుదోయిచే
నివ్విధిఁ జూడఁగల్గెనిటు లేకద జీవుల కష్టసంతతుల్
దవ్వయి లాభమబ్బు భువి దైవము తాననుకూలమైనచోన్ 2129

ఉ. అన్నివిధంబులం ఘనతనందగఁ జేసి త్వదీయభక్తగా
మన్ననచేసినావు నను మామక భాగ్యవశంబునంగదా
పన్నగవంశనాథుఁడును భారతులుం బదివేలమంది ని
న్నెన్నగ గోటికల్పముల కేనియు శక్తులె యీశ్వరేశ్వరా 2130

ఉ. నీగుణగాథఁబల్కుచు గణింపఁగ నాదగు భాగధేయ మిం
కేగతినోపునైన నొకయించుకనాకు బలంబుగల్గె ధీ
సాగర కొంతస్నేహమున సమ్మతిఁగాంచుచు నుంటినందుచే
నేఁగడు సంతసించెదను నెమ్మది నమ్మికతో రఘుప్రభూ! 2131

చ. కరసరసీజముల్ మొగిచి క్రిమ్మర వేడెద సారెసారెకో
పరమకృపాబ్ధి నీచరణ పంకజయుగ్మముఁ బాసిమన్మనం
బరుగఁగనీక కావవె యొకప్పుడు విస్మృతినైన నన్నత
త్సురుచిరమైన ప్రేమరసశోభితవాక్కులకుం బ్రమోదినై 2132

చ. శ్వశురుని సమప్రభావమున సన్మునిశేఖరుఁడై వెలుంగున
క్కౌశిక కులావతంసుక్రియ గుర్వయియొప్ప వసిష్ఠుపోలికం
దశరథరాజు చందమునదద్దయు భక్తిఁబ్రపూర్ణకాముఁడ
వ్విశదయశుండు రాముఁడెదవీక్షణసేయుచు గౌరవింపగన్ 2133

చ. భరతునిఁ గాంచి యా జనక పార్థివశేఖరుఁ డెన్ని యేనియున్
సురుచిరభావలన్ వినతి నూపుచు దీవనలిచ్చి వెండియున్
నిరుపముఁ డవ్విదేహ ధరణీపతి ప్రీతి సుమిత్రపుత్రులం
గని మనురాగమొప్పఁగని కాంక్షను దీవనలిచ్చె నంతటన్ 2134

క. అంకములఁ బరస్పరంబున
నందంబగు ప్రేమవశత మస్తకముల నిం
పొందఁగ నంచిసమాఘ్రాతు
లందంబుగ మరలమరల నర్పించిరొగిన్ 2135

క. వినయంబు మాటిమాటికి
జనకుని యెడ సలిపి రామచంద్రుఁడు సెలవుం
గొని చనె ననుజయుతంబుగ
జనకుఁడు సనికౌశికాంఘ్రి సరసీజములన్ 2136

సీ. హస్తములబట్టి తద్రిజంబ్బాదలను ధ
రించి కనుదమ్ములందాల్చి యింపుతో వ
చించె మునినాథ మిమ్ము దర్శించినంత
దుర్లభంబుండదని నమ్ముదును మనమున 2137

తే. ఏసుఖంబును యశమును నిచ్చఁగోరి
నోడుదురు లోకపాలురుఁగూడ నట్టి
సుఖమును యశమును నాకబ్బె సుండుమీదు
దర్శనంబునఁ జేసియో తాపసేంద్ర 2138

ఆ. అనుచు మరల మరల వినయంబునూపుచు
శిరమువంచి ప్రణతిచేసి మునికి
యతనిచేతఁ బడసి యాశీర్వచనముల
జనకవిభుఁడు మరలి చనియెఁ బురికి 2139

ఆ. వివిధవాద్యములను వేడ్కతో మ్రోయించి
పెండ్లివారు నడువ చిన్నపెద్ద
లందఱును బ్రమోదమందిరి గ్రామాళి
స్త్రీపురుషులు రాము చెలువమరసి 2140

క. కన్నులుగల ఫలమొందుచు
నెన్నంగారాని గతి సుఖించిరి నడుమం
జెన్నుగ విడియుచుఁ బలు చో
ట్లన్నరులకు సుఖమునిడఁగడంగిరి వారల్ 2141

తే. ఒకపునీత దినంబున నుత్సవంబె
సఁగ నయోధ్యా సమీప దేశంబుఁ జేరి
రపుడు భేరీమృదంగ కాహళ సుశంఖ
పణవముఖ ఘోషము లెపుడు పడఁగ నడరె 2142

తే. హరి హేషారవములు మద
కరిఘీంకారములు సెలఁగఁగాఁ దూర్యంబుల్
మొరసెం బహురాగంబుల
నరుదెంచిరి పెండ్లివారలని మోదమునన్ 2143

క. పురజనులు సంభ్రమించుచు
శరీరములు పులకరింప సకలంబగు మం
దిరముల ద్వారపథాదుల
గరమొప్ప నలరింపఁ గడఁగిరి నరుసన్ 2144

క. పొలుపుగ వీధుల గమగమ
వలచెడి కలయంపి సల్లఁబడె నెల్లెడలం
జులువలరారఁగఁ జలికెల
నలకొలిపిరి విపణులం గణింపఁగవశమే 2145

క. అతిరమణీయతనొప్పెడి
వితానములుఁ దోరణములు విస్ఫారసెడి మం
జుతరంబగు కేతనములు
నతులధ్వజములును వెలసెనంతటను బురిన్ 2146

తే. కదళికాపూగ వకుళామ్ర కమ్రతరక
దంబనింబతమాల ముఖ్యంబులైన
సఫలశుభవృక్షములఁదెచ్చి క్ష్మాతలమున
నాటిరత్నాలవాలబృందము రచించి 2147

క. మంగళకలశంబుల గే
హాంగణముల నెల్లయెడలనమరించిరి బల్
సింగారంబుగ నజముఖు
లుంగని రాఘవు పురంబులోఁలతఁబొగడన్ 2148

క. ఆతతి నృపభవనముఁగనఁ
జేతోజాతుని మనంబుఁజెందున్ మోహం
బాతత మంగళశకునా
న్వీతంబై వృద్ధి సిద్ధి విపులసుఖంబుల్ 2149

క. సంపదయను నుత్సాహము
నింపగు సహజాంగములధరించి యెలమితో
గుంపుగఁజని దశరథు నిలు
సొంపొందఁగ జేసెననఁగ శోభిల్లుఁగడున్ 2150

ఆ. అఖిలసౌఖ్యములకు నాకరంబైనట్టి
రామచంద్ర జనకరాజసుతలఁ
గన్నులారఁగాంచుకాంక్ష యెవ్వరిమదిఁ
బొడమకుండు సకలభువనములను 2151

తే. యూథయూథంబులుగఁ బుణ్యయువతులెల్లఁ
జారులావణ్యరూప విస్తారగరిమ
రతిని లజ్జితఁగాఁజేయు రాజముఖులు
గలిసిచని రక్షితిపర్వంబుగాఁగ నపుడు 2152

క. సకల సుమంగళ వస్తు
పరికరము హారతులిడం గరంబులఁగొనియా
పికవాణులు వాడిరి వే
డుక భారతిరూపములు కడుందాల్చెననన్ 2153

క. అతికోలాహలమయ్యెన్
క్షితిపతిమందిరమునందుఁ జెప్పఁదరంబే
యతిశయమగు నప్పటిసుఖ
గతిఁ దనువులు మఱచిరెలమిఁ గౌసల్యాదుల్ 2154

దశరథుఁడు స్నుషాతనూజ పరివారయుతముగఁ బురప్రవేశమగుట

తే. పురవిరోధిని గణనాథుఁ బూజచేసి
విప్రవరులను బహుదానవిధులఁ దనిపి
రిక్తుఁడగుమానవుఁడు చతుర్విధపదార్థ
ములనుగని పొంగువిధమున మోదమొంది 2155

క. రాముని మాతలుహర్షము
చేమేనులు మఱచిరపుడు చేతనభావం
బేమియు లేమిం బదములు
భూమింగదలింపలేని పోలికవెలయన్ 2156

ఉ. రామునివక్త్రవార్ధి మనురాగముమీఱ వధూసమేతులౌ
నా ఘనుఁ జెంద ప్రసందనుల సంచితకీర్తి నెదుర్కొనంగ ను
ద్దామముదంబుతో బహువిధంబగు మంగళవస్తుసంతతుల్
కోమలులెల్లఁ [illegible] గూర్చియుంచిరి సంభ్రమంబునన్ 2157

తే. వివిధవాద్యరవంబులు వెలయ మంగ
ళపవిత్రంబగువస్తువుల్ పరిమదమున సు
మిత్ర సంసిద్ధమొనరించె మేదురముగఁ
బసపు దధి వక్కలాకులుఁ బల్లవములు 2158

క. పూలుం దూర్వాంకురములు
మేలగు లాజాక్షతలును మించుతుల జా
జులును గోరోజనమును
మేలిమి పసిఁడికలశములు మిగులఁగ వెలుఁగన్ 2159

క. వెడవిల్తుఁడు నీషంబులఁ
గడుఁజిత్రింబుగ సృజించెఁ గావలెననఁదోఁ
చెడి నాకనక కలశములు
జడదారులుఁగనిన మోహజలనిధి మునుఁగన్ 2160

ఆ. భద్రశకునములును బహుసుగంధాన్విత
వస్తువితతి నెన్న వశముగాదు
కలితమంగళోపకరణంబులంగూర్చి
రాణులెల్ల రధికరాగమెసఁగ 2161

క. హారతు లొసంగుటకున్ శుభ
చారుపదార్థముల నెల్ల సంసిద్ధముగా
నారీమణు లొనరించి య
వారితహర్షమునఁగల రవంబునఁ బాటల్ 2162

ఉ. పాడుచు హేమపాత్రల నపారశుభప్రదవస్తుసంతతుల్
వేడుకతోడ రాణులు నవీనసరోరుహపాణులం గడుం
బోడిమిఁబట్టె దేహములుపుల్కలఁ బల్లవితంబులై తగం
జూడఁగ నేగిరా మదనసుందరగాత్రుల నాత్మపుత్రులన్ 2163

శ్రావణమాసవారిదముచాడ్పున మింటికిధూపధూమముల్
వోవఁగ మేచకావృతనభోవిధిఁదోఁచె బలాహకాళినా
భావములన్ హరింపఁగల భాసురకల్పకసూనమాలికల్
దేవతలెల్ల హర్షసముదీర్ణతతోఁ గురియించిరత్తఱిన్ 2164

తే. మంజుమణితోరణంబులు మఘవచాప
సదృశముగఁబొల్చె మేడలఁజంచలాక్షు
లంచితంబగు చంచలలనఁగఁదోఁచి
మెఱుఁగుపడుచుండి రట్టిసమయమునందు 2165

తే. దుందుభిధ్వని గర్జయైతోఁప నర్థి
చాతక మయూర భేకసంచయములలర
సురలు గంధాంబుపూరంబుఁగురియఁ బురిని
స్త్రీపురుష సస్యసంతతి క్షేమమొందె 2166

క. అనుకూలసమయమని గురుఁ
డనుమతినొసఁగంగ దినకరాన్వయమణి చే
సెను దగఁబురప్రవేశము
జనవిభుఁడు గణేశును మనుశంభుఁదలఁచుచున్ 2167

క. ససమాజుఁడగుచుఁ గౌతుక
రసమగ్నుండయ్యె శుభకరంపు శకునముల్
పొసఁగె సురదుందుభిధ్వను
లెసఁగఁగ సుమవృష్టికురిసె నెంతయువేడ్కన్ 2168

క. కలితకలస్వనముల సుర
లలసలువాడుచు విచిత్రలాస్యములొప్పన్
సలిపిరి సంతోషంబున
నలరుచు శ్రీరామచంద్రునరయుచుఁ బ్రీతిన్ 2169

తే. వందిమాగధసూతులు వరనటులును
యశముఁ బాడిరి త్రిభువనవిశదమై చె
లంగు దాని జయధ్వని మంగళప్ర
దంబునా వేదరవ మొప్పె దశదిశలను 2170

తే. విపులముగ వాద్యముల్ మ్రోసె వింట నగర
సురలు నరులును ననురాగభరితులైరి
పట్టరానిసుఖానందభావమౌ ప
రిణయసంఘంపు చెలువు వర్ణింపఁదరమె 2171

క. పురజనులు దశరథేశ్వరు
దరిసెన మొనరించి మ్రొక్కి తదనంతరమా
పరిపూర్ణకాము రాముని
నరసి సుఖానందవివశులై రతిప్రీతిన్ 2172

క. తనువులు పులకింపంగాఁ
గనుఁగవ నానందబాష్పకణము లురలఁగా
ఘనతర రత్నాంబరముల
ననూనముగఁ గాన్కలొసగి రందఱు వేడ్కన్ 2173

క. హారతులొసఁగుచుఁ బట్టణ
నారులు రాజేంద్రసుతుల నలువురఁగని వి
స్తారంబగుహర్ష మహా
పారావారమునఁ దేలి పదపడి యెలమిన్ 2174

ఆ. అందలంబు చెంతకరిగి కవాటముల్
తెఱచి పుణ్యసతులు దృష్టి తీఱఁ
బ్రియముతో నలువురు పెండ్లికూతులఁ గాంచి
యధికసుఖము నొంది రందఱపుడు 2175

తే. ఈవిధంబున నెల్లరికెలమినిడుచు
భూపవరమందిర ద్వారమునకు రాఁగ
నవవధూయుక్తులౌ సుతుల్ నలువురను నె
దుర్కొనుచుఁ దల్లులమితసంతోషమడర. 2176

తే. హారతుల మాటిమాటికీయం దొడఁగిరి
వారిపేర్మిమనువర్ణించి పారముఁగన
వశము గాదెవ్వరికి నవ్యవస్త్రభూష
ణముల వరరత్నములను గానుకలనొసఁగిరి 2177

క. నలువురుసుతుల వధూసహి
తులఁగని యానందవార్ధిఁదోఁగిరితల్లుల్
ఫలియించె జీవనములన్
తలఁచిరి జానకినిరాముఁదనియక కనుచున్ 2178

క. సీతావదనాంభోజము
నాతతకరతలెల్లఁగాంచి యాత్మసుకృతముల్
వేవేలుఁగుల వర్ణించుచు
గీతంబులఁబాడిరెలమి గీల్కొనుమదులన్ 2179

క. దేవతలు క్షణక్షణమున
బూవులఁగురియించి నృత్యముంజేయుచు నొగిం
భావంబులలరఁ బాడుచు
సేవలఁబ్రకటించిరెలమిఁ జెందుచుఁబ్రీతిన్ 2180

మ. ఉరుసౌందర్యనిరూఢతందగు వధూయుక్తావనీనాథ సుం
దర సత్పుత్రసమూహముంగనుచు మోదంబారవర్ణింపఁగా
సరియౌనోరుంబోకించి కామినితతుల్ సౌందర్యముంబ్రీతితో
నరయంభారతి అప్పవేయక తదేకాలోకనాసక్తయై 2181

తే. నిగమవిధిఁగులపద్ధతి మిగులబ్రీతి
నర్ఘ్యమిచ్చి వధూసమేతాత్మజులను
వస్త్రములమీఁద నడిపించి వైభవముగ
మందిరమునకుఁ గొనిచనిరిందుముఖులు 2182

తే. సహజసుందరములుగ నెసంగునట్టి
నాల్గుసింహాసనములపై నలువుమీఱఁ
బ్రీతి వెలయంగ నాకుమారీ కుమార
కులనుగూర్చుండఁజేసి రంఘ్రులనుగడిగి 2183

తే. వేదవిధి ధూపదీప నైవేద్యవిధుల
మంగళనిధానులైన కుమారకులను
బెండ్లికూతులఁబూజించి వీచిరపుడు
వ్యజనములఁ జామరంబులు వేడ్కఁదాల్చి. 2184

తే. బహువిధపదార్థములొనంగఁ బడియె యోగి
పరమతత్త్వంబుఁగాంచిన భంగి సతత
రోగి యమృతంబుఁబొందినలాగునం
బ్రమోదమొందిరి తల్లులప్పుడు మనముల 2185

ఆ. హర్షమొంద సాగి రాజన్మరిక్తుండు
పరుసవేదిఁగన్నపగిది నంధుఁ
డక్షిలాభమొందినట్టుల జయము శూ
రుఁడును మూగవాణిబడసినటుల 2186

చ. అనుజసమేతుఁడై రఘుకులాన్వయచంద్రుఁడు రామచంద్రుఁడి
మ్మునఁబరిణీతుఁడై భవనముంబరితోషముతోఁ బ్రవేశముం
బొనరుపఁ దల్లులందఱును బొందినమోదముకంటెనూఱుకో
ట్లనుపమమైన హర్షసుఖమందిరి దానినుతింపశక్యమే 2187

లౌకికవిధుల దల్లుల
నేకవిధంబులనొనర్ప నించుక లజ్జం
గైకొనిరి వధూవరులా
లోకేశుఁడు రాముఁడెలమిలోలోనవ్వన్ 2188

కామితములెల్లఁ బూర్ణంబుగాఫలించె
ననుచు సురపితృపూజల నాచరించి
వరము వేఁడిరి రాముఁడవరజయుతము
గాఁగఁ గల్యాణమొందఁగాఁ గాంక్షమ్రొక్కి 2189

సంతోషంబున నొసఁగిరి
యంతర్హితసురలు ప్రీతి నాశీర్వాదం
బెంతయు ముదమున నానృప
కాంతలు గొనిరది నిజాంశుకపుటగ్రములన్ 2190

దశరథుఁడు పెండ్లివారినాదరముమీఱఁ
బిలిచి వారికిమిక్కిలిప్రియముతోడ
వస్త్రభూషణ మాణిక్యవాహనాదు
లొసఁగ వారును శ్రీరామునుల్లములను 2191

నిలుపుకొని దశరథేశ్వరు
సెలవుంగొని కడుఁబ్రసన్నచిత్తంబులతోఁ
జెలఁగుచు వేడుకఁదమతమ
నిలయంబులకేగిరంత నృపతికడంకన్ 2192

పురనారీపురుషులకుం
బరితోషంగఁగట్టఁదొడుగ భాస్వత్సంశో
భరణుండగు నతఁడిచ్చెన్
మొగసెందూర్యాదికములు మొగినింటింటన్ 2193

ఆ. అర్థులేనిప్రీతినడిగిన వసుధేనుఁ
డవి యొసంగె వారికాదరమున
వాద్యగాండ్రు మొదలు వరవుల్ల కమితంబు
గాఁగనిచ్చి తృప్తిఁగనఁగఁజేసె 2194

క. దీవనలొసఁగుచుఁ బ్రీతులఁ
గావించుచుగుణకథలను గడు మోదముసం
భావించి పాడిరెల్లరు
భూవిభుఁడిలు సేరె విప్రబుధగురుయుతుఁడై 2195

తే. అవ్వసిష్ఠాజ్ఞచొప్పున నాదరమున
వేదలౌకికవిధుల నుర్వీపుఁడుసలిపె
బ్రాహ్మణగణంబుఁ బొడఁగని రాణులెల్ల
రధికభాగ్యంబనుచు లేచిరా దృతిఁదగ 2196

ఉ. అజ్జననాథుఁడా ద్విజులయంఘ్రుల ధౌతమొనర్చియర్చనన్
మజ్జనభోజనాదులఁగ్రమంబునఁ దృప్తులఁగా నొనర్చి యో
షిజ్జనయుక్తుఁడై తనివిఁజెందగ దానములాచరింప వా
రజ్జలజాప్తవంశపతి కాదట దీవనలిచ్చి యేగిరన్

క. బహువిధముల గాధిసుతున్
మహీవిభుఁడు పూజచేసి మామకసముఁడీ
మ్మహిధన్యుఁడొకఁడు గలఁడే
మహాత్మయని యతనిబొగడిమహిషీయుతుఁడై 2198

తే. భక్తినాసంయమీంద్రుని పాదరజము
మస్తకంబున ధరియించి మనుజవిభుఁడు
రాణివాసంబు మనమలరంగఁ గొలువ
ననుపపడులోని మందిరమతనికొసఁగి 2199

. గురుపదసరోరుహంబుల శిరమునంట
మ్రొక్కి పూజలగావించి పూర్ణభక్తి
వినయమునుఁ జూపె నెంతయు మనమునందు
ప్రేమరసముప్పతిలి కడువృద్ధిఁ జెంద 2200

తే. నూతనవధూసమేతులౌ భూతలేశు
సుతులు నల్వురు రాజులు క్షోణివిభుఁడుఁ
జెక్కసారులు గురుపాద బిసరుహముల
కెఱఁగినన్ మౌని దీవనలిచ్చుచుండె 2201

క. నందనులకు సంపద్వదన
ముందఱనిడికొనుచుఁ బ్రేమముప్పిరిగొన నా
నందమున వినతుఁడౌ నృపుఁ
డందుగ దక్షిణనుగొనుచు మునిదీవించెన్ 2202

క. మనమున సీతారాముల
ననితరమగు భక్తి నిలిపి హర్షమ్మున న
మ్మునిపతి తనగృహమునకుం
జనియెం దదనంతరంబు జనపతిప్రీతిన్ 2203

తే. బ్రాహ్మణవధూమణులఁ బిల్పించి భక్తి
నెలయ వస్త్రాభరణములౌ వెలఁదులకు నొ
సంగి ధరియింపఁగాఁ జేసి సంతసమునఁ
బుణ్యసతులను బిలిపించి ముదముతోడ 2204

తే. అధిక[illegible]ంగి ధరియింప నధికవస్త్ర
భూషణమ్ములు వారి కిమ్మలనొసంగి
దాసదాసీజనంబు నాదరతఁ బిల్చి
పంపి వారికిఁ గోరినట్లధిపుఁడిచ్చె 2205

తే. ప్రియులుఁ బూజ్యులునగు వారిన్నృపుడెఱింగి
యన్నివిధముల సన్మానమాచరించె
రామచంద్రు వివాహమారసి ప్రసూన
వృష్టిఁగురియించిపొగడిరి విబుధులెలమి. 2206

తే. హృదయములఁబట్టరానట్టి ప్రేమమెసఁగ
రామచంద్రుని యశముఁ బరస్పరంబుఁ
దెలిపికొనుచు సుఖించుచు దివిజులాత్మ
లోకములకును దుందుభుల్ మ్రోయఁజనిరి 2207

తే. అందఱను నన్నివిధముల నవనివిభుఁడు
సమముగా నాదరమొనర్చి సంతసించి
నిండుమతినంతిపురికేగి నిరుపమాన
సుందరవధూసమేతుల సుతులఁగనియె 2208

క. ఉత్సాహంబున వారల
నుత్సంగముఁజేర్చి నృపతి యొసలకుఁదరసే
తత్సౌఖ్యానుభవముఁ ద
ద్వాత్సల్యముఁ బ్రేమనెఱఁగి వర్ణనసేయన్ 2209

తే. అధికమగు ప్రేమవశమున నవనినాథుఁ
డనుఁగు గోడండ్రనందఱ నంకమందుఁ
జేర్చి మాటికిమాటికిఁ జిత్తమలర
గారవించె నాసంఘంబుఁగాంచి మదుల 2210

క. సంతోషముప్పతిల్లఁగ
నంతఃపురసతులు ప్రీతి నాపరిణయ వృ
త్తాంతము సాంతముగా భూ
కాంతుఁడు దెలుపంగవినిరి కడుదీక్షమెయిన్ 2211

౧. జనకుని గుణశీలంబులు
ఘనతయుఁ బ్రీతియు మనోజ్ఞకర సంపదయుం
గొనియాడె బహువిధంబుల
వినుచుండిరి రాణులెల్ల విపులముదమునన్ 2212

౨. పుత్రిసహితుడగుచు భూపతి స్నానంబొ
నర్చి విప్రగురుజనంబు జ్ఞాతి
జనులఁ బిలువఁజేసి సలిపె భోజనమైదు
ఘడియలుగను రాత్రిగడచె నపుడు 2213

౩. మంగళస్వనమున మగువలు పాడిరి
సుఖదమయ్యె రాత్రి సుందరమయి
యాచమన మొనర్చి యందఱుఁదాంబూల
చర్వణంబు చేయ సాగిరెలమి. 2214

౪. [illegible]గంధకలిత సంశోభితాంగులై
శాంతిమంతులగుచుఁ గడు నెసఁగిరి
రాముఁ బ్రీతిఁ గాంచి ప్రణతోత్తమాంగులై
సెలవు పొంది యిండ్లు సేరజనిరి. 2215

౫. ప్రహ[illegible] వినోదము
లా మహ[illegible]యు సమయమాసంఘము ను
ద్దా[illegible] [illegible]మనోజ్ఞగఁ
[illegible] [illegible]బోండ్లు బమ్మలు శివులున్ 2216

౬. గుణ[illegible]లను సౌమ్యము
గణుతింపఁగఁ [illegible] గడుమందుఁడనా
[illegible] మాత్రి [illegible]యే భువి
[illegible]మాత్రము మోపఁగలఁడె వసుధాభరమున్ 2217

తే. అందరకు నన్నివిధముల నవనినాథుఁ
డంచితంబుగ సన్మాన మాచరించి
రాణులంబిల్చి మృదువచోరచన వెలయఁ
బలికెనిట్లు సుధారస మొలుకునట్లు 2218

క. కోడండ్రు చిఱుతబాలలు
వీడావతు లితరమైన వేశ్మంబునకున్
నేఁడరు దెంచిరి గావునఁ
జూడందగుఁ గంటిరెప్ప సొంపున వారిన్ 2219

క. బాలురు శ్రాంతులు నిద్రకుఁ
జాలఁగవశులైరి గాన శయనింపంగా
మేలటు సేయుడనుచు భూ
పాలుఁడు రాముని పదముల భావమునందున్ 2220

తే. పూని విశ్రామమందిరంబునకు నేగి
సహజసుందర రాజ వచనముల విని
కనకమాణిక్య నిర్మిత కమ్రఖట్వ
ముల సురభిదుగ్ధ ఫేనంబుఁ బోలునట్టి 2221

తే. తల్పములను రచించిరి తల్లులందు
వెలయు నుపబర్హణంబుల నలవియగున
వర్ణనముసేయ రత్నభవనము లలరుఁ
జాగు సద్గంధ పవన సంచారములయి 2222

తే. సుందరంబగు మణిదీప శోభ నెన్నఁ
దరముగాదది చూచినాతనికె కాక
చారుతల్పంబుపై రామచంద్రమూర్తిఁ
బవ్వళింపంగఁ జేసిరి భామలెలమి 2223

తే. మాటిమాటికి రాముండు మధురవాక్కి
యూఁడిఁ దమ్ముమ్మలనింకఁ బసుండుఁడనుచు
నాజ్ఞనొసఁగంగ వారును నరిగివారి
శయ్యలం బవ్వళింపగ సాగిరపుడు 2224

ఉ. శ్యామల కోమలాంగు ఖలశాసను రాముని మాతలాత్మలం
బ్రేమమనుమీఱగాంచి యతిభీకర తాటక మార్గమధ్యమం
దేమెయి సంహరించితి వదెంతయుఁ జిత్రము పుత్రదానవుల్
భీమపరాక్రముల్ వికటవేషులనిం గణియింప రెవ్వరిక 2225

క. మారీచ సుబాహులఁ బరి
వారయుతంబుగను లీల వసుధంబడఁగా
నేరీతిఁ గొట్టినావే
మారయుదుము మదిని దైవమామునికరుణన్ 2226

తే. నిను ననేకాపదలనుండి యనుఁగుకట్టి
తోలఁగగాఁజేయుచు సురక్షితునిగఁజేసె
ననుచు ముని యజ్ఞముంగాచి కనిరి తత్ప్రి
సాదమున విద్యలెల్ల లక్ష్మణుడు నీవు 2227

తే. పాదరజమున గౌతమపత్ని శాప
మోచనమునొందెఁ దత్కీర్తి భువనభరిత
మయ్యెఁ గమఠకర్పరకులిశాతి కఠిన
శివధనువు రాజసభ విఱచితివి నీవు 2228

ఆ. విశ్వవిజయకీర్తి విశ్వంభరా పుత్రిఁ
బత్నిగావరించి భాగ్యయుతము
గా వివాహములను గౌతూహలతనొంది
వచ్చితింటి కిపుడు వత్స నీవు. 2229

తే. ఈ యమానుషకృత్యంబులెల్ల నీకుఁ
గేవలంబును గౌశికకృపనుగాదె
శక్యమయ్యెను సంపూర్ణచంద్రబింబ
సదృశమగు నీముఖంబుఁ గాంచంగఁగలిగె 2230

ఆ. మాకుఁగాననేడు మా జన్మములు భువి
సఫలమయ్యెనంచు సంతసింతు
మే దినములనిన్ను నీక్షింపకుంటిమా
దినములెల్ల లెక్కఁగొనదు విధియు 2231

తే. అనుడు రాముండు మాతలహారి వినయ
వచనముల హర్షమొందించి వామదేవ
గురుధరామర పదముల స్మరణచేసి
నేత్రములను నిమీళించి నిద్రఁజెందె 2232

ఆ నిద్రయందుఁగూడ నిండయి లావణ్య
సహితముఖముదోఁచెఁ సంజయందు
బొలుచు నరుణకమలమోయన నింటింట
జాగరణమొనర్చి జలజముఖులు. 2233

క. పరిహాస వచనరచనం
బరస్పరము నాడుకొనుచు బహుభంగులుగాఁ
గరమున్ వినోదమొందిరి
పురమునవెల్లెడల ముదముపూర్ణముగాఁగఁ 2234

క. పురశోభచేత రాతిరి
కరమున్ వెలుగొందె నేడుకనవే సఖియా
సిరియని రాణులు పలుకుచు
సరసతఁ గోడండ్రి బిలిచి శయనించిరొగిన్ 2235

శిరములపైఁగల మణులను
నురముల డాచికొనియొప్పు నురగినుల క్రియన్
బరిశోభిల్లిరి రాణులు
సరసవధూమణులు వండ శయనించునెడన్ 2236

అతిపవిత్రమైన ప్రాహ్ణముఖంబునఁ
గుక్కుటవ్రజంబు గూయుచుండఁ
బ్రభువరుండు రామభద్రుండు మేల్కనె
వందిమాగధ స్తవములు వినుచు 2237

పురజనంబులు ద్వారంబు పొంతనిలచి
యుండిరి ప్రణామముల్ సేయు నూహతోడ
ధారుణీ సురసురగురుతల్లజులకు
నతులొనర్చుచు జననీజనకుల కెఱఁగి 2238

నలువురు కొమరు లెలమి వా
రలచే దీవనలు వడసి రంజిల్లుచు మా
తలు మోములాదృతిం గనఁ
గలసిచనిరి ద్వారమునకు క్ష్మాపతితోడన్ 2239

సహజశుచి నొప్పునుత చతుష్కంబు శౌచ
విధులఁ దీర్చి సరయూ పవిమల వారి
మజ్జనంబాడి ప్రాతస్సమయ నియమము
లాచరించి జనకుకడ కరిగిరపుడు 2240

వారలఁజూచినంత జనవల్లభుడెంతయు రాగమేర్పడం
గారహిఁ గౌగలించె మహికాంతుని యానతిఁగూరుచుండ నా
చారు కుమారులంగనిరి సభ్యుల యుల్లము లెల్లఁజల్లఁగా
నా రఘురామునింగనుట నక్షుల లాభముఁగంటి మంచెదన్ 2241

ఉ. అంత వసిష్ఠకౌశికులు నయ్యెడకుంజనుదేర మేదినీ
కాంతుఁడొసంగి పీఠముల గౌరవమొప్పఁగఁ దానుఁబుత్రులున్
సంతసమారఁ బూజలనుసల్పి పదంబులనంటిమ్రొక్క ధీ
మంతులు గుర్వులిద్దఱు క్షమాసుతనాథునిఁగాంచి రాదటన్ 2242

తే. అప్పుడు ధర్మేతిహాసంబు లవ్వసిష్ఠ
మౌని వచియింపరాణులు మనుజవిభుఁడు
వినఁగ మునిమానసాగోచర నిరవధిక
కౌశికక్రియల్ వర్ణింపఁగడఁగె నతఁడు 2243

ఆ. వామదేవమౌని వచియించెనిది యదా
ర్థంబటంచు గాధితనయుకీర్తి
ముజ్జగములనిండె మోదించిరెల్లరు
రామలక్ష్మణులును రహినలరిరి 2244

తే. ఈవిధంబున నిత్యమహీనమంగ
ళమును హర్షంబునుత్సాహమమర దినము
లరుగుచుండె నయోధ్యలో నంతకంత
కధికమైపొంగి యానందమతిశయించె 2245

తే. శుభదినంబునఁ గంకణచ్యుతియు జరిగె
మంగళవినోదమోదముల్ మహితమయ్యె
నిత్యనవసుఖములఁగని నిర్జరులును
బ్రహ్మనడిగి రయోధ్యలో భవమిడుమని 2246

తే. ప్రతిదినముఁ దపోవనికేగఁ బయనమయ్యె
రాము స్నేహవినయములన్ రజ్జువులను
గట్టఁబడి నిల్చుచుండును గౌశికుండు
దినదినము రాజుసుగుణాళిఁగని నుతించు 2247

తే. ట్టి కేలకుఁ గౌశికుండేగుటకును
లవడుగఁ బుత్త్రసహితుఁడై క్షితివరుండు
ుం దటన్ నిల్చి నమ్రుఁడై మునివరేణ్య
్రలు సుతులును నేను మీసేవకులము 2248

క. సంపదయును మీయది
ాసంయమినాథ కరుణయుంపుఁడు నాపై
'సుతులమీఁద దర్శన
ంస నొసఁగుచుండుఁడనుచు నతివినయమునన్ 2249

తే. ంర పుత్త్రసమేతుఁడై దశరథుండు
రణములవ్రాలి సుఖవివశత్వమునను
ుక లేకుండె నంతట బ్రాహ్మణుఁడగు
శికుఁడు వారిదీవించి కదలె నలమి 2250

తే. ారి ప్రేమవిధము నెన్న వశముగాదు
'ముఁ డనుజసమేతుఁడై ప్రేమ మెసఁగ
ారి ననుపంగఁజని యాజ్ఞఁబడసి తిరుగ
చ్చె నాగాధిరాట్కులవారిజారి 2251

తే ముదరాసంబు దశరథరాజు భక్తి
ందర వివాహముత్సాహ శోభనములు
పరమానందమున దనయాత్మలోన
ర్శనముసేసికొనుచుఁ బోవంగఁదొడఁగె 2252

తే. ామ దేవుండు నారఘువంశగురుఁడు
రల గాధేయుకథయును మహిమబాగడ
రథుఁడువిని యాత్మలోఁదలఁచె నెంత
ర్యుఁడనొ వినఁగంటిని మునియశమని 2253

తే. అంతఁ బ్రభునాజ్ఞఁ జనిరెల్లరాత్మగేహ
ములకు దశరథవిభుఁడును బుత్రసహితుఁ
డగుచు మందిరముంజేరె నన్నియెడల
రామకల్యాణగానంబు రహిఁజెలంగె 2254

ఆ. అతిపవిత్రమైన నాదిమధ్యాంత శ్రీ
రామచంద్రకీర్తి ప్రాకిపోయి
నిండి త్రిభువములఁ బండు వెన్నెలలీల
సుఖమొసంగె నెల్లసుజనులకును 2255

క. శ్రీరాముండు వివాహం
బై రాఁగ నయోధ్యవెలసె ననవరతానం
దారూఢి వాణి శేషుఁడు
నేరరువర్ణింపఁ బెండ్లి నిరతోత్సవముల్ 2256

చ. కవికులజీవనంబు నధికంబుగఁ బూతమొనర్చు జానకీ
ధవధవళోరు కీర్తియని దారుణమౌకలికల్మషాపహం
బవునని భద్రమూలమనియాత్మసుఖంబిడఁ గొంతవర్ణనం
దవిలియొనర్చినాఁడ విశదంబగు శ్రీరఘురామసత్కథన్ 2257

క. చేతోవీథిసుఖించితిఁ
బూతతను మదీయవాణి పొందెననుచు శ్రీ
సీతారామ చరిత్రము
పాతకగిరిభిదుర మఖిలభద్రదమగుటన్ 2258

మ. తులసీదాసనుపేర నొప్పెడి మహాత్ముండాత్మవాణిన్ విని
ర్మలతం జేయఁగ రాము సద్యశము నీమాడ్కిం బ్రవర్ణించెఁద
ద్విలసత్పారవిహీనగాథయను వార్ధిం దాటఁగాశక్యమే
యిలనేసత్కవికైన నన్నయెడసింకేనెంతవర్ణింపఁగన్ 2259

తే. రామునుపనీత పరిణయరమ్యతర మ
హోత్సవాఖ్యానమెవ్వరైన నుత్సుకతను
గానమొనరింప వినఁగల్గు ఘనసుఖంబు
సర్వదా జానకీరామచంద్రుకరుణ 2260

తే. క్షితిజపతికీర్తి మంగళాయతనమగుట
జానకీరామపరిణయ చారుగాథఁ
బ్రీతిఁబఠియించువారును వినెడివారు
నిత్యకళ్యాణ విభవతన్ నెగడఁగలరు 2261

సుగంధి— హేమభూమిభృద్ధనుష్క-హృత్సరోజ బంభరా
భూమిజా మనోహరా ప్రపూతనామ శ్రీకరా
రామరామరామ ఘోరరాక్షసాంతకాకృతీ
శ్యామలాంగ సాధుసంగశాశ్వతా జగత్పతీ. 2262

గద్య— ఇది శ్రీసీతారామచంద్రపరబ్రహ్మకరుణారసాసాదిత కవిత్వ
వైభవ కాశ్యపసగోత్రోద్భవ, రామాంబాసన్యాసేశ్వరాగ్ర
తనూభవ, అవ్యయానందానుభవ, సకలవిద్వజ్జనవిధేయ
జగన్నాథనామధేయ ప్రణీతంబైన సకలకలికలుష
విధ్వంసక విమలవిజ్ఞానసంపాదక శ్రీమదాంధ్ర
తులసీరామాయణమందు బాలకాండమను

ప్రథమసోపానము.

ఓంతత్సత్
శ్రీసీతారామచంద్ర పరబ్రహ్మార్పణమస్తు.

కాకినాడ: పట్టమట్ట శేషగిరిరావుగారి జార్జిప్రెస్ యందు ముద్రితము.

ఓం

అవ్యయానంద గ్రంథమాలా రత్నములు.

శ్రీస్వామి అవ్యయానంద విరచితములు.

శ్రీమదాంధ్ర తులసీరామాయణము ప్రథమసోపానము (బాలకాండము)	రూ 4-00
శ్రీమదాంధ్ర తులసీరామాయణము పంచమసోపానము (సుందరకాండము)	1-00
శ్రీవినాయక వ్రతచరిత్రము	0-25
శ్రీమదాంజనేయ స్తవరాజము	0-20
శ్రీపార్థసారథి శతకము	0-15
మనోరమ అను పతివ్రతయైన వేశ్య	0-10
శ్రీమాధవనామ సంకీర్తనము శ్రీ బ్రహ్మవిద్యారేయపతి సన్యాసేశ్వరశర్మ విరచితము	0-37
ప్రకృతిరహస్యము (అద్భుతసాంఘికనవల) సాహిత్యరత్న శ్రీపతి వేణుగోపాలశర్మ విరచితము	0-25

—: వెలువడనున్నవి :—

శ్రీమదాంధ్ర తులసీరామాయణము
ద్వితీయ, తృతీయ, చతుర్థ, షష్ఠ, సప్తమసోపానములు

శ్రీమదాంధ్రాధ్యాత్మరామాయణము సప్తకాండములు

శ్రీభగవద్గీత తెలుగువ్యావహారికభాష వచనము

శ్రీతులసీరామాయణము తెలుగు వ్యావహారికభాష వచనము
7 కాండములు శ్రీమతి శతపతి రుక్మిణమ్మ విరచితము

శ్రీమదుత్తర రామాయణము వచనము
శ్రీమదేకాదశీ మాహాత్మ్యము ,,
అనుభవజ్ఞానదర్పణము ,,
} శ్రీమతి చైనుల వేంకటరమణమ్మ విరచితములు.

శ్రీస్వామి అవ్యయానంద,
అవ్యయానంద మందిరము,
గోపాలపట్టణము,
విశాఖపట్టణముజిల్లా.